

ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İLKÖĞRETİM DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ ÖĞRETMENLİĞİ
ANABİLİM DALI
(DİN EĞİTİMİ)

İLKÖĞRETİM DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ DERSİ ÖĞRETMENLERİNİN
YETERLİKLERİ
(İZMİR İLİ ÖRNEĞİNDE BİR ALAN ARAŞTIRMASI)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Mücahit ARPACI

ANKARA

2004

ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İLKÖĞRETİM DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ ÖĞRETMENLİĞİ
ANABİLİM DALI
(DİN EĞİTİMİ)

141269

İLKÖĞRETİM DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ DERSİ ÖĞRETMENLERİNİN
YETERLİKLERİ
(İZMİR İLİ ÖRNEĞİNDE BİR ALAN ARAŞTIRMASI)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Danışman :
Doç.Dr. Recai DOĞAN

Hazırlayan :
Mücahit ARPACI

ANKARA
2004

T.C.
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
İLKÖĞRETİM DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ
ÖĞRETMENLİĞİ ANABİLİM DALI
(DİN EĞİTİMİ)

İLKÖĞRETİM DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ ÖĞRETMENLERİNİN
YETERLİKLERİ
(İZMİR İLİ ÖRNEĞİNDE BİR ALAN ARAŞTIRMASI)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Tez Danışmanı : Doç.Dr. Recai DOĞAN

Tez Jüri Üyeleri

Adı ve Soyadı

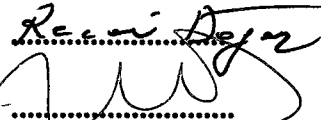
Prof. Dr. Cemal TOSUN

Doç. Dr. Recai DOĞAN

Y. Doç. Dr. Özgül ÜZÜNGÖR

İmzası

Tez Sınavı Tarihi : 24.09.2024.....

ÖNSÖZ

Günümüzde, dünyada her alanda önemli gelişmeler yaşanmaktadır. Gelişmeleri takip edebilmek oldukça zordur. Ancak tüm bu gelişmelerin temelinde insan vardır. Bu sebeple gelişmelere adapte olabilmesi için en büyük yatırım insana yapılacaktır. Nitelikli insan yetiştirilmesi için, öğrenmeyi öğrenen, yaşam boyu öğrenmeyi, kendini sürekli geliştirmeyi kendine ilke edinen insanların yetiştirilmesi gerekmektedir.

Ayrıca tüm bu gelişmelerin yanında, insanın dünyadaki anlam arayışını, yaratılış sebebini, amacını bilmesi gerekmektedir. İnsanın, hayatı öğrenmesi, toplumun kültürüne adapte olabilmesi için hayatı boyunca eğitime ihtiyacı vardır.

Eğitim süreci boyunca, eğitimin en önemli öğelerinden biri öğretmendir. Özellikle ilköğretim süreci boyunca öğrencilere, hayatı anlamlandırma, Allah-insan ilişkisini anlama, yaratılış amacını bilme ve ona göre hareket etme, dinleri tanıma vb. konularda din eğitimi verecek olan İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin önemi yadsınamaz.

İlköğretim okullarında Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersinin öğretimini yapacak olan öğretmenlerin, görevlerini nasıl yapacaklarını, neyi nasıl ve niçin öğreteceklerini bilmeleri gerekmektedir. Öğretmenlik mesleği uzmanlık gerektiren bir meslektir. Bu yüzden İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerin bir takım yeterliklere sahip olmaları gerekmektedir.

Bu araştırmada amaç, Doğan ve Altaş tarafından geliştirilen “*İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenlerinin Yeterlilik Ölçeği*” adlı ölçek kullanılarak, İzmir İli örneğinde, İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi alanında görev yapan öğretmenlerin, yeterlilik düzeylerinin belirlenmesi ve bu düzeyleri etkileyen faktörlerin tespit edilmesidir. I. Bölümde araştırmanın problemi, amacı, önemi ve yöntemiyle ilgili bilgiler verilmiştir. II. Bölümde elde edilen verilerden hareketle bulgular ve yorumlar verilmiştir. Son bölümde ise araştırmanın sonucu değerlendirilmiştir.

Bu araştırmanın gerçekleştirilmesinde sürekli desteğini gördüğüm danışmanım sayın Doç. Dr. Recai DOĞAN’a, araştırma süresince yardımcı olan Dr.Nurullah ALTAŞ’a, hayatım boyunca sürekli desteğini gördüğüm ve göreceğim anne-babama, araştırma sırasında yardımlarını gördüğüm öğretmenlere ve arkadaşlarıma sonsuz teşekkür ediyorum.

I. Önsöz :	I
II. İçindekiler :	II
III. Tablolar :	IV

I. BÖLÜM

GİRİŞ

A. Problem :	1
B. Araştırmanın Amacı :	3
C. Araştırmanın Önemi :	4
D. Kavramlar ve Tanımlar :	4
E. Yöntem :	12
1) Hipotezler :	13
2) Evren ve Örneklem :	16
3) Veri Toplama Teknikleri :	16
4) Verilerin Çözümlemesi :	17
5) İlgili Araştırmalar :	19

II. BÖLÜM

BULGULAR VE YORUMLAR

A. Öğretmenlerin Kişisel Özellikleri :	25
B. Veri Toplama Aracının Geçerlik ve Güvenirlik Çalışmaları :	39
1) Öğretmenlik Rolünü Benimseme, Yansıtma ve Geliştirme.....	39
2) Eğitim-Öğretim Sürecinde Aktiflik ve Etkili Kullanım.....	41
3) Etkili İletişim Bilgi ve Tekniklerini Kullanma	44
4) Amaca Ulaştıracak Bilgi ve Beceriler.....	47
5) Öğretim Teknolojileri Yeterlikleri	49
6) Çocuk Merkezli Yaklaşım Yeterlikleri.....	51
C. Yeterlik Düzeylerine İlişkin Bulgular :	52
1) Öğretmenlik Rolünü Benimseme, Yansıtma ve Geliştirme Alanındaki Yeterliklere İlişkin Bulgular :	53
2) Öğretmenlerin, Eğitim-Öğretim Sürecinde Aktiflik ve Etkili Kullanım Alanındaki Yeterliklere İlişkin Bulgular.....	67
3) Etkili İletişim Bilgi ve Teknikleri Kullanma Alanındaki Yeterliklere İlişkin Bulgular.....	84

4) Amaca Ulaştıracak Bilgi ve Beceriler Alanındaki Yeterliklere İlişkin	
Bulgular.....	101
5) Teknolojileri Yeterlikleri Alanındaki Yeterliklere İlişkin Bulgular.....	117
6) Çocuk Merkezli Yaklaşım Alanındaki Yeterliklere İlişkin	
Bulgular.....	129

III. BÖLÜM

TARTIşMA

A. Özet :	144
B. Sonuçlar :	145
C. Öneriler :	153

KAYNAKLAR.....	155
----------------	-----

EKLER LİSTESİ	158
---------------------	-----

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo

	Sayfa
1) Beşli Derecelmeli Ölçeğin Puan Sınırları.....	18
2) Cinsiyete Göre Dağılım.....	25
3) Medeni Duruma Göre Dağılım.....	26
4) Çocuk Sayısına Göre Dağılım.....	26
5) Meslekteki Kıdeme Göre Dağılım.....	27
6) Meslekteki Kıdeme Göre Dağılım (RECODE).....	27
7) Öğrenim Durumuna Göre Dağılım.....	28
8) Mezun Olunan Fakülte İsmine Göre Dağılım.....	28
9) Mezun Olunan Fakülteye(RECODE) Göre Dağılım.....	30
10) Mezun Olunan Lise Türüne Göre Dağılım.....	30
11) Görev Yapılan Yerleşim Merkezi Türüne Göre Dağılım.....	31
12) Hizmet İçi Eğitim Kursuna Katılıma Göre Dağılım.....	31
13) Haftalık Ders Yüküne Göre Dağılım.....	32
14) Haftalık Ders Yüküne(RECODE) Göre Dağılım.....	32
15) Hizmet İçi Eğitim Kursuna Katılım Sayısına Göre Dağılım.....	33
16) Hizmet İçi Eğitim Kursu Katılım Sayısına(RECODE) Göre Dağılım.....	33
17) Öğretmenlik Dışı İdari Görev Alma Durumuna Göre Dağılım.....	34
18) Alanla İlgili Akademik Dergilerin Takibine Göre Dağılım.....	34
19) Kitap Okuma Sıklığına Göre Dağılım.....	35
20) Kitap Okuma Sıklığına(RECODE) Göre Dağılım.....	35
21) Oturduğu Binanın Mülkiyetine Göre Dağılım.....	36
22) Eşinin Çalışma Durumuna Göre Dağılım.....	36
23) Eşlerinin Çalışma Durumuna(RECODE) Göre Dağılım.....	37
24) Aylık Ortalama Gelire Göre Dağılım.....	37
25) Aylık Ortalama Gelire Göre Dağılım(RECODE)	38
26) Branşa Göre Dağılım(RECODE)	38
27) Öğretmenlik Rolünü Benimseme, Yansıtma ve Geliştirme Boyutu KMO and Bartlett's Testi Sonuçları	39
28) Öğretmenlik Rolünü Benimseme, Yansıtma ve Geliştirme Yeterlik Ölçeği Faktör ve Madde Analizi Sonuçları.....	40

29) Eğitim-Öğretim Sürecinde Aktiflik ve Etkili Kullanım Boyutu KMO and Bartlett's Testi Sonuçları.....	41
30) Eğitim Öğretim Sürecinde Aktiflik ve Etkili Kullanım Yeterlik Ölçeği Faktör ve Madde Analizi Sonuçları.....	42
31) Etkili İletişim Bilgi ve Teknikleri boyutu KMO and Bartlett's Testi Sonuçları.....	44
32) Etkili İletişim Bilgi ve Teknikleri Yeterlik Ölçeği Faktör ve Madde Analizi Sonuçları.....	45
33) Amaca Ulaştıracak Bilgi ve Beceriler Boyutu KMO and Bartlett's Testi Sonuçları.....	47
34) Amaca Ulaştıracak Bilgi ve Beceriler Yeterlik Ölçeği Faktör ve Madde Analizi Sonuçları.....	47
35) Öğretim Teknolojileri Yeterlikleri Boyutu KMO and Bartlett's Testi Sonuçları.....	49
36) Öğretim Teknolojileri Yeterlikleri Yeterlik Ölçeği Faktör ve Madde Analizi Sonuçları.....	50
37) Çocuk Merkezli Yaklaşım Boyutu KMO and Bartlett's Testi Sonuçları.....	51
38) Öğretim Teknolojileri Yeterlikleri Yeterlik Ölçeği Faktör ve Madde Analizi Sonuçları.....	51
39) Öğretmenlik Rolünü Benimseme, Yansıtma ve Geliştirme Alanındaki Yeterliklere Sahip Olma Düzeyleri	53
40) Öğretmenlik Rolünü Benimseme, Yansıtma ve Geliştirme Ölçeği Ortalama Puanlarının Cinsiyete Göre Whitney U Testi Sonuçları.....	55
41) Öğretmenlik Rolünü Benimseme, Yansıtma ve Geliştirme Ölçeği Ortalama Puanlarının Medeni Duruma Göre Mann Whitney U Testi Sonuçları.....	56
42) Öğretmenlik Rolünü Benimseme, Yansıtma ve Geliştirme Ölçeği Ortalama Puanlarının Öğrenim Durumuna Göre Mann Whitney U Testi Sonuçları.....	56
43) Öğretmenlik Rolünü Benimseme, Yansıtma ve Geliştirme Ölçeği Ortalama Puanlarının Mezun Olunan Lise Türüne Göre Mann Whitney U Testi Sonuçları.....	57
44) Öğretmenlik Rolünü Benimseme, Yansıtma ve Geliştirme Ölçeği Ortalama Puanlarının Görev Yapılan Yerleşim Merkezi Türüne Göre Mann Whitney U Testi Sonuçları.....	58
45) Öğretmenlik Rolünü Benimseme, Yansıtma ve Geliştirme Ölçeği Ortalama Puanlarının Hizmet İçi Eğitim Kursuna Katılım Durumuna Göre Mann Whitney U Testi Sonuçları.....	58

46) Öğretmenlik Rolünü Benimseme, Yansıtma ve Geliştirme Ölçeği Ortalama Puanlarının Alanla İlgili Akademik Dergilerin Takibine Göre Mann Whitney U Testi Sonuçları.....	59
47) Öğretmenlik Rolünü Benimseme, Yansıtma ve Geliştirme Ölçeği Ortalama Puanlarının Eş Durumuna(RECODE) Göre Mann Whitney U Testi Sonuçları.....	59
48) Öğretmenlik Rolünü Benimseme, Yansıtma ve Geliştirme Ölçeği Ortalama Puanlarının Branşa Göre Mann Whitney U Testi Sonuçları.....	60
49) Öğretmenlik Rolünü Benimseme, Yansıtma ve Geliştirme Ölçeği Ortalama Puanlarının Çocuk Sayısına(RECODE) Göre Kruskal Wallis Testi Sonuçları.....	60
50) Öğretmenlik Rolünü Benimseme, Yansıtma ve Geliştirme Ölçeği Ortalama Puanlarının Kıdeme(RECODE) Göre Kruskal Wallis Testi Sonuçları.....	61
51) Öğretmenlik Rolünü Benimseme, Yansıtma ve Geliştirme Ölçeği Ortalama Puanlarının Mezun Olunan Fakülteye(RECODE)Göre Kruskal Wallis Testi Sonuçları.....	62
52) Öğretmenlik Rolünü Benimseme, Yansıtma ve Geliştirme Ölçeği Ortalama Puanlarının Haftalık Ders Yüküne (RECODE) Göre Kruskal Wallis Testi Sonuçları.....	62
53) Öğretmenlik Rolünü Benimseme, Yansıtma ve Geliştirme Ölçeği Ortalama Puanlarının Hizmet İçi Kurslarına Katılım Sayısına (RECODE) Göre Kruskal Wallis Testi Sonuçları.....	63
54) Öğretmenlik Rolünü Benimseme, Yansıtma ve Geliştirme Ölçeği Ortalama Puanlarının Öğretmenlik Dışı İdari Görevlere Göre Kruskal Wallis Testi Sonuçları.....	64
55) Öğretmenlik Rolünü Benimseme, Yansıtma ve Geliştirme Ölçeği Ortalama Puanlarının Kitap Okuma Sıklığına(RECODE) Göre Kruskal Wallis Testi Sonuçları.....	64
56) Öğretmenlik Rolünü Benimseme, Yansıtma ve Geliştirme Ölçeği Ortalama Puanlarının Oturulan Binanın Mülkiyetine Göre Kruskal Wallis Testi Sonuçları.....	65
57) Öğretmenlik Rolünü Benimseme, Yansıtma ve Geliştirme Ölçeği Ortalama Puanlarının Aylık Gelire(RECODE) Göre Kruskal Wallis Testi Sonuçları.....	66
58) Eğitim Öğretim Sürecinde Aktiflik ve Etkili Kullanım Alanındaki Yeterliklere Sahip Olma Düzeyleri.....	67

59) Eğitim Öğretim Sürecinde Aktiflik ve Etkili Kullanım Ölçeği Ortalama Puanlarının Cinsiyete Göre t-Testi Sonuçları	69
60) Eğitim Öğretim Sürecinde Aktiflik ve Etkili Kullanım Ölçeği Ortalama Puanlarının Medeni Duruma Göre t-Testi Sonuçları.....	70
61) Eğitim Öğretim Sürecinde Aktiflik ve Etkili Kullanım Ölçeği Ortalama Puanlarının Öğrenim Durumuna Göre t-Testi Sonuçları.....	71
62) Eğitim Öğretim Sürecinde Aktiflik ve Etkili Kullanım Ölçeği Ortalama Puanlarının Mezun Olunan Lise Türüne Göre t-Testi Sonuçları.....	71
63) Eğitim Öğretim Sürecinde Aktiflik ve Etkili Kullanım Ölçeği Ortalama Puanlarının Görev Yapılan Yerleşim Merkezine Göre t-Testi Sonuçları.....	72
64) Eğitim Öğretim Sürecinde Aktiflik ve Etkili Kullanım Ölçeği Ortalama Puanlarının Hizmet İçi Eğitim Kursuna Katılma Durumuna Göre t-Testi Sonuçları.....	72
65) Eğitim Öğretim Sürecinde Aktiflik ve Etkili Kullanım Ölçeği Ortalama Puanlarının Alanla İlgili (İlahiyat, Eğitim) Akademik Dergi Takip Durumuna Göre t-Testi Sonuçları.....	73
66) Eğitim Öğretim Sürecinde Aktiflik ve Etkili Kullanım Ölçeği Ortalama Puanlarının Eş Durumuna(RECODE) t-Testi Sonuçları.....	74
67) Eğitim Öğretim Sürecinde Aktiflik ve Etkili Kullanım Ölçeği Ortalama Puanlarının Branşlara Göre t-Testi Sonuçları.....	74
68) Öğretmenlerin, Eğitim-Öğretim Sürecinde Aktiflik ve Etkili Kullanım Boyutuna İlişkin Çocuk Sayısına(RECODE) Göre Analizi	75
69) Öğretmenlerin, Eğitim-Öğretim Sürecinde Aktiflik ve Etkili Kullanım Boyutuna İlişkin Yeterlik Düzeylerinin Çocuk Sayısına Göre Varyans Analizi Sonuçları.....	75
70) Öğretmenlerin, Eğitim-Öğretim Sürecinde Aktiflik ve Etkili Kullanım Boyutuna İlişkin Öğretmenlerin Mezun Olduğu Fakülteye(RECODE) Göre Analizi.....	76
71) Öğretmenlerin, Eğitim-Öğretim Sürecinde Aktiflik ve Etkili Kullanım Boyutuna İlişkin Yeterlik Düzeylerinin Öğretmenlerin Mezun Olduğu Fakülteye(RECODE) Göre Varyans Analizi Sonuçları	76
72) Öğretmenlerin, Eğitim-Öğretim Sürecinde Aktiflik ve Etkili Kullanım Boyutuna İlişkin Öğretmenlerin Meslekteki Kıdemlerine (RECODE) Göre Analizi.....	77
73) Öğretmenlerin, Eğitim-Öğretim Sürecinde Aktiflik ve Etkili Kullanım Boyutuna İlişkin Yeterlik Düzeylerinin Öğretmenlerini Meslekteki Kıdemine Göre Varyans Analizi Sonuçları.....	77

74) Öğretmenlerin, Eğitim-Öğretim Sürecinde Aktivlik ve Etkili Kullanım Boyutuna İlişkin Öğretmenlerin Haftalık Ders Yüküne (RECODE) Göre Analizi.....	78
75) Öğretmenlerin, Eğitim-Öğretim Sürecinde Aktivlik ve Etkili Kullanım Boyutuna İlişkin Yeterlik Düzeylerinin Öğretmenlerin Haftalık Ders Yüküne (RECODE) Göre Varyans Analizi Sonuçları.....	78
76) Öğretmenlerin, Eğitim-Öğretim Sürecinde Aktivlik ve Etkili Kullanım Boyutuna İlişkin Öğretmenlerin Katıldığı Hizmet İçi Eğitim Sayısına (RECODE) Göre Analizi.....	79
77) Öğretmenlerin, Eğitim-Öğretim Sürecinde Aktivlik ve Etkili Kullanım Boyutuna İlişkin Yeterlik Düzeylerinin Öğretmenlerin Katıldığı Hizmet İçi Eğitim Sayısına (RECODE) Göre Varyans Analizi Sonuçları.....	79
78) Öğretmenlerin, Eğitim-Öğretim Sürecinde Aktivlik ve Etkili Kullanım Boyutuna İlişkin Öğretmenlerin Öğretmenlik Dışında Üstlendiği İdari Görevlere Göre Analizi	80
79) Öğretmenlerin, Eğitim-Öğretim Sürecinde Aktivlik ve Etkili Kullanım Boyutuna İlişkin Yeterlik Düzeylerinin Öğretmenlerin Öğretmenlik Dışında Üstlendiği İdari Görevlere Göre Varyans Analizi Sonuçları	80
80) Öğretmenlerin, Eğitim-Öğretim Sürecinde Aktivlik ve Etkili Kullanım Boyutuna İlişkin Öğretmenlerin Aylık Kitap Okuma Sıklıklarına(RECODE) Göre Analizi.....	81
81) Öğretmenlerin, Eğitim-Öğretim Sürecinde Aktivlik ve Etkili Kullanım Boyutuna İlişkin Yeterlik Düzeylerinin Öğretmenlerin Aylık Kitap Okuma Sıklıklarına(RECODE) Göre Varyans Analizi Sonuçları	81
82) Öğretmenlerin, Eğitim-Öğretim Sürecinde Aktivlik ve Etkili Kullanım Boyutuna İlişkin Öğretmenlerin Öğretmenlik Dışında Üstlendiği İdari Görevlere Göre Analizi.....	82
83) Öğretmenlerin, Eğitim-Öğretim Sürecinde Aktivlik ve Etkili Kullanım Boyutuna İlişkin Yeterlik Düzeylerinin Öğretmenlerin Oturduğu Binanın Mülkiyetine Göre Varyans Analizi Sonuçları	82
84) Öğretmenlerin, Eğitim-Öğretim Sürecinde Aktivlik ve Etkili Kullanım Boyutuna İlişkin Öğretmenlerin Ortalama Aylık Gelirlerine (RECODE) Göre Analizi.....	83
85) Öğretmenlerin, Eğitim-Öğretim Sürecinde Aktivlik ve Etkili Kullanım Boyutuna İlişkin Yeterlik Düzeylerinin Öğretmenlerin Ortalama Aylık Gelirlerine (RECODE)Göre Varyans Analizi Sonuçları.....	83

86) Etkili İletişim Bilgi ve Teknikleri Kullanma Alanındaki Yeterliklere Sahip Olma Düzeyleri.....	84
87) Etkili İletişim Bilgi ve Tekniklerini Kullanma Ölçeği Ortalama Puanlarının Cinsiyete Göre t-Testi Sonuçları.....	86
88) Etkili İletişim Bilgi ve Tekniklerini Kullanma Ölçeği Ortalama Puanlarının Medeni Duruma Göre t-Testi Sonuçları.....	87
89) Etkili İletişim Bilgi ve Tekniklerini Kullanma Ölçeği Ortalama Puanlarının Öğrenim Durumuna Göre t-Testi Sonuçları.....	87
90) Etkili İletişim Bilgi ve Tekniklerini Kullanma Ölçeği Ortalama Puanlarının Mezun Olunan Lise Türüne Göre t-Testi Sonuçları.....	88
91) Etkili İletişim Bilgi ve Tekniklerini Kullanma Ölçeği Ortalama Puanlarının Görev Yapılan Yerleşim Merkezine Göre t-Testi Sonuçları.....	89
92) Etkili İletişim Bilgi ve Tekniklerini Kullanma Ölçeği Ortalama Puanlarının Hizmet İçi Eğitim Kursuna Katılma Durumuna Göre t-Testi Sonuçları.....	89
93) Etkili İletişim Bilgi ve Tekniklerini Kullanma Ölçeği Ortalama Puanlarının Alanla İlgili (İlahiyat, Eğitim) Akademik Dergi Takip Durumuna Göre t-Testi Sonuçları.....	90
94) Etkili İletişim Bilgi ve Tekniklerini Kullanma Ölçeği Ortalama Puanlarının Eş Durumuna t-Testi Sonuçları.....	91
95) Etkili İletişim Bilgi ve Tekniklerini Kullanma Ölçeği Ortalama Puanlarının Branşlara Göre t-Testi Sonuçları.....	91
96) Öğretmenlerin, Etkili İletişim Bilgi ve Tekniklerini Kullanma Ölçeği Boyutuna İlişkin Öğretmenlerin Meslekteki Kıdemlerine (RECODE) Göre Analizi.....	92
97) Öğretmenlerin, Etkili İletişim Bilgi ve Tekniklerini Kullanma Boyutuna İlişkin Yeterlik Düzeylerinin Öğretmenlerini Meslekteki Kıdemine Göre Varyans Analizi Sonuçları.....	92
98) Öğretmenlerin, Etkili İletişim Bilgi ve Tekniklerini Kullanma Boyutuna İlişkin Öğretmenlerin Mezun Olduğu Fakülteye(RECODE) Göre Analizi.....	93
99) Öğretmenlerin, Etkili İletişim Bilgi ve Tekniklerini Kullanma Boyutuna İlişkin Yeterlik Düzeylerinin Öğretmenlerin Mezun Olduğu Fakülteye(RECODE) Göre Varyans Analizi Sonuçları.....	93
100) Öğretmenlerin, Etkili İletişim Bilgi ve Tekniklerini Kullanma Boyutu Ortalamana Puanları İle Öğretmenlerin Haftalık Ders Yükleri Arasındaki Korelasyon.....	94

101)	Öğretmenlerin, Etkili İletişim Bilgi ve Tekniklerini Kullanma Boyutuna İlişkin Öğretmenlerin Haftalık Ders Yüklerine (RECODE) Göre Analizi.....	95
102)	Öğretmenlerin, Etkili İletişim Bilgi ve Tekniklerini Kullanma Boyutuna İlişkin Yeterlik Düzeylerinin Öğretmenlerin Haftalık Ders Yüklerine (RECODE) Göre Varyans Analizi Sonuçları.....	95
103)	Öğretmenlerin, Etkili İletişim Bilgi ve Tekniklerini Kullanma Boyutuna İlişkin Öğretmenlerin Katıldığı Hizmet İçi Eğitim Sayısına (RECODE) Göre Analizi.....	96
104)	Öğretmenlerin, Etkili İletişim Bilgi ve Tekniklerini Kullanma Boyutuna İlişkin Yeterlik Düzeylerinin Öğretmenlerin Katıldığı Hizmet İçi Eğitim Sayısına (RECODE) Göre Varyans Analizi Sonuçları.....	96
105)	Öğretmenlerin, Etkili İletişim Bilgi ve Tekniklerini Kullanma Boyutuna İlişkin Öğretmenlerin Öğretmenlik Dışında Üstlendiği İdari Görevlere Göre Analizi.....	97
106)	Öğretmenlerin, Etkili İletişim Bilgi ve Tekniklerini Kullanma Boyutuna İlişkin Yeterlik Düzeylerinin Öğretmenlerin Öğretmenlik Dışında Üstlendiği İdari Görevlere Göre Varyans Analizi Sonuçları.....	97
107)	Öğretmenlerin, Etkili İletişim Bilgi ve Tekniklerini Kullanma Boyutuna İlişkin Öğretmenlerin Oturduğu Binanın Mülkiyetine Göre Analizi.....	98
108)	Öğretmenlerin, Etkili İletişim Bilgi ve Tekniklerini Kullanma Boyutuna İlişkin Yeterlik Düzeylerinin Öğretmenlerin Oturduğu Binanın Mülkiyetine Göre Varyans Analizi Sonuçları.....	98
109)	Öğretmenlerin, Etkili İletişim Bilgi ve Tekniklerini Kullanma Boyutuna İlişkin Öğretmenlerin Aylık Kitap Okuma Sıklıklarına (RECODE) Göre Analizi	99
110)	Öğretmenlerin, Etkili İletişim Bilgi ve Tekniklerini Kullanma Boyutuna İlişkin Yeterlik Düzeylerinin Öğretmenlerin Aylık Kitap Okuma Sıklıklarına(RECODE) Göre Varyans Analizi Sonuçları.....	99
111)	Öğretmenlerin, Etkili İletişim Bilgi ve Tekniklerini Kullanma Boyutuna İlişkin Öğretmenlerin Ortalama Aylık Gelirlerine (RECODE) Göre Analizi.....	100
112)	Öğretmenlerin, Eğitim-Öğretim Sürecinde Aktiflik ve Etkili Kullanım Boyutuna İlişkin Yeterlik Düzeylerinin Öğretmenlerin Ortalama Aylık Gelirlerine (RECODE)Göre Varyans Analizi Sonuçları.....	100
113)	Amaca Ulaştıracak Bilgi ve Beceriler Alanındaki Yeterliklere Sahip Olma Düzeyleri.....	101
114)	Amaca Ulaştıracak Bilgi ve Beceriler Ölçeği Ortalama Puanlarının Cinsiyete Göre t-Testi Sonuçları.....	103

115)	Amaca Ulaştıracak Bilgi ve Beceriler leği Ortalama Puanlarının Medeni Duruma Göre t-Testi Sonuçları.....	103
116)	Amaca Ulaştıracak Bilgi ve Beceriler leği Ortalama Puanlarının ğrenim Durumuna Göre t-Testi Sonuçları.....	104
117)	Amaca Ulaştıracak Bilgi ve Beceriler leği Ortalama Puanlarının Mezun Olunan Lise Türüne Göre t-Testi Sonuçları.....	104
118)	Amaca Ulaştıracak Bilgi ve Beceriler leği Ortalama Puanlarının Görev Yapılan Yerleşim Merkezine Göre t-Testi Sonuçları.....	105
119)	Amaca Ulaştıracak Bilgi ve Beceriler leği Ortalama Puanlarının Hizmet İçi Eğitim Kursuna Katılma Durumuna Göre t-Testi Sonuçları.....	106
120)	Amaca Ulaştıracak Bilgi ve Beceriler leği Ortalama Puanlarının Alanla İlgili (İlahiyat, Eğitim) Akademik Dergi Takip durumuna Göre t-Testi Sonuçları.....	106
121)	Amaca Ulaştıracak Bilgi ve Beceriler leği Ortalama Puanlarının Eş Durumuna t-Testi Sonuçları.....	107
122)	Amaca Ulaştıracak Bilgi ve Beceriler leği Ortalama Puanlarının Branşlara Göre t-Testi Sonuçları.....	107
123)	ğretmenlerin, Amaca Ulaştıracak Bilgi ve Beceriler leği Boyutuna İlişkin ğretmenlerin Meslekteki Kıdemlerine (RECODE) Göre Analizi.....	108
124)	ğretmenlerin, Amaca Ulaştıracak Bilgi ve Beceriler Boyutuna İlişkin Yeterlik Düzeylerinin ğretmenlerini Meslekteki Kıdemlerine (RECODE) Göre Varyans Analizi Sonuçları.....	109
125)	ğretmenlerin, Amaca Ulaştıracak Bilgi ve Beceriler Boyutuna İlişkin ğretmenlerin ocuk Sayısına(RECODE) Göre Analizi	109
126)	ğretmenlerin, Amaca Ulaştıracak Bilgi ve Beceriler Boyutuna İlişkin Yeterlik Düzeylerinin ocuk Sayısına(RECODE) Göre Varyans Analizi Sonuçları.....	110
127)	ğretmenlerin, Amaca Ulaştıracak Bilgi ve Beceriler Boyutuna İlişkin ğretmenlerin Mezun Oldukları Fakülteye RECODE) Göre Analizi	110
128)	ğretmenlerin, Amaca Ulaştıracak Bilgi ve Beceriler Boyutuna İlişkin Yeterlik Düzeylerinin Mezun Olunan Fakülteye RECODE) Göre Varyans Analizi Sonuçları.....	111
129)	ğretmenlerin, Amaca Ulaştıracak Bilgi ve Beceriler Boyutuna İlişkin ğretmenlerin Haftalık Ders Yüklerine (RECODE) Göre Analizi.....	111

130)	Öğretmenlerin, Amaca Ulaştıracak Bilgi ve Beceriler Boyutuna İlişkin Yeterlik Düzeylerinin Öğretmenlerin Haftalık Ders Yüklerine (RECODE) Göre Varyans Analizi Sonuçları.....	112
131)	Öğretmenlerin, Amaca Ulaştıracak Bilgi ve Beceriler Boyutuna İlişkin Öğretmenlerin Katıldığı Hizmet İçi Eğitim Sayısına (RECODE) Göre Analizi.....	112
132)	Öğretmenlerin, Amaca Ulaştıracak Bilgi ve Beceriler Boyutuna İlişkin Yeterlik Düzeylerinin Öğretmenlerin Katıldığı Hizmet İçi Eğitim Sayısına (RECODE) Göre Varyans Analizi Sonuçları.....	113
133)	Öğretmenlerin, Amaca Ulaştıracak Bilgi ve Beceriler Boyutuna İlişkin Öğretmenlerin Öğretmenlik Dışında Üstlendiği İdari Görevlere Göre Analizi.....	113
134)	Öğretmenlerin, Amaca Ulaştıracak Bilgi ve Beceriler Boyutuna İlişkin Yeterlik Düzeylerinin Öğretmenlerin Öğretmenlik Dışında Üstlendiği İdari Görevlere Göre Varyans Analizi Sonuçları.....	113
135)	Öğretmenlerin, Amaca Ulaştıracak Bilgi ve Beceriler Boyutuna İlişkin Öğretmenlerin Aylık Kitap Okuma Sıklığına(RECODE) Göre Analizi.....	114
136)	Öğretmenlerin, Amaca Ulaştıracak Bilgi ve Beceriler Boyutuna İlişkin Yeterlik Düzeylerinin Aylık Kitap Okuma Sıklığına(RECODE) Göre Varyans Analizi Sonuçları.....	114
137)	Öğretmenlerin, Amaca Ulaştıracak Bilgi ve Beceriler Boyutuna İlişkin Öğretmenlerin Oturduğu Binanın Mülkiyetine Göre Analizi.....	115
138)	Amaca Ulaştıracak Bilgi ve Beceriler Boyutuna İlişkin Yeterlik Düzeylerinin Öğretmenlerin Oturduğu Binanın Mülkiyetine Göre Varyans Analizi Sonuçları.....	115
139)	Öğretmenlerin, Amaca Ulaştıracak Bilgi ve Beceriler Boyutuna İlişkin Öğretmenlerin Ortalama Aylık Gelirlerine (RECODE) Göre Analizi.....	116
140)	Öğretmenlerin, Amaca Ulaştıracak Bilgi ve Beceriler Boyutuna İlişkin Yeterlik Düzeylerinin Öğretmenlerin Ortalama Aylık Gelirlerine (RECODE)Göre Varyans Analizi Sonuçları.....	116
141)	Öğretim Teknolojileri Alanındaki Yeterliklere Sahip Olma Düzeyleri.....	117
142)	Öğretim Teknolojileri Yeterlikleri Ölçeği Ortalama Puanlarının Cinsiyete Göre Whitney U Testi Sonuçları.....	118
143)	Öğretim Teknolojileri Yeterlikleri Ölçeği Ortalama Puanlarının Medeni Duruma Göre Mann Whitney U Testi Sonuçları.....	119
144)	Öğretim Teknolojileri Yeterlikleri Ölçeği Ortalama Puanlarının Öğrenim Durumuna Göre Mann Whitney U Testi Sonuçları.....	119

145)	Öğretim Teknolojileri Yeterlikleri Ölçeği Ortalama Puanlarının Mezun Olunan Lise Türüne Göre Mann Whitney U Testi Sonuçları.....	120
146)	Öğretim Teknolojileri Yeterlikleri Ölçeği Ortalama Puanlarının Görev Yapılan Yerleşim Merkezi Türüne Göre Mann Whitney U Testi Sonuçları.....	120
147)	Öğretim Teknolojileri Yeterlikleri Ölçeği Ortalama Puanlarının Hizmet İçi Eğitim Kursuna Katılım Durumuna Göre Mann Whitney U Testi Sonuçları.....	121
148)	Öğretim Teknolojileri Yeterlikleri Ölçeği Ortalama Puanlarının Alanla İlgili Akademik Dergilerin Takibine Göre Mann Whitney U Testi Sonuçları.....	122
149)	Öğretim Teknolojileri Yeterlikleri Ölçeği Ortalama Puanlarının Eş Durumuna(RECODE) Göre Mann Whitney U Testi Sonuçları.....	122
150)	Öğretim Teknolojileri Yeterlikleri Ölçeği Ortalama Puanlarının Branşa Göre Mann Whitney U Testi Sonuçları.....	123
151)	Öğretim Teknolojileri Yeterlikleri Ölçeği Ortalama Puanlarının Çocuk Sayısına(RECODE) Göre Kruskal Wallis Testi Sonuçları.....	123
152)	Öğretim Teknolojileri Yeterlikleri Ölçeği Ortalama Puanlarının Kıdeme(RECODE) Göre Kruskal Wallis Testi Sonuçları.....	124
153)	Öğretim Teknolojileri Yeterlikleri Ölçeği Ortalama Puanlarının Mezun Olunan Fakülteye(RECODE)Göre Kruskal Wallis Testi Sonuçları.....	124
154)	Öğretim Teknolojileri Yeterlikleri Ölçeği Ortalama Puanlarının Haftalık Ders Yüküne (RECODE) Göre Kruskal Wallis Testi Sonuçları.....	125
155)	Öğretim Teknolojileri Yeterlikleri Ölçeği Ortalama Puanlarının Hizmet İçi Kurslarına Katılım Sayısına (RECODE) Göre Kruskal Wallis Testi Sonuçları.....	126
156)	Öğretim Teknolojileri Yeterlikleri Ölçeği Ortalama Puanlarının Öğretmenlik Dışı İdari Görevlere Göre Kruskal Wallis Testi Sonuçları.....	126
157)	Öğretim Teknolojileri Yeterlikleri Ölçeği Ortalama Puanlarının Kitap Okuma Sıklığına(RECODE) Göre Kruskal Wallis Testi Sonuçları.....	127
158)	Öğretim Teknolojileri Yeterlikleri Ölçeği Ortalama Puanlarının Oturulan Binanın Mülkiyetine Göre Kruskal Wallis Testi Sonuçları.....	128
159)	Öğretim Teknolojileri Yeterlikleri Ölçeği Ortalama Puanlarının Aylık Gelire(RECODE) Göre Kruskal Wallis Testi Sonuçları.....	128
160)	Çocuk Merkezli Yaklaşım Alanındaki Yeterliklere Sahip Olma Düzeyleri.....	129

161)	Çocuk Merkezli Yaklaşım Ölçeği Ortalama Puanlarının Cinsiyete Göre Whitney U Testi Sonuçları.....	130
162)	Çocuk Merkezli Yaklaşım Ölçeği Ortalama Puanlarının Medeni Duruma Göre Mann Whitney U Testi Sonuçları.....	131
163)	Çocuk Merkezli Yaklaşım Ölçeği Ortalama Puanlarının Öğrenim Durumuna Göre Mann Whitney U Testi Sonuçları.....	131
164)	Çocuk Merkezli Yaklaşım Ölçeği Ortalama Puanlarının Mezun Olunan Lise Türüne Göre Mann Whitney U Testi Sonuçları.....	132
165)	Çocuk Merkezli Yaklaşım Ölçeği Ortalama Puanlarının Görev Yapılan Yerleşim Merkezi Türüne Göre Mann Whitney U Testi Sonuçları.....	132
166)	Çocuk Merkezli Yaklaşım Ölçeği Ortalama Puanlarının Hizmet İçi Eğitim Kursuna Katılım Durumuna Göre Mann Whitney U Testi Sonuçları.....	133
167)	Çocuk Merkezli Yaklaşım Ölçeği Ortalama Puanlarının Alanla İlgili Akademik Dergilerin Takibine Göre Mann Whitney U Testi Sonuçları.....	133
168)	Çocuk Merkezli Yaklaşım Ölçeği Ortalama Puanlarının Eş Durumuna(RECODE) Göre Mann Whitney U Testi Sonuçları.....	134
169)	Çocuk Merkezli Yaklaşım Ölçeği Ortalama Puanlarının Branşa Göre Mann Whitney U Testi Sonuçları.....	134
170)	Çocuk Merkezli Yaklaşım Ölçeği Ortalama Puanlarının Çocuk Sayısına(RECODE) Göre Kruskal Wallis Testi Sonuçları.....	135
171)	Çocuk Merkezli Yaklaşım Ölçeği Ortalama Puanlarının Kıdeme(RECODE) Göre Kruskal Wallis Testi Sonuçları.....	135
172)	Çocuk Merkezli Yaklaşım Ölçeği Ortalama Puanlarının Mezun Olunan Fakülteye(RECODE)Göre Kruskal Wallis Testi Sonuçları.....	136
173)	Çocuk Merkezli Yaklaşım Ölçeği Ortalama Puanlarının Haftalık Ders Yüküne (RECODE) Göre Kruskal Wallis Testi Sonuçları.....	136
174)	Çocuk Merkezli Yaklaşım Ölçeği Ortalama Puanlarının Hizmet İçi Kurslarına Katılım Sayısına (RECODE) Göre Kruskal Wallis Testi Sonuçları.....	137
175)	Çocuk Merkezli Yaklaşım Ölçeği Ortalama Puanlarının Öğretmenlik Dışı İdari Görevlere Göre Kruskal Wallis Testi Sonuçları.....	138
176)	Çocuk Merkezli Yaklaşım Ölçeği Ortalama Puanlarının Kitap Okuma Sıklığına(RECODE) Göre Kruskal Wallis Testi Sonuçları.....	138
177)	Çocuk Merkezli Yaklaşım Ölçeği Ortalama Puanlarının Oturulan Binanın Mülkiyetine Göre Kruskal Wallis Testi Sonuçları.....	139

178) Öğretim Teknolojileri Yeterlikleri Ölçeği Ortalama Puanlarının Aylık Gelire(RECODE) Göre Kruskal Wallis Testi Sonuçları.....	139
---	-----

I.BÖLÜM

GİRİŞ

A. Problem :

Toplumlar ekonomik, kültürel, sosyal, siyasal ve bilimsel alanlarda geliştikçe eğitim sistemleri de bunlara paralel olarak gelişir, dolayısıyla eğitim sisteminin önemli bir unsuru olarak karşımıza çıkan öğretmenlerimizin de daha nitelikli yetiştirilmesi ihtiyacı ortaya çıkar. Toplumun kalkınmasında, kültürün yeni nesle aktarılmasında, en etkili unsurlardan biri de öğretmendir. Bu kadar önemli olan bu görev 1789 sayılı Milli Eğitim Kanunu'nun 43'üncü maddesinde, "Genel kültür, özel alan, eğitim ve pedagojik formasyonla sağlanan özel bir ihtisas mesleği" olarak tanımlanmaktadır. "Öğretmenlik, devletin eğitim, öğretim ve bununla ilgili yönetim görevlerini üzerine alan özel bir ihtisas mesleğidir. Öğretmenler bu görevlerini Türk Milli Eğitiminin amaçlarına ve temel ilkelerine uygun olarak ifâ etmekle yükümlüdürler."¹

Öğretmenlik mesleği uzmanlık gerektiren bir meslek olduğu için öğretmenlerin bir takım yeterliklere sahip olması gerekmektedir. Çünkü eğitim, bireyin yaşamını dengeli ve verimli bir şekilde sürdürebilmesini, içinde yaşadığı topluma yapıcı ve yaratıcı bir üye olarak katkıda bulunabilmesini sağlayan araçtır. Eğitimin en genel işlevi, bireyin topluma uyumunu sağlamaktır. Böylece eğitim, bireyde var olan istidat ve yeteneklerin son sınırına kadar gelişmesine yardım etmekte ve bu yolla onun olumlu yönde davranış değiştirmesine katkı getirmektedir.²

Kişide fitraten var olan dini istidadın da eğitimi gerekmektedir. Din eğitimi kavramından anlaşılması gereken ise, bireyin dini davranışlarında kendi yaşantısı yoluyla ve kasıtlı olarak istendik değişme meydana getirme denemeleri süreci³ anlaşılmalıdır. Din eğitimi okulda kılavuzlayan kişi olarak öğretmenlerin, çocukta var olan dini istidat ve kabiliyetleri ortaya çıkarması ve geliştirmesi gerekmektedir. Ancak, dinin getirdiği değerler, bilim ve felsefenin değerlerinden daha yaygın ve daha kapsamlıdır; daha çok kimseyi ilgilendirir. Dinin insanlık kadar eski olduğu, insanlığın bütün üstün değer, kavram ve duygularının; insan hakları, demokrasi, eşitlik, kardeşlik, feragat, diğerkamlik ve insana saygının hep dinden geldiği sosyolojinin ortaya koyduğu gerçeklerdir.⁴ Bu ve benzeri

¹ Milli Eğitim Temel Kanunu, Md 43

² Varış, F.Gürkan, T.Gözütok, D. Pektaş, S. Babadoğan, C. Gürbüzttürk O., *Eğitim Bilimine Giriş*, Atlas Kitabevi, Ankara 1998

³ Cemal Tosun, *Din Eğitimi Bilimine Giriş*, PegemA Yayıncılık, Ankara 2001, s.30

⁴ Beyza Bilgin, *Türkiye'de Din Eğitimi ve Liselerde Din Dersleri*, Ankara 1980, s.18

özelliklere sahip olan dini öğreten öğretmenlerin önemi oldukça fazladır. Çünkü bireysel, toplumsal ve kültürel boyutu olan dini öğretmek çok hassas bir konudur. Okulda din eğitimi verecek olan öğretmenin öncelikle din hakkında doğru bilgiye, daha sonra bu bilginin öğretilmesine yönelik bir takım yeterliklere sahip olması gerekmektedir. Öğretmenin etkili olması onda bulunan alan bilgisi, özel alan ve genel kültür alanındaki yeterliğe sahip olmasıyla mümkündür. Öğretmenin bu sebeple alanıyla ilgili bilgi birikimine sahip olması ve bu bilgi birikimini sürekli artırması gerekmektedir. Bunun yanında bilgiyi öğrenciye etkili bir şekilde iletebilmek için özel öğretim tekniklerini çok iyi bilmesi ve ders ortamında uygulaması gerekmektedir.

Yeterlik, kelime anlamı olarak, bir işi yapma gücü sağlayan özel bilgi, ehliyet, kifayet anlamına gelmektedir. Yeterlik, bir işi yapma gücünü sağlayan özel bilgi-beceri ve ehliyet anlamında bir kavramdır.⁵ Bir kimsenin belli bir öğrenim dalında ya da meslek dalında istenilen düzeye gelmesi, anlamlarına gelmektedir.⁶ Bir kişiye belirli bir rolü oynayabilme gücünü kazandıran varlığı, veya bu rolü oynayabilmesini engelleyen özelliklerin yokluğudur. Yeterli olmak, belli istemleri karşılayabilecek gerekli bilgi veya beceri yahut hem bilgi hem de beceri sahibi bulunmaktır.⁷ İlköğretim okullarında Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersini okutan öğretmenlerinin de bu dersi öğretebilmeleri için bir takım yeterliklere sahip olmaları gerekmektedir. Öncelikle öğretmenin Milli Eğitim Bakanlığı tarafından hazırlana yeterlik maddelerinde öğretmenlerin genel kültür, meslek bilgisi ve alan bilgisi boyutlarındaki yeterliklere sahip olmaları gerekmektedir.

İzmir örneğinde İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi alanında görev yapan öğretmenlerin yeterlilik düzeylerinin belirlemeye ve bu düzeyleri etkileyen faktörlerin tespit etmeye çalıştığımız bu araştırmamızda, öğretmenlerin yeterlik düzeylerinin tespiti için Doğan ve Altaş tarafından geliştirilen “İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenlerinin Yeterlilik Ölçeği”⁸ kullanılmıştır. Bu ölçekle altı boyutta, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin yeterlik düzeyleri belirlenmeye çalışılmıştır. Ayrıca bu boyutlara etki eden faktörler de tespit edilmeye çalışılmıştır. İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin yeterlik boyutları olarak tespit edilen altı boyut:

1. Öğretmen rolünü benimseme, yansıtma ve geliştirme boyutu,

⁵ Cevat Aklan, Fatma Hacıoğlu, Öğretmenlik Uygulamaları(Öğretim Teknolojisi), Önder Matbaacılık, Ankara 1995, s.17

⁶ Ferhan Oğuzkan, Eğitim Terimleri Sözlüğü, Türk Dil Kurumu Yay, Ankara 1974, s.79

⁷ Ziya Bursalıoğlu, Eğitim Yöneticisinin Yeterlilikleri (İlköğretim Okulu Müdürlerinin Yeterliliklerine İlişkin Bir Araştırma), Sevinç Matbaası II. Baskı, Ankara 1981, s 4-5

⁸ Recai Doğan, Nurullah Atlas, “İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenlerinin Yeterlilik Ölçeği”, Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, Ankara 2002, C XLIII, S 1, s. 109-122

2. Eğitim-öğretim sürecinde aktiflik ve etkili kullanma boyutu,
3. Etkili iletişim bilgi ve tekniklerini kullanma boyutu,
4. Amaca ulaştıracak bilgi ve beceriler boyutu,
5. Öğretim teknolojileri boyutu,
6. Çocuk merkezli yaklaşım boyutlarıdır.

İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi alanında görev yapan öğretmenlerin sahip olması gereken yukarıda belirttiğimiz yeterlikler ve bu yeterliklere sahip olma düzeylerinin, cinsiyet, medeni durum, görev süresi, öğrenim durumu, mezun olunan fakülte, mezun olunan lise türü, görev yapılan okulun bulunduğu yerleşim merkezi, haftalık girdiği ders saati, daha önce hizmet içi eğitim kursuna katılma durumu, katıldığı hizmet içi eğitim kursu sayısı, öğretmenlik dışında üstlendiği idari görevler, alanla ilgili dergi takibi, kitap okuma sıklığı, ikamet ettiği binanın mülkiyeti, eşin çalışma durumu, aylık gelire göre farklılık gösterip göstermediğine dair elde edilen bulgular değerlendirilmiş ve yorumlanmıştır. Ayrıca bu bulgulara dayalı olarak ulaşılabilecek bilgilerden hareketle araştırma sonuçları ortaya konmaya çalışılmıştır.

Araştırmamızın problem cümlesi, İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi öğretmenlerinin yeterlik düzeyleri nedir ve bu düzeyleri etkileyen faktörler nelerdir?

B. Araştırmanın Amacı :

Tezin amacı, İzmir örneğinde İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi alanında görev yapan öğretmenlerin, yeterlilik düzeylerinin belirlenmesi ve bu düzeyleri etkileyen faktörlerin tespit edilmesidir. Bu amaç çerçevesinde, araştırmanın diğer amaçları ise,

1. Öğretmenlerin, *öğretmen rolünü benimseme, yansıtma ve geliştirme* konusundaki yeterliklere sahip olma düzeylerini;
2. Öğretmenlerin, *eğitim-öğretim sürecinde aktiflik ve etkili kullanma* konusundaki yeterliklere sahip olma düzeylerini;
3. Öğretmenlerin, *etkili iletişim bilgi ve teknikleri* konusundaki yeterliklere sahip olma düzeylerini;
4. Öğretmenlerin, *amaca ulaştıracak bilgi ve beceriler* konusundaki yeterliklere sahip olma düzeylerini;
5. Öğretmenlerin, *öğretim teknolojileri kullanma* konusundaki yeterliklere sahip olma düzeylerini;
6. Öğretmenlerin, *çocuk merkezli yaklaşım* konusundaki yeterliklere sahip olma düzeylerini;

Ayrıca yukarıda belirtilen yeterliklerin, *cinsiyet, medeni durum, görev süresi, öğrenim durumu, mezun olunan fakülte, mezun olunan lise türü, görev yapılan okulun bulunduğu yerleşim merkezi, haftalık girdiği ders saati, daha önce hizmet içi eğitim kursuna katılma durumu, katıldığı hizmet içi eğitim sayısı, öğretmenlik dışında üstlendiği idari görevler, alanla ilgili dergi takibi, kitap okuma sıklığı, ikamet ettiği binanın mülkiyeti, eşin çalışma durumu, aylık gelir* faktörlerine göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemektir.

C. Araştırmanın Önemi :

İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin yeterliklerini ortaya koyan ayrıntılı bir araştırmanın yapılması; öğretmenin yetiştirilmesi, seçimi ve istihdamında karşılaşılan sorunların tespit edilmesini sağlayacaktır.

Araştırmamızda Doğan ve Altaş tarafından geliştirilen “*İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenlerinin Yeterlilik Ölçeği*”⁹ kullanılmıştır. Bu araştırma, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin yeterliklerini ve bunları etkileyen temel faktörler hakkında mevcut durumun ortaya konulması ve sorunları çözümü için yapılan çalışmalara kaynak teşkil etmesi açısından oldukça önemlidir.

Din eğitimi alanında bu tür araştırmaların yeni başladığını ve alanda yeterli verinin bulunmadığı göz önüne alındığında; bu tezin, öğretmeni yetiştiren üniversitelerin, İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenliği Bölümlerindeki öğretim üyelerine, öğretmenlerin yeterliğiyle ilgili bilimsel bir taban oluşturacağı, din eğitimi- öğretimini yürüten öğretmenlere durumlarını görme ve değerlendirme imkanı sağlayacağı; İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi öğretmenlerinin derslerdeki veriminin ve başarısının artmasına katkı sağlayacağı, İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi öğretmenlerinin hizmet içi eğitim seminerleriyle geliştirilmesinde ve yetiştirilmesinde, mevcut durumun değerlendirilmesinde önemli katkılar sağlayacağı umulmaktadır.

D. Kavramlar ve Tanımlar :

1. İlköğretim : 6-14 yaşlarındaki çocukların eğitim ve öğretimini kapsamaktadır. Kız ve erkek bütün vatandaşlar için zorunlu ve devlet okullarında parasızdır. İlköğretim süresi 8

⁹ a.g.e

yıldır. Zorunlu ilköğretimin, amaç ve görevleri Milli Eğitim Temel Kanunu'nda şöyle ifade edilmiştir.

1. Her Türk çocuğuna, iyi bir vatandaş olmak için gerekli temel bilgi, beceri, davranış ve alışkanlıkları kazandırmak, onu milli ahlâk anlayışına uygun olarak yetiştirmek.
2. Her Türk çocuğunu ilgi, istidat ve kabiliyetleri yönünden yetiştirerek hayata ve üst öğrenime hazırlamak.¹⁰

2. Öğretmen : Resmi veya özel bir eğitim kurumunda çocukların ve gençlerin öğrenme yaşantıları rehberlik etmek veya yön vermekle görevlendirilmiş ve bu amaçla yetiştirilmiş kimselere¹¹ öğretmen denir. 12 Mart 1973 tarih ve 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanununa göre öğretmenlik:

Madde 43 :Öğretmenlik, Devletin eğitim, öğretim ve bununla ilgili yönetim görevlerini üzerine alan özel bir ihtisas mesleğidir. Öğretmenler bu görevlerini Türk Milli Eğitiminin amaçlarına temel ilkelerine uygun olarak ifa etmekle yükümlüdürler.

Öğretmenlik mesleğine hazırlık genel kültür, özel alan eğitimi ve pedagojik formasyon ile sağlanır.

Yukarıda belirtilen nitelikleri kazanabilmeleri için, hangi öğretim kademesinde olursa olsun, öğretmen adaylarının yüksek öğrenim görmelerinin sağlanması esastır. Bu öğrenim lisans öncesi, lisans ve lisans üstü seviyelerde, yatay ve dikey geçişlere de imkan verecek biçimde düzenlenir.¹²

Öğretmen, Milli Eğitimin amaçlarını gerçekleştirmek amacıyla öğretme-öğrenme süreçlerine ilişkin etkinlikleri planlayan, uygulayan ve yöneten kişidir.

3. İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmeni : İlköğretim kademesindeki Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersinde öğretmenlik mesleğinin gerektirdiği görevleri yerine getiren kişidir.

4. Öğretmen Yeterliği : Araştırma dahilinde olan ilköğretim okullarında öğretmenlik mesleğinin gerektirdiği görevleri yerine getirebilmek için gerekli olan bilgi, beceri ve tutumlardır. Yeterlilik, bir kişiye belirli bir rolü oynayabilme gücü kazandıran özelliklerin varlığı veya bu rolü oynayabilmesini engelleyen özelliklerin yokluğu¹³ olarak tanımlanabilir.

¹⁰ Hüseyin Hüsnü Tekişık, Erol Ünal Karabıyık, *Milli Eğitimle İlgili Kanunlar*, Üner Yay. 9. Baskı, Ankara, s.23.

¹¹ Tayip Duman, *Türkiye'de Orta Öğretime Öğretmen Yetiştirme(Tarihi Gelişimi)*, MEB Basımevi, İstanbul 1991, s.6

¹² Milli Eğitim Temel Kanunu, madde 43

¹³ Ziya Bursalıoğlu, *Eğitim Yöneticisinin Yeterlikleri*, II.Baskı A.Ü. Eğitim Fakültesi Yayınları, No:93, Ankara 1981, s.5

Genel kültür, meslek bilgisi ve alan bilgisi, öğretmenliğin üç temel boyutunu oluşturmaktadır. Bir öğretmen adayının, alanında ne denli uzman olursa olsun, genel kültür düzeyi ne denli yüksek olursa olsun, kim, niçin, nerede, nasıl öğretilmelidir? sorusuna cevap verecek bir meslek formasyonuna sahip olmadığı sürece, etkili bir öğretimi gerçekleştirmesini oldukça güç olduğu söylenebilir.¹⁴ Öğretmenlik mesleğinde yeterlik, öğretmenlik mesleğinin gerektirdiği görev ve hizmetleri yerine getirebilmedir. Öğretmenlik mesleği, insan yetiştirme mesleği olduğu için öğretmende mutlaka insan sevgisi dediğimiz “pedagojik sevgi”nin bulunması gerekir. Buna meslek sevgisi de denebilir. Öğretmenlik para mesleği değil, insan kazanma, fedakarlık mesleği demektir.¹⁵ Görevinde başarılı olabilmesi ve üzerine düşen sorumlulukları yerine getirebilmesi için öğretmenin yetiştirilmesinde mesleğiyle ilgili birtakım nitelikleri kazanması şarttır. Önce, bir orta dereceli okul öğretmenin, kişisel ve toplumsal hayatında kendisine her zaman kılavuzluk edecek ve destek olacak geniş kapsamlı bir genel eğitimden geçmesi gerekir. İkinci olarak, bir orta dereceli okul öğretmeni, belli bir öğretim dalında veya dallarında köklü bir eğitim görmelidir. Bundan başka, bir orta dereceli okul öğretmeni, edindiği bilgi, görgü ve becerileri okulun içinde ve dışında çeşitli hayat durumlarında etkili olarak kullanabilecek güçte yetişmiş olmalıdır. Bu da ancak bilgi ve becerilerinden uygun zamanda ve biçimde nasıl yararlanılacağına yollarını iyi bilmekle gerçekleşir. Öğretmenin genel ve özel alan (branş) eğitimi yanında, başlıca eğitim kuramlarını bilmesi ve öğrencileri istenilen eğitim amaçlarına yöneltme bakımından belirli bir yeterliğe erişmiş olması gerekir.¹⁶

Milli Eğitim Bakanlığı Öğretmen Yetiştirme ve Eğitimi Genel Müdürlüğü hazırlanan Öğretmen Yeterlilikleri adlı kitapçıkta yeterlikleri genel kültür, özel alan ve eğitime-öğretme yeterlilikleri olarak üç başlık altında toplanmıştır. Bunlar:

a) Genel Kültür Bilgi ve Becerileri

Genel kültür alanı, öğretmenin eğitim sürecindeki genel kazanımlarının bir bileşkesi olup, öğretmenin mesleğini uygularken bir sorunla karşılaştığında alan bilgisi ve eğitime-öğretme becerisine ek olarak bu sorunun çözümüne/irdelenmesine katkıda bulunan diğer disiplinler arası bilgi ve becerileri kapsamaktadır. Bu bilgi ve becerilerin, alan bilgileri ile ilişkilendirilmesi ve öğretim sürecinde kullanılması önem kazanmaktadır.

¹⁴ Ali Temel ve Diğerleri, “Öğretmenlik Formasyon Programının Uygulanmasında Karşılaşılan Sorunlar”, Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Adana 1988, 1(5), s. 86-103

¹⁵ Hasan Çelikkaya, *Eğitime Giriş (Pedagojik Formasyon Amaçlı)*, Alfa Basım Yayım Dağıtım, İstanbul 1997, s.10

¹⁶ A.Ferhan Oğuzkan, *Öğretmenliğin Üç Yönü*, Kadioğlu Matbaası, Ankara 1988, s.37-38

Öğretmen, temel ve uygulamalı bilimlerle sosyal bilimlerin temel kavramlarını, varsayımlarını, tartışmalarını, araştırma ve inceleme yöntemlerini bilir ve anlar. Olay ve olgu karşısında durumu, felsefi, tarihsel, sosyolojik ve ekonomik yönleriyle tanımlar ve açıklar. Diğer bir deyişle, öğretmen bir sorunla karşılaştığında sorunu çeşitli boyutlarıyla ele alır, seçenekleri belirler; en uygun seçeneği seçer, duruma uygular, süreci izler ve değerlendirir.

Genel kültür bilgileri alana ilişkin olay ve olguların açıklanmasında, disiplinler arası ilişkilerin kurulmasında, konunun öğretiminde bütünlük, somutluk-soyutluk, yakınlık-uzaklık, anlaşılabilirlik, güncellik gibi öğretim ilkelerinin yaşama aktarılmasında eğitim-öğretim yeterliliklerinin ayrılmaz bir boyutunu oluşturur.

Genel kültürle ilgili bilgi ve beceriler, tarih, Coğrafya, Yurttaşlık, Türkçe, Matematik, Bilim Felsefesi, Psikoloji, Sosyoloji, Ekonomi, Sanat, Temel Sağlık Bilgisi, Bilim ve Teknoloji, Doğal ve Kültürel Varlıkları Koruma, Sivil Savunma vb. konu alanlarını kapsar.

Genel kültür bilgi ve becerileri, öğretim sürecinde;

1. Olay ve olguları farklı disiplinlerin kavramlarını kullanarak açıklayabilme, tanımlayabilme,
2. Farklı disiplinlere ilişkin bilgilerin konu alanı ile bağını kurma,
3. Öğretim sürecinde öğrenciyi derse hazırlama, güdüleme,
4. Öğretim sürecinde örnekleme, benzetme-ayrıt etme, analiz ve sentez yapmada diğer disiplinlerin bilgilerinden yararlanma,
5. Öğrencileri, genel kültür yaşantılarını geliştirmeye özendirme biçiminde kullanır.¹⁷

b) Özel Alan

Öğretmen, öğreteceği alanın temel kavramlarını, araştırma ve inceleme araçlarını ve yapılarını anlar ve alanın bu özelliklerini öğrenciye anlamlı gelecek biçimde öğrenme deneyimleri yaratır.

Bu bağlamda, öğretmen, öğrettiği alanın belli başlı kavramlarını, varsayımlarını, tartışmalarını, araştırma ve inceleme yöntemlerini bilir. Bir bilgiye ait kavramsal çerçevenin öğrencinin öğrenmesini nasıl etkilediğini anlar. Öğreteceği alanla ilgili bilgileri diğer konu alanlarıyla ilişkilendirir; alanın okul çapında uygulanan program içindeki yerini anlar.

Öğretmen, alanına ait bilgilerin, gerçeklerin sabit bir bütünü değil; fakat karmaşık, sürekli ve değişen bir yapıda olduğunu fark eder. Farklı perspektifleri kabul ederek ve bilginin

¹⁷ a.g.e, s.17

nasıl geliştiğini öğrenciye aktarır. Öğrettiği alana ilişkin gelişmelere yakından ilgi duyar ve günlük yaşamla bağını kurar. Sürekli öğrenmeyi alışkanlık haline getirir. Alanla ilgili faaliyetle, alanın öğretimi konusundaki profesyonel etkinliklere aktif olarak katılır.

Bu anlayış içinde öğretmen, özel alana ilişkin bilgi ve becerileri;

1. Temel bilgileri, kavramları, ilkeleri değişik biçimlerde açıklama,
2. Farklı görüş, kurma, öğrenme yolları, araştırma ve inceleme yöntemlerini açıklama,
3. Öğretme kaynaklarını ve öğretim malzemelerini değerlendirme ve seçme,
4. Alanında araştırmalar yaparak bilgi üretme,
5. Öğrencileri alanla ilgili sorular sormaya, düşünceleri farklı perspektiflerden görmeye ve bilgi üretmeye özendirecek programları kullanma ve geliştirme,
6. Öğrencinin, gerekli bilgi ve becerileri başka alanlarla ilişkilendirmesine olanak verecek disiplinler arası öğretim deneyimleri yaratma,
7. Alana ilişkin problemleri tanıma, çözüm yolları arama, uygun çözüm yolunu seçme, uygulama ve değerlendirme biçiminde kullanır.¹⁸

c) Eğitim-Öğretme Yeterlikleri

Eğitme-öğretme yeterlikleri içinde kapsamın önemli bir kısmını bilgi, beceri ve tutumları başkalarına öğretme yeterlilikleri oluşturmaktadır. Ancak, öğretmenden sınıf içindeki eğitim ve öğretim etkinliklerinin dışında farklı nitelikler de beklenmektedir. Bunlar; sınıf ve okul içinde rehberlik yapma, özel eğitime gereksinme duyan öğrencilere hizmet etme, okulu geliştirme gibi niteliklerdir. Nitelikler, eğitimin niteliğinin yükseltilmesine katkıda bulunurken, öğretmen ve öğrencilere rehberlik eden eğitim uzmanları ile etkili bir işbirliğinin de temelini oluşturacaktır.

Bunun anlamı, öğretmenin rehberlik uzmanı, özel eğitim uzmanı veya yetişkin eğitimi uzmanının yerine geçmesi değildir. Özel alan uzmanlarının bulunduğu yerlerde öğretmenin, birincil görevlerini yaparken karşılaştığı durumlara hakim olması ve ortaya çıkan sorunu uzmana ulaştırıncaya kadar gerekenleri yapabilmesi anlamına gelmektedir. Kimi zaman bu sorunlar bir uzmana gereksinim duyulmayacak düzeyde de olabilir. O zaman öğretmen sorunu kendisi çözecektir. Kimi zaman ise, rehber öğretmen ya da özel eğitim uzmanları ile bunları istihdam eden birimler, okulda veya çevrede bulunmayabilir. Bu durumlarda da öğretmen,

¹⁸ a.g.e, s.18

eğitim uzmanı ile iş birliğine girinceye dek bir ölçüde yapılabilecekleri yapmak durumundadır.

Eğitim sürecinde öğretmenden belli bir özel alana ilişkin bilgi, beceri ve tutumları öğrencilere kazandırması beklenmektedir. Öğretmenin bu süreçte öğretimi düzenlerken ve yürütürken öğrencinin gereksinimlerini ve onun bireysel farklılıklarını dikkate alan, öğretim sürecinde öğrencileri ve sınıftaki grupları etkinliklere aktif olarak katan, grup çalışmalarını özendiren, öğrenmeyi kolaylaştıran, diğer bir deyişle öğrenciyi merkeze alan bir yaklaşım izlemesi öğrenme sürecinin niteliğini yükseltir.

Öte yandan, bilim ve teknolojideki hızlı gelişme ve değişimler hem öğretmenlerin hem de öğrencilerin yaşam boyu öğrenme süreci içinde bulunmasını gerektirmektedir. Bu bağlamda öğretmen, öğrenmeyi öğrenmeli ve öğrencilerine de öğrenmeyi öğretmelidir. Öğretmen, öğrencileri düşünmeye, olay ve olguları eleştirel bir gözle değerlendirmeye, farklı görüşleri hoş görmeye özendirmelidir.

14 başlık altında verilen yeterlik maddeleri, Başarıyı Ölçme ve Değerlendirme, Öğrenciyi Tanıma, Öğretimi Plânlama, Materyal Geliştirme, Öğretim Yapma, Öğretimi , Yönetme, Rehberlik Yapma, Temel Becerileri Geliştirme, Özel Eğitime Gereksinim Duyan, Öğrencilere Hizmet Etme, Yetişkinleri Eğitme, Ders Dışı Etkinliklerde Bulunma, Kendini Geliştirme, Okulu Geliştirme, Okul-Çevre İlişkilerini Geliştirmedir.¹⁹

YÖK'ün listesinde ise yeterlikler dörde çıkmıştır: 1. Konu Alanı ve Alan Eğitimine İlişkin Yeterlikler, 2. Öğretme-Öğrenme Sürecine İlişkin Yeterlikler, 3. Öğrencilerin Öğrenmelerini İzleme, Değerlendirme ve Kayıt Tutma, 4. Diğer Mesleki Yeterlikler olarak belirlenmiştir.

Ayrıca Servet Özdemir ve İbrahim Yalın'ın, İyi bir öğretmenin sahip olması gereken üç yeterlik alanı tanımlaması vardır. Bunlar,

1. Parçası olma
2. Hakim olma
3. Öğrenci merkezli olma'dır.²⁰

¹⁹ a.g.e, s.19-35

²⁰ Servet Özdemir, İbrahim Yalın, *Her Yönüyle Öğretmenlik Mesleği*, Nobel Yayın-Dağıtım, Ankara 1998, s.161

4. İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenlerinin Yeterlilik Ölçeği :

Araştırmamızda kullanılan ölçek 6 boyuttan oluşmaktadır. Bu boyutlar;

1. Öğretmenlik Rolünü Benimseme, Yansıtma ve Geliştirme Boyutu;

Tutum ve davranışlarıyla öğrencilere ve çevresindekilere örnek olma, demokratik ve çağdaş bir görünüm ve tutum, Mesleğini benimseme, sabırlı, hoşgörülü, iyi niyetli, dürüst ve sağlam bir kişilik, çocuk sevgisi, sınıfta öğrencilere karşı hoşgörülü, ilgili, sabırlı ve demokratik davranma, mesleği ile ilgili yasa ve yönetmelikleri yakından izleme ve uygulamaya aktarma, mesleği ile ilgili yayınları izleme, öğrencilere rol modelliği yapma, öğrencilere, öğrenme ve çalışma alışkanlıkları konusunda rehberlik yapma gibi yeterlik maddelerinden oluştuğu için bu boyut “Öğretmenlik Rolünü Benimseme, Yansıtma ve Geliştirme Boyutu” olarak adlandırılmıştır.

2. Eğitim-Öğretim Sürecinde Aktiflik ve Etkili Kullanım Boyutu;

Okul çevresindeki dini yapıları ziyaret ettirerek dersleri zenginleştirme, velileri, rehberlik hizmetleri ile servisleri konusunda bilgilendirme, öğrencilerin okul içi etkinlikleri hakkında velilere bilgi, öğrenci velilerine geri bildirim sağlama, velilerin ekonomik düzeylerine göre okula katkıda bulunmalarını sağlama, rehberlik uzmanı ve servisiyle işbirliği yapma, öğrenci değerlendirmesinde diğer meslektaşlarıyla işbirliği yapma, disiplin sorunlarıyla mücadelede okul yönetimine destek sağlama, okul içi etkinlikleri ve kendini geliştirme, okulda düzenlenen kültürel etkinliklere velilerin katılımını sağlamak için çaba gösterme, sınıf içi etkinliklerde konuya uygun olarak işbirliğine dayalı bireysel çalışmalara ve grup çalışmalarına yer verme, mesleği ile ilgili bilimsel etkinliklere katılma, öğretim yöntemlerini uygun ortam, araç-gereç vb. materyalleri kullanarak destekleme, sınıf içi etkinliklerde öğretim yöntemlerinin sınırlılıklarından kaynaklanan engelleri ortadan kaldırma, okul etkinlikleri ve program geliştirme faaliyetlerine katılma gibi yeterlik maddelerinden oluştuğu için bu boyut “Eğitim-Öğretim Sürecinde Aktiflik ve Etkili Kullanım” olarak adlandırılmıştır.

3. Etkili İletişim Bilgi ve Teknikleri;

Sınıf içi etkinliklerde değişik öğretim yöntemlerini kullanma, öğrencilerin ilgi alanlarını ve düzeylerini saptayarak konuya dikkatlerini çekme, dili anlaşılır ve etkili bir biçimde kullanma, kavramları öğrencinin düzeyine uygun olarak açık ve anlaşılır biçimde sunma, öğrencilere karşı davranışlarında doğal, samimi ve hoşgörülü olma, öğrencilerin konuşmalarını dikkatle ve sabırla dinleyerek sorunlarına uygun yanıtlar verme, öğretim

sürecini çocukların dil gelişim düzeylerine göre planlama ve uygulama, öğrencilerle göz iletişimi kurma, öğrencileri yakından tanıyarak kişilik özellikleri ve performansları hakkında yeterli bilgiye sahip olma, çocukların kendilerini tanıyabilmelerine ve güven duygusu geliştirmelerine yardımcı olma, çocuğun gelişim özelliklerinden kaynaklanan yanlışlık ve eksiklere karşı hoşgörülü olma, konuşma tarzı, dinleme biçimi, jest ve mimikleriyle öğrencilere örnek olma, çocukların dil gelişimine olanak sağlayacak sınıf içi etkinliklere (güzel konuşma-yazma vb.) yer verme, sınıf içi iletişimde zaman zaman empati kurma, hoşgörü kültürü kazandırabilme, sınıf içi öğretim etkinliklerini güncel yaşamdan örneklerle destekleme, öğrencilerin birbirleriyle yardımlaşmalarını ve etkili iletişim kurabilmelerini sağlayıcı önlemler alma gibi yeterlik maddelerinden oluştuğu için bu boyut “Etkili İletişim Bilgi ve Teknikleri” olarak adlandırılmıştır.

4. *Amaca Ulaştıracak Bilgi ve Beceriler Boyutu ;*

İbadetlerin olumlu davranış geliştirme yönünde kullanılması, Kuranın mealinden okunması alışkanlığını kazandırma, İslam dini dışındaki dinlerin öğretimine yeterli zaman ayırma, dinin hükümlerinin evrenselliğini fark ettirme, Allah-insan ilişkilerini düzenlemede yardımcı olma becerisi, bireyleri, dini konularda kendi kendilerine yetebilecek seviyeye ulaştırma, öğrencilerin dini kavramları nasıl algıladıkların takip ederek muhtemel yanlış anlaşılmaları düzeltme, Kur'an Mealini yeterince kullanabilme, dinin, insan yaşamına anlam kazandırmasını öne çıkarma becerisi, mezheplerin, dini farklı anlaşılma biçimleri olduğunu fark ettirme, okul çevresindeki yaşayan farklı inanç ve inanışları sınıf ortamında tartışma, çocuklarda dinle ilgili araştırma ve soru sorma isteklerini uyandırma, gibi yeterlik maddelerinden oluştuğu için bu boyut “Amaca Ulaştıracak Bilgi ve Beceriler” olarak adlandırılmıştır.

5. *Öğretim Teknolojileri Yeterlikleri Boyutu;*

Eğitimde bilgisayarlardan etkin bir şekilde yararlanma, konuyu özelliğine uygun ölçme araçları ve test materyalleri geliştirme, öğrenci başarısını değerlendirme teknikleri ve yöntemleri bilgisi, temel, uygulamalı ve aksiyon araştırmaları bilgisi, sınıf yönetiminin ilkeleri ve modelleri bilgisi, ihtiyaç-sorun değerlendirme yöntem bilgisi gibi yeterlik maddelerinden oluştuğu için bu boyut “Öğretim Teknolojileri Yeterlikleri” olarak adlandırılmıştır.

6- Çocuk Merkezli Yaklaşım;

Çocuğun gelişim özelliklerinin ortaya çıkardığı ihtiyaçları tanıma, çocukların gelişim özelliklerinden kaynaklanan sorunların çözümünde rehberlik etme, çocuğun gelişim bilgisi özellikleri bilgisi gibi yeterlik maddelerinden oluştuğu için bu boyut “Çocuk Merkezli Yaklaşım” olarak adlandırılmıştır.

E. Yöntem :

İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerini, dersi verimli bir şekilde işlemesi için temel yeterliklere sahip olması gerekmektedir. Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersinin daha verimli geçmesi, bu dersi okutan öğretmenlerin yeterlikleriyle orantılıdır. Bu sebeple, bu ders öğretmenlerinin yeterlikleri ve buna etki eden değişkenleri tespit eden araştırmaların yapılması gerekmektedir. İzmir örneğinde İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersi alanında görev yapan öğretmenlerin yeterlik düzeylerinin hangi değişkenlere göre farklılaştığını tespit edilmeye çalıştığımız bu araştırmada, “*İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenlerinin Yeterlikleri Ölçeği*” kullanılarak İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin yeterliklerinin altı boyutu ele alınmaya çalışılacaktır.

Araştırmanın problemini gösteren bağımlı değişken, İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin yeterliklere sahip olma düzeyleri, bu yeterliklere sahip olma düzeylerinde etkisi olup olmadığı; incelenen bağımsız değişkenler ise cinsiyet, medeni durum, görev süresi, öğrenim durumu, mezun olunan fakülte, mezun olunan lise türü, görev yapılan okulun bulunduğu yerleşim merkezi, branşı, haftalık girdiği ders saati, daha önce hizmet içi eğitim kursuna katılma durumu, katıldığı hizmet içi eğitim sayısı, öğretmenlik dışında üstlendiği idari görevler, alanla ilgili dergi takibi, kitap okuma sıklığı, ikamet ettiği binanın mülkiyeti, eşin çalışma durumu, aylık gelir durumudur.

İzmir Örneğinde, İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi alanında, görev yapan öğretmenlerin yeterlilik düzeylerinin, hangi değişkenlere göre farklılaştığını tespit amacıyla yapılan bu araştırmada, ilgili literatür taraması yapılmış ve Doğan ve Altaş

tarafından geliştirilen 6 faktörlü “İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenlerinin Yeterlikleri Ölçeği”²¹ kullanılmıştır.

1. Hipotezler :

İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin,

1. Öğretmenlik rolünü benimseme, yansıtma ve geliştirme boyutundaki yeterlilik düzeyleri,

- a) Cinsiyet,
- b) Medeni durum,
- c) Görev süresi,
- d) Öğrenim durumu,
- e) Mezun olunan fakülte,
- f) Mezun olunan lise türü,
- g) Görev yapılan okulun bulunduğu yerleşim merkezi,
- h) Haftalık girdiği ders saati,
- i) Daha önce hizmet içi eğitim kursuna katılma durumu,
- j) Katıldığı hizmet içi eğitim sayısı,
- k) Öğretmenlik dışında üstlendiği idari görevler,
- l) Alanla ilgili dergi takibi,
- m) Kitap okuma sıklığı,
- n) İkamet ettiği binanın mülkiyeti,
- o) Eşin çalışma durumu,
- p) Branşı,
- q) Aylık gelirlerine göre farklılaşmaktadır.

2. Eğitim-öğretim sürecinde aktiflik ve etkili kullanım boyutundaki yeterlilik düzeyleri,

- a) Cinsiyet,
- b) Medeni durum,
- c) Görev süresi,
- d) Öğrenim durumu,
- e) Mezun olunan fakülte,
- f) Mezun olunan lise türü,

²¹ a.g.e

- g) Görev yapılan okulun bulunduğu yerleşim merkezi,
- h) Haftalık girdiği ders saati,
- i) Daha önce hizmet içi eğitim kursuna katılma durumu,
- j) Katıldığı hizmet içi eğitim sayısı,
- k) Öğretmenlik dışında üstlendiği idari görevler,
- l) Alanla ilgili dergi takibi,
- m) Kitap okuma sıklığı,
- n) İkamet ettiği binanın mülkiyeti,
- o) Eşin çalışma durumu,
- p) Branşı,
- q) Aylık gelirlerine göre farklılaşmaktadır.

3. Etkili iletişim bilgi ve tekniklerini kullanma boyutundaki yeterlilik düzeyleri,

- a) Cinsiyet,
- b) Medeni durum,
- c) Görev süresi,
- d) Öğrenim durumu,
- e) Mezun olunan fakülte,
- f) Mezun olunan lise türü,
- g) Görev yapılan okulun bulunduğu yerleşim merkezi,
- h) Haftalık girdiği ders saati,
- i) Daha önce hizmet içi eğitim kursuna katılma durumu,
- j) Katıldığı hizmet içi eğitim sayısı,
- k) Öğretmenlik dışında üstlendiği idari görevler,
- l) Alanla ilgili dergi takibi,
- m) Kitap okuma sıklığı,
- n) İkamet ettiği binanın mülkiyeti,
- o) Eşin çalışma durumu,
- p) Branşı,
- q) Aylık gelirlerine göre farklılaşmaktadır.

4. Amaca ulaştıracak bilgi ve beceriler boyutundaki yeterlilik düzeyleri,

- a) Cinsiyet,
- b) Medeni durum,

- c) Görev süresi,
- d) Öğrenim durumu,
- e) Mezun olunan fakülte,
- f) Mezun olunan lise türü,
- g) Görev yapılan okulun bulunduğu yerleşim merkezi,
- h) Haftalık girdiği ders saati,
- i) Daha önce hizmet içi eğitim kursuna katılma durumu,
- j) Katıldığı hizmet içi eğitim sayısı,
- k) Öğretmenlik dışında üstlendiği idari görevler,
- l) Alanla ilgili dergi takibi,
- m) Kitap okuma sıklığı,
- n) İkamet ettiği binanın mülkiyeti,
- o) Eşin çalışma durumu,
- p) Branşı,
- q) Aylık gelirlerine göre farklılaşmaktadır.

5. Öğretim teknolojileri boyutundaki yeterlilik düzeyleri,

- a) Cinsiyet,
- b) Medeni durum,
- c) Görev süresi,
- d) Öğrenim durumu,
- e) Mezun olunan fakülte,
- f) Mezun olunan lise türü,
- g) Görev yapılan okulun bulunduğu yerleşim merkezi,
- h) Haftalık girdiği ders saati,
- i) Daha önce hizmet içi eğitim kursuna katılma durumu,
- j) Katıldığı hizmet içi eğitim sayısı,
- k) Öğretmenlik dışında üstlendiği idari görevler,
- l) Alanla ilgili dergi takibi,
- m) Kitap okuma sıklığı,
- n) İkamet ettiği binanın mülkiyeti,
- o) Eşin çalışma durumu,
- p) Branşı,
- q) Aylık gelirlerine göre farklılaşmaktadır.

6. Çocuk merkezli eğitim boyutundaki yeterlilik düzeyleri,
- a) Cinsiyet,
 - b) Medeni durum,
 - c) Görev süresi,
 - d) Öğrenim durumu,
 - e) Mezun olunan fakülte,
 - f) Mezun olunan lise türü,
 - g) Görev yapılan okulun bulunduğu yerleşim merkezi,
 - h) Haftalık girdiği ders saati,
 - i) Daha önce hizmet içi eğitim kursuna katılma durumu,
 - j) Katıldığı hizmet içi eğitim sayısı,
 - k) Öğretmenlik dışında üstlendiği idari görevler,
 - l) Alanla ilgili dergi takibi,
 - m) Kitap okuma sıklığı,
 - n) İkamet ettiği binanın mülkiyeti,
 - o) Eşin çalışma durumu,
 - p) Branşı,
 - q) Aylık gelirlerine göre farklılaşmaktadır.

2. Evren ve Örneklem :

Bu araştırma, İzmir Örneğinde İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi öğretmenlerinin Yeterlikleri'ni konu almaktadır. Araştırmanın evrenini İzmir ilinde Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı bütün İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Derslerini vermekte olan öğretmenlerdir.

Araştırmada evrene giren tüm öğretmenlere ulaşılmaya çalışılmış. Dolayısıyla araştırmanın örnekleme evreniyle aynıdır. İl merkezinde bütün Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerine ulaşılmış ancak 140 tane anket formu toplanabilmiştir. İlçe merkezlerinde ilköğretim okullarındaki 250 öğretmene anket formu gönderilmiş bunlarda 111 tanesi geri gelmiştir. Toplam 251 tane anket formuna ulaşılmıştır.

3. Veri Toplama Teknikleri :

Araştırmada veri toplama aracı olarak, Doğan ve Altaş tarafından geliştirilen 6 faktörlü “*İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenlerinin Yeterlikleri Ölçeği*”²² uygulanması 2003-2004 Eğitim-Öğretim yılı Ekim ayında İzmir’de yapılmıştır. Uygulama yapılmadan önce ilgili makamlarla yazışmalar yapılmış ve gerekli izinler alınmıştır.(Ek 2) Uygulamalar için araştırma kapsamındaki okullara gidilmiş, öncelikle okul idarecileriyle görüşülmüş, araştırma hakkında bilgi verildikten sonra bir örnek anket formu ve araştırmanın yapılabilmesi için ilgili makamlardan alınan izin onayı ilgililere verilmiştir. Ölçme aracı daha sonra okulda görev yapan Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerine verilmiş ve araştırma hakkında bilgi verilmiştir. Araştırmacı, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenleri ölçme aracını cevaplarırken yanlarında bulunmuş ve yanlış anlamaların önüne geçilmiştir. İlçe merkezlerinde görev yapan Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerine ise öncelikle görev yaptıkları okulun idarecileriyle telefonda görüşülmüş ve anket formu, gerekli izin belgesi, idareciye yönelik mektup, geriye dönüşü kolaylaştırmak için üzerinde adres belirtilmiş ve pulu yapıştırılmış bir zarf gönderilmiştir.

Ölçme araçları, şehir merkezindeki ilköğretim okullarında görev yapan İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerine araştırmacının kendisi tarafından uygulanmıştır. İlçe merkezinde ve taşrada görev yapan öğretmenlere ise posta yoluyla ulaştırılmıştır.

4. Verilerin Çözümlemesi

İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi alanında görev yapan öğretmenlerin yeterlilik düzeylerinin belirlenmesi ve bu düzeyleri etkileyen faktörlerin tespit edilmesini inceleyen bu araştırmada, anket formları ile İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersi öğretmenlerinden elde edilen verilerin çözümlemesinde SPSS istatistik paket programı kullanılmıştır.

İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin belirlenen yeterliklere sahip olma düzeyleri kendi görüşlerine dayalı olarak Likert tipi beşli derecelendirme ölçeğiyle toplanmıştır.

İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin belirlenen yeterliklere sahip olma düzeyleri, ortalamaları kullanılarak değerlendirilmiştir. Bunun için her bir boyutta yer alan yeterliklerin sahip olunma düzeylerine ilişkin ortalama puanları hesaplanmış ve bu

²² a.g.e

değerler büyükten küçüğe doğru birden (1) başlanarak sıralanmıştır. Her bir yeterliğe sahip olma düzeyine ait ortalama puanlar kullanılarak, İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin o yeterliğe hangi düzeyde sahip olduğu ölçek bazında değerlendirilmiştir. Değerlendirme Tablo. 1’de gösterilen puan sınırları dikkate alınarak yapılmıştır.

Tablo 1. Beşli Derecelemeli Ölçeğin Puan Sınırları

Derece/Seçenek	Puan	Puan Sınırı
Hiç	1	1.00-1.79
Az	2	1.80-2.59
Orta	3	2.60-3.39
Oldukça	4	3.40-4.19
Tam	5	4.20-5.00

İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin 6 boyutta belirlenen yeterliklere sahip olma düzeylerinin cinsiyet, medeni durum, görev süresi, öğrenim durumu, mezun olunan fakülte, mezun olunan lise türü, görev yapılan okulun bulunduğu yerleşim merkezi, haftalık girdiği ders saati, daha önce hizmet içi eğitim kursuna katılma durumu, katıldığı hizmet içi eğitim sayısı, öğretmenlik dışında üstlendiği idari görevler, alanla ilgili dergi takibi, kitap okuma sıklığı, ikamet ettiği binanın mülkiyeti, eşin çalışma durumu, aylık gelir faktörlerine göre farklılık gösterip göstermediği incelenmiştir.

Öğretmen rolünü benimseme, yansıtma ve geliştirme boyutu, çocuk merkezli eğitim boyutu, öğretim teknolojileri boyutu ortalama puanları normal dağılım göstermediği için bu boyutlarda sahip olunan yeterliklerin cinsiyet, medeni durum, öğrenim durumu, okulun bulunduğu yerleşim merkezi, daha önce hizmet içi eğitim kursuna katılma durumu, alanla ilgili dergi takibi, eşin çalışma durumuna, branşına göre değişkenleri belirlemek amacıyla , bu gruptaki İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin iki gruba ayrılması sebebiyle bu duruma uygun olan *Mann Whitney U testi* uygulanmıştır.

Eğitim-öğretim sürecinde aktiflik ve etkili kullanım boyutu, amaca ulaştıracak bilgi ve beceriler boyutu, etkili iletişim bilgi ve tekniklerini kullanma boyutu ortalama puanları normal dağılım göstermediği için bu boyutlarda sahip olunan yeterliklerin cinsiyet, medeni durum, öğrenim, okulun bulunduğu yerleşim merkezi, daha önce hizmet içi eğitim kursuna

katılma durumu, alanla ilgili dergi takibi, eşin çalışma durumuna, branşına göre değişkenleri belirlemek amacıyla, bu gruptaki İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin iki gruba ayrılması sebebiyle bu duruma uygun olan *t-testi* uygulanmıştır.

Öğretmen rolünü benimseme, yansıtma ve geliştirme boyutu, çocuk merkezli eğitim boyutu, öğretim teknolojileri boyutu ortalama puanları normal dağılım göstermediği için bu boyutlarda sahip olunan yeterliklerin görev süresi, haftalık girdiği ders saati, katıldığı hizmet içi eğitim sayısı, öğretmenlik dışında üstlendiği idari görevler, kitap okuma sıklığı, ikamet ettiği binanın mülkiyeti, aylık gelire göre değişip değişmediğini test etmek için *Kruskal Wallis H testi* kullanılmıştır. İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenleri söz konusu faktörlere göre üç ve daha fazla gruplardan oluşmaktadır. Yapılan analizler sonucunda grupların bir yeterlik alanına sahip olma düzeyinin farklılaştığı sonucuna ulaşılmışsa farkın kaynağı belirtilmiştir.

Eğitim-öğretim sürecinde aktiflik ve etkili kullanım boyutu, amaca ulaştıracak bilgi ve beceriler boyutu, etkili iletişim bilgi ve tekniklerini kullanma boyutu ortalama puanları yeterlik boyutlarında sahip olunan yeterliklerin görev süresi, haftalık girdiği ders saati, katıldığı hizmet içi eğitim sayısı, öğretmenlik dışında üstlendiği idari görevler, kitap okuma sıklığı, ikamet ettiği binanın mülkiyeti, aylık gelire göre değişip değişmediğini test etmek için bir boyutlu varyans analizi yapılmıştır. İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenleri söz konusu faktörlere göre üç ve daha fazla gruplardan oluşmaktadır. Yapılan analizler sonucunda grupların bir yeterlik alanına sahip olma düzeyinin farklılaştığı sonucuna ulaşılmışsa, bu farkın kaynağını bulmak, hangi grubun sahip olduğu yeterliğin farklılığını bulmak için, grupların ortalama puanları arasında en düşük farkları bile belirleyebilmek için *LSD post-hoc çoklu karşılaştırma testi* tercih edildi.

Test işlemlerinde anlamlılık düzeyi .05 seçilmiş, .01 düzeyinde anlamlı olan fark ve ilişkiler de belirtilmiştir.

5. İlgili Araştırmalar

Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin yeterliğiyle ilgili yapılan araştırmalar oldukça azdır. Bu konuyla ilgili Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi programının değiştirilmesinden önce Aydın tarafından “*Din Dersi Öğretmenlerinin Pedagojik Formasyonları*” (1996)adlı bir doktora çalışması yapılmıştır. Kayseri il merkezindeki orta dereceli okullarda görev yapan 101 Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerine ve bu okullardaki 843 öğrenciye anket uygulayarak, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin yeterliklerini ve bu konudaki öğretmenlerin eksiklerini belirten bir çalışması

yapılmıştır. Araştırmada elde edilen bulgular; Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenler, pedagojik bilgi ve beceri bakımından geçmişe nazaran çok daha iyi bir konumda bulunmaktadır. Tüm branş öğretmenleri dikkate alındığında Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi öğretmenlerinin daha iyi bir düzeyde oldukları anlaşılmaktadır. Öğrenciler, öğretmenlerine farklı bir gözle bakmakta ve dolayısıyla onlardan çok şey beklemektedirler. Bu durum Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin, çok daha iyi yetiştirilmeleri gereğini belirginleştirmektedir. Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin, pedagojik eksikleri nedeniyle, öğretimi istenen ölçüde başarıyla düzenleyemedikleri olgusu, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersinin özel amaçlarını tam gösteren kanıtlarındandır. Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin mesleki başarıları, öğrencilerin sosyo-kültürel ve ekonomik düzeylerinin yüksekliği ile ters orantılı gözükmemektedir.²³

Cebeci tarafından (1994) yılında Ankara’da 509 öğretmen ve 1340 öğrenciye uygulanarak İHL meslek dersleri öğretmenlerinin yeterlikleri incelenmiştir. İmam-Hatip Lisesi meslek dersi öğretmenlerinin derse hazırlanma, sınıf içi ve sınıf dışı etkinlikleri, pedagojik formasyon bilgileri ve özel alan bilgileriyle ilgili bulgular değerlendirilmiştir. Bu çalışmada öğretmenlerin hizmet öncesi yetiştirilmeleri, hizmet esnasında eğitilmeleri ve kendi çabalarıyla ilişkilendirilmiş, İmam- Hatip Liselerinin öğrenci yapısı, sosyo-kültürel ve fiziki şartlarının da öğretmen yeterliklerini etkileyebileceği belirtilmiştir. Öğretmenlerin derse hazırlanmanın önemini kavramada, gereklerini ve esaslarını bilmede, bunun için lazım olan bilgi birikimine sahip olma ve uygulama niyet ve kararlılığı noktasında yeterlik düzeyleri düşüktür. Öğretmenlerin sınıf yönetimi, sınıf içindeki tutum ve davranışları, dil ve anlatım, değerlendirme ve rehberlik konularındaki yeterlik düzeyleri düşük bulunmuştur. Öğretmenlerin, pedagojik formasyon bilgilerinin ve bu konudaki yeterliklerinin genel yapı içinde iyi bir düzeyde olduğu, ancak istenilen düzeyde olmadığı ortaya konulmuştur. Öğretmenlerin genel kültür alanında yeterliklere iyi düzeyde sahip oldukları anca özel öğretim yöntemlerine ilişkin bilgi ve davranış yeterliklerinde yetersiz oldukları anlaşılmaktadır. Türkiye’de din eğitimi konusundaki laiklik ve aşırı dini akımlar yönündeki hassa tutum ve yaklaşımlar, öğretmenleri tedirgin etmekte ve bu durum öğretmenlerin davranışlarında olumsuz çizgiler yansıtmaktadır.²⁴

Gökçe tarafından “*İlköğretim Öğretmenlerinin Yeterlikleri, Ankara’daki İlköğretim Okulu Öğretmenleri Üzerinde Yapılan Bir Araştırma*” adlı doktora tezi olarak yapılan

²³ M.Şevki Aydın (Kayseri), *Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenlerinin Pedagojik Formasyon Yeterlilikleri*, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, Kayseri 1992

²⁴ Suat Cebeci, *İmam-Hatip Lisesi Meslek Dersleri Öğretmenlerinin Yeterlilikleri*, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, Ankara 1994

çalışmada, ilköğretim öğretmenlerinin yeterlikleri ve bu yeterliklere sahip olma düzeyleri belirlenmeye çalışılmıştır. Öğretmenlerin çocuk gelişimi, sınıf içinde etkili iletişim kurabilme, öğretim yöntemleri alanı, okuma öğretimi alanı, yazma öğretimi alanı, matematik öğretimi alanı, sınıf yönetimi alanı, öğrenci başarısını değerlendirme alanı, okul-aile işbirliği alanı, program geliştirme ve değerlendirme alanı, mesleki kişisel özellikler alanlarında yeterliklere yeterince sahip oldukları görülmektedir. Öğretmenlerin sözü edilen yeterliklere sahip olmalarında cinsiyet ve görev bakımından farklılık yoktur. Öğretmenlik sertifikasına sahip olup olmama, mezun olunan bölüm ve görev yapılan okul türü bakımından farklılıklar vardır. Özel okulda görev yapan öğretmenler, resmi okullarda görev yapan öğretmenlerden, sertifikası olma öğretmenler olmayanlardan daha yeterlidir. Öğretmenlerin kıdemi arttıkça belirtilen yeterliklere sahip olma düzeyleri de artmaktadır.²⁵

Demirel (1987), yabancı dil öğretmenlerinin yeterliklerini inceleyen bir araştırma yapmıştır. Araştırmaya, 50 Türk, 50 yabancı öğretmen olmak üzere 100 öğretmen katılmıştır. Öğretmenlerin göstermeleri gereken meslek bilgileri ile gerçekte gösterdikleri meslek bilgisi yeterlikleri karşılaştırılmıştır. Tür ve yabancı öğretmenlerin meslek bilgisi konusundaki görüşleri arasında bir fark yoktur.²⁶

Bilgin (1980) tarafından yapılan “Türkiye’de Din Eğitimi ve Liselerde Din Dersleri” adlı araştırmada, liselerde okutulan din derslerinin durumu incelenmiştir. Araştırma için Türkiye genelinde 873 liseden 968 Din Kültür ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenine anket uygulanmıştır. Araştırma sonucu, liselerde mevcut durum ile olması gereken durum, öğretmenlerin görüşlerine dayalı olarak ortaya konmaya çalışılmıştır.²⁷

Okutan (1991) yaptığı bir araştırmada, ilköğretim müfettişlerinin insan ilişkileri konusundaki yeterlikleri incelenmiştir. Müfettişlerin, insan ilişkileri konusunda mesleklerinin yaklaşımına uymayan davranışlar içinde oldukları anlaşılmıştır. Üniversite mezunu müfettişlerin, hizmet içi eğitim kursuyla yetiştirilenlere göre insan ilişkilerine daha yakın oldukları anlaşılmıştır.²⁸

Kılıç (1997) tarafından yapılan araştırmada ilköğretim okullarına sınıf öğretmeni olarak atanan adayların öğretmenlik meslek bilgisi düzeyleri ile öğretmenlik mesleğine

²⁵ Erten Gökçe, *İlköğretim Öğretmenleri Yeterlikleri, Ankara’daki İlköğretim Okulu Öğretmenleri Üzerinde Yapılan Bir Araştırma*, Doktora tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 1999

²⁶ Özcan Demirel, “Yabancı Dil Öğretmenlerinin Yeterlikleri”, Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Ankara 1989, S.4, s.5-26

²⁷ Beyza Bilgin, *Türkiye’de Din Eğitimi ve Liselerde Din Dersleri*, Ankara 1980

²⁸ M. Okutan, “İlköğretim Müfettişlerinin İnsan İlişkileri Yeterlikleri”, Öğretmen Dünyası Dergisi, Ankara Mart 1991, S 135

yönelik tutumları araştırılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre, araştırmaya katılanların meslek bilgisi düzeylerinin zayıf olduğu sonucuna ulaşılmıştır.²⁹

Büyüköztürk (1999)'ün ilköğretim öğretmenlerinin araştırma yeterliklerini ve araştırmaya yönelik tutumlarını incelendiği araştırma sonucunda, ilköğretim öğretmenlerinin, araştırma yeterliklerine sahip olmayı önemli görmekle birlikte bu yeterliklere yeterince sahip olmadıkları ve araştırma teknikleri dersleri alanlar almayanlara göre, Eğitim Fakültesi, Eğitim Enstitüsü ve Eğitim Yüksek Okulu mezunları olanların, öğretmenlik alanı dışından mezun olanlara göre kendilerini daha yeterli gördükleri ortaya çıkmaktadır.³⁰

İzci (1999) tarafından yapılan “Ortaöğretim Kurumlarında Görev Yapan Öğretmenlerin Öğretmenlik Meslek Bilgisi (Pedagojik Formasyon) Yeterliliklerinin Bazı Değişkenlere Göre incelenmesi” adlı araştırmada, ortaöğretim kurumlarında görev yapan öğretmenlerin öğretmenlik meslek bilgilerinin bazı değişkenler açısından incelenmiştir. Araştırmada iki ölçme aracı kullanılmıştır. Bunlardan birincisi, “Ortaöğretim Öğretmenliği Yeterlik Ölçeği”, ikincisi ise “Pedagojik Formasyon Testi”dir. Ortaöğretim öğretmenlerini rehberlik ile ilgili yeterlilik düzeyleri, öğretmenlik meslek bilgisi derslerini alma durumlarına göre anlamlı olarak farklılaşmaktadır. Eğitim Fakültelerinin dışındaki fakültelerden mezun olan öğretmenlerin yeterlilik düzeyleri düşük bulunmuştur. Ortaöğretim öğretmenlerinin ölçme ve değerlendirme ile ilgili yeterlik düzeyleri genel olarak olumludur. Öğretmenlik meslek bilgisi derslerini alma durumlarına göre anlamlı olarak farklılaşmaktadır. Eğitim Fakültelerinin dışındaki fakültelerden mezun olan öğretmenlerin yeterlilik düzeyleri düşük bulunmuştur. Ortaöğretim öğretmenlerinin sınıf yönetimi boyutuna, yeterlilik düzeyleri düşük bulunmuştur. Öğretmenlerin yeterlilik düzeyleri arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır. Araştırma ve inceleme yeterlikleri görev yapılan yerleşime göre fark arz etmektedir. İl merkezinde görev yapan öğretmenlerin yeterlilik düzeylerinin, ilçe merkezinde görev yapan öğretmenlerin yeterlilik düzeylerinden daha düşük olduğu tespit edilmiştir.³¹

Gökmen (2001) tarafından yapılan “İlköğretim Okulları I.Kademe Öğretmenlerinin Eğitim Ortamlarını Düzenleme Yeterlilikleri” adlı araştırmada, öğretmenlerin eğitim ortamlarını düzenleme, öğrenme-öğretme süreçleri tasarımı, araç-gereç tasarımı, donanım tasarımı, diğer personelle işbirliği ve sınıf organizasyonu yeterlilikleri incelenmiştir.

²⁹ F. Kılıç, *İlköğretim Okullarına Sınıf Öğretmeni Olarak Atanmakta Olan Adaylarının Öğretmenlik Meslek Bilgisi Düzeyleri İle Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir 1997

³⁰ Şener Büyüköztürk, *Türk Yükseköğretiminde Araştırma Eğitimi*, Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 1999

³¹ Eyup İzci, *Ortaöğretim Kurumlarında Görev Yapan Öğretmenlerin Öğretmenlik Meslek Bilgisi (Pedagojik Formasyon) Yeterliliklerinin Bazı Değişkenlere Göre incelenmesi*, Doktora Tezi, İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Malatya 1999

İlköğretim okullarında pek çok donanım ve araç-gereç eksiklerinin olduğu belirtilmiştir. Öğretmenlerin kıdemleri ile davranışları gösterme sıklıkları arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Eğitim teknolojisi ve/veya eğitim araçları kursu alma durumu ve hizmet öncesi öğretmen yetiştirme programlarında eğitim teknolojisi dersi alma durumu ile davranışları gösterme sıklıkları arasında anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır.³²

Önder (2002) tarafından yapılan “*Eğitim Fakültelerindeki İlköğretime Yönelik Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretiminin Yeterlik Durumu*” adlı doktora çalışmasında, Eğitim Fakülteleri Sınıf Öğretmenliği Anabilim Dalı Öğretim Programındaki ilköğretime yönelik Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi öğretiminin, öğretmen adaylarını ilköğretim 4. ve 5. sınıf Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersini yürütmeye hazırlamadaki yeterlik durumu araştırılmıştır. Bu amaçla hazırlanan anket formlarıyla, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi öğretimini yürüten eğitim elemanlarına ve uygulamadaki sınıf öğretmenlerinin bilgi ve görüşleri alınmıştır. Elde edilen sonuçlara göre, Eğitim Fakülteleri Sınıf Öğretmenliği Anabilim Dalı Öğretim Programındaki ilköğretime yönelik Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi öğretim programının, sınıf öğretmenlerini ilköğretim 4. ve 5. sınıf Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersini yürütmeye hazırlamada amaç, içerik ve süre yönüyle yeterli olmadığı anlaşılmıştır.³³

Saraç (2002) tarafından yapılan “*Türk Dili Edebiyatı/Türkçe Öğretmeni Adaylarının Yeterlikleri ve Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları*” adlı çalışmasında, Türk Dili Edebiyatı/Türkçe Öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının ve alan bilgilerinin bölümlerine, cinsiyete, anne-babanın öğrenim düzeyi ve mesleğine, akademik ortalamalarına, akademik çalışma ve öğretmenlik yapma isteklerine göre değişip değişmediği belirlenmeye çalışılmıştır. Türk Dili Edebiyatı/Türkçe Öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları ve alan bilgileri, cinsiyete, anne-babanın öğrenim düzeyi ve mesleğine, akademik ortalamalarına, akademik çalışma ve öğretmenlik yapma isteklerine göre değişmemektedir. Türk Dili Edebiyatı/Türkçe Öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları bölümlerine göre değişmektedir. Araştırmadan elde edilen bulgulara göre, Türk Dili ve Edebiyatı öğretmenlerinin yetiştirildiği programlar çağın gereksinimi olan öğretmeni yetiştirmek için sürekli gözden geçirilmeli, değerlendirilmeli ve geliştirilmelidir.³⁴

³² Süleyman Gökmen, *İlköğretim Okulları I.Kademe Öğretmenlerinin Eğitim Ortamlarını Düzenleme Yeterlilikleri*, Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale 2001

³³ Mustafa Önder, *Eğitim Fakültelerindeki İlköğretime Yönelik Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretiminin Yeterlik Durumu*, Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum 2002

³⁴ Cemal Saraç, *Türk Dili Edebiyatı/Türkçe Öğretmeni Adaylarının Yeterlikleri ve Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları*, Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 2002

Güven (2002) tarafından yapılan “İlköğretim 7. ve 8. Sınıflarda Okutulmakta Olan Vatandaşlık ve İnsan Hakları Dersi Veren Öğretmenlerin Nitelikleri ve Derste Karşılaştıkları Problemler(Erzincan İli Örneği)” adlı araştırmada ilköğretim II. kademedede okutulmakta olan “Vatandaşlık ve İnsan Hakları” dersi yürüten öğretmenlerin nitelikleri ve dersle ilgili karşılaştıkları problemlerin ortaya konulması amaçlanmıştır. Araştırma Erzincan İli evreninde yürütülmüştür. Araştırma sonuçlarına göre, ilgili dersi farklı branşlardan öğretmenler yürütmektedir. Bu dersi yürüten öğretmenler, araç-gereç konusunda, ders planının uygulanması ve geliştirilmesi konusunda yetersiz olduklarını belirtmişlerdir. Öğretmenler bu alanla ilgili gelişmeleri takip edemediklerini, ders ile ilgili hizmet içi eğitime ihtiyaçları olduğunu belirtmişlerdir.³⁵

Arı (2001) tarafından yapılan, “Alandan ve Alan Dışından Atanan Sınıf Öğretmenlerinin Öğretmende Bulunması Gereken Özellikler Açısından Karşılaştırılması (Balıkesir Örneği)” adlı çalışmada, aynı görevi yapan farklı kaynaklardan alınan sınıf öğretmenlerinin, sınıf içinde öğretmende bulunması gereken özellikleri taşıyor mu? Alandan ve alan dışından alınan öğretmenler arasında yeterlik açısından fark var mıdır? sorularına cevap aranmıştır. Bu sorulara cevap için, Balık esir İli kapsamında 18 ilçede görev yapan 19 alandan, 19 alan dışından gelen sınıf öğretmenini ders gözlem sonucu değerlendirilmiştir. 25 okul yöneticisi ve 31 ilköğretim müfettişinden görüş alınmıştır.³⁶

Doğan ve Altaş (2003) tarafından “İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenlerinin Yeterlikleri Ölçeği” adlı bir araştırma yapılmıştır. Bu araştırma Ankara’da 172 İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi öğretmenlerine uygulanmıştır. İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenlerinin Yeterlikleri Ölçeği’nde belirlenen altı boyut öğretmenlerin cinsiyetine, mezun olunan lise türüne, görev yapılan yerleşim yerine, görev süresine, mezun olunan fakülte değişkenlerine göre değerlendirilmiştir. Etkili iletişim ve çocuk merkezli yaklaşım alanında cinsiyete göre bir farklılaşma vardır. Bu yeterliklere bayan öğretmenler daha yüksek düzeyde sahiptir. Cinsiyet diğer boyutlarda etkili bir faktör değildir. Öğretmenlerin mezun olduğu lise türü ve amaca ulaştıracak bilgi ve beceriler boyutunda anlamlı bir farklılaşma vardır. İmam Hatip Lisesi mezunları diğer lise türlerinden mezun olanlara göre daha yüksek düzeyde sahiptir. Öğrenci merkezli yaklaşım boyutunda öğretmenlerin yeterlikleri ilk yıllarda yüksek iken 6. yıldan sonra yeterlik düzeyi düşmektedir.

³⁵ Sevim Güven, *İlköğretim 7. ve 8. Sınıflarda Okutulmakta Olan Vatandaşlık ve İnsan Hakları Dersi Veren Öğretmenlerin Nitelikleri ve Derste Karşılaştıkları Problemler(Erzincan İli Örneği)*, Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum 2002

³⁶ Cemal Arı, *Alandan ve Alan Dışından Atanan Sınıf Öğretmenlerinin Öğretmende Bulunması Gereken Özellikler Açısından Karşılaştırılması (Balıkesir Örneği)*, Yüksek Lisans Tezi, Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Balıkesir 2001

Özel alan bilgisi konusundaki düzeylerde mezun olunan fakülteye göre farklılaşmaktadır. İlahiyat fakültesi mezunu öğretmenler daha yüksek düzeyde yeterliğe sahiptir.³⁷

II. BÖLÜM

BULGULAR VE YORUMLAR

Bu bölümde, İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenliği yapan öğretmenlerin sahip olması gereken yeterlikler ve bu yeterliklere sahip olma düzeylerinin cinsiyet, medeni durum, görev süresi, öğrenim durumu, mezun olunan fakülte, mezun olunan lise türü, görev yapılan okulun bulunduğu yerleşim merkezi, haftalık girdiği ders saati, daha önce hizmet içi eğitim kursuna katılma durumu, katıldığı hizmet içi eğitim sayısı, öğretmenlik dışında üstlendiği idari görevler, alanla ilgili dergi takibi, kitap okuma sıklığı, ikamet ettiği binanın mülkiyeti, eşin çalışma durumu, aylık gelire göre farklılık gösterip göstermediğine dair elde edilen veriler incelenmiş ve yorumlanmıştır.

Birinci bölümde araştırmaya katılan öğretmenlerinin kişisel özellikleri ile ilgili bulgular verilmiştir. İkinci bölümde araştırmada kullanılan ölçekteki 6 faktörün *Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) testi* sonuçları, faktör ve madde analizleri yapılmıştır. Son bölümde ise öğretmenlerin belirtilen yeterlikler katılım düzeyleri ve elde edilen bulguların *Mann Whitney U testi, t-testi, Kruskal Wallis H testi, LSD post-hoc çoklu karşılaştırma testi* yapılmıştır.

A. Öğretmenlerin Kişisel Özellikleri

Bu bölümde araştırmaya katılan öğretmenlerin kişisel özellikleri verilmiştir.

Tablo 2. Cinsiyete Göre Dağılım

		f	%
1	Erkek	208	82,9
2	Kadın	43	17,1
	Toplam	251	100

³⁷ Doğan ve Altaş, “İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenlerinin Yeterlik Düzeylerini Etkileyen Faktörler(Ankara Örneği)”, Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, C XLIV, S2, Ankara 2003, s.173-186

Araştırmaya katılan İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi öğretmenlerinin %82,9 (208)'u erkek, %17,1 (43)'i bayan öğretmenlerdir. Bu bulgulara göre araştırmaya katılan İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi öğretmenlerinin büyük bir çoğunluğunu erkek öğretmenler oluşturmaktadır. Türkiye ortalamasına göre de erkek öğretmenlerin sayısı fazladır.³⁸ Öğretmenlerin cinsiyetlerine göre dağılımları Türkiye ortalamasına yakınlık arz etmektedir.

Tablo 3. Medeni Duruma Göre Dağılım

		f	%
1	Evli	229	91,2
2	Bekar	22	8,8
	Toplam	251	100

Araştırmaya katılan İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi öğretmenlerinin %91,2 (229)'u evli, %8,8 (22)'i bekar öğretmenlerdir. Bu bulgulara göre araştırmaya katılan İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin büyük bir çoğunluğunu evli öğretmenler oluşturmaktadır.

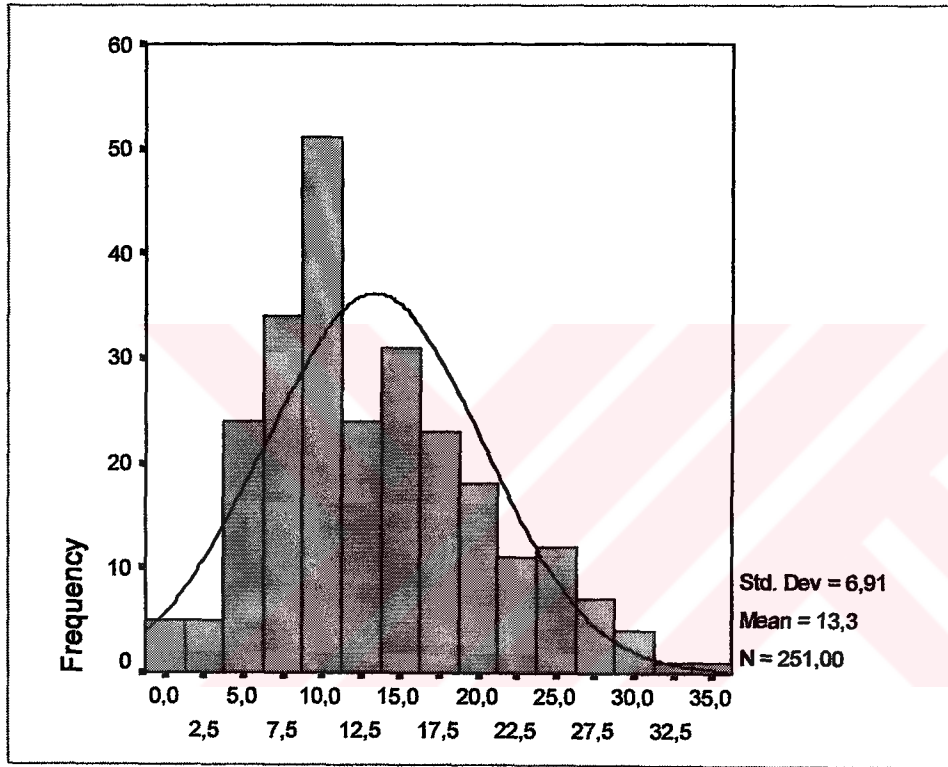
Tablo 3. Çocuk Sayısına Göre Dağılım

		f	%
1	Çocuksuz	30	12,0
2	1 Çocuk	53	21,1
3	2 Çocuk	115	45,8
4	3 Çocuk	43	17,1
5	4 Çocuk	8	3,2
6	5 Çocuk	1	,4
7	6 Çocuk	1	,4
	Toplam	251	100

³⁸ Milli Eğitim Bakanlığı, *Milli Eğitim Sayısal Veriler*, MEB Basımevi, Ankara 2001

Araştırmaya katılan İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi öğretmenlerinin %45,8(112)'i 2 çocuk sahibi, %21,1(53)'ü 1 çocuk sahibi, %17,1(43)'ü 3 çocuk sahibi, %12(30)'u çocuksuz, %3,2(8)'i 4 çocuk sahibi, %,4(1)'er kişide 6 çocuk sahibidir. Bu bulgulara göre araştırmaya katılan İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi öğretmenlerinin büyük bir çoğunluğunu iki çocuğu olanlar, en az grubu ise altı çocuğu olan öğretmenler oluşturmaktadır.

Tablo 4. Meslekteki Kıdeme Göre Dağılım

Araştırmaya katılan İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi öğretmenlerinin meslekteki kıdemlerine göre dağılımı normale yakın bir dağılım eğrisi göstermektedir. Öğretmenlerin kıdem dağılımları 5-20 yıl arasında yoğunlaşmaktadır.

Tablo 5. Meslekteki Kıdeme Göre Dağılım (RECODE)

		f	%
1	0-5 Yıl	28	11,2
2	6-10 Yıl	79	31,5

3	11-20 Yıl	106	42,2
4	21 ve Üzeri	38	15,1
	Toplam	251	100

Araştırmaya katılan İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi öğretmenlerinin %42,5 (106)'i 11-20 yıl arası kıdeme, %31,5(79)'i 6-10 yıl arası kıdeme, %15,1(38)'i 21 ve üzeri yıl kıdeme, %11,2(28)'i 5 yıl ve altı kıdeme sahiptir. Bu bulgulara göre araştırmaya katılan İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi öğretmenlerinin büyük bir çoğunluğunu 11-20 yıl arası kıdeme sahip öğretmenler oluşturmaktadır.

Tablo 6. Öğrenim Durumuna Göre Dağılım

		f	%
1	Lisans	233	92,8
2	Lisansüstü	18	7,2
	Toplam	251	100

Araştırmaya katılan İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi öğretmenlerinin %92,8 (233)'i Lisans mezunu, %7,2(18)'si lisansüstü eğitim mezunudur. Bu bulgulara göre araştırmaya katılan İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi öğretmenlerinin çok büyük bir çoğunluğunu lisans mezunu öğretmenler oluşturmaktadır. Öğretmenler, göreve başladıktan sonra akademik olarak çalışmak isteyen öğretmenler lisansüstü eğitime devam etmektedir. Ancak bu lisansüstü eğitim düzeyine sahip olan öğretmenlerin sayısı oldukça azdır. Öğretmenlerin haftalık ders yüklerinin fazla olması, bulundukları yerleşim yerinin fakültelere mesafesi, maddi sebepler lisansüstü eğitim düzeyine sahip öğretmenlerin sayısının az olmasında etkili olmuş olabilir.

Tablo 7. Mezun Olunan Fakülte İsmine Göre Dağılım

		f	%
1	Dokuz Eylül Üniv. İlahiyat Fakültesi	115	45,8
2	Ankara Üniv. İlahiyat Fakültesi	22	8,8
3	Atatürk Üniv. İlahiyat Fakültesi	8	3,2

4	Selçuk Üniv. İlahiyat Fakültesi	22	8,8
5	Marmara Üniv. İlahiyat Fakültesi	17	6,8
6	Erciyes Üniv.İlahiyat Fakültesi	8	3,2
7	On Dokuz Mayıs Üniv.İlahiyat Fakültesi	2	,8
8	Harran Üniv İlahiyat Fakültesi	1	,4
9	Uludağ Üniv. İlahiyat Fakültesi	10	4,0
10	Yüksek İslam Enstitüsü	28	11,2
11	Dokuz Eylül Üniv. Eğitim Fakültesi	3	1,2
12	Gazi Üniv. Eğitim Fakültesi	1	,4
13	Eğitim Enstitüleri	4	1,6
14	Hacettepe Üniv. Eğitim Fakültesi	1	,4
15	Diğer	8	3,2
16	İnönü Üniv. Eğitim Fakültesi	1	,4
	Toplam	251	100

Araştırmaya katılan İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi öğretmenlerinin %45,8 (115)'i Dokuz Eylül Üniversitesi İlahiyat Fakültesi mezunu, %11,2(28)'i Yüksek İslam Enstitüsü mezunu, %8,8(22)'si Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi mezunu, %8,8(22)'si Selçuk İlahiyat Fakültesi mezunu, % 6,8(17) Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi mezunu, % 4(10)'u Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi mezunu, %3,2(8)'i Erciyes, Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi ve diğer fakülte mezunları, %1,6(4) Eğitim Enstitüleri mezunları, %1,2(3) Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Fakültesi mezunu, %0,4(1)'i İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi, %0,4(1)'i Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi, %0,4(1)'i Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi ve %0,4(1)'i Harran Üniversitesi İlahiyat Fakültesi mezunudur. Bu bulgulara göre araştırmaya katılan İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi öğretmenlerinin büyük bir çoğunluğunu Dokuz Eylül Üniversitesi İlahiyat Fakültesi mezunu olan öğretmenler oluşturmaktadır. Bunda bu fakültenin İzmir'de olması, öğretmenlerin genel itibariyle İzmir'li olması ve kendi memleketlerinde görev yapmaları etkili olmuş olabilir. Ayrıca İlahiyat Fakültelerinin Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmeni yetiştirmesi sebebiyle araştırmaya katılan öğretmenlerin çoğunluğu İlahiyat Fakülteleri mezunudur.

Tablo 8. Mezun Olunan Fakülteye(RECODE) Göre Dağılım

		f	%
1	Yüksek İslam Enstitüsü	28	11,2
2	İlahiyat Fakültesi	205	81,7
3	Eğitim Fakültesi	10	4
4	Diğer	8	3,2
	Toplam	251	100

Buna göre öğretmenlerin %81,7(205)'si İlahiyat Fakültelerinden, %11,2(28)'si Yüksek İslam Enstitülerinden, %4(10)'ü Eğitim Fakültelerinden, %3,2(8)'si diğer okullardan mezun olmuştur. İlahiyat Fakültelerinin Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmeni yetiştirmesi sebebiyle bu okuldan mezun olan öğretmenleri sayısı fazladır.

Tablo 9. Mezun Olunan Lise Türüne Göre Dağılım

		f	%
1	İmam Hatip Lisesi	184	73,3
2	Diğer Lise Türleri	67	26,7
	Toplam	251	100

Araştırmaya katılan İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi öğretmenlerinin %73,3(184)'ü İmam-Hatip Lisesi mezunu, %26,7(6)'sı diğer lise türü mezunları öğretmenlerdir. İmam-Hatip Lisesi mezunları genel itibariyle yüksek öğrenimlerine İlahiyat Fakültelerinde devam etmekte ve mezun olduktan sonra Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı okullarda Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmeni olarak görev almaktadırlar. Bu sebeple araştırmaya katılan öğretmenlerin çoğunluğunu İmam-Hatip Lisesi mezunu öğretmenler oluşturmaktadır.

Tablo 10. Görev Yapılan Yerleşim Merkezi Türüne Göre Dağılım

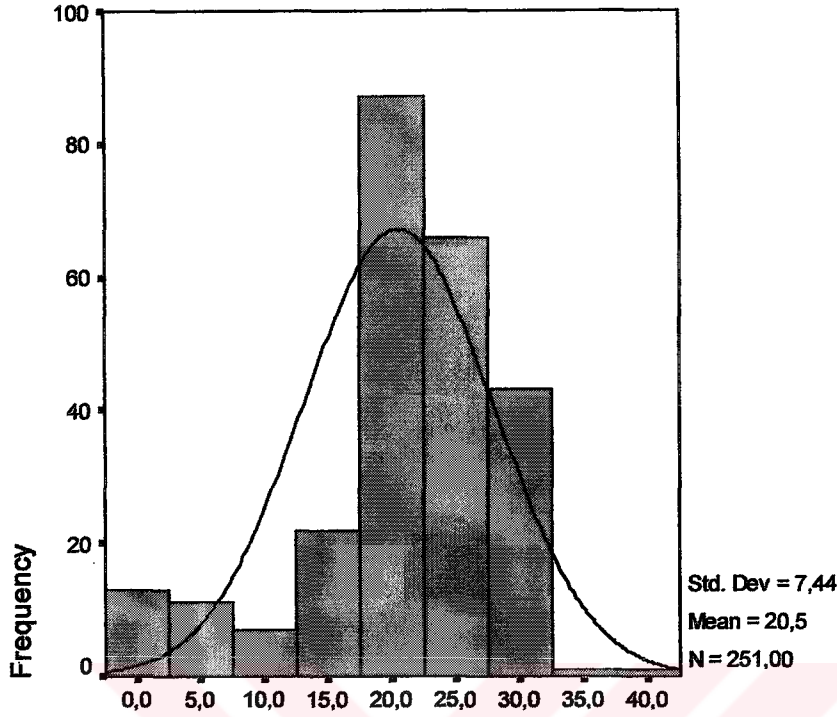
		f	%
1	Büyük Şehir	171	68,1
2	İlçe Merkezi	80	31,9
	Toplam	251	100

Araştırmaya katılan İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi öğretmenlerinin %68,1(171)'i büyük şehir merkezinde görev yapmakta, %31,9(80)'u ilçe merkezinde görev yapmaktadır. İzmir İli Büyükşehir merkezine bağlı okul sayısının ilçe merkezlerine göre fazla olması, büyük şehir merkezinde görev yapmakta olan öğretmenlere araştırmacının bizzat ulaşması, ilçe merkezinde görev yapan öğretmenlere anket formlarının posta yoluyla ulaştırılması ve anket formlarının geri dönüşünün az olması nedeniyle araştırmaya katılan öğretmenlerin çoğunluğunu büyük şehirde görev yapan öğretmenler oluşturmaktadır.

Tablo 11. Hizmet İçi Eğitim Kursuna Katılıma Göre Dağılım

		f	%
1	Evet	138	55,0
2	Hayır	113	45,0
	Toplam	251	100

Araştırmaya katılan İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi öğretmenlerinin %55(138)'i hizmet içi eğitim kurslarına katılmış, %45(113)'ü hizmet içi eğitim kurslarına katılmamış öğretmenlerdir. Bu bulgulara göre araştırmaya katılan İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi öğretmenlerinin yarısından fazlası hizmet içi eğitim kurslarına katılmıştır.

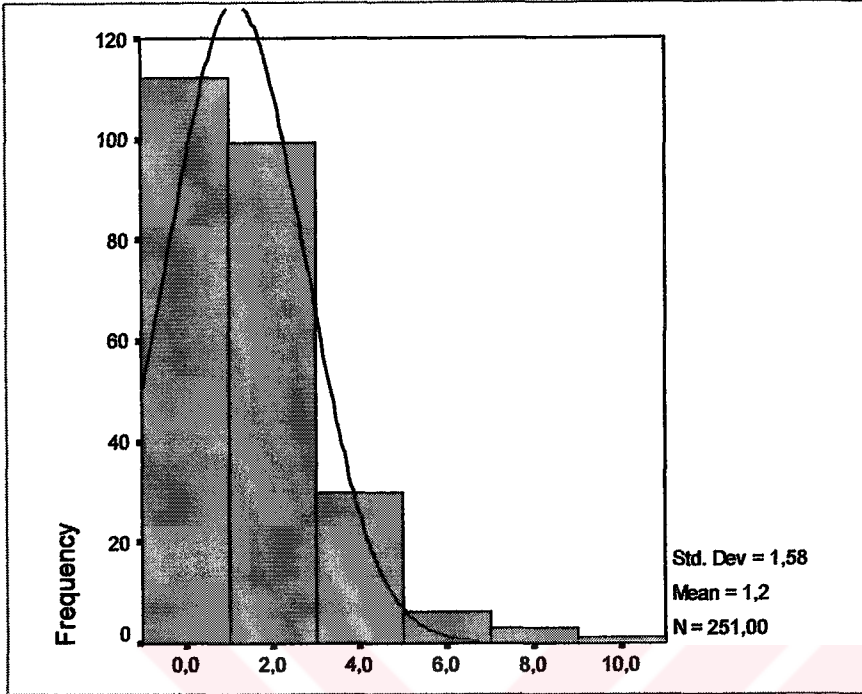
Tablo 12. Haftalık Ders Yüküne Göre Dağılım

Araştırmaya katılan İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin haftalık ders yüklerine göre dağılımı normale yakın bir dağılım eğrisi göstermektedir. Öğretmenlerin haftalık ders yükleri 18 ve 24 saat arasında yoğunlaşmaktadır. Öğretmenlerin norm kadro sebebiyle birkaç okulda derse girmeleri öğretmenlerin ders yükünü artırmaktadır.

Tablo 13. Haftalık Ders Yüküne(RECODE) Göre Dağılım

		f	%
1	14 saat ve altı	38	15,1
2	16-26	166	66,1
3	27 ve üzeri	47	18,7
	Toplam	251	100

Öğretmenlerin haftalık ders yükü yeniden kodlanmıştır. Buna göre öğretmenlerin %66,1(166)'i haftalık 14 saat ve altı ders yükü bulunmakta, %18,7(47)'si haftalık 27 saat ve üzeri ders yükü bulunmakta, %15,1(38)'inin haftalık 14 saat ve daha az ders yükü bulunmaktadır.

Tablo 14. Hizmet İçi Eğitim Kursuna Katılım Sayısına Göre Dağılım

Araştırmaya katılan İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin hizmet içi eğitim kursuna katılım sayısına göre dağılımı normale yakın bir dağılım eğrisi göstermektedir. Öğretmenlerin büyük çoğunluğu hizmet içi eğitim kurslarına katılmamıştır.

Tablo 15. Hizmet İçi Eğitim Kursu Katılım Sayısına(RECODE) Göre Dağılım

		f	%
1	Almayanlar	112	44,6
2	1 Kez	66	26,3
3	2 Kez	33	13,1
4	3 ve Üzeri	40	15,9
	Toplam	251	100

Öğretmenlerin hizmet içi eğitim kurslarına katılım sayıları yeniden kodlanmıştır. Buna göre öğretmenlerin %44,6 (12)'si hizmet içi eğitim kursuna katılmamış, %26,3(66)'ü hizmet içi eğitim kursuna bir kez katılmış, %13,1(33)'ü hizmet içi eğitim kursuna iki kez katılmış, %15,9(40)'u hizmet içi eğitim kursuna üç ve daha fazla sayıda katılmıştır.

Öğretmenlerin yarıya yakınının hizmet içi eğitim kursuna katılmaması oldukça dikkat çekicidir. Öğretmenlerin hizmet süresi boyunca kendilerini hizmet içi eğitim yoluyla geliştirmesi gerekmektedir.

Tablo 16.Öğretmenlik Dışı İdari Görev Alma Durumuna Göre Dağılım

		f	%
1	İdari Görevi Olmayanlar	205	81,7
2	Müdür Yardımcısı	41	16,3
3	Müdür	5	2,0
	Toplam	251	100

Araştırmaya katılan İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi öğretmenlerinin %81,7(205)'i öğretmenlik dışında idari bir görev yapmamakta, % 16,3(41)'ü müdür yardımcılığı yapmakta, % 2(5)'si okul müdürlüğü yapmakta olan öğretmenlerdir. Bu bulgulara göre araştırmaya katılan İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi öğretmenlerinin büyük çoğunluğunu öğretmenlik dışında idari görevi olmayan öğretmenler oluşturmaktadır.

Tablo 17. Alanla İlgili Akademik Dergilerin Takibine Göre Dağılım

		f	%
1	Evet	115	45,8
2	Hayır	136	54,2
	Toplam	251	100

Araştırmaya katılan İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin %45,8 (115)'i alanla ilgili akademik dergi takip etmekte, %54,2 (136)'si alanla ilgili akademik dergi takip etmemektedir. Bu bulgulara göre araştırmaya katılan İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin yarıdan fazlası alanla ilgili akademik dergi takip etmemektedir. Eğitim-Öğretim alanında sürekli yenilikler, yeni teknik ve yöntemler, teknolojik imkanlar, alanla ilgili dergiler vasıtasıyla öğretmenlerin ilgisine sunulmaktadır. Ayrıca alanla ilgili yönetmelikler ve ilgili kanunlar da bu dergilerde yayınlanmaktadır. Öğretmenin bu gelişmeleri takip edebilmesi için özellikle alanla ilgili dergileri takip etmesi

gerekmektedir. Ancak öğretmenlerin alanla ilgili akademik dergi takibi yüzdesi düşüktür. Bu yüzdenin öğretmenlerin tamamına yakınına çıkartılması, öğretmenin mesleği ile ilgili yeterliklere sahip olma düzeylerinin artmasında önemli bir etken olacaktır. Ayrıca yaşam boyu öğrenme anlayışıyla öğretmenin sürekli bir şeyler öğrenmesine ve kendisini sürekli yenilemesi sonucunu doğuracaktır.

Tablo 18. Kitap Okuma Sıklığına Göre Dağılım

		f	%
1	Ayda bir kitaptan az	66	26,3
2	Ayda bir kitap	109	43,4
3	Ayda 2 kitap	39	15,5
4	Ayda 3 kitap	16	6,4
5	Ayda 4 kitap	13	5,2
6	Ayda 5 ve daha fazla kitap	8	3,2
	Toplam	251	100

Araştırmaya katılan İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin %26,3(66)'sı ayda bir kitaptan daha az okumakta, %43,4(109)'ü ayda bir kitap okumakta, %15,5(39)'i ayda iki kitap okumakta, %6,4(16)'ü ayda üç kitap okumakta, 5,2(13)'si ayda dört kitap okumakta, %3,2(8)'si ayda beş kitap ve daha üzerini okumaktadır. Bu bulgulara göre araştırmaya katılan İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin büyük bir kısmı ayda bir kitap okumaktadır.

Tablo 19. Öğretmenlerin Kitap Okuma Sıklığına(RECODE) Göre Dağılım

		f	%
1	Bir kitap ve daha az	177	69,0
2	İki ve üç kitap	55	21,7
3	4 ve üzeri kitap	21	8,3
	Toplam	251	100

Araştırmaya katılan İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin %69,0(177)'i ayda bir kitaptan daha az okumakta, %21,7(55)'si ayda iki veya üç kitap okumakta, %8,3(21)'i ayda dört ve üzeri kitap okumaktadır. Bu bulgulara göre araştırmaya

katılan İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin yarısından fazlası ayda bir kitap okumaktadır. Bu bulgu da alanla ilgili yayın takip etmede olduğu gibi öğretmenler için oldukça düşük bir yüzdedir. Sürekli kitap okumayan öğretmen kendini yenilemede öğrencilere öğretmek için yeni bilgiler öğrenmekte yetersiz kalacaktır. Öğretmenin meslekteki yeterlikleri kazanabilmesi için kitap okuması gerekmektedir.

Tablo 20. Oturduğu Binanın Mülkiyetine Göre Dağılım

		f	%
1	Kendine Ait	80	31,9
2	Kiracı	126	50,2
3	Ailesine Ait	37	14,7
4	Lojman	8	3,2
	Toplam	251	100

Araştırmaya katılan İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin %50,2 (126)'si oturduğu binada kiracı olarak oturmakta, %31,9(80)'u kendine ait evde oturmakta, %14,7(37)'si ailesine ait evde oturmakta, %3,2(8)'si de lojmanda oturmaktadır. Bu bulgulara göre araştırmaya katılan İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi öğretmenlerinin yarısı ikamet ettiği binada kiracı olarak kalmaktadır. Bu durum maddi sebeplere bağlı olarak yorumlanabilir. Öğretmenlerin aldığı maaşla kendine ait ev alması Türkiye koşullarında mümkün değildir.

Tablo 21. Eşinin Çalışma Durumuna Göre Dağılım

		f	%
1	Bekar	23	9,2
2	Çalışıyor	93	37,1
3	Çalışmıyor	135	53,8
	Toplam	251	100

Araştırmaya katılan İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin %53,8(135)'inin eşi çalışmamakta, %37,1(93)'inin eşi çalışmakta, %9,2(23)'si ise bekar

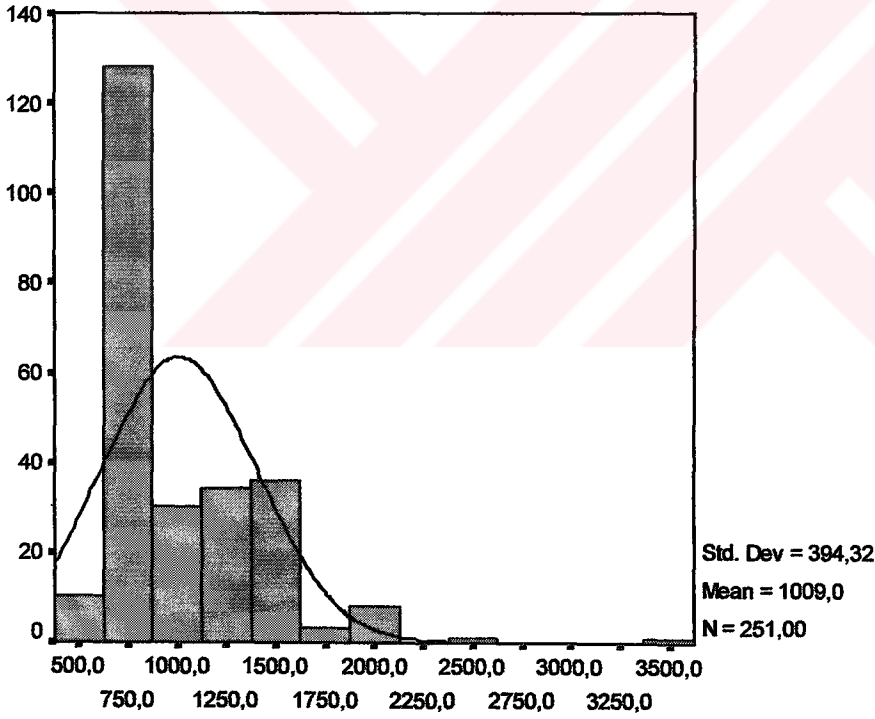
öğretmenler oluşturmaktadır. Bu bulgulara göre araştırmaya katılan İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi öğretmenlerinin yarısından fazlasının eşi çalışmamaktadır.

Tablo 22.Eşlerinin Çalışma Durumuna(RECODE) Göre Dağılım

		f	%
1	Çalışıyor	93	37,1
2	Çalışmıyor	158	62,9
	Toplam	251	100

Öğretmenlerin eşlerinin çalışma durumları yeniden kodlanmıştır. Buna göre öğretmenlerin %62,9(158)'unu eşleri çalışmamakta, %37,1(93)'inin eşleri çalışmaktadır

Tablo 23. Aylık Ortalama Gelire Göre Dağılım

Araştırmaya katılan İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi öğretmenlerinin aylık ortalama gelirlerine göre dağılımı normal dağılım göstermemektedir. Öğretmenlerin büyük çoğunluğunu 750.000.000-1.000.000.000. arasında gelire sahiptir.

Tablo 24. Aylık Ortalama Gelire Göre Dağılım(RECODE)

	f	%
700 Milyon ve altı	50	19,8
701 Milyon-1 Milyar arası	113	44,7
1001milyar ve üzeri	88	34,8
Toplam	251	99,2

Buna göre öğretmenlerin %44,7(113)'si 701 milyon-1 milyar arasında gelire, %34,8(88)'i 1001 milyar ve üzerinde aylık gelire, %19,8(50)'i 700 milyon ve altında bir aylık gelire sahiptir. Öğretmenlerin yarı yakını 701 milyon-1 milyar arasında gelire sahiptir. Öğretmenlerin yarıdan fazlasının aylık gelir olarak sadece kendi maaşlarının olması, eşleri çalışanlarının aylık gelirlerinin daha fazla olması ve öğretmenlik dışında ek gelire sahip olan öğretmenlerin olması nedeniyle gelir dağılımında farklılaşma olmaktadır.

Tablo 25. Branşa Göre Dağılım(RECODE)

	f	%
1 İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenliği	233	92,1
2 Diğer Branş	18	7,1
Toplam	251	99,2

Araştırmaya katılan İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi öğretmenlerinin %92,1(233)'i İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmeni , %7,1 (18)'i diğer branş öğretmenleridir. Bu bulgulara göre araştırmaya katılan İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersine giren öğretmenlerinin çok büyük bir çoğunluğunu, alanı İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenliği olan öğretmenler oluşturmaktadır.

B. Veri Toplama Aracının Geçerlik ve Güvenirlik Çalışmaları

Bu bölümde, öğretmenlerin yeterlik düzeylerini belirlemek için kullanılan ölçeğin her bir faktörünün geçerlik, güvenirlik çalışması ve elde edilen verilerin yeterliğinin saptamasının yapılması için *Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) and Bartlett's testi* sonuçları verilmiştir.

1. Öğretmenlik Rolünü Benimseme, Yansıtma ve Geliştirme

Tablo 26. Öğretmenlik Rolünü Benimseme, Yansıtma ve Geliştirme Boyutu KMO and Bartlett's Testi Sonuçları

Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy.		,955
Bartlett's Test of Sphericity	Approx. Chi-Square	3858,750
	df	325
	Sig.	,000

“Öğretmenlik Rolünü Benimseme, Yansıtma ve Geliştirme” boyutu ile ilgili elde edilen verilerin yeterliğinin saptaması için yapılan Kaiser-Meyer-Olkin(KMO) testine göre yeterlik puanı .95’tir. Bu puan sosyal bilimlere göre, elde edilen verilerin yeterliğinin mükemmel yeterlik düzeyini ifade ettiğini göstermektedir.³⁹

Ölçekteki, “Öğretmenlik Rolünü Benimseme, Yansıtma ve Geliştirme” boyutunda tek bir faktörün açıkladığı varyans % 47,82’dir.

İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin, “Öğretmenlik Rolünü Benimseme, Yansıtma ve Geliştirme” boyutunda öngörülen yeterliklere ne düzeyde sahip olduklarını belirlemek amacıyla geliştirilen ölçeğin faktör analizi ve madde analizleri tablo 27’de verilmiştir.

³⁹ Ezel Tavşancıl, *Tutumların Ölçülmesi ve SPSS ile Veri Analizi*, Nobel yay., Ankara 2002, s.50

Tablo 27. Öğretmenlik Rolünü Benimseme, Yansıtma ve Geliştirme Yeterlik Ölçeği Faktör ve Madde Analizi Sonuçları

Öğretmenlik Rolünü Benimseme, Yansıtma ve Geliştirme	Faktör Yük Değeri	Madde Toplam Korelasyonu
Rol 1. Tutum ve davranışlarıyla öğrencilere ve çevresindekilere örnek olma	,56	,72
Rol 2.Demokratik ve çağdaş bir görünüm ve tutum	,48	,66
Rol 3.Mesleğini benimseme	,48	,66
Rol 4.Bilimsel tutum ve davranışlara sahip olma	,55	,71
Rol 5.Sabırlı, hoşgörülü, iyi niyetli, dürüst ve sağlam bir kişilik	,48	,65
Rol 6.Öneri ve eleştirilere açık olma	,51	,68
Rol 7.Çocuk sevgisi	,48	,65
Rol 8.Türkçe'yi düzgün konuşma	,41	,60
Rol 9.Öğrencilerin dinle ilgili yaşadığı çatışmalarda destek sağlama	,54	,70
Rol 10.Sınıfta öğrencilere karşı hoşgörülü, ilgili, sabırlı ve demokratik davranma	,55	,71
Rol 11.Velilere karşı samimi ve hoşgörülü davranma	,41	,60
Rol 12.Öğrencileri dinleme, kendilerini ifade etmelerine yardımcı olma	,48	,66
Rol 13.Mesleği ile ilgili yasa ve yönetmelikleri yakından izleme ve uygulamaya aktarma	,40	,60
Rol 14.İnsan içinde ortaya çıkan sorunlara yapıcı ve yaratıcı çözümler getirme	,50	,68
Rol 15.Sınıf içinde ortaya çıkan sorunlara yapıcı ve yaratıcı çözümler getirme	,58	,73
Rol 16.Öğrencilere, öğrenme ve çalışma alışkanlıkları konusunda rehberlik yapma	,52	,69
Rol 17.Öğrenci başarısını değerlendirmede objektif davranabilme	,40	,59
Rol 18.Çağın gerektirdiği bilimsel ve teknolojik gelişmeleri yakından izleme ve uygulamaya aktarma	,37	,59
Rol 19.Sınıf yönetiminde bireysel farklılıklar ilkesini göz önünde bulundurma	,55	,72
Rol 20.Sınıf içi etkileşimde disiplin ve kontrolü sağlama	,46	,64
Rol 21.Öğrencilere rol modeli yapma	,47	,66
Rol 22.Öğrenci başarısı arasındaki farklılıkları olumlu ve yapıcı bir biçimde değerlendirme	,53	,70

Rol 23.Mesleği ile ilgili yayımları izleme	,34	,56
Rol 24.Ölçme-değerlendirme araçlarını geliştirirken öğrencinin öğrenme ve gelişim düzeyini dikkate alma	,51	,69
Rol 25.Başarının değerlendirilmesinden sonra sonuçları analiz ederek öğrencilere bilgi verme	,44	,63
Rol 26.Sosyal yaşama uyumda DKAB derslerinden yararlanma	,30	,52

Cronbach Alpha : .955

Açıkladığı Varyans :% 47,82

İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin “Öğretmenlik Rolünü Benimseme, Yansıtma ve Geliştirme” boyutunda sahip olması gerektiği düşünülen 26 yeterlik ifadesinin oluşturduğu ölçeğin faktör analizi sonuçlarına göre maddelerin birinci faktör yük değerlerinin .30 ile .58 arasında değiştiği gözlenmektedir. Faktör yük değerlerine göre ölçek birbiriyle ilişkili maddelerden oluşmakta ve “Öğretmenlik Rolünü Benimseme, Yansıtma ve Geliştirme” boyutu yeterlikleri olarak tanımlanan yapıyı ölçtüğü görülmektedir.

Her bir yeterlik ifadesinin katılımcıları ne denli ayırt ettiğini değerlendirmek amacıyla yapılan madde analizi sonuçlarına göre madde toplam korelasyonlarının da .52 ile .73 arasında yüksek düzeyde olduğu görülmektedir. Bu bulguya göre 26 yeterlik ifadesinin her birinin ayırt edici özelliğe sahiptir. Ölçeğin *Cronbach Alpha* güvenirlik katsayısı .95 olarak bulunmuştur. Bu değer ölçeğin yüksek değerlerde güvenirliğe sahip olduğunu göstermektedir. Bu bulgulara göre “Öğretmenlik Rolünü Benimseme, Yansıtma ve Geliştirme” yeterlik ölçeğinin geçerli ve güvenilir bir veri toplama aracı olduğu söylenebilir.

2. Eğitim-Öğretim Sürecinde Aktiflik ve Etkili Kullanım

Tablo 28. Eğitim-Öğretim Sürecinde Aktiflik ve Etkili Kullanım Boyutu KMO and Bartlett's Testi Sonuçları

Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy.		,964
Bartlett's Test of Sphericity	Approx. Chi-Square	6594,846
	df	496
	Sig.	,000

“Eğitim-Öğretim Sürecinde Aktiflik ve Etkili Kullanım” boyutuyla ilgili elde edilen verilerin yeterliğinin saptaması için yapılan *Kaiser-Meyer-Olkin(KMO) testine* göre yeterlik puanı .96’dır. Bu puan sosyal bilimlere göre elde edilen verilerin yeterliğinin mükemmel yeterlik düzeyini ifade ettiğini göstermektedir.

Ölçekteki, “Eğitim-Öğretim Sürecinde Aktiflik ve Etkili Kullanım” boyutunda tek bir faktörün açıkladığı varyans %54,648’dir.

İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin, “Eğitim-Öğretim Sürecinde Aktiflik ve Etkili Kullanım” boyutunda öngörülen yeterliklere ne düzeyde sahip olduklarını belirlemek amacıyla geliştirilen ölçeğin faktör analizi ve madde analizleri tablo 29’da verilmiştir.

Tablo 29. Eğitim Öğretim Sürecinde Aktiflik ve Etkili Kullanım Yeterlik Ölçeği Faktör ve Madde Analizi Sonuçları

Eğitim-Öğretim Sürecinde Aktiflik ve Etkili Kullanım	Faktör Yük Değeri	Madde Toplam Korelasyonu
Egt 1.Velilerle etkili ve sürekli iletişim kurma	,56	,73
Egt 2.Velilerle toplantılar düzenleyerek iş birliği yapma	,54	,71
Egt 3.Okulda düzenlenen kültürel etkinliklere velilerin katılımını sağlamak için çaba gösterme	,55	,72
Egt 4.Çocuğun fiziksel, zihinsel, duygusal ve sosyal gelişim özellikleri hakkında veliyi bilgilendirme	,65	,79
Egt 5.Velilerin ekonomik düzeylerine göre okula katkıda bulunmalarını sağlama	,51	,69
Egt 6.Velileri, rehberlik hizmetleri ile servisleri konusunda bilgilendirme	,65	,79
Egt 7.Öğrenci velilerine geri bildirim sağlama	,64	,78
Egt 8.Öğrencilerin okul içi etkinlikleri hakkında velilere bilgi verme	,64	,78
Egt 9.Değerlendirme sonuçlarını okul yönetimine bildirme	,40	,60
Egt 10.Öğrencilerin genel sağlık sorunlarının çözümünde yardımcı olma	,51	,69
Egt 11.Uyum sorunu olan öğrenciler destek sağlama	,60	,76
Egt 12.Rehberlik uzmanı ve servisiyle işbirliği yapma	,59	,74
Egt 13.Öğrenci değerlendirmesinde diğer meslektaşlarıyla işbirliği yapma	,49	,67
Egt 14.Program geliştirme ve değerlendirmeyle ilgili temel kavramlar bilgisi	,55	,71
Egt 15.Program geliştirme ve değerlendirme modelleri bilgisi	,52	,70
Egt 16.Disiplin sorunlarıyla mücadelede okul yönetimine destek sağlama	,47	,66

Egt 17.Okul içi etkinlikleri ve kendini geliştirme	,59	,75
Egt 18.Okul çevresindeki dini yapıları ziyaret ettirerek dersleri zenginleştirme	,17	,39
Egt 19.Öğrenci başarı durumları ile ilgili kayıtlar tutma	,48	,67
Egt 20.Madde bağımlılığı sorunlarını çözmede destek sağlama	,47	,66
Egt 21.Sınıf içi etkinliklerde konuya uygun olarak işbirliğine dayalı bireysel çalışmalara ve grup alışmalarına yer verme	,57	,73
Egt 22.Okul etkinlikleri ve program geliştirme faaliyetlerine katılma	,64	,78
Egt 23.Öğrencilerin sonraki eğitimleri ile ilgili kararlarına yardımcı olma	,58	,74
Egt 24.Programın amaçlarını gerçekleştirerek, öğrenci davranışına dönüştürecek tedbirleri alma	,63	,77
Egt 25.Özel öğretime ihtiyaç duyan öğrencileri saptayarak gerekli önlemlerin alınmasını sağlama	,68	,81
Egt 26.Amaç-içerik-yöntem değerlendirme arasındaki ilişkiyi kurma	,62	,76
Egt 27.Öğretim yöntemlerini uygun ortam, araç-gereç vb. materyalleri kullanarak destekleme	,43	,63
Egt 28.Çocuklarla ilgili öğrenci dosyaları tutma ve bu dosyalardaki bilgileri değerlendirme	,54	,71
Egt 29.Sınıf içi etkinliklerde öğretim yöntemlerinin sınırlılıklarından kaynaklanan engelleri ortadan kaldırma	,57	,73
Egt 30.Mesleği ile ilgili bilimsel etkinliklere katılma	,38	,60
Egt 31.Okul yönetimi ile veliler arasında ortaya çıkan sorunların çözümünde yardımcı olma	,62	,77
Egt 32.Çocuğun gelişimiyle ilgili rehberlik merkezi tarafından düzenlenen toplantı, seminer vb. etkinlikleri yakından izleme	,49	,68

Cronbach Alpha: .972

Açıkladığı Varyans: %54,648

İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin “Eğitim-Öğretim Sürecinde Aktiflik ve Etkili Kullanım” boyutunda sahip olması gerektiği düşünülen 32 yeterlik ifadesinin oluşturduğu ölçeğin faktör analizi sonuçlarına göre, maddelerin birinci faktör yük değerlerinin .17 ile .69 arasında değiştiği gözlenmektedir. Faktör yük değerlerine göre ölçek birbiriyle ilişkili maddelerden oluşmakta ve “Eğitim-Öğretim Sürecinde Aktiflik ve Etkili Kullanım” boyutu yeterlikleri olarak tanımlanan yapıyı ölçtüğü görülmektedir.

Her bir yeterlik ifadesinin katılımcıları ne denli ayırt ettiğini değerlendirmek amacıyla yapılan madde analizi sonuçlarına göre madde toplam korelasyonlarının da .69 ile .81

arasında yüksek düzeyde olduğu görülmektedir. Bu bulguya göre 23 yeterlik ifadesinin her birinin ayırt edici özelliğe sahiptir. Ölçeğin *Cronbach Alpha* güvenirlik katsayısı .97 olarak bulunmuştur. Bu değer ölçeğin yüksek değerlerde güvenirliğe sahip olduğunu göstermektedir. Bu bulgulara göre “Eğitim Öğretim Sürecinde Aktiflik ve Etkili Kullanım” yeterlik ölçeğinin geçerli ve güvenilir bir veri toplama aracı olduğu söylenebilir.

3. Etkili İletişim Bilgi ve Tekniklerini Kullanma

Tablo 30. Etkili İletişim Bilgi ve Teknikleri boyutu KMO and Bartlett's Testi Sonuçları

Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy.		,968
Bartlett's Test of Sphericity	Approx. Chi-Square	5907,319
	Df	378
	Sig.	,000

“Etkili İletişim Bilgi ve Teknikleri” boyutu ile ilgili elde edilen verilerin yeterliğinin saptaması için yapılan *Kaiser-Meyer-Olkin(KMO) testine* göre yeterlik puanı .96’dır. Bu puan sosyal bilimlere göre elde edilen verilerin yeterliğinin mükemmel yeterlik düzeyini ifade ettiğini göstermektedir.

Ölçekteki, “Etkili İletişim Bilgi ve Teknikleri” boyutunda tek bir faktörün açıkladığı varyans %57,658’dir.

İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin “Etkili İletişim Bilgi ve Teknikleri” boyutunda öngörülen yeterliklere ne düzeyde sahip olduklarını belirlemek amacıyla geliştirilen ölçeğin faktör analizi ve madde analizleri tablo 31’de verilmiştir.

Tablo 31. Etkili İletişim Bilgi ve Teknikleri Yeterlik Ölçeği Faktör ve Madde Analizi Sonuçları

Etkili İletişim Bilgi ve Tekniklerini Kullanma	Faktör Yük Değeri	Madde Toplam Korelasyonu
Etil 1.Sınıf içi etkinliklerde değişik öğretim yöntemlerini kullanma	,58	,74
Etil 2.Öğrencilerin ilgi alanlarını ve düzeylerini saptayarak konuya dikkatlerini çekme	,62	,77
Etil 3.Öğretim yöntemleri bilgisi	,57	,73
Etil 4.Dili anlaşılır ve etkili bir biçimde kullanma	,51	,69
Etil 5.Kavramları öğrencinin düzeyine uygun olarak açık ve anlaşılır biçimde sunma	,61	,75
Etil 6.Öğrencilere karşı davranışlarında doğal, samimi ve hoşgörülü olma	,56	,72
Etil 7.Öğrencilerin konuşmalarını dikkatle ve sabırla dinleyerek sorunlarına uygun yanıtlar verme	,59	,74
Etil 8.Konunun özelliğine uygun yöntemleri ve teknikleri kullanma	,65	,78
Etil 9.Öğretim sürecini çocukların dil gelişim düzeylerine göre planlama ve uygulama	,63	,77
Etil 10.Öğretme-öğrenme süreçlerini çocukların gelişim özelliklerine göre düzenleme	,60	,75
Etil 11.Öğrencilerle göz iletişimi kurma	,53	,70
Etil 12.Öğrencileri yakından tanıyarak kişilik özellikleri ve performansları hakkında yeterli bilgiye sahip olma	,55	,72
Etil 13.Çocukların kendilerini tanıyabilmelerine ve güven duygusu geliştirmelerine yardımcı olma	,65	,79
Etil 14.Çocuğun gelişim özelliklerinden kaynaklanan yanlışlık ve eksiklere karşı hoşgörülü olma	,58	,74
Etil 15.Öğrenci grubunun özelliğine uygun olan en etkili yöntemleri seçip uygulama	,66	,79
Etil 16.Konuşma tarzı, dinleme biçimi, jest ve mimikleriyle öğrencilere örnek olma	,62	,76
Etil 17.Çocukların dil gelişimine olanak sağlayacak sınıf içi etkinliklere (güzel konuşma-yazma vb.) yer verme	,51	,69
Etil 18.Öğrencilerin birbirleriyle yardımlaşmalarını ve etkili iletişim	,60	,76

kurabilmelerini sağlayıcı önlemler alma		
Etil 19.Hoşgörü kültürü kazandırabilme	,57	,73
Etil 20.Öğretim hedefleri ile öğretim etkinlikleri arasına ilişki kurarak uygun yöntemleri seçme	,60	,75
Etil 21.Sınıf içi öğretim etkinliklerini güncel yaşamdan örneklerle destekleme	,52	,69
Etil 22.Öğretme-öğrenme sürecini ders planına uygun bir biçimde gerçekleştirme	,52	,69
Etil 23.Kullanacağı öğretim yöntemlerini belirlerken okulun ve sınıfın fiziki olanaklarını göz önünde bulundurma	,60	,76
Etil 24.DKAB Derslerini evrensel barış kültürü oluşturmada kullanabilme	,49	,67
Etil 25.Farklı gelişim özelliklerine sahip çocukları sınıf ortamında kaynaştırma	,57	,73
Etil 26.Sınıf içi iletişimde zaman zaman empati kurma	,51	,69
Etil 27.Çevredeki örf, adet ve kültürel değerlerle dersleri besleyebilme	,52	,70
Etil 28.Çevre, doğal denge ve temizlik bilinci oluşturma	,51	,69

Cronbach Alpha : .97

Açıkladığı Varyans : %57,658

İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin “Etkili İletişim Bilgi ve Teknikleri” boyutunda sahip olması gerektiği düşünülen 28 yeterlik ifadesinin oluşturduğu ölçeğin faktör analizi sonuçlarına göre maddelerin birinci faktör yük değerlerinin .51 ile .66 arasında değiştiği gözlenmektedir. Faktör yük değerlerine göre ölçek birbiriyle ilişkili maddelerden oluşmakta ve “Etkili İletişim Bilgi ve Teknikleri” boyutu yeterlikleri olarak tanımlanan yapıyı ölçtüğü görülmektedir.

Her bir yeterlik ifadesinin katılımcıları ne denli ayırt ettiğini değerlendirmek amacıyla yapılan madde analizi sonuçlarına göre madde toplam korelasyonlarının da .67 ile .79 arasında yüksek düzeyde olduğu görülmektedir. Bu bulguya göre 23 yeterlik ifadesinin her birinin ayırt edici özelliğe sahiptir. Ölçeğin *Cronbach Alpha* güvenirlik katsayısı .97 olarak bulunmuştur. Bu değer ölçeğin yüksek değerde güvenirliğe sahip olduğunu göstermektedir. Bu bulgulara göre “Etkili İletişim Bilgi ve Teknikleri” yeterlik ölçeğinin geçerli ve güvenilir bir veri toplama aracı olduğu söylenebilir.

4. Amaca Ulaştıracak Bilgi ve Beceriler

Tablo 32. Amaca Ulaştıracak Bilgi ve Beceriler Boyutu KMO and Bartlett's Testi Sonuçları

Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy.		,956
Bartlett's Test of Sphericity	Approx. Chi-Square	4255,087
	df	253
	Sig.	,000

“Amaca Ulaştıracak Bilgi ve Beceriler” boyutu ile ilgili elde edilen verilerin yeterliğinin saptaması için yapılan *Kaiser-Meyer-Olkin(KMO) testine* göre yeterlik puanı ,95’tir. Bu puan sosyal bilimlere göre elde edilen verilerin yeterliğinin mükemmel yeterlik düzeyini ifade ettiğini göstermektedir.

Ölçekteki, “Amaca Ulaştıracak Bilgi ve Beceriler” boyutunda tek bir faktörün açıkladığı varyans %54,212’dir.

İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin “Amaca Ulaştıracak Bilgi ve Beceriler” boyutunda öngörülen yeterliklere ne düzeyde sahip olduklarını belirlemek amacıyla geliştirilen ölçeğin faktör analizi ve madde analizleri tablo 33’de verilmiştir.

Tablo 33. Amaca Ulaştıracak Bilgi ve Beceriler Yeterlik Ölçeği Faktör ve Madde Analizi Sonuçları

Amaca Ulaştıracak Bilgi ve Beceriler	Faktör Yük Değeri	Madde Toplam Korelasyonu
Bilbe 1.İbadetlerin olumlu davranış geliştirme yönünde kullanılması	,46	,64
Bilbe 2.Kur'anın mealinden okunması alışkanlığını kazandırma	,50	,68
Bilbe 3.İslam dini dışındaki dinlerin öğretimine yeterli zaman ayırma	,41	,62
Bilbe 4.Konuların sunuluşunda bireysel farklılıkları dikkate alma	,61	,75
Bilbe 5.Dinin hükümlerinin evrenselliğini fark ettirme	,52	,69
Bilbe 6.Allah-insan ilişkilerini düzenlemede yardımcı olma becerisi	,59	,74
Bilbe 7.Bireyleri, dini konularda kendi kendilerine yetebilecek seviyeye ulaştırma	,57	,73

Bilbe 8.Öğrencilerin dini kavramları nasıl algıladıkların takip ederek muhtemel yanlış anlaşılmaları düzeltme	,58	,73
Bilbe 9.Kur'an Mealini yeterince kullanabilme	,51	,68
Bilbe 10.Dersleri, duyuşsal, bilişsel ve psikomotor davranışlar bütünlüğünü sağlayabilecek şekilde yürütme	,67	,79
Bilbe 11.Öğrencinin değerlendirme sürecine katılımını sağlama	,49	,67
Bilbe 12.Dinin, insan yaşamına anlam kazandırmasını öne çıkarma becerisi	,63	,76
Bilbe 13.Mezheplerin, dini farklı anlaşılma biçimleri olduğunu fark ettirme	,51	,68
Bilbe 14.Sınıf içindeki iletişimi engelleyen etmenleri belirleyerek ortadan kaldırma	,62	,75
Bilbe 15.Öğrencilerin sınıf içi davranışlarını gözlemleyerek etkinliğe dayalı değerlendirmeler yapma	,65	,77
Bilbe 16.Sınıf içinde demokratik bir öğrenme-öğretme ortamı oluşturma	,56	,71
Bilbe 17.Kendi öğretiminin etkinliğini değerlendirme	,61	,75
Bilbe 18.Sınıf içinde tüm öğrencilerin sürece katılımını sağlayacak etkili bir iletişim ortamı sağlama	,58	,72
Bilbe 19.Çocuklarda dinle ilgili araştırma ve soru sorma isteklerini uyandırma	,54	,70
Bilbe 20.Çocukların hareket ihtiyaçlarını giderebilecek oyun etkinliklerine yer verme	,38	,58
Bilbe 21.Değerlendirme sonuçları doğrultusunda sınıf içi öğretme ve öğrenme süreçlerini tekrar gözden geçirme	,57	,73
Bilbe 22.Sınıf içi etkinliklerde öğrencilerin yaparak-yaşayarak öğrenmelerini ve aktif katılımını sağlayıcı yöntemler kullanma	,51	,68
Bilbe 23.Okul çevresindeki yaşayan farklı inanç ve inanışları sınıf ortamında tartışma	,29	,51

Cronbach Alpha : .961

Açıkladığı Varyans: %54,212

İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin “Amaca Ulaştıracak Bilgi ve Beceriler” boyutunda sahip olması gerektiği düşünülen 23 yeterlik ifadesinin oluşturduğu ölçeğin faktör analizi sonuçlarına göre maddelerin birinci faktör yük değerlerinin .29 ile .67 arasında değiştiği gözlenmektedir. Faktör yük değerlerine göre ölçek birbiriyle ilişkili maddelerden oluşmakta ve öğretmenlerin “Amaca Ulaştıracak Bilgi ve Beceriler” alanı yeterlikleri olarak tanımlanan yapıyı ölçtüğü görülmektedir.

Her bir yeterlik ifadesinin katılımcıları ne denli ayırt ettiğini değerlendirmek amacıyla yapılan madde analizi sonuçlarına göre madde toplam korelasyonlarının da .51 ile .76 arasında yüksek düzeyde olduğu görülmektedir. Bu bulguya göre 23 yeterlik ifadesinin her

birinin ayırt edici özelliğe sahiptir. Ölçeğin *Cronbach Alpha* güvenirlik katsayısı .96 olarak bulunmuştur. Bu değer ölçeğin yüksek değerlerde güvenirliğe sahip olduğunu göstermektedir. Bu bulgulara göre “Amaca Ulaştıracak Bilgi ve Beceriler” yeterlik ölçeğinin geçerli ve güvenilir bir veri toplama aracı olduğu söylenebilir.

5. Öğretim Teknolojileri Yeterlikleri

Tablo 34. Öğretim Teknolojileri Yeterlikleri Boyutu KMO and Bartlett's Testi Sonuçları

Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy.		,928
Bartlett's Test of Sphericity	Approx. Chi-Square	1736,099
	df	36
	Sig.	,000

“Öğretim Teknolojileri Yeterlikleri” boyutu ile ilgili elde edilen verilerin yeterliğinin saptaması için yapılan *Kaiser-Meyer-Olkin(KMO) testine* göre yeterlik puanı .92’dir. Bu puan sosyal bilimlere göre elde edilen verilerin yeterliğinin mükemmel yeterlik düzeyini ifade ettiğini göstermektedir.

Ölçekteki, “Öğretim Teknolojileri Yeterlikleri” boyutunda tek bir faktörün açıkladığı varyans %65,033’tür.

İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin “Öğretim Teknolojileri Yeterlikleri” boyutunda öngörülen yeterliklere ne düzeyde sahip olduklarını belirlemek amacıyla geliştirilen ölçeğin faktör analizi ve madde analizleri tablo 35’te verilmiştir.

Tablo 35. Öğretim Teknolojileri Yeterlikleri Yeterlik Ölçeği Faktör ve Madde Analizi Sonuçları

Öğretim Teknolojileri Yeterlikleri	Faktör Yük Değeri	Madde Toplam Korelasyonu
Öğte 1.Konunun özelliğine uygun ölçme araçları ve test materyalleri geliştirme	,47	,62
Öğte 2.Öğrenci başarısını değerlendirme teknikleri ve yöntemleri bilgisi	,71	,77
Öğte 3.Temel, uygulamalı ve aksiyon araştırmaları bilgisi	,73	,79
Öğte 4.İhtiyaç-sorun değerlendirme yöntem bilgisi	,77	,81
Öğte 5.Sınıf yönetiminin ilkeleri ve modelleri bilgisi	,80	,83
Öğte 6.Ölçme ve değerlendirme konusunda temel kavramlar bilgisi	,74	,79
Öğte 7.Dersin hedef davranışlarıyla tutarlı ölçme ve değerlendirme araçları geliştirme	,80	,84
Öğte 8.Programın uygulanmasıyla ilgili olarak ortaya çıkan sorunları saptama ve çözüm önerileri geliştirme	,60	,71
Öğte 9.Eğitimde bilgisayarlardan etkin bir şekilde yararlanma	,19	,38

Cronbach Alpha : .927

Açıkladığı Varyans : %65,033

İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin “Öğretim Teknolojileri Yeterlikleri” boyutunda sahip olması gerektiği düşünülen 9 yeterlik ifadesinin oluşturduğu ölçeğin faktör analizi sonuçlarına göre maddelerin birinci faktör yük değerlerinin .19 ile .80 arasında değiştiği gözlenmektedir. Faktör yük değerlerine göre ölçek birbiriyle ilişkili maddelerden oluşmakta ve “Öğretim Teknolojileri Yeterlikleri” olarak tanımlanan yapıyı ölçtüğü görülmektedir.

Her bir yeterlik ifadesinin katılımcıları ne denli ayırt ettiğini değerlendirmek amacıyla yapılan madde analizi sonuçlarına göre madde toplam korelasyonlarının da .38 ile .84 arasında yüksek düzeyde olduğu görülmektedir. Bu bulguya göre 9 yeterlik ifadesinin her birinin ayırt edici özelliğe sahiptir. Ölçeğin, *Cronbach Alpha* güvenilirlik katsayısı .92 olarak bulunmuştur. Bu değer ölçeğin yüksek değerlerde güvenilirliğe sahip olduğunu göstermektedir. Bu bulgulara göre “Öğretim Teknolojileri Yeterlikleri” yeterlik ölçeğinin geçerli ve güvenilir bir veri toplama aracı olduğu söylenebilir.

6. Çocuk Merkezli Yaklaşım Yeterlikleri

Tablo 36. Çocuk Merkezli Yaklaşım Boyutu KMO and Bartlett's Testi Sonuçları

Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy.			,846
Bartlett's Test of Sphericity	Approx. Chi-Square		809,531
	df		6
	Sig.		,000

“Çocuk Merkezli Yaklaşım” boyutu ile ilgili elde edilen verilerin yeterliğinin saptaması için yapılan *Kaiser-Meyer-Olkin(KMO) testine* göre yeterlik puanı ,84’dir. Bu puan sosyal bilimlere göre elde edilen verilerin yeterliğinin, mükemmel yeterlik düzeyini ifade ettiğini göstermektedir.

Ölçekteki, “Çocuk Merkezli Yaklaşım” boyutunda tek bir faktörün açıkladığı varyans %82,036’dır.

İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin “Çocuk Merkezli Yaklaşım” boyutunda öngörülen yeterliklere ne düzeyde sahip olduklarını belirlemek amacıyla geliştirilen ölçeğin faktör analizi ve madde analizleri tablo 37’de verilmiştir.

Tablo 37. Öğretim Teknolojileri Yeterlikleri Yeterlik Ölçeği Faktör ve Madde Analizi Sonuçları

Çocuk Merkezli Yaklaşım Yeterlikleri	Faktör Yük Değeri	Madde Toplam Korelasyonu
Çome 1.Çocuğun gelişim bilgisi özellikleri bilgisi	,78	,65
Çome 2.Çocukların gelişim özelliklerinden kaynaklanan sorunların çözümünde rehberlik etme	,84	,84
Çome 3.Çocuğun gelişim özelliklerinin ortaya çıkardığı ihtiyaçları tanıma	,88	,89
Çome 4.Öğretim süreci sırasında bireysel farklılıkları dikkate alma	,76	,78

Cronbach Alpha : .926

Açıkladığı Varyans : %82,03

İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin “Çocuk Merkezli Yaklaşım” boyutunda sahip olması gerektiği düşünülen 4 yeterlik ifadesinin oluşturduğu

ölçeğin faktör analizi sonuçlarına göre maddelerin birinci faktör yük değerlerinin .76 ile .88 arasında değiştiği gözlenmektedir. Faktör yük değerlerine göre ölçek birbiriyle ilişkili maddelerden oluşmakta ve “Çocuk Merkezli Yaklaşım” boyutu yeterlikleri olarak tanımlanan yapıyı ölçtüğü görülmektedir.

Her bir yeterlik ifadesinin katılımcıları ne denli ayırt ettiğini değerlendirmek amacıyla yapılan madde analizi sonuçlarına göre madde toplam korelasyonlarının da .65 ile .89 arasında yüksek düzeyde olduğu görülmektedir. Bu bulguya göre 4 yeterlik ifadesinin her biri ayırt edici özelliğe sahiptir. Ölçeğin *Cronbach Alpha* güvenirlik katsayısı .92 olarak bulunmuştur. Bu değer ölçeğin yüksek değerlerde güvenirliğe sahip olduğunu göstermektedir. Bu bulgulara göre “Çocuk Merkezli Yaklaşım” yeterlik ölçeğinin geçerli ve güvenilir bir veri toplama aracı olduğu söylenebilir.

C. Yeterlik Düzeylerine İlişkin Bulgular

Bu bölümde, İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi alanında görev yapan öğretmenlerinin sahip olması gereken yeterlikler ve bu yeterliklere sahip olma düzeylerinin cinsiyet, medeni durum, görev süresi, öğrenim durumu, mezun olunan fakülte, mezun olunan lise türü, görev yapılan okulun bulunduğu yerleşim merkezi, haftalık girdiği ders saati, daha önce hizmet içi eğitim kursuna katılma durumu, katıldığı hizmet içi eğitim sayısı, öğretmenlik dışında üstlendiği idari görevler, alanla ilgili dergi takibi, kitap okuma sıklığı, ikamet ettiği binanın mülkiyeti, eşin çalışma durumu, aylık gelire göre farklılık gösterip göstermediğine dair elde edilen veriler incelenmiş ve yorumlanmıştır.

1. Öğretmenlik Rolünü Benimseme, Yansıtma ve Geliştirme Alanındaki Yeterliklere İlişkin Bulgular

Araştırmaya katılan İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin “Öğretmenlik Rolünü Benimseme, Yansıtma ve Geliştirme” alanında öngörülen 26 yeterliğe sahip olma düzeylerine ait ortalama değerler tablo 38’de verilmiştir.

Tablo 38. Öğretmenlik Rolünü Benimseme, Yansıtma ve Geliştirme Alanındaki Yeterliklere Sahip Olma Düzeyleri

Yeterlik	X̄	Katılım Düzeyi
Rol 7.Çocuk sevgisi	4,510	Tam
Rol 12.Öğrencileri dinleme, kendilerini ifade etmelerine yardımcı olma	4,482	“
Rol 3.Mesleğini benimseme	4,434	“
Rol 5.Sabırlı, hoşgörülü, iyi niyetli, dürüst ve sağlam bir kişilik	4,430	“
Rol 17.Öğrenci başarısını değerlendirmede objektif davranabilme	4,394	“
Rol 10.Sınıfta öğrencilere karşı hoşgörülü, ilgili, sabırlı ve demokratik davranma	4,378	“
Rol 11.Velilere karşı samimi ve hoşgörülü davranma	4,378	“
Rol 6.Öneri ve eleştirilere açık olma	4,266	“
Rol 9.Öğrencilerin dinle ilgili yaşadığı çatışmalarda destek sağlama	4,247	“
Rol 20.Sınıf içi etkileşimde disiplin ve kontrolü sağlama	4,183	Oldukça
Rol 8.Türkçe'yi düzgün konuşma	4,167	“
Rol 2.Demokratik ve çağdaş bir görünüm ve tutum	4,163	“
Rol 1.Tutum ve davranışlarıyla öğrencilere ve çevresindekilere örnek olma	4,143	“
Rol 16.Öğrencilere, öğrenme ve çalışma alışkanlıkları konusunda rehberlik yapma	4,123	“
Rol 15.Sınıf içinde ortaya çıkan sorunlara yapıcı ve yaratıcı çözümler getirme	4,111	“
Rol 4.Bilimsel tutum ve davranışlara sahip olma	4,099	“
Rol 22.Öğrenci başarısı arasındaki farklılıkları olumlu ve yapıcı bir biçimde değerlendirme	4,095	“
Rol 26.Sosyal yaşama uyumda DKAB derslerinden yararlanma	4,000	“
Rol 21.Öğrencilere rol modelliği yapma	4,000	“
Rol 14.İnsan içinde ortaya çıkan sorunlara yapıcı ve yaratıcı çözümler getirme	3,996	“
Rol 19.Sınıf yönetiminde bireysel farklılıklar ilkesini göz önünde bulundurma	3,980	“
Rol 25.Başarının değerlendirilmesinden sonra sonuçları analiz ederek öğrencilere bilgi verme	3,9522	“
Rol 24.Ölçme-değerlendirme araçlarını geliştirirken öğrencinin öğrenme ve gelişim düzeyini dikkate alma	3,924	“
Rol 13.Mesleği ile ilgili yasa ve yönetmelikleri yakından izleme ve uygulamaya aktarma	3,888	“
Rol 18.Çağın gerektirdiği bilimsel ve teknolojik gelişmeleri yakından izleme ve uygulamaya aktarma	3,729	“
Rol 23.Mesleği ile ilgili yayımları izleme	3,521	“

Bu alandaki yeterlikler öğretmenin kişisel ve mesleki özellikleri ile ilgilidir. Öğretmenin eğitim-öğretim sürecinde daha etkili olabilmesi, eğitim-öğretime rehberlik edebilmesi için öncelikle öğretmenlik rolünü benimsemesi, bunu yansıtabilmesi ve sürekli kendisini geliştirmesi gerekmektedir. Öğretmenin yeterliklere sahip olması için öncelikle mesleki ve kişisel yeterliklere sahip olması gerekmektedir. “Öğretmenlik Rolünü Benimseme, Yansıtma ve Geliştirme” alanındaki yeterliklere sahip olan öğretmen, kişisel ve mesleki yeterliklere sahip olduğu için, öğrencilere model olabilmekte ve çağdaş ve demokratik öğretmen profilini oluşturabilmektedir.

Tablo 38’de verilen bulgular incelendiğinde, İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin yeterliklerden 9’una “tam” 17’sine “oldukça” derecede sahip oldukları görülmektedir. Bulgulara göre İlköğretim en fazla sahip olunan üç yeterlik sırasıyla, “Çocuk sevgisi”, “Öğrencileri dinleme, kendilerini ifade etmelerine yardımcı olma”, “Mesleğini benimseme” şeklinde belirlenmiştir. En düşük seviyede sahip olunan üç yeterlik maddesi ise “Mesleği ile ilgili yasa ve yönetmelikleri yakından izleme ve uygulamaya aktarma”, “Çağın gerektirdiği bilimsel ve teknolojik gelişmeleri yakından izleme ve uygulamaya aktarma”, “Mesleği ile ilgili yayınları izleme”dir.

İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin “Çocuk sevgisi”, “Öğrencileri dinleme, kendilerini ifade etmelerine yardımcı olma”, “Mesleğini benimseme” ile ilgili yeterlik maddelerine “tam” derecede sahip olmaları öğretmenlerin “Öğretmenlik Rolünü Benimseme, Yansıtma ve Geliştirme” boyutundaki yeterliklere genel olarak sahip olduklarını göstermektedir. Öğretmenlerin mesleğini benimsemeleri için öncelikle, mesleğini benimsemesi, öğretmenlik mesleğini isteyerek yapması gerekmektedir. Ayrıca öğretmenlerin öğretim sürecinde muhatabı olan öğrencileri sevmesi, onları dinleyerek, kendilerini ifade etmelerine imkan tanınması gerekmektedir. Araştırmamıza katılan öğretmenlerin bu yeterlik maddelerine yüksek düzeyde sahip olmaları, öğretmenlerin belirtilen yeterliklere sahip olduklarını göstermektedir.

İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenleri, mesleği ile ilgili yayınları izleme konusunda daha düşük düzeye sahiptir. Ancak öğretmenlerin kendi alanlarında yapılan yeni araştırmaları takip ederek kendilerini geliştirmeleri, yaşam boyu öğrenmeyi kendilerini ilke edinmeleri gerekmektedir. Öğretmenlerin mesleği ile ilgili yayınları takip etmemelerinin sebebi, alanlarıyla ilgili dergileri ve kitapları takip etmemeleri veya bu dergi ve kitapları almak için alım güçlerindeki olumsuzluklar olabilir. Çağın gerektirdiği bilimsel ve teknolojik gelişmeleri yakından izleme ve uygulamaya aktarma

konusunda da öğretmenler daha düşük düzeyde olmaları, öğretmenlerin bilimsel ve teknolojik gelişmeleri takip etmedikleri ve kendilerini geliştirmede yetersiz kaldıklarını göstermektedir. Her iki konuda da öğretmenler günümüz teknolojilerinden yeterince faydalanmamaktadırlar. Çağımızda internet, ilgilenenlere her türlü bilgiyi hızlı ve geniş bir şekilde ulaştırmaktadır. Bu sebeple öğretmenlerin internetten daha etkin bir şekilde faydalanmaları gerekir. Okullarda internet bağlantılı bilgisayarların çoğaltılması, bu konuda imkanların sağlanması, öğretmenlerin mesleği ile ilgili yayınları ve günümüz teknolojilerini takip etmekte öğretmenlere yardımcı olacaktır.

İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi öğretmenlerinin yeterliklere sahip olma düzeylerine ilişkin ortalama puanlar ise 3.521- 4.510 arasında değişmektedir. 26 yeterlik maddesinde oluşan “Öğretmenlik Rolünü Benimseme, Yansıtma ve Geliştirme” alanındaki yeterliklere İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin “Öğretmenlik Rolünü Benimseme, Yansıtma ve Geliştirme” alanındaki yeterliklere “tam” ve “oldukça” düzeyinde sahip olması, onların bu yeterliklere ait davranışları kazandıklarını göstermektedir.

Araştırmaya katılan İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin analiz değişkenlerine göre oluşturdukları “Öğretmenlik Rolünü Benimseme, Yansıtma ve Geliştirme” alanına ilişkin yeterlikleri gerçekleştirme düzeylerinin, cinsiyet, medeni durum, mezun olduğu lise türü, okulun bulunduğu yerleşim merkezi, daha önce hizmet içi eğitim kursuna katılma durumu, alanla ilgili dergi takibi, eşin çalışma durumuna göre Mann Whitney U testi sonuçları aşağıda verilmiştir.

Tablo 39. Öğretmenlik Rolünü Benimseme, Yansıtma ve Geliştirme Ölçeği Ortalama Puanlarının Cinsiyete Göre Whitney U Testi Sonuçları

Cinsiyet	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	P
Erkek	208	122,05	25386,00	3650,000	,058
Kadın	43	145,12	6240,00		
Toplam	251				

Araştırmaya katılan İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin “Öğretmenlik Rolünü Benimseme, Yansıtma ve Geliştirme” boyutundaki yeterlik ölçeğinden aldığı ortalama puanların cinsiyete göre Mann Whitney U testi sonuçları tablo 39’da verilmiştir. Bu bulgulara göre araştırmaya katılan İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi

Dersi öğretmenlerinin, “Öğretmenlik Rolünü Benimseme, Yansıtma ve Geliştirme” boyutundaki ortalama puanları ve cinsiyetleri arasında anlamlı bir fark yoktur ($U=3650.00, p>.05$).

Tablo 40. Öğretmenlik Rolünü Benimseme, Yansıtma ve Geliştirme Ölçeği Ortalama Puanlarının Medeni Duruma Göre Mann Whitney U Testi Sonuçları

Medeni Durum	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	P
Evli	229	127,51	29199,00	2174,0	,289
Bekar	22	110,32	2427,00		
Toplam	251				

Araştırmaya katılan İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin “Öğretmenlik Rolünü Benimseme, Yansıtma ve Geliştirme” boyutundaki yeterlik ölçeğinden aldığı ortalama puanların, medeni duruma göre Mann Whitney U testi sonuçları tablo 40’te verilmiştir. Bu bulgulara göre araştırmaya katılan İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin, “Öğretmenlik Rolünü Benimseme, Yansıtma ve Geliştirme” boyutundaki ortalama puanları ve medeni durumları arasında anlamlı bir fark yoktur ($U=2174.0, p>.05$).

Tablo 41. Öğretmenlik Rolünü Benimseme, Yansıtma ve Geliştirme Ölçeği Ortalama Puanlarının Öğrenim Durumuna Göre Mann Whitney U Testi Sonuçları

Öğrenim Durumu	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	P
Lisans	233	129,75	30232,5	1222,5	,003
Lisansüstü	18	77,42	1393,5		
Toplam	251				

Araştırmaya katılan İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin “Öğretmenlik Rolünü Benimseme, Yansıtma ve Geliştirme” boyutundaki yeterlik ölçeğinden aldığı ortalama puanların, öğrenim durumlarına göre Mann Whitney U testi sonuçları tablo 41’de verilmiştir. Bu bulgulara göre araştırmaya katılan İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak

Bilgisi Dersi öğretmenlerinin, “Öğretmenlik Rolünü Benimseme, Yansıtma ve Geliştirme” boyutundaki ortalama puanları ve lisans durumları arasında anlamlı bir fark vardır. ($U=1222.5, p<.05$). Farkın kaynağı belirlemek için sıra ortalamaları dikkate alındığında, lisans mezunu İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin, lisansüstü mezunlarına göre “Öğretmenlik Rolünü Benimseme, Yansıtma ve Geliştirme” boyutundaki yeterliklerine daha yüksek düzeyde sahip oldukları anlaşılmaktadır. Bu bulgu, öğrenim durumunun, “Öğretmenlik Rolünü Benimseme, Yansıtma ve Geliştirme” alanındaki yeterliklere sahip olma düzeyinde etkili olduğunu gösterir. Lisansüstü mezunu öğretmenlerin, lisansüstü eğitimleri boyunca sürekli çalıştıkları alanla ilgilenmeleri, mesailerinin büyük bir kısmını araştırmalarıyla geçirmeleri, bu yönde kendilerini geliştirmeye çalışmaları sebebiyle, lisans mezunlarına göre yeterlik düzeyleri daha düşüktür.

Tablo 42. Öğretmenlik Rolünü Benimseme, Yansıtma ve Geliştirme Ölçeği Ortalama Puanlarının Mezun Olunan Lise Türüne Göre Mann Whitney U Testi Sonuçları

Mezun Olunan Lise Türü	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	P
İmam Hatip Lisesi	184	126,23	23226,50	6121,5	,933
Diğer Lise Türleri	67	125,37	8399,50		
Toplam	251				

Araştırmaya katılan İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin “Öğretmenlik Rolünü Benimseme, Yansıtma ve Geliştirme” boyutundaki yeterlik ölçeğinden aldığı ortalama puanların, mezun oldukları lise türüne göre Mann Whitney U testi sonuçları tablo 42’de verilmiştir. Bu bulgulara göre araştırmaya katılan İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin, “Öğretmenlik Rolünü Benimseme, Yansıtma ve Geliştirme” boyutundaki ortalama puanları ve mezun oldukları lise türleri arasında anlamlı bir fark yoktur ($U=6121.5, p>.05$).

Tablo 43. Öğretmenlik Rolünü Benimseme, Yansıtma ve Geliştirme Ölçeği Ortalama Puanlarının Görev Yapılan Yerleşim Merkezi Türüne Göre Mann Whitney U Testi Sonuçları

Görev Yapılan Yerleşim Merkezi Türü	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	P
Büyük Şehir	171	128,66	22001,50	6384,5	,395
İlçe Merkezi	80	120,31	9624,50		
Toplam	251				

Araştırmaya katılan İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin “Öğretmenlik Rolünü Benimseme, Yansıtma ve Geliştirme” boyutundaki yeterlik ölçeğinden aldığı ortalama puanların öğretmenin görev yaptığı yerleşim merkezi türüne göre Mann Whitney U testi sonuçları tablo 43’te verilmiştir. Bu bulgulara göre araştırmaya katılan İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin, “Öğretmenlik Rolünü Benimseme, Yansıtma ve Geliştirme” boyutundaki ortalama puanları ve görev yaptığı yerleşim merkezi arasında anlamlı bir fark yoktur ($U=6384.5$, $p>.05$).

Tablo 44. Öğretmenlik Rolünü Benimseme, Yansıtma ve Geliştirme Ölçeği Ortalama Puanlarının Hizmet İçi Eğitim Kursuna Katılım Durumuna Göre Mann Whitney U Testi Sonuçları

Hizmet içi Eğitim Kursuna Katılım Durumu	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	P
Evet	138	127,93	17654,00	7531,0	,642
Hayır	113	123,65	13972,00		
Toplam	251				

Araştırmaya katılan İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin “Öğretmenlik Rolünü Benimseme, Yansıtma ve Geliştirme” alanındaki yeterlik ölçeğinden aldığı ortalama puanların öğretmenin hizmet içi eğitim alıp almamasına göre Mann Whitney U testi sonuçları tablo 44’te verilmiştir. Bu bulgulara göre araştırmaya katılan İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin, “Öğretmenlik Rolünü Benimseme,

Yansıtma ve Geliştirme“ boyutundaki ortalama puanları ve hizmet içi eğitim kursuna katılma durumları arasında anlamlı bir fark yoktur ($U=7531.0$, $p>.05$).

Tablo 45. Öğretmenlik Rolünü Benimseme, Yansıtma ve Geliştirme Ölçeği Ortalama Puanlarının Alanla İlgili Akademik Dergilerin Takibine Göre Mann Whitney U Testi Sonuçları

Alanla İlgili Akademik Dergilerin Takibi	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	P
Evet	115	131,13	15079,50	7230,5	,303
Hayır	136	121,67	16546,50		
Toplam	251				

Araştırmaya katılan İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin “Öğretmenlik Rolünü Benimseme, Yansıtma ve Geliştirme” boyutundaki yeterlik ölçeğinden aldığı ortalama puanların öğretmenlerin alanla ilgili akademik dergilerin takibine göre Mann Whitney U testi sonuçları tablo 45’te verilmiştir. Bu bulgulara göre araştırmaya katılan İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin, “Öğretmenlik Rolünü Benimseme, Yansıtma ve Geliştirme” boyutundaki ortalama puanları ve alanla ilgili akademik dergi takibi durumu arasında anlamlı bir fark yoktur ($U=7230.5$, $p>.05$).

Tablo 46. Öğretmenlik Rolünü Benimseme, Yansıtma ve Geliştirme Ölçeği Ortalama Puanlarının Eş Durumuna(RECODE) Göre Mann Whitney U Testi Sonuçları

Eşlerinin Durumu(Recode)	Çalışma	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	P
Çalışıyor		93	125,35	11658,00	7287,0	,914
Çalışmıyor		158	126,38	19968,00		
Toplam		251				

Araştırmaya katılan İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin “Öğretmenlik Rolünü Benimseme, Yansıtma ve Geliştirme” boyutundaki yeterlik ölçeğinden aldığı ortalama puanların, İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin eşlerinin çalışma durumuna(Recode) göre Mann Whitney U testi sonuçları tablo 46’da

verilmiştir. Bu bulgulara göre araştırmaya katılan İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin, “Öğretmenlik Rolünü Benimseme, Yansıtma ve Geliştirme” boyutundaki ortalama puanları ve eşlerinin çalışma durumları(Recode) arasında anlamlı bir fark yoktur ($U=7287.0$, $p>.05$).

Tablo 47. Öğretmenlik Rolünü Benimseme, Yansıtma ve Geliştirme Ölçeği Ortalama Puanlarının Branşa Göre Mann Whitney U Testi Sonuçları

Branş(Recode)	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	P
İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenliği	233	126,21	29407,00	2048,00	,869
Diğer Branş	158	123,28	2219,00		
Toplam	251				

Araştırmaya katılan İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin “Öğretmenlik Rolünü Benimseme, Yansıtma ve Geliştirme” boyutundaki yeterlik ölçeğinden aldığı ortalama puanların öğretmenin branşına(Recode) göre Mann Whitney U testi sonuçları tablo 47’de verilmiştir. Bu bulgulara göre araştırmaya katılan İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin, “Öğretmenlik Rolünü Benimseme, Yansıtma ve Geliştirme” boyutundaki ortalama puanları ve branşları(Recode) arasında anlamlı bir fark yoktur ($U=2048.00$, $p>.05$).

Tablo 48. Öğretmenlik Rolünü Benimseme, Yansıtma ve Geliştirme Ölçeği Ortalama Puanlarının Çocuk Sayısına(RECODE) Göre Kruskal Wallis Testi Sonuçları

Çocuk Sayısı(RECODE)	N	sd	χ^2	p
1 Çocuksuz	30	3	2,066	,559
2 1 Çocuk	53			
3 2 Çocuk	115			
4 3 ve daha fazlası	53			
Toplam	251			

İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin, “Öğretmenlik Rolünü Benimseme, Yansıtma ve Geliştirme” boyutunda öğretmenlerin çocuk sayısına göre ortalama puanları, Kruskal Wallis testi sonuçları tablo 48’de verilmiştir. Analiz sonuçlarına göre araştırmamıza katılan İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin, “Öğretmenlik Rolünü Benimseme, Yansıtma ve Geliştirme” ölçeğinden aldıkları puanlar ve çocuk sayısı arasında anlamlı bir fark yoktur [$\chi^2 (3) = 2.066, p > .05$]. Bu bulgu, çocuk sayısının İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin “Öğretmenlik Rolünü Benimseme, Yansıtma ve Geliştirme” yeterliklerinde farklı etkilere sahip olmadığını göstermektedir.

Tablo 49. Öğretmenlik Rolünü Benimseme, Yansıtma ve Geliştirme Ölçeği Ortalama Puanlarının Kıdeme(RECODE) Göre Kruskal Wallis Testi Sonuçları

Kıdem(Recode)	N	sd	χ^2	p
1 0-5 Yıl	28	3	2,759	,430
2 6-10 Yıl	79			
3 11-20 Yıl	106			
4 21 ve Üzeri	38			
Toplam	251			

İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin, “Öğretmenlik Rolünü Benimseme, Yansıtma ve Geliştirme” boyutunda öğretmenlerin kıdemlerine(Recode) göre ortalama puanları, Kruskal Wallis testi sonuçları tablo 49’da verilmiştir. Analiz sonuçlarına göre araştırmamıza katılan İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin “Öğretmenlik Rolünü Benimseme, Yansıtma ve Geliştirme” ölçeğinden aldıkları puanlar ve öğretmenlerin kıdemi(Recode) arasında anlamlı bir fark yoktur [$\chi^2 (3) = 2.759, p > .05$]. Bu bulgu, kıdemin(Recode) İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin, “Öğretmenlik Rolünü Benimseme, Yansıtma ve Geliştirme” yeterliklerinde farklı etkilere sahip olmadığını göstermektedir.

Tablo 50. Öğretmenlik Rolünü Benimseme, Yansıtma ve Geliştirme Ölçeği Ortalama Puanlarının Mezun Olunan Fakülteye(RECODE)Göre Kruskal Wallis Testi Sonuçları

Mezun Olunan Fakülte(Recode)		N	sd	x ²	p
1	Yüksek İslam Enstitüsü	28	3	1,219	.748
2	İlahiyat Fakültesi	205			
3	Eğitim Fakültesi	6			
4	Diğer	8			
Toplam		247			

İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin, “Öğretmenlik Rolünü Benimseme, Yansıtma ve Geliştirme” boyutunda öğretmenlerin mezun olduğu fakülteye(Recode) göre ortalama puanları Kruskal Wallis testi sonuçları tablo 50’de verilmiştir. Analiz sonuçlarına göre araştırmamıza katılan İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin, “Öğretmenlik Rolünü Benimseme, Yansıtma ve Geliştirme” ölçeğinden aldıkları puanlar ve mezun olduğu fakülte(Recode) arasında anlamlı bir fark yoktur [$\chi^2 (3) = 1.219, p > .05$]. Bu bulgu, mezun olunan fakültenin(Recode), İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin “Öğretmenlik Rolünü Benimseme, Yansıtma ve Geliştirme” yeterliklerinde farklı etkilere sahip olmadığını göstermektedir.

Tablo 51. Öğretmenlik Rolünü Benimseme, Yansıtma ve Geliştirme Ölçeği Ortalama Puanlarının Haftalık Ders Yüküne (RECODE) Göre Kruskal Wallis Testi Sonuçları

Haftalık Ders Yükü(Recode)		N	sd	x ²	p
1	8 Saat ve Altı	25	3	4.133	.247
2	9 ile 18 Saat Arası	67			
3	19 ile 28 Saat Arası	130			
4	29 Saat ve Üzeri	29			
Toplam		251			

İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin, “Öğretmenlik Rolünü Benimseme, Yansıtma ve Geliştirme” boyutunda öğretmenlerin haftalık ders yüküne(Recode) göre ortalama puanları Kruskal Wallis testi sonuçları tablo 51’de verilmiştir. Analiz

sonuçlarına göre araştırmamıza katılan İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin “Öğretmenlik Rolünü Benimseme, Yansıtma ve Geliştirme” ölçeğinden aldıkları puanlar ve haftalık ders yükü(Recode) arasında anlamlı bir fark yoktur [$\chi^2 (3) = 4.133, p > .05$]. Bu bulgu, haftalık ders yükünün(Recode) İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin “Öğretmenlik Rolünü Benimseme, Yansıtma ve Geliştirme” yeterliklerinde farklı etkilere sahip olmadığını göstermektedir.

Tablo 52. Öğretmenlik Rolünü Benimseme, Yansıtma ve Geliştirme Ölçeği Ortalama Puanlarının Hizmet İçi Eğitim Kurslarına Katılım Sayısına (RECODE) Göre Kruskal Wallis Testi Sonuçları

Hizmet İçi Eğitim Kurslarına Katılım Sayısı(Recode)		N	sd	χ^2	p
1	Katılmayanlar	112	3	2.298	.513
2	1 Kez Katılanlar	66			
3	2 Kez Katılanlar	33			
4	3 ve Üzeri Katılanlar	40			
	Toplam	251			

İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin, “Öğretmenlik Rolünü Benimseme, Yansıtma ve Geliştirme” boyutunda öğretmenlerin hizmet içi eğitim kurslarına katılım sayısına(Recode) göre ortalama puanları, Kruskal Wallis testi sonuçları tablo 52’de verilmiştir. Analiz sonuçlarına göre araştırmamıza katılan İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin “Öğretmenlik Rolünü Benimseme, Yansıtma ve Geliştirme” ölçeğinden aldıkları puanlar ve hizmet içi eğitim kurslarına katılım sayısı(Recode) arasında anlamlı bir fark yoktur [$\chi^2 (3) = 2.298, p > .05$]. Bu bulgu, hizmet içi eğitim kurslarına katılım sayısının(Recode), İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin “Öğretmenlik Rolünü Benimseme, Yansıtma ve Geliştirme” yeterliklerinde farklı etkilere sahip olmadığını göstermektedir.

Tablo 53. Öğretmenlik Rolünü Benimseme, Yansıtma ve Geliştirme Ölçeği Ortalama Puanlarının Öğretmenlik Dışı İdari Görevlere Göre Kruskal Wallis Testi Sonuçları

Öğretmenlik Dışı İdari Görevler		N	sd	χ^2	p
1	İdari Görevi Olmayanlar	205	3	3.124	.210
2	Müdür Yardımcısı	41			
3	Müdür	5			
	Toplam	251			

İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin, “Öğretmenlik Rolünü Benimseme, Yansıtma ve Geliştirme” boyutunda öğretmenlik dışı idari görev alma durumuna göre ortalama puanları, Kruskal Wallis testi sonuçları Tablo 53.’te verilmiştir.

Analiz sonuçları, araştırmaya katılan İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin “Öğretmenlik Rolünü Benimseme, Yansıtma ve Geliştirme” ölçeğinden aldıkları puanlar ve öğretmenlik dışı idari görevleri almaya göre anlamlı bir fark ifade etmemektedir [$\chi^2 (3)=3.124$, $p>.05$]. Bu bulgu, öğretmenlik dışı idari görev alma durumunun İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin “Öğretmenlik Rolünü Benimseme, Yansıtma ve Geliştirme” yeterliklerinde farklı etkilere sahip olmadığını göstermektedir.

Tablo 54. Öğretmenlik Rolünü Benimseme, Yansıtma ve Geliştirme Ölçeği Ortalama Puanlarının Kitap Okuma Sıklığına(RECODE) Göre Kruskal Wallis Testi Sonuçları

Kitap okuma sıklığı(Recode)		N	sd	χ^2	p	Anlamlı Fark
1	Bir kitap ve daha az	205	3	10.687	.005	1-2
2	2-3 Kitap	41				2-3
3	4 ve üzeri kitap	5				
	Toplam	251				

İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin, “Öğretmenlik Rolünü Benimseme, Yansıtma ve Geliştirme” boyutunda öğretmenlerin kitap okuma sıklığına(RECODE) göre ortalama puanları Kruskal Wallis testi sonuçları tablo 54’te

verilmiştir. Analiz sonuçları, araştırmamıza katılan İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin, “Öğretmenlik Rolünü Benimseme, Yansıtma ve Geliştirme” ölçeğinden aldıkları puanların, kitap okuma sıklığına(Recode) göre anlamlı bir şekilde farklılaştığını göstermektedir [$\chi^2(3)=10.687, p<0.05$]. Bu bulgu, kitap okuma sıklığının(Recode) İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin, “Öğretmenlik Rolünü Benimseme, Yansıtma ve Geliştirme” yeterliklerinde farklı etkilere sahip olduğunu göstermektedir. Ayda bir kitap ve daha az sayıda kitap okuyan öğretmenlerle, ayda 2-3 kitap okuyan öğretmenler arasında anlamlı fark vardır. ayda 2-3 kitap okuyan öğretmenlerle ayda 4 ve üzeri kitap okuyan öğretmenler arasında anlamlı bir fark vardır. Öğretmenlerin kitap okuma durumları, onların mesleği ile ilgili gelişmeleri takip edebilmelerine, genel kültürlerinin artırılmasında önemli bir etkindir. Bu nedenle kitap okuma sıklığı öğretmenlerin belirtilen yeterliğe sahip olmalarında etkili bir faktördür.

Tablo 55. Öğretmenlik Rolünü Benimseme, Yansıtma ve Geliştirme Ölçeği Ortalama Puanlarının Oturulan Binanın Mülkiyetine Göre Kruskal Wallis Testi Sonuçları

Oturulan Binanın Mülkiyeti		N	sd	χ^2	p
1	Kendine Ait	80	3	2.232	.526
2	Kiracı	126			
3	Ailesine Ait	37			
4	Lojman	8			
	Toplam	251			

İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin, “Öğretmenlik Rolünü Benimseme, Yansıtma ve Geliştirme” boyutunda öğretmenin oturduğu binanın mülkiyetine göre ortalama puanları, Kruskal Wallis testi sonuçları tablo 55’te verilmiştir.

Analiz sonuçlarına göre araştırmamıza katılan İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin “Öğretmenlik Rolünü Benimseme, Yansıtma ve Geliştirme” ölçeğinden aldıkları puanlar ve öğretmenin oturduğu binanın mülkiyeti arasında anlamlı bir fark yoktur [$\chi^2(3) = 2.232, p>.05$]. Bu bulgu, öğretmenin oturduğu binanın mülkiyetinin İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin “Öğretmenlik Rolünü Benimseme, Yansıtma ve Geliştirme” yeterliklerinde farklı etkilere sahip olmadığını göstermektedir.

Tablo 56. Öğretmenlik Rolünü Benimseme, Yansıtma ve Geliştirme Ölçeği Ortalama Puanlarının Aylık Gelire(RECODE) Göre Kruskal Wallis Testi Sonuçları

Aylık Gelir (RECODE)		N	sd	χ^2	p
1	700 Milyon ve altı	50	2	.448	.799
2	701 Milyon-1 Milyar arası	113			
3	1001 Milyar ve Üzeri	88			
	Toplam	251			

İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin, “Öğretmenlik Rolünü Benimseme, Yansıtma ve Geliştirme” boyutunda öğretmenin aylık gelirine(RECODE) göre ortalama puanları, Kruskal Wallis testi sonuçları tablo 56’da verilmiştir.

Analiz sonuçlarına göre araştırmamıza katılan İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin “Öğretmenlik Rolünü Benimseme, Yansıtma ve Geliştirme” ölçeğinden aldıkları puanlar ve öğretmenin aylık geliri(RECODE) arasında anlamlı bir fark yoktur[$\chi^2 (2) = 0.448, p > .05$]. Bu bulgu, öğretmenin aylık gelirine(RECODE) göre İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin “Öğretmenlik Rolünü Benimseme, Yansıtma ve Geliştirme” yeterliklerinde farklı etkilere sahip olmadığını göstermektedir.

2. Öğretmenlerin, Eğitim-Öğretim Sürecinde Aktiflik ve Etkili Kullanım Alanındaki Yeterliklere İlişkin Bulgular

Araştırmaya katılan İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin “Eğitim-Öğretim Sürecinde Aktiflik ve Etkili Kullanım” boyutunda öngörülen 32 yeterliğe sahip olma düzeylerine ait ortalama değerler tablo 57’de verilmiştir.

Tablo 57. Eğitim Öğretim Sürecinde Aktivlik ve Etkili Kullanım Alanındaki Yeterliklere Sahip Olma Düzeyleri

Yeterlik	X̄	Katılım Düzeyi
Egt 16. Disiplin sorunlarıyla mücadelede okul yönetimine destek sağlama	4.151	Oldukça
Egt 13. Öğrenci değerlendirmesinde diğer meslektaşlarıyla işbirliği yapma	4.135	"
Egt 12. Rehberlik uzmanı ve servisiyle işbirliği yapma	3.964	"
Egt 9. Değerlendirme sonuçlarını okul yönetimine bildirme	3.948	"
Egt 17. Okul içi etkinlikleri ve kendini geliştirme	3.884	"
Egt 23. Öğrencilerin sonraki eğitimleri ile ilgili kararlarına yardımcı olma	3.880	"
Egt 26. Amaç-içerik-yöntem değerlendirme arasındaki ilişkiyi kurma	3.848	"
Egt 11. Uyum sorunu olan öğrenciler destek sağlama	3.844	"
Egt 24. Programın amaçlarını gerçekleştirerek, öğrenci davranışına dönüştürecek tedbirleri alma	3.764	"
Egt 21. Sınıf içi etkinliklerde konuya uygun olarak işbirliğine dayalı bireysel çalışmalara ve grup alışmalarına yer verme	3.757	"
Egt 19. Öğrenci başarı durumları ile ilgili kayıtlar tutma	3.753	"
Egt 28. Çocuklarla ilgili öğrenci dosyaları tutma ve bu dosyalardaki bilgileri değerlendirme	3.701	"
Egt 27. Öğretim yöntemlerini uygun ortam, araç-gereç vb. materyalleri kullanarak destekleme	3.685	"
Egt 4. Çocuğun fiziksel, zihinsel, duygusal ve sosyal gelişim özellikleri hakkında veliyi bilgilendirme	3.685	"
Egt 29. Sınıf içi etkinliklerde öğretim yöntemlerinin sınırlılıklarından kaynaklanan engelleri ortadan kaldırma	3.665	"
Egt 20. Madde bağımlılığı sorunlarını çözmede destek sağlama	3.665	"
Egt 22. Okul etkinlikleri ve program geliştirme faaliyetlerine katılma	3.633	"
Egt 25. Özel öğretime ihtiyaç duyan öğrencileri saptayarak gerekli önlemlerin alınmasını sağlama	3.613	"
Egt 1. Velilerle etkili ve sürekli iletişim kurma	3.609	"
Egt 14. Program geliştirme ve değerlendirmeye ilgili temel kavramlar bilgisi	3.601	"
Egt 10. Öğrencilerin genel sağlık sorunlarının çözümünde yardımcı olma	3.589	"
Egt 31. Okul yönetimi ile veliler arasında ortaya çıkan sorunların çözümünde yardımcı olma	3.565	"
Egt 32. Çocuğun gelişimiyle ilgili rehberlik merkezi tarafından düzenlenen toplantı, seminer vb. etkinlikleri yakından izleme	3.482	"

Egt 6.Velileri, rehberlik hizmetleri ile servisleri konusunda bilgilendirme	3.446	“
Egt 8.Öğrencilerin okul içi etkinlikleri hakkında velilere bilgi verme	3.434	“
Egt 15.Program geliştirme ve değerlendirme modelleri bilgisi	3.418	“
Egt 7.Öğrenci velilerine geri bildirim sağlama	3.406	“
Egt 30.Mesleği ile ilgili bilimsel etkinliklere katılma	3.402	“
Egt 2.Velilerle toplantılar düzenleyerek iş birliği yapma	3.350	Orta
Egt 3.Okulda düzenlenen kültürel etkinliklere velilerin katılımını sağlamak için çaba gösterme	3.262	“
Egt 5.Velilerin ekonomik düzeylerine göre okula katkıda bulunmalarını sağlama	3.259	“
Egt 18.Okul çevresindeki dini yapıları ziyaret ettirerek dersleri zenginleştirme	2.753	“

Tablo 57’de verilen bulgular incelendiğinde İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin yeterliklerden 28’ine “*oldukça*” 4’üne “*orta*” derecede sahip oldukları görülmektedir. Bulgulara göre İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin en fazla sahip olduğu üç yeterlik sırasıyla, “Disiplin sorunlarıyla mücadelede okul yönetimine destek sağlama”, “Öğrenci değerlendirmesinde diğer meslektaşlarıyla işbirliği yapma”, “Rehberlik uzmanı ve servisiyle işbirliği yapma” şeklinde belirlenmiştir. En az sahip olunan üç yeterlik maddesi ise “Okulda düzenlenen kültürel etkinliklere velilerin katılımını sağlamak için çaba gösterme”, “Velilerin ekonomik düzeylerine göre okula katkıda bulunmalarını sağlama”, “Okul çevresindeki dini yapıları ziyaret ettirerek dersleri zenginleştirme” dir.

İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin “Eğitim-Öğretim Sürecinde Aktiflik ve Etkili Kullanım” alanındaki yeterliklere “*oldukça*” ve “*orta*” düzeyde sahip olması, onların bu yeterliklere ait davranışları kazandıklarını göstermektedir. Bu alandaki yeterlikler öğretmenin iletişim biçimi ve yaklaşımı, velilerle ilişkiler, okul- aile arasındaki iletişim, okuldaki etkinliklerle ilgili yaklaşımı, program geliştirme ve değerlendirme ile ilgilidir. Öğretmenin eğitim-öğretim sürecinde daha etkili olabilmesi, eğitim-öğretim sürecinde okul-aile işbirliğinin sağlayabilmesine, velilere rehberlik edebilmesine ve program geliştirme ve değerlendirme yeterliğine sahip olmasıyla ilgilidir. Okulda okul-aile işbirliğinin sağlanmasında öğretmenin taşıdığı sorumluluk oldukça fazladır. Öğretmenin velilerle olan ilişkisi, onlarla olan iletişim becerisi, öğrencinin başarı veya sorunları hakkında velilerin yönlendirebilmesi velinin okula karşı olan tutumunu ve öğrencinin okuldaki başarısını büyük oranda etkilemektedir. Öğrencinin en fazla vaktini geçirdiği ortam olan aile ve öğretmenin iletişim içinde olması gerekmektedir. Öğretmenin velileri rehberlik servisleri ve hizmetleri konusunda bilgilendirme, okulda düzenlenen

etkinliklere velinin katılımını sağlamada ve velinin maddi durumuna göre okula katkıda bulunmasını sağlama konularında öğretmenlerin ölçekte belirtilen yeterliklere sahip olmaları öğretmen-veli iletişimi için çok önemlidir. İlköğretim 4,5,6,7 ve 8. sınıflarda ikişer saat okutulan Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretim programı Talim Terbiye Kurulu'nun 19.09.2000 tarih ve 373 sayılı kararı ile değiştirilmiş, Ekim 2000 tarih ve 2517 sayılı Tebliğler Dergisi'nde yayımlanarak 2000-2001 eğitim-öğretim yılından itibaren de uygulanmaya başlamıştır. Okullarda bu programı uygulamaya koymak, dersi daha verimli geçirme ve öğrencilerin durumlarını değerlendirmek öğretmenin görevidir.

İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin velilerin ekonomik düzeylerine göre okula katkıda bulunmalarını sağlama yeterliklerine “orta” düzeyde sahip olmaları, araştırma sırasında görüştüğüm öğretmenlerin ifadelerine göre İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin norm kadro nedeniyle birden fazla okulda derse girmeleri, bazı okullarda rehberlik servisinin olmaması, öğrenciyi tanımada ve velilerle iletişim sağlamalarında problemlerle karşılaşmalarına sebep olmaktadır. Okul çevresindeki dini yapıları ziyaret ettirerek dersleri zenginleştirme yeterliği konusunda okulun bulunduğu yerleşim yerinin özelliği, siyasi ve okul idaresinde kaynaklanan sorunlar ve ailelerin tutumu sebebiyle ilgili dini yapıların ziyaretinde zorluklar yaşanmaktadır. Öğretmenler yukarıda sayılan problemlerden dolayı bu yeterlik maddesinde “orta” düzeyde yeterliğe sahiptirler.

İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin yeterliklere sahip olma düzeylerine ilişkin ortalama puanlar ise 2.753- 4.151 arasında değişmektedir. 32 yeterlik maddesinden oluşan “Eğitim Öğretim Sürecinde Aktiflik ve Etkili Kullanım” alanındaki yeterliklere İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin “oldukça” derecesinde sahip oldukları görülmektedir.

“Eğitim Öğretim Sürecinde Aktiflik ve Etkili Kullanım” alanındaki yeterlik düzeylerinin cinsiyet, medeni durum, mezun olduğu lise türü, okulun bulunduğu yerleşim merkezi, daha önce hizmet içi eğitim kursuna katılma durumu, alanla ilgili dergi takibi, eşin çalışma durumuna t-testi sonuçları aşağıda verilmiştir.

Tablo 58. Eğitim Öğretim Sürecinde Aktiflik ve Etkili Kullanım Ölçeği Ortalama Puanlarının Cinsiyete Göre t-Testi Sonuçları

Cinsiyet	N	$\bar{X}$	S	sd	t	p
Erkek	208	3,6020	0,7066	249	1,309	0,196
Bayan	43	3,7660	0,7561			

Araştırmamıza katılan İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin “Eğitim-Öğretim Sürecinde Aktiflik ve Etkili Kullanım” boyutu ortalama puanları öğretmenlerin cinsiyetlerine göre t-testi sonuçları tablo 58’de verilmiştir. Bu bulgulara göre, araştırmaya katılan İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin, “Eğitim-Öğretim Sürecinde Aktiflik ve Etkili Kullanım” boyutundaki ortalama puanları ve cinsiyetleri arasında anlamlı bir fark yoktur [$t(249)=1.309, p>.05$]. Erkek öğretmenlerin “Eğitim-Öğretim Sürecinde Aktiflik ve Etkili Kullanım” boyutu ölçeği puan ortalamaları $\bar{X}=3,60$ iken bayan öğretmenlerin “Eğitim-Öğretim Sürecinde Aktiflik ve Etkili Kullanım” boyutu ölçeği puan ortalamaları $\bar{X}=3,76$ ’dır. Tablo değerleri varyansların eşitsizliği varsayımına göre alınmıştır.

Tablo 59. Eğitim Öğretim Sürecinde Aktiflik ve Etkili Kullanım Ölçeği Ortalama Puanlarının Medeni Duruma Göre t-Testi Sonuçları

Medeni Durum	N	$\bar{X}$	S	sd	t	p
Evli	229	3,6442	0,8146	249	,897	0,379
Bekar	22	3,4830	0,8146			

Araştırmamıza katılan İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin “Eğitim-Öğretim Sürecinde Aktiflik ve Etkili Kullanım” boyutu ortalama puanları öğretmenlerin medeni durumlarına göre t-testi sonuçları tablo 59’da verilmiştir. Bu bulgulara göre, araştırmaya katılan İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin, “Eğitim-Öğretim Sürecinde Aktiflik ve Etkili Kullanım” boyutundaki ortalama puanları ve medeni durumları arasında anlamlı bir fark yoktur [$t(249)=0.897, p>.05$]. Evli öğretmenlerin “Eğitim-Öğretim Sürecinde Aktiflik ve Etkili Kullanım” boyutu ölçeği puan ortalamaları $\bar{X}=3,64$ iken bekar öğretmenlerin “Eğitim-Öğretim Sürecinde Aktiflik ve Etkili Kullanım” boyutu ölçeği puan ortalamaları $\bar{X}=3,48$ ’dir. Tablo değerleri varyansların eşitsizliği varsayımına göre alınmıştır.

Tablo 60. Eğitim Öğretim Sürecinde Aktiflik ve Etkili Kullanım Ölçeği Ortalama Puanlarının Öğrenim Durumuna Göre t-Testi Sonuçları

Öğrenim Durumu	N	$\bar{X}$	S	sd	t	p
Lisans	233	3,6760	,6918	249	3,357	0,003
Lisansüstü	18	3,0365	,7850			

Araştırmamıza katılan İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin “Eğitim-Öğretim Sürecinde Aktiflik ve Etkili Kullanım” boyutu ortalama puanları, öğretmenlerin öğrenim durumuna göre t-testi sonuçları tablo 60’da verilmiştir. Bu bulgulara göre, araştırmaya katılan İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin, “Eğitim-Öğretim Sürecinde Aktiflik ve Etkili Kullanım” boyutundaki ortalama puanları ve öğrenim durumları arasında anlamlı bir fark vardır [$t(249)=3.357$, $p<.05$]. Lisans düzeyinde öğrenim durumuna sahip öğretmenlerin “Eğitim-Öğretim Sürecinde Aktiflik ve Etkili Kullanım” boyutu ölçeği puan ortalamaları $\bar{X}=3,67$ iken lisansüstü öğrenim görmüş öğretmenlerin “Eğitim-Öğretim Sürecinde Aktiflik ve Etkili Kullanım” boyutu ölçeği puan ortalamaları $\bar{X}=3,03$ ’tür. Lisans düzeyinde öğrenim durumuna sahip olan öğretmenler, lisansüstü öğrenim durumuna sahip öğretmenlerden belirtilen yeterliklere daha yüksek düzeyde sahiptir. Lisansüstü mezunu öğretmenlerin, lisansüstü eğitimleri boyunca sürekli çalıştıkları alanla ilgilenmeleri, mesailerinin büyük bir kısmını araştırmalarıyla geçirmeleri, bu yönde kendilerini geliştirmeye çalışmaları sebebiyle, lisans mezunlarına göre yeterlik düzeyleri daha düşüktür. Tablo değerleri varyansların eşitsizliği varsayımına göre alınmıştır.

Tablo 61. Eğitim Öğretim Sürecinde Aktiflik ve Etkili Kullanım Ölçeği Ortalama Puanlarının Mezun Olunan Lise Türüne Göre t-Testi Sonuçları

Mezun Olunan Lise Türü	N	$\bar{X}$	S	sd	t	p
İmam Hatip Lisesi	184	3,6282	0,6994	249	0,066	0,948
Diğer Lise	67	3,6353	0,7668			

Araştırmamıza katılan İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin “Eğitim-Öğretim Sürecinde Aktiflik ve Etkili Kullanım” boyutu ortalama puanları, öğretmenlerin mezun oldukları lise türüne göre t-testi sonuçları tablo 61’de verilmiştir. Bu bulgulara göre, araştırmaya katılan İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi

öğretmenlerinin, “Eğitim-Öğretim Sürecinde Aktiflik ve Etkili Kullanım” boyutundaki ortalama puanları ve mezun oldukları lise türü arasında anlamlı bir fark yoktur [$t(249)=0.066$, $p>.05$]. İmam Hatip Lisesi mezunu olan öğretmenlerin “Eğitim-Öğretim Sürecinde Aktiflik ve Etkili Kullanım” boyutu ölçeği puan ortalamaları $\bar{X}=3,62$ iken diğer lise türlerinden mezun olan öğretmenlerin “Eğitim-Öğretim Sürecinde Aktiflik ve Etkili Kullanım” boyutu ölçeği puan ortalamaları $\bar{X}=3,63$ ’tür. Tablo değerleri varyansların eşitsizliği varsayımına göre alınmıştır.

Tablo 62. Eğitim Öğretim Sürecinde Aktiflik ve Etkili Kullanım Ölçeği Ortalama Puanlarının Görev Yapılan Yerleşim Merkezine Göre t-Testi Sonuçları

Görev Yapılan Yerleşim Merkezi	N	$\bar{X}$	S	sd	t	p
Büyük Şehir	171	3,6793	0,6668	249	1,595	0,112
İlçe Merkezi	80	3,5250	0,8070			

Araştırmamıza katılan İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin “Eğitim-Öğretim Sürecinde Aktiflik ve Etkili Kullanım” boyutu ortalama puanları, öğretmenlerin görev yaptıkları yerleşim merkezi türüne göre t-testi sonuçları tablo 62’de verilmiştir. Bu bulgulara göre, araştırmaya katılan İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin, “Eğitim-Öğretim Sürecinde Aktiflik ve Etkili Kullanım” boyutundaki ortalama puanları ve görev yaptıkları yerleşim merkezi arasında anlamlı bir fark yoktur [$t(249)=1.59$, $p>.05$]. Büyük şehirde görev yapan öğretmenlerin “Eğitim-Öğretim Sürecinde Aktiflik ve Etkili Kullanım” boyutu ölçeği puan ortalamaları $\bar{X}=3,67$ iken ilçe merkezinde görev yapan öğretmenlerin “Eğitim-Öğretim Sürecinde Aktiflik ve Etkili Kullanım” boyutu ölçeği puan ortalamaları $\bar{X}=3,52$ ’dir. Tablo değerleri varyansların eşitliği varsayımına göre alınmıştır.

Tablo 63. Eğitim Öğretim Sürecinde Aktiflik ve Etkili Kullanım Ölçeği Ortalama Puanlarının Hizmet İçi Eğitim Kursuna Katılma Durumuna Göre t-Testi Sonuçları

Hizmet İçi Eğitim Kursuna Katılma Durumu	N	$\bar{X}$	S	sd	t	p
Evet	138	3,6769	0,7170	249	1,144	0,254
Hayır	113	3,5730	0,7149			

Araştırmamıza katılan İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin “Eğitim-Öğretim Sürecinde Aktiflik ve Etkili Kullanım” boyutu ortalama puanları, öğretmenlerin hizmet içi eğitim kurslarına katılma durumuna göre t-testi sonuçları Tablo 63’te verilmiştir. Bu bulgulara göre, araştırmaya katılan İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin, “Eğitim-Öğretim Sürecinde Aktiflik ve Etkili Kullanım” boyutundaki ortalama puanları ve hizmet içi eğitim kursuna katılım durumları arasında anlamlı bir fark yoktur [$t(249)=1.14$, $p>.05$]. Hizmet içi eğitim kursuna katılan öğretmenlerin “Eğitim-Öğretim Sürecinde Aktiflik ve Etkili Kullanım” boyutu ölçeği puan ortalamaları $\bar{X}=3,67$ iken hizmet içi eğitim kursuna katılmayan öğretmenlerin “Eğitim-Öğretim Sürecinde Aktiflik ve Etkili Kullanım” boyutu ölçeği puan ortalamaları $\bar{X}=3,57$ ’dir. Tablo değerleri varyansların eşitsizliği varsayımına göre alınmıştır.

Tablo 64. Eğitim Öğretim Sürecinde Aktiflik ve Etkili Kullanım Ölçeği Ortalama Puanlarının Alanla İlgili (İlahiyat, Eğitim) Akademik Dergi Takip Durumuna Göre t-Testi Sonuçları

Alanla İlgili (İlahiyat, Eğitim) Akademik Dergi Takip Durumu	N	$\bar{X}$	S	sd	t	p
Evet	115	3,6989	0,6884	249	1,410	0,160
Hayır	135	3,5650	0,7352			

Araştırmamıza katılan İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin “Eğitim-Öğretim Sürecinde Aktiflik ve Etkili Kullanım” boyutu ortalama puanları, öğretmenlerin alanlarıyla ilgili (İlahiyat, Eğitim) akademik dergi takiplerine göre t-testi sonuçları tablo 64’te verilmiştir. Bu bulgulara göre, araştırmaya katılan İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin, “Eğitim-Öğretim Sürecinde Aktiflik ve Etkili Kullanım” boyutundaki ortalama puanları ve alanla ilgili akademik dergi takipleri arasında anlamlı bir fark yoktur [$t(249)=1.410$, $p>.05$]. Alanla ilgili (İlahiyat, Eğitim) akademik dergi takip eden öğretmenlerin “Eğitim-Öğretim Sürecinde Aktiflik ve Etkili Kullanım” boyutu ölçeği puan ortalamaları $\bar{X}=3,69$ iken alanla ilgili (İlahiyat, Eğitim) akademik dergi takip etmeyen öğretmenlerin “Eğitim-Öğretim Sürecinde Aktiflik ve Etkili Kullanım” boyutu ölçeği puan ortalamaları $\bar{X}=3,56$ ’dır. Tablo değerleri varyansların eşitsizliği varsayımına göre alınmıştır.

Tablo 65. Eğitim Öğretim Sürecinde Aktiflik ve Etkili Kullanım Ölçeği Ortalama Puanlarının Eş Durumuna(RECODE) t-Testi Sonuçları

Eş Durumu(Recode)	N	$\bar{X}$	S	sd	t	p
Çalışıyor	93	3,588	0,759	226	0,060	0,291
Çalışmıyor	158	3,654	0,691			

Araştırmamıza katılan İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin “Eğitim-Öğretim Sürecinde Aktiflik ve Etkili Kullanım” boyutu ortalama puanları, öğretmenlerin eş durumuna (Recode) göre t-testi sonuçları tablo 65’te verilmiştir. Bu bulgulara göre, araştırmaya katılan İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin, “Eğitim-Öğretim Sürecinde Aktiflik ve Etkili Kullanım” boyutundaki ortalama puanları ve eşlerinin çalışma durumları(Recode) arasında anlamlı bir fark yoktur [$t(249)=0.60$, $p>.05$]. Eşleri çalışan öğretmenlerin “Eğitim-Öğretim Sürecinde Aktiflik ve Etkili Kullanım” boyutu ölçeği puan ortalamaları $\bar{X}=3,58$ iken eşleri çalışmaya öğretmenlerin “Eğitim-Öğretim Sürecinde Aktiflik ve Etkili Kullanım” boyutu ölçeği puan ortalamaları $\bar{X}=3,65$ ’dir. Tablo değerleri varyansların eşitsizliği varsayımına göre alınmıştır.

Tablo 66. Eğitim Öğretim Sürecinde Aktiflik ve Etkili Kullanım Ölçeği Ortalama Puanlarının Branşlara Göre t-Testi Sonuçları

Branş (Recode)	N	$\bar{X}$	S	sd	t	p
İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenliği	233	3,6257	,7130	249	0,327	0,748
Diğer Branş	18	3,6875	,7786			

Araştırmamıza katılan İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi öğretmenlerinin Dersi “Eğitim-Öğretim Sürecinde Aktiflik ve Etkili Kullanım” boyutu ortalama puanları, öğretmenlerin branşlarına(Recode) göre t-testi sonuçları tablo 67’de verilmiştir. Bu bulgulara göre, araştırmaya katılan İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin, “Eğitim-Öğretim Sürecinde Aktiflik ve Etkili Kullanım” boyutundaki ortalama puanları ve branşları(Recode) arasında anlamlı bir fark yoktur [$t(249)=0.327$, $p>.05$]. Branşı İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenliği olan öğretmenlerin “Eğitim-Öğretim Sürecinde Aktiflik ve Etkili Kullanım” boyutu ölçeği puan ortalamaları $\bar{X}=3,62$ iken diğer branşlardan

olan öğretmenlerin “Eğitim-Öğretim Sürecinde Aktiflik ve Etkili Kullanım” boyutu ölçeği puan ortalamaları $\bar{X}=3,68$ ’dir. Tablo değerleri varyansların eşitsizliği varsayımına göre alınmıştır.

Tablo 68. Öğretmenlerin, Eğitim-Öğretim Sürecinde Aktiflik ve Etkili Kullanım Boyutuna İlişkin Çocuk Sayısına(RECODE) Göre Analizi

Çocuk Sayısı(RECODE)	N	$\bar{X}$	S
Çocuksuz	30	3,51	0,78
1 Çocuk	53	3,56	0,79
2 Çocuk	115	3,62	0,71
3 ve daha fazlası	53	3,76	0,58
Toplam	251	3,63	0,71

Öğretmenlerin, “Eğitim-Öğretim Sürecinde Aktiflik ve Etkili Kullanım” boyutuna ilişkin yeterlik düzeylerinin çocuk sayısına göre varyans analizi sonuçları tablo 69’da verilmiştir.

Tablo 69. Öğretmenlerin, Eğitim-Öğretim Sürecinde Aktiflik ve Etkili Kullanım Boyutuna İlişkin Yeterlik Düzeylerinin Çocuk Sayısına Göre Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Toplamı	F	p
Gruplararası	1,541	3	,514	1,001	,393
Gruplariçi	126,786	247	,513		
Toplam	128,326	250			

Tablo 69.’da verilen bulgulara göre öğretmenlerin, “Eğitim-Öğretim Sürecinde Aktiflik ve Etkili Kullanım” boyutuna sahip olma düzeyleri ve öğretmenlerin çocuk sayısı arasında anlamlı bir fark yoktur [$F(3-247)=1.001$, $p>.05$].

Tablo 70. Öğretmenlerin, Eğitim-Öğretim Sürecinde Aktiflik ve Etkili Kullanım Boyutuna İlişkin Öğretmenlerin Mezun Olduğu Fakülteye(RECODE) Göre Analizi

Mezun Olunan Fakülte	N	$\bar{X}$	S
Yüksek İslam Enstitüsü	28	3,76	,60
İlahiyat Fakültesi	205	3,60	,72
Eğitim Fakültesi	6	3,48	,85
Diğer	8	3,73	,72
Toplam	247	3,62	,71

Öğretmenlerin, “Eğitim-Öğretim Sürecinde Aktiflik ve Etkili Kullanım” boyutuna ilişkin yeterli düzeylerinin öğretmenlerin mezun olduğu fakülteye(RECODE) göre varyans analizi sonuçları tablo 71’de verilmiştir.

Tablo 71. Öğretmenlerin, Eğitim-Öğretim Sürecinde Aktiflik ve Etkili Kullanım Boyutuna İlişkin Yeterlik Düzeylerinin Öğretmenlerin Mezun Olduğu Fakülteye(RECODE) Göre Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Toplamı	F	p
Gruplararası	,855	3	,285	,555	,645
Gruplariçi	124,656	243	,513		
Toplam	125,511	246			

Tablo 71.’de verilen bulgulara göre öğretmenlerin, “Eğitim-Öğretim Sürecinde Aktiflik ve Etkili Kullanım” boyutuna sahip olma düzeyleri ve mezun olduğu fakülte(RECODE) arasında anlamlı bir fark yoktur [$F(3-243)=.555, p>.05$].

Tablo 72. Öğretmenlerin, Eğitim-Öğretim Sürecinde Aktiflik ve Etkili Kullanım Boyutuna İlişkin Öğretmenlerin Meslekteki Kıdemlerine (RECODE) Göre Analizi

Meslekteki Kıdem(Recode)	N	$\bar{X}$	S
0-5 Yıl	28	3,40	,69
6-10 Yıl	79	3,65	,68
11-20 Yıl	106	3,62	,72
21 ve Üzeri	38	3,74	,75
Toplam	251	3,63	,71

Öğretmenlerin, “Eğitim-Öğretim Sürecinde Aktiflik ve Etkili Kullanım” boyutuna ilişkin yeterlik düzeylerinin öğretmenlerini meslekteki kıdemine göre varyans analizi sonuçları tablo 73’te verilmiştir

Tablo 73. Öğretmenlerin, Eğitim-Öğretim Sürecinde Aktiflik ve Etkili Kullanım Boyutuna İlişkin Yeterlik Düzeylerinin Öğretmenlerin Meslekteki Kıdemine(Recode) Göre Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Toplamı	F	p
Gruplararası	1,945	3	,648	1,267	,286
Gruplariçi	126,381	247	,512		
Toplam	128,326	250			

Tablo 73.’te verilen bulgulara göre öğretmenlerin “Eğitim-Öğretim Sürecinde Aktiflik ve Etkili Kullanım” boyutuna sahip olma düzeyleri ve öğretmenlerini meslekteki kıdemi(Recode) arasında anlamlı bir fark yoktur [$F(3-247)=1.267, p>.05$].

Tablo 74. Öğretmenlerin, Eğitim-Öğretim Sürecinde Aktiflik ve Etkili Kullanım Boyutuna İlişkin Öğretmenlerin Haftalık Ders Yüküne (RECODE) Göre Analizi

Haftalık Ders Yükü (RECODE)	N	$\bar{X}$	S
14 saat	38	3,57	,81
16-26 saat	166	3,59	,73
27 ve üzeri saat	47	3,79	,52
Toplam	251	3,63	,71

Öğretmenlerin, “Eğitim-Öğretim Sürecinde Aktiflik ve Etkili Kullanım” boyutuna ilişkin yeterlik düzeylerinin öğretmenlerin haftalık ders yüklerine(Recode) göre varyans analizi sonuçları tablo 75’te verilmiştir.

Tablo 75. Öğretmenlerin, Eğitim-Öğretim Sürecinde Aktiflik ve Etkili Kullanım Boyutuna İlişkin Yeterlik Düzeylerinin Öğretmenlerin Haftalık Ders Yüküne (RECODE) Göre Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Toplamı	F	p
Gruplararası	1,671	2	,836	1,636	,197
Gruplarıçi	126,655	248	,511		
Toplam	128,326	250			

Tablo 75’te verilen bulgulara göre öğretmenlerin, “Eğitim-Öğretim Sürecinde Aktiflik ve Etkili Kullanım” boyutuna sahip olma düzeyleri ve öğretmenlerin haftalık ders yükü (Recode) arasında anlamlı bir fark yoktur [$F(2-248)=1.636, p>.05$].

Tablo 76. Öğretmenlerin, Eğitim-Öğretim Sürecinde Aktiflik ve Etkili Kullanım Boyutuna İlişkin Öğretmenlerin Katıldığı Hizmet İçi Eğitim Kursu Sayısına (RECODE) Göre Analizi

Öğretmenlerin Katıldığı Hizmet İçi Eğitim Sayısı (Recode)	N	$\bar{X}$	S
Almayanlar	112	3,57	,71
1 Kez	66	3,61	,76
2 Kez	33	3,63	,73
3 ve Üzeri	40	3,81	,58
Toplam	251	3,63	,71

Öğretmenlerin, “Eğitim-Öğretim Sürecinde Aktiflik ve Etkili Kullanım” boyutuna ilişkin yeterlik düzeylerinin öğretmenlerin katıldığı hizmet içi eğitim sayısına (Recode) göre varyans analizi sonuçları tablo 77’de verilmiştir.

Tablo 77. Öğretmenlerin, Eğitim-Öğretim Sürecinde Aktiflik ve Etkili Kullanım Boyutuna İlişkin Yeterlik Düzeylerinin Öğretmenlerin Katıldığı Hizmet İçi Eğitim Sayısına (RECODE) Göre Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Toplamı	F	p
Gruplararası	1,768	3	,589	1,15	,329
Gruplariçi	126,558	247	,512		
Toplam	128,326	250			

Tablo 77’de verilen bulgulara göre öğretmenlerin, “Eğitim-Öğretim Sürecinde Aktiflik ve Etkili Kullanım” boyutuna sahip olma düzeyleri ve öğretmenlerin katıldığı hizmet içi eğitim sayısı (Recode) arasında anlamlı bir fark yoktur [$F(3-247)=1.15, p>.05$].

Tablo 78. Öğretmenlerin, Eğitim-Öğretim Sürecinde Aktiflik ve Etkili Kullanım Boyutuna İlişkin Öğretmenlerin Öğretmenlik Dışında Üstlendiği İdari Görevlere Göre Analizi

Öğretmenlik Dışında Üstlendiği İdari Görevler	N	$\bar{X}$	S
İdari Görevi Olmayanlar	205	3,61	,69
Müdür Yardımcısı	41	3,75	,77
Müdür	5	3,30	,87
Toplam	251	3,63	,71

Öğretmenlerin, “Eğitim-Öğretim Sürecinde Aktiflik ve Etkili Kullanım” boyutuna ilişkin yeterli düzeylerinin öğretmenlerin öğretmenlik dışında üstlendiği idari görevlere göre varyans analizi sonuçları tablo 79’da verilmiştir.

Tablo 79. Öğretmenlerin, Eğitim-Öğretim Sürecinde Aktiflik ve Etkili Kullanım Boyutuna İlişkin Yeterlik Düzeylerinin Öğretmenlerin Öğretmenlik Dışında Üstlendiği İdari Görevlere Göre Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplararası	1,301	2	,651	1,270	,283
Gruplariçi	127,025	248	,512		
Toplam	128,326	250			

Tablo 79’da verilen bulgulara göre öğretmenlerin, “Eğitim-Öğretim Sürecinde Aktiflik ve Etkili Kullanım” boyutuna sahip olma düzeyleri ve öğretmenlerin öğretmenlik dışında üstlendiği idari görevler arasında anlamlı bir fark yoktur [$F(2-248)=1.270$, $p>.05$].

Tablo 80. Öğretmenlerin, Eğitim-Öğretim Sürecinde Aktiflik ve Etkili Kullanım Boyutuna İlişkin Öğretmenlerin Aylık Kitap Okuma Sıklıklarına(RECODE) Göre Analizi

Aylık Kitap Okuma Sıklığı (Recode)	N	X̄	S
Bir kitap ve daha az	175	3,59	,71
2-3 Kitap	55	3,86	,62
4 ve üzeri kitap	21	3,29	,82
Toplam	251	3,63	,71

Öğretmenlerin, “Eğitim-Öğretim Sürecinde Aktiflik ve Etkili Kullanım” boyutuna ilişkin yeterlik düzeylerinin öğretmenlerin aylık kitap okuma sıklıklarına(Recode) göre varyans analizi sonuçları tablo 81’de verilmiştir.

Tablo 81. Öğretmenlerin, Eğitim-Öğretim Sürecinde Aktiflik ve Etkili Kullanım Boyutuna İlişkin Yeterlik Düzeylerinin Öğretmenlerin Aylık Kitap Okuma Sıklıklarına(RECODE) Göre Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F*	p	Anlamlı Fark
Gruplararası	5,711	2	2,855	5,775	,004	2-1
Gruplarıçi	122,616	248	,494			2-3
Toplam	128,326	250				3-1

*p<.05

İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin, “Eğitim-Öğretim Sürecinde Aktiflik ve Etkili Kullanım” boyutunda öğretmenlerin aylık kitap okuma sıklığına(Recode) göre ortalama puanları varyans analizi sonuçları tablo 81’de verilmiştir. Analiz sonuçları, araştırmamıza katılan İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin “Eğitim-Öğretim Sürecinde Aktiflik ve Etkili Kullanım” ölçeğinden aldıkları puanların, kitap okuma sıklığına göre anlamlı bir şekilde farklılaştığını göstermektedir [F(2-248)=5.775, p<.05]. Bu bulgu, kitap okuma sıklığının İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin “Eğitim-Öğretim Sürecinde Aktiflik ve Etkili Kullanım” yeterliklerinde farklı etkilere sahip olduğunu göstermektedir. Analiz sonuçları dikkate alındığında, bu

yeterliklere öğretmenlerin sahip olma düzeylerinin aylık kitap okuma sıklığına(Recode) göre farklılık gösterdiği ortaya çıkmaktadır. Aylık kitap okuma sıklığına(Recode) göre öğretmenlerin, belirtilen yeterliğe sahip olma düzeylerinde görülen bu değişikliğin nedeni, aylık iki ve üç kitap okuyan öğretmenlerin, ayda bir kitap ve daha az okuyan ve 4 ve üzeri kitap okuyan öğretmenlere göre, yeterliklere daha yüksek düzeyde sahip olmalarıdır.

Tablo 82. Öğretmenlerin, Eğitim-Öğretim Sürecinde Aktiflik ve Etkili Kullanım Boyutuna İlişkin Öğretmenlerin Öğretmenlik Dışında Üstlendiği İdari Görevlere Göre Analizi

Öğretmenin Oturduğu Binanın Mülkiyeti	N	$\bar{X}$	S
Kendine Ait	80	3,68	,70
Kiracı	126	3,57	,70
Ailesine Ait	37	3,79	,68
Lojman	8	3,20	,91
Toplam	251	3,63	,71

Öğretmenlerin, “Eğitim-Öğretim Sürecinde Aktiflik ve Etkili Kullanım” boyutuna ilişkin yeterlik düzeylerinin öğretmenlerin oturduğu binanın mülkiyetine göre varyans analizi sonuçları tablo 83’te verilmiştir.

Tablo 83. Öğretmenlerin, Eğitim-Öğretim Sürecinde Aktiflik ve Etkili Kullanım Boyutuna İlişkin Yeterlik Düzeylerinin Öğretmenlerin Oturduğu Binanın Mülkiyetine Göre Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F*	p	Anlamlı Fark
Gruplararası	3,038	3	1,013	1,997	,115	3-4
Gruplariçi	125,288	247	,5070			
Toplam	128,326	250				

Tablo 83’de verilen bulgular incelendiğinde “Öğretmenlerin, Eğitim-Öğretim Sürecinde Aktiflik ve Etkili Kullanım” boyutundaki yeterliklere öğretmenlerin sahip olma düzeylerinin oturduğu binanın mülkiyetine göre farklılık gösterdiği ortaya çıkmaktadır. Analiz sonuçlarına göre öğretmenlerin, belirtilen yeterliğe sahip olma düzeylerinde görülen

bu değişikliğin nedeni, ailesine ait bina mülkiyeti olan öğretmenlerin, lojmanda kalan öğretmenlere göre yeterliklere daha yüksek sahip olmalarıdır.

Tablo 84. Öğretmenlerin, Eğitim-Öğretim Sürecinde Aktiflik ve Etkili Kullanım Boyutuna İlişkin Öğretmenlerin Ortalama Aylık Gelirlerine (RECODE) Göre Analizi

Ortalama Aylık Gelir(RECODE)	N	$\bar{X}$	S
700 Milyon ve altı	50	3,63	,66
701 Milyon-1 Milyar arası	113	3,61	,72
1001milyar ve üzeri	88	3,64	,74
Toplam	251	3,63	,71

Öğretmenlerin, “Eğitim-Öğretim Sürecinde Aktiflik ve Etkili Kullanım” boyutuna ilişkin yeterlik düzeylerinin öğretmenlerin ortalama aylık gelirlerine (Recode) göre varyans analizi sonuçları tablo 85’te verilmiştir.

Tablo 85. Öğretmenlerin, Eğitim-Öğretim Sürecinde Aktiflik ve Etkili Kullanım Boyutuna İlişkin Yeterlik Düzeylerinin Öğretmenlerin Ortalama Aylık Gelirlerine (RECODE)Göre Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplararası	4,187	2	2,093	,040	,960
Gruplariçi	128,285	248	,517		
Toplam	128,326	250			

Tablo 85’te verilen bulgulara göre öğretmenlerin, “Eğitim-Öğretim Sürecinde Aktiflik ve Etkili Kullanım” boyutuna sahip olma düzeyleri ve öğretmenlerin ortalama aylık gelirleri(RECODE) arasında anlamlı bir fark yoktur [$F(2-248)=0.040$, $p>.05$].

3. Etkili İletişim Bilgi ve Teknikleri Kullanma Alanındaki Yeterliklere İlişkin Bulgular

Araştırmaya katılan İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin “Etkili İletişim Bilgi ve Teknikleri Kullanma” alanında öngörülen 28 yeterliğe sahip olma düzeylerine ait ortalama değerler tablo 86’da verilmiştir.

Tablo 86. Etkili İletişim Bilgi ve Teknikleri Kullanma Alanındaki Yeterliklere Sahip Olma Düzeyleri

Yeterlik	X ⁻	Katılım Düzeyi
Etil 6.Öğrencilere karşı davranışlarında doğal, samimi ve hoşgörülü olma	4.513	Tam
Etil 7.Öğrencilerin konuşmalarını dikkatle ve sabırla dinleyerek sorunlarına uygun yanıtlar verme	4.494	“
Etil 28.Çevre, doğal denge ve temizlik bilinci oluşturma	4.370	“
Etil 21.Sınıf içi öğretim etkinliklerini güncel yaşamdan örneklerle destekleme	4.354	“
Etil 16.Konuşma tarzı, dinleme biçimi, jest ve mimikleriyle öğrencilere örnek olma	4.350	“
Etil 19.Hoşgörü kültürü kazandırabilme	4.342	“
Etil 11.Öğrencilerle göz iletişimi kurma	4.342	“
Etil 5.Kavramları öğrencinin düzeyine uygun olarak açık ve anlaşılır biçimde sunma	4.330	“
Etil 24.DKAB Derslerini evrensel barış kültürü oluşturmada kullanabilme	4.290	“
Etil 22.Öğretme-öğrenme sürecini ders planına uygun bir biçimde gerçekleştirme	4.286	“
Etil 27.Çevredeki örf, adet ve kültürel değerlerle dersleri besleyebilme	4.266	“
Etil 14.Çocuğun gelişim özelliklerinden kaynaklanan yanlışlık ve eksiklere karşı hoşgörülü olma	4.247	“
Etil 4.Dili anlaşılır ve etkili bir biçimde kullanma	4.223	“
Etil 23.Kullanacağı öğretim yöntemlerini belirlerken okulun ve sınıfın fiziki olanaklarını göz önünde bulundurma	4.211	“
Etil 8.Konunun özelliğine uygun yöntemleri ve teknikleri kullanma	4.191	Oldukça
Etil 13.Çocukların kendilerini tanıyabilmelerine ve güven duygusu geliştirmelerine yardımcı olma	4.127	“
Etil 26.Sınıf içi iletişimde zaman zaman empati kurma	4.119	“
Etil 2.Öğrencilerin ilgi alanlarını ve düzeylerini saptayarak konuya dikkatlerini çekme	4.035	“
Etil 9.Öğretim sürecini çocukların dil gelişim düzeylerine göre planlama ve uygulama	4.015	“
Etil 10.Öğretme-öğrenme süreçlerini çocukların gelişim özelliklerine göre düzenleme	4.008	“

Etil 18.Öğrencilerin birbirileriyle yardımlaşmalarını ve etkili iletişim kurabilmelerini sağlayıcı önlemler alma	3.988	''
Etil 15.Öğrenci grubunun özelliğine uygun olan en etkili yöntemleri seçip uygulama	3.984	''
Etil 25.Farklı gelişim özelliklerine sahip çocukları sınıf ortamında kaynaştırma	3.984	''
Etil 12.Öğrencileri yakından tanıyarak kişilik özellikleri ve performansları hakkında yeterli bilgiye sahip olma	3.948	''
Etil 1.Sınıf içi etkinliklerde değişik öğretim yöntemlerini kullanma	3.944	''
Etil 3.Öğretim yöntemleri bilgisi	3.892	''
Etil 17.Çocukların dil gelişimine olanak sağlayacak sınıf içi etkinliklere (güzel konuşma-yazma vb.) yer verme	3.884	''
Etil 20.Öğretim hedefleri ile öğretim etkinlikleri arasında ilişki kurarak uygun yöntemleri seçme	3.836	''

Tablo 86’da verilen bulgular incelendiğinde İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin yeterliklerden 14’üne “tam” 14’üne “oldukça” derecede sahip oldukları görülmektedir. Bulgulara göre İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi öğretmenlerinin en fazla sahip olduğu üç yeterlik sırasıyla, “Öğrencilere karşı davranışlarında doğal, samimi ve hoşgörülü olma”, “Öğrencilerin konuşmalarını dikkatle ve sabırla dinleyerek sorunlarına uygun yanıtlar verme”, “Çevre, doğal denge ve temizlik bilinci oluşturma ” şeklinde belirlenmiştir. En az sahip olunan üç yeterlik maddesi ise “Öğretim yöntemleri bilgisi”, “Çocukların dil gelişimine olanak sağlayacak sınıf içi etkinliklere (güzel konuşma-yazma vb.) yer verme”, “Öğretim hedefleri ile öğretim etkinlikleri arasında ilişki kurarak uygun yöntemleri seçme” dir.

Bu alandaki yeterlikler çocuk gelişimi, çocuğun fiziksel, zihinsel, duygusal ve sosyal gelişimi hakkındaki bilgiler, sınıf içinde etkili iletişim kurma ile ilgilidir. Sınıf içinde gerçekleştirilen öğretim etkinliklerinin temeli, öğretmenin etkili bir iletişim kurmasına dayanır. Özellikle Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersinde öğrenciye kültürel mirası değerlendirebilme, yaşanan hayatı yorumlayabilme ve problemlere çözüm üretebilme yeteğini kazandırma, zihninde insana, düşünceye, özgürlüğe, kültürel mirasa saygıya dayanan bir din öğretimi verebilmek için⁴⁰ öğretmenin sınıf içinde etkili bir iletişim kurması gerekir. İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin, çocukların dil gelişimine olanak sağlayacak sınıf içi etkinliklere (güzel konuşma-yazma vb.) yer verme, öğretim

⁴⁰ MEB Din Öğretimi Genel Müdürlüğü, Bu Günden Geleceğe Din Öğretimi, Ankara 2003

hedefleri ile öğretim etkinlikleri arasına ilişki kurarak uygun yöntemleri seçme yeterliklerine “oldukça” düzeyde sahip olmaları, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersleri İlköğretim kademesinde iki saat olması ve programı yetiştirebilmeleri için öğretmenler bu derste daha çok programdaki konuları anlatmakta ve diğer etkinliklere fazla yer verememektedirler. Ayrıca öğretmenlerin ders programını uygularken sadece düz anlatım yöntemini kullanmaları, dersi daha etkin işlemek için diğer yöntemlere daha az yer vermeleri, sınıf içi etkinliklere fazla yer vermeyi engellemektedir. Uygun yöntemi seçmekteki yeterlikte de öğretmenlerin sorunları olmaktadır. Öğretmenler genellikle derslerde düz anlatım yöntemini seçmektedir. Bunu açıklarken öğretmenler, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi konularını düz anlatım yöntemiyle anlatmanın daha uygun olduğunu ifade etmektedirler. İlahiyat Fakültelerinde verilen Özel Öğretim Yöntemleri derslerinde konulara uygun öğretim yöntemleri anlatılmaktadır. Ancak okulda bu yöntemleri uygulayacak olan öğretmendir.

İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersi öğretmenlerinin 28 yeterlik maddesinde oluşan “Etkili İletişim Bilgi ve Teknikleri” alanındaki yeterliklere “tam” ve “oldukça” düzeyinde sahip olması, onların bu yeterliklere ait davranışları kazandıklarını göstermektedir. İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi öğretmenlerinin yeterliklere sahip olma düzeylerine ilişkin ortalama puanlar ise 3.836- 4.513 arasında değişmektedir. İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi öğretmenlerinin “Tam” ve “oldukça” derecesinde sahip oldukları görülmektedir.

“Etkili İletişim Bilgi ve Teknikleri Kullanma” alanındaki yeterlik düzeylerinin cinsiyet, medeni durum, mezun olduğu lise türü, okulun bulunduğu yerleşim merkezi, daha önce hizmet içi eğitim kursuna katılma durumu, alanla ilgili dergi takibi, eşin çalışma durumuna göre t-testi sonuçları aşağıda verilmiştir.

Tablo 87. Etkili İletişim Bilgi ve Tekniklerini Kullanma Ölçeği Ortalama Puanlarının Cinsiyete Göre t-Testi Sonuçları

Cinsiyet	N	$\bar{X}$	S	sd	t	p
Erkek	208	4,1393	0,5605	249	1,415	0,162
Kadın	43	4,2824	0,6125			

Araştırmamıza katılan İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin “Etkili İletişim Bilgi ve Tekniklerini Kullanma” ölçeği boyutu ortalama puanları öğretmenlerin cinsiyetlerine göre t-testi sonuçları tablo 87’de verilmiştir. Bu bulgulara göre,

araştırmaya katılan İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin, “Etkili İletişim Bilgi ve Tekniklerini Kullanma” boyutundaki ortalama puanları ve cinsiyetleri arasında anlamlı bir fark yoktur [$t(249)=1.415, p>.05$]. Erkek İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi öğretmenlerinin, “Etkili İletişim Bilgi ve Tekniklerini Kullanma” ölçeği puan ortalamaları $\bar{X}=4,13$ iken, kadın İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi öğretmenlerinin “Etkili İletişim Bilgi ve Tekniklerini Kullanma” ölçeği puan ortalamaları $\bar{X}=4,28$ ’dir. Tablo değerleri, varyansların eşitsizliği varsayımına göre alınmıştır.

Tablo 88. Etkili İletişim Bilgi ve Tekniklerini Kullanma Ölçeği Ortalama Puanlarının Medeni Duruma Göre t-Testi Sonuçları

Medeni Durum	N	$\bar{X}$	S	sd	t	p
Evli	229	4,1628	0,5610	249	0,073	0,943
Bekar	22	4,1737	0,6821			

Araştırmamıza katılan İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin “Etkili İletişim Bilgi ve Tekniklerini Kullanma” ölçeği ortalama puanları öğretmenlerin medeni durumlarına göre t-testi sonuçları tablo 88’de verilmiştir. Bu bulgulara göre, araştırmaya katılan İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin, “Etkili İletişim Bilgi ve Tekniklerini Kullanma” boyutundaki ortalama puanları ve medeni durumları arasında anlamlı bir fark yoktur [$t(249)=0.073, p>.05$]. Evli İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin, “Etkili İletişim Bilgi ve Tekniklerini Kullanma” ölçeği puan ortalamaları $\bar{X}=4,16$ iken bekar İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin “Etkili İletişim Bilgi ve Tekniklerini Kullanma” ölçeği puan ortalamaları $\bar{X}=4,17$ ’dir. Tablo değerleri, varyansların eşitsizliği varsayımına göre alınmıştır.

Tablo 89. Etkili İletişim Bilgi ve Tekniklerini Kullanma Ölçeği Ortalama Puanlarının Öğrenim Durumuna Göre t-Testi Sonuçları

Öğrenim Durumu	N	$\bar{X}$	S	sd	t	p
Lisans	233	4,1967	,5573	249	3,180	0,005
Lisansüstü	18	3,7381	,5918			

Araştırmamıza katılan İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin “Etkili İletişim Bilgi ve Tekniklerini Kullanma” boyutu ortalama puanları öğretmenlerin öğrenim durumuna göre t-testi sonuçları tablo 89’da verilmiştir. Bu bulgulara göre, araştırmaya katılan İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin, “Etkili İletişim Bilgi ve Tekniklerini Kullanma” boyutundaki ortalama puanları ve öğrenim durumları arasında anlamlı bir vardır ($t(249)=3.180$ $p<.05$). Lisans düzeyinde öğrenim durumuna sahip öğretmenlerin “Etkili İletişim Bilgi ve Tekniklerini Kullanma” boyutu ölçeği puan ortalamaları $\bar{X}=4,57$ iken lisansüstü öğrenim durumuna sahip öğretmenlerin “Etkili İletişim Bilgi ve Tekniklerini Kullanma” boyutu ölçeği puan ortalamaları $\bar{X}=3,73$ ’tür. Lisans düzeyinde öğrenim durumuna sahip olan öğretmenler, lisansüstü öğrenim durumuna sahip öğretmenlerden, belirtilen yeterliklere daha yüksek düzeyde sahiptir. Lisansüstü mezunu öğretmenlerin, lisansüstü eğitimleri boyunca sürekli çalıştıkları alanla ilgilenmeleri, mesailerinin büyük bir kısmını araştırmalarıyla geçirmeleri, bu yönde kendilerini geliştirmeye çalışmaları sebebiyle, lisans mezunlarına göre yeterlik düzeyleri daha düşüktür. Tablo değerleri, varyansların eşitsizliği varsayımına göre alınmıştır.

Tablo 90. Etkili İletişim Bilgi ve Tekniklerini Kullanma Ölçeği Ortalama Puanlarının Mezun Olunan Lise Türüne Göre t-Testi Sonuçları

Mezun Olunan Lise Türü	N	$\bar{X}$	S	sd	t	p
İmam Hatip Lisesi	184	4,1683	0,5383	249	0,207	0,85
Diğer Lise	67	4,1514	0,6569			

Araştırmamıza katılan İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin “Etkili İletişim Bilgi ve Tekniklerini Kullanma” ölçeği ortalama puanları öğretmenlerin mezun olunan lise türüne göre t-testi sonuçları tablo 90’da verilmiştir. Bu bulgulara göre, araştırmaya katılan İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin, “Etkili İletişim Bilgi ve Tekniklerini Kullanma” boyutundaki ortalama puanları ve mezun oldukları lise türü arasında anlamlı bir fark yoktur [$t(249)=0.207$, $p>.05$]. İmam Hatip Lisesi mezunu İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin, “Etkili İletişim Bilgi ve Tekniklerini Kullanma” ölçeği puan ortalamaları $\bar{X}=4,16$ iken diğer lise türleri mezunu İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin “Etkili İletişim Bilgi ve Tekniklerini Kullanma” ölçeği puan ortalamaları $\bar{X}=4,15$ ’tir. Tablo değerleri, varyansların eşitliği varsayımına göre alınmıştır.

Tablo 91. Etkili İletişim Bilgi ve Tekniklerini Kullanma Ölçeği Ortalama Puanlarının Görev Yapılan Yerleşim Merkezine Göre t-Testi Sonuçları

Görev Yapılan Yerleşim Merkezi	N	$\bar{X}$	S	sd	t	p
Büyük Şehir	171	4,1683	0,5506	249	0,189	0,836
İlçe Merkezi	80	4,1514	0,6125			

Araştırmamıza katılan İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin “Etkili İletişim Bilgi ve Tekniklerini Kullanma” ölçeği ortalama puanları, öğretmenlerin görev yaptığı yerleşim merkezine göre t-testi sonuçları tablo 91’de verilmiştir. Bu bulgulara göre, araştırmaya katılan İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin, “Etkili İletişim Bilgi ve Tekniklerini Kullanma” boyutundaki ortalama puanları ve görev yaptıkları yerleşim merkezi arasında anlamlı bir fark yoktur [$t(249)=0.189, p>.05$]. Büyük şehirde görev yapan İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin, “Etkili İletişim Bilgi ve Tekniklerini Kullanma” ölçeği puan ortalamaları $\bar{X}=4,16$ iken ilçe merkezinde görev yapan İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin, “Etkili İletişim Bilgi ve Tekniklerini Kullanma” ölçeği puan ortalamaları $\bar{X}=4,15$ ’tir. Tablo değerleri, varyansların eşitsizliği varsayımına göre alınmıştır.

Tablo 92. Etkili İletişim Bilgi ve Tekniklerini Kullanma Ölçeği Ortalama Puanlarının Hizmet İçi Eğitim Kursuna Katılma Durumuna Göre t-Testi Sonuçları

Hizmet İçi Eğitim Kursuna Katılma Durumu	N	$\bar{X}$	S	sd	t	p
Evet	138	4,1599	0,5897	249	0,118	0,90
Hayır	113	4,1685	0,5500			

Araştırmamıza katılan İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin “Etkili İletişim Bilgi ve Tekniklerini Kullanma” ölçeği ortalama puanları, öğretmenlerin hizmet içi eğitim kursuna katılma durumuna göre t-testi sonuçları tablo 92’de verilmiştir. Bu bulgulara göre, araştırmaya katılan İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin, “Etkili İletişim Bilgi ve Tekniklerini Kullanma” boyutundaki ortalama

puanları ve hizmet içi eğitim kurslarına katılım durumları arasında anlamlı bir fark yoktur [$t(249)=0.118, p>.05$]. hizmet içi eğitim kursuna katılan İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin, “Etkili İletişim Bilgi ve Tekniklerini Kullanma” ölçeği puan ortalamaları $\bar{X}=4,15$ iken hizmet içi eğitim kursuna katılmayan İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin “Etkili İletişim Bilgi ve Tekniklerini Kullanma” ölçeği puan ortalamaları $\bar{X}=4,16$ ’dır. Tablo değerleri varyansların eşitsizliği varsayımına göre alınmıştır.

Tablo 93. Etkili İletişim Bilgi ve Tekniklerini Kullanma Ölçeği Ortalama Puanlarının Alanla İlgili (İlahiyat, Eğitim) Akademik Dergi Takip Durumuna Göre t-Testi Sonuçları

Alanla İlgili (İlahiyat, Eğitim) Akademik Dergi Takip Durumu	N	$\bar{X}$	S	sd	t	p
Evet	115	4,2109	0,5431	249	1,211	0,22
Hayır	135	4,1239	0,5922			

Araştırmamıza katılan İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin “Etkili İletişim Bilgi ve Tekniklerini Kullanma” ölçeği ortalama puanları, öğretmenlerin alanla ilgili (İlahiyat, Eğitim) akademik dergi takip durumuna göre t-testi sonuçları tablo 93’te verilmiştir. Bu bulgulara göre, araştırmaya katılan İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin, “Etkili İletişim Bilgi ve Tekniklerini Kullanma” boyutundaki ortalama puanları ve alanla ilgili akademik dergi takip durumları arasında anlamlı bir fark yoktur [$t(249)=1.211, p>.05$]. Alanla ilgili (İlahiyat, Eğitim) akademik dergi takip eden İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin, “Etkili İletişim Bilgi ve Tekniklerini Kullanma” ölçeği puan ortalamaları $\bar{X}=4,21$ iken alanla ilgili (İlahiyat, Eğitim) akademik dergi takip etmeyen İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin “Etkili İletişim Bilgi ve Tekniklerini Kullanma” ölçeği puan ortalamaları $\bar{X}=4,12$ ’dir. Tablo değerleri, varyansların eşitsizliği varsayımına göre alınmıştır.

Tablo 94. Etkili İletişim Bilgi ve Tekniklerini Kullanma Ölçeği Ortalama Puanlarının Eş Durumuna (Recode) t-Testi Sonuçları

Eşlerin Çalışma Durumu(Recode)	N	$\bar{X}$	S	sd	t	p
Çalışıyor	93	4,1340	0,611	226	0,678	0,49
Çalışmıyor	158	4,1868	0,547			

Araştırmamıza katılan İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin “Etkili İletişim Bilgi ve Tekniklerini Kullanma” ölçeği ortalama puanları, öğretmenlerin eş durumuna(Recode) göre t-testi sonuçları tablo 94’te verilmiştir. Bu bulgulara göre, araştırmaya katılan İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin, “Etkili İletişim Bilgi ve Tekniklerini Kullanma” boyutundaki ortalama puanları ve eşlerinin çalışma durumları(Recode) arasında anlamlı bir fark yoktur [$t(226)=0.678, p>.05$]. Eşleri çalışan İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin, “Etkili İletişim Bilgi ve Tekniklerini Kullanma” ölçeği puan ortalamaları $\bar{X}=4,13$ iken eşleri çalışmayan İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin “Etkili İletişim Bilgi ve Tekniklerini Kullanma” ölçeği puan ortalamaları $\bar{X}=4,18$ ’dir. Tablo değerleri, varyansların eşitliği varsayımına göre alınmıştır.

Tablo 95. Etkili İletişim Bilgi ve Tekniklerini Kullanma Ölçeği Ortalama Puanlarının Branşlara(Recode) Göre t-Testi Sonuçları

Branş(Recode)	N	$\bar{X}$	S	sd	t	p
İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenliği	233	4,1709	,5620	249	0,597	0,55
Diğer Branş	18	4,0714	,6895			

Araştırmamıza katılan İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin “Etkili İletişim Bilgi ve Tekniklerini Kullanma” boyutu ortalama puanları, öğretmenlerin branşlarına(REcode) göre t-testi sonuçları tablo 95’te verilmiştir. Bu bulgulara göre, araştırmaya katılan İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin, “Etkili İletişim Bilgi ve Tekniklerini Kullanma” boyutundaki ortalama puanları ve branşları (Recode)

arasında anlamlı bir fark yoktur ($t(249)=0.597, p>.05$). Branşı İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenliği olan öğretmenlerin “Etkili İletişim Bilgi ve Tekniklerini Kullanma” boyutu ölçeği puan ortalamaları $\bar{X}=4,17$ iken diğer branşlardan olan öğretmenlerin “Etkili İletişim Bilgi ve Tekniklerini Kullanma” boyutu ölçeği puan ortalamaları $\bar{X}=4,07$ ’dir. Tablo değerleri varyansların eşitsizliği varsayımına göre alınmıştır.

Tablo 96. Öğretmenlerin, Etkili İletişim Bilgi ve Tekniklerini Kullanma Ölçeği Boyutuna İlişkin Öğretmenlerin Meslekteki Kıdemlerine (Recode) Göre Analizi

Öğretmenlerin (Recode)	Meslekteki Kıdemleri	N	$\bar{X}$	S
0-5 Yıl		28	4,11	,58
6-10 Yıl		79	4,18	,56
11-20 Yıl		106	4,15	,56
21 ve Üzeri		38	4,18	,60
Toplam		251	4,16	,57

Öğretmenlerin, “Etkili İletişim Bilgi ve Tekniklerini Kullanma” boyutuna ilişkin yeterlik düzeylerinin öğretmenlerin meslekteki kıdemine(RECODE) göre varyans analizi sonuçları tablo 97’de verilmiştir.

Tablo 97. Öğretmenlerin, Etkili İletişim Bilgi ve Tekniklerini Kullanma Boyutuna İlişkin Yeterlik Düzeylerinin Öğretmenleri Meslekteki Kıdemine Göre Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Toplamı	F	p
Gruplararası	,142	3	4,78	,144	,933
Gruplariçi	81,384	247	,329		
Toplam	81,527	250			

Tablo 97’de verilen bulgulara göre öğretmenlerin, “Etkili İletişim Bilgi ve Tekniklerini Kullanma” boyutuna sahip olma düzeyleri ve öğretmenlerin meslekteki kıdemi(Recode) arasında anlamlı bir fark yoktur [$F(3-247)=.144, p>.05$].

Tablo 98. Öğretmenlerin, Etkili İletişim Bilgi ve Tekniklerini Kullanma Boyutuna İlişkin Öğretmenlerin Mezun Olduğu Fakülteye(Recode) Göre Analizi

Mezun Olunan Fakülte (Recode)	N	$\bar{X}$	S
Yüksek İslam Enstitüsü	28	4,17	,53
İlahiyat Fakültesi	205	4,17	,56
Eğitim Fakültesi	6	3,68	,71
Diğer	8	4,23	,67
Toplam	247	4,16	,57

Öğretmenlerin, “Etkili İletişim Bilgi ve Tekniklerini Kullanma” boyutuna ilişkin yeterlik düzeylerinin, öğretmenlerin mezun olduğu fakülteye(Recode) varyans analizi sonuçları tablo 99’de verilmiştir.

Tablo 99. Öğretmenlerin, Etkili İletişim Bilgi ve Tekniklerini Kullanma Boyutuna İlişkin Yeterlik Düzeylerinin Öğretmenlerin Mezun Olduğu Fakülteye(Recode) Göre Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Toplamı	F*	p	Anlamlı Fark
Gruplararası	1,426	3	,475	1,461	,645	2-3
Gruplariçi	79,028	243	,325			
Toplam	80,454	246				

Tablo 99’da verilen bulgular incelendiğinde “Etkili İletişim Bilgi ve Tekniklerini Kullanma” boyutundaki yeterliklere öğretmenlerin sahip olma düzeylerinin mezun olduğu Fakülteye(Recode) göre, varyans analizlerine göre anlamlı bir fark olmamasına rağmen, LSD post-hoc çoklu karşılaştırma testi sonucunda anlamlı farklılık gösterdiği ortaya çıkmaktadır. Mezun olunan fakülteye(Recode) göre öğretmenlerin, belirtilen yeterliğe sahip olma düzeylerinde görülen bu değişikliğin nedeni, İlahiyat fakültesi mezunu olan öğretmenlerin,

eğitim fakültesi mezunlarına göre, yeterliklere daha yüksek sahip olmalarıdır. Sınıf içinde etkili bir iletişim için öğretmenin özel alanını çok iyi bilmesi gerekmektedir. Anlattığı konuyu iyi bilen öğretmenin kendine güveni daha fazla olacağından karşısındaki öğrencilerle daha iyi iletişim kuracaktır. Bu yönüyle İlahiyat Fakülteleri, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmeni yetiştirdiği için, İlahiyat Fakültesi mezunu olma öğretmenlerin belirtilen yeterliğe daha yüksek düzeyde sahip oldukları görülmektedir.

Tablo 100. Öğretmenlerin, Etkili İletişim Bilgi ve Tekniklerini Kullanma Boyutu Ortalamana Puanları İle Öğretmenlerin Haftalık Ders Yükleri Arasındaki Korelasyon

		Öğretmenin Haftalık Ders Yüğü	Öğretmenlerin etkili iletişim bilgi ve tekniklerini kullanma boyutu ortalama puanları
Öğretmenin Haftalık Ders Yüğü	Pearson Correlation	1,000	,154
	Sig. (2-tailed)		,014
Öğretmenlerin etkili iletişim bilgi ve tekniklerini kullanma boyutu ortalama puanları	Pearson Correlation	,154	1,000
	Sig. (2-tailed)	,014	
	N	251	251

* Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).

Tablo 100. incelendiğinde öğretmenlerin, etkili iletişim bilgi ve tekniklerini kullanma boyutu ile haftalık ders yükleri arasında düşük düzeyde, pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir ($r=0.154, p<.05$). Buna göre haftalık ders yükü artıkça öğretmenlerin etkili iletişim bilgi ve tekniklerini kullanma boyutuna ait yeterliklere sahip olma düzeylerinin arttığı söylenebilir. Determinasyon katsayısı ($r^2=0,02$) dikkate alındığında, etkili iletişim bilgi ve tekniklerini kullanma boyutuna ait yeterlikler toplam varyansın(değişkenliğin) %02'sinin haftalık ders yükünden kaynaklandığı söylenebilir.

Tablo 101. Öğretmenlerin, Etkili İletişim Bilgi ve Tekniklerini Kullanma Boyutuna İlişkin Öğretmenlerin Haftalık Ders Yüklerine (Recode) Göre Analizi

Öğretmenlerin Haftalık Ders Yüklerine (Recode)	N	$\bar{X}$	S
14	38	4,06	,58
16-26	166	4,13	,60
27 ve üzeri	47	4,32	,39
Toplam	251	4,16	,57

Öğretmenlerin, “Etkili İletişim Bilgi ve Tekniklerini Kullanma” boyutuna ilişkin yeterlik düzeylerinin, öğretmenlerin haftalık ders yüklerine (Recode) göre varyans analizi sonuçları tablo 102’de verilmiştir.

Tablo 102. Öğretmenlerin, Etkili İletişim Bilgi ve Tekniklerini Kullanma Boyutuna İlişkin Yeterlik Düzeylerinin Öğretmenlerin Haftalık Ders Yüklerine (RECODE) Göre Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Toplamı	F*	p	Anlamlı Fark
Gruplararası	1,771	2	,886	2,754	,066	1-3
Gruplariçi	79,756	248	,322			2-3
Toplam	81,527	250				

Tablo 102’de verilen bulgular incelendiğinde “Etkili İletişim Bilgi ve Tekniklerini Kullanma” boyutundaki yeterliklere öğretmenlerin sahip olma düzeylerinin, haftalık ders yüklerine (Recode) göre farklılık yoktur. Ancak LCD testine sonucunda anlamlı bir fark vardır. Haftalık ders yüklerine (Recode) göre öğretmenlerin, belirtilen yeterliğe sahip olma düzeylerinde görülen bu değişikliğin nedeni, haftalık 27 ve üzeri ders yükü olan öğretmenlerin, haftalık 14 saat ders yükü ve 16-26 saat ders yükü olanlara göre, yeterliklere daha yüksek sahip olmalarıdır. Öğretmenlerin haftalık ders yükleri(Recode), öğrencilerle olan iletişimleri üzerinde etkili bir faktördür. Ders yükü daha fazla olan öğretmenler, öğrencilerle daha fazla zaman geçirdikleri, ders anlatımı için daha fazla mesai harcamaları ve

daha fazla öğrenciyi tanıma imkanları olduğu için “Etkili İletişim Bilgi ve Tekniklerini Kullanma” boyutundaki yeterliklere daha yüksek düzeyde sahiptirler.

Tablo 103. Öğretmenlerin, Etkili İletişim Bilgi ve Tekniklerini Kullanma Boyutuna İlişkin Öğretmenlerin Katıldığı Hizmet İçi Eğitim Kursu Sayısına(Recode) Göre Analizi

Öğretmenlerin Katıldığı Hizmet İçi Eğitim Sayısı (Recode)	N	$\bar{X}$	S
Almayanlar	112	4,17	,55
1 Kez	66	4,14	,60
2 Kez	33	4,13	,53
3 ve Üzeri	40	4,19	,61
Toplam	251	4,16	,57

Öğretmenlerin, “Etkili İletişim Bilgi ve Tekniklerini Kullanma” boyutuna ilişkin yeterlik düzeylerinin, öğretmenlerin katıldığı hizmet içi eğitim kursu sayısına (Recode) göre varyans analizi sonuçları tablo 103’de verilmiştir.

Tablo 104. Öğretmenlerin, Etkili İletişim Bilgi ve Tekniklerini Kullanma Boyutuna İlişkin Yeterlik Düzeylerinin Öğretmenlerin Katıldığı Hizmet İçi Eğitim Sayısına (Recode) Göre Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Toplamı	F	p
Gruplararası	8,058	2	2,686	,081	,970
Gruplariçi	81,446	248	,330		
Toplam	81,527	250			

Tablo 104.’de verilen bulgulara göre öğretmenlerin, “Etkili İletişim Bilgi ve Tekniklerini Kullanma” boyutuna sahip olma düzeyleri ve öğretmenlerin katıldığı hizmet içi eğitim kursu sayısı(Recode) arasında anlamlı bir fark yoktur [$F(2-248)=.081, p>.05$].

Tablo 105. Öğretmenlerin, Etkili İletişim Bilgi ve Tekniklerini Kullanma Boyutuna İlişkin Öğretmenlerin Öğretmenlik Dışında Üstlendiği İdari Görevlere Göre Analizi

Öğretmenlik Dışında Üstlendiği İdari Görevler	N	X̄	S
İdari Görevi Olmayanlar	205	4,17	,55
Müdür Yardımcısı	41	4,19	,54
Müdür	5	3,54	,1,11
Toplam	251	4,16	,57

Öğretmenlerin, “Etkili İletişim Bilgi ve Tekniklerini Kullanma” boyutuna ilişkin yeterlik düzeylerinin öğretmenlerin, öğretmenlik dışında üstlendiği idari görevlere göre varyans analizi sonuçları tablo 106’da verilmiştir.

Tablo 106. Öğretmenlerin, Etkili İletişim Bilgi ve Tekniklerini Kullanma Boyutuna İlişkin Yeterlik Düzeylerinin Öğretmenlerin Öğretmenlik Dışında Üstlendiği İdari Görevlere Göre Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F*	p	Anlamlı Fark
Gruplararası	1,981	2	,651	1,270	,047	1-3
Gruplariçi	79,546	248	,512			2-3
Toplam	81,527	250				

*p<.05

Tablo 106.’da verilen bulgular incelendiğinde “Etkili İletişim Bilgi ve Tekniklerini Kullanma” boyutundaki yeterliklere öğretmenlerin sahip olma düzeylerinin öğretmenlik dışında üstlendiği idari görevlere göre farklılık gösterdiği ortaya çıkmaktadır [F(2-248)=1.270, p<.05]. Öğretmenlik dışında üstlendiği idari görevlere göre öğretmenlerin, belirtilen yeterliğe sahip olma düzeylerinde görülen bu değişikliğin nedeni, müdür yardımcısı olan öğretmenlerin, müdür ve idari görevi olmayanlara göre, yeterliklere daha yüksek sahip olmalarıdır. Müdür yardımcıları, İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmeni olarak Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Derslerine girmelerinin yanında, idari işlerde öğrenciyle ve velilerle sürekli iletişim içinde olmaları, “Etkili İletişim Bilgi ve Tekniklerini Kullanma” boyutundaki yeterliklere daha yüksek düzeyde sahiptirler.

Tablo 107. Öğretmenlerin, Etkili İletişim Bilgi ve Tekniklerini Kullanma Boyutuna İlişkin Öğretmenlerin Oturduğu Binanın Mülkiyetine Göre Analizi

Öğretmenin Oturduğu Binanın Mülkiyeti	N	$\bar{X}$	S
Kendine Ait	80	4,17	,59
Kiracı	126	4,15	,54
Ailesine Ait	37	4,19	,56
Lojman	8	4,00	,74
Toplam	251	4,16	,57

Öğretmenlerin, “Etkili İletişim Bilgi ve Tekniklerini Kullanma“ boyutuna ilişkin yeterli düzeylerinin, öğretmenlerin oturduğu binanın mülkiyetine göre varyans analizi sonuçları tablo 108’de verilmiştir.

Tablo 108. Öğretmenlerin, Etkili İletişim Bilgi ve Tekniklerini Kullanma Boyutuna İlişkin Yeterlik Düzeylerinin Öğretmenlerin Oturduğu Binanın Mülkiyetine Göre Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplararası	,245	3	8,173	,248	,862
Gruplariçi	81,281	247	,329		
Toplam	81,527	250			

Tablo 108’de verilen bulgulara göre öğretmenlerin, “Etkili İletişim Bilgi ve Tekniklerini Kullanma” boyutuna sahip olma düzeyleri, öğretmenlerin oturduğu binanın mülkiyetine göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir [$F(3-247)=.248, p>.05$].

Tablo 109. Öğretmenlerin, Etkili İletişim Bilgi ve Tekniklerini Kullanma Boyutuna İlişkin Öğretmenlerin Aylık Kitap Okuma Sıklıklarına (Recode) Göre Analizi

Aylık Kitap Okuma Sıklığı (Recode)	N	$\bar{X}$	S
Bir kitap ve daha az	175	4,15	,55
İki ve üç kitap	55	4,30	,53
4 ve üzeri kitap	21	3,86	,71
Toplam	251	4,16	,57

Öğretmenlerin, “Etkili İletişim Bilgi ve Tekniklerini Kullanma” boyutuna ilişkin yeterlik düzeylerinin, öğretmenlerin aylık kitap okuma sıklıklarına(Recode) göre varyans analizi sonuçları tablo 109’da verilmiştir.

Tablo 110. Öğretmenlerin, Etkili İletişim Bilgi ve Tekniklerini Kullanma Boyutuna İlişkin Yeterlik Düzeylerinin Öğretmenlerin Aylık Kitap Okuma Sıklıklarına(Recode) Göre Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F*	p	Anlamlı Fark
Gruplararası	3,013	2	1,507	4,759	,009	2-3
Gruplariçi	78,513	248	,317			2-1
Toplam	81,527	250				1-3

*p<.05

Tablo 110’da verilen bulgular incelendiğinde, “Etkili İletişim Bilgi ve Tekniklerini Kullanma” boyutundaki yeterliklere öğretmenlerin sahip olma düzeylerinin aylık kitap okuma sıklığına(Recode) göre farklılık gösterdiği ortaya çıkmaktadır [$F(2-248)=4.759$, $p<.05$]. Aylık kitap okuma sıklığına(Recode) göre öğretmenlerin, belirtilen yeterliğe sahip olma düzeylerinde görülen bu değişikliğin nedeni, aylık 4 ve üzeri kitap okuyan öğretmenlerin, ayda bir kitap ve daha az okuyan ve iki ve üç kitap okuyan öğretmenlere göre, yeterliklere daha yüksek sahip olmalarıdır. Aylık sürekli ve belirli sayıda kitap okuyan öğretmen, okuduğu kitaplar sayesinde, kelime ve bilgi dağarcığının geniş olması, mesleği ile ilgili özel alan bilgisinin yanında genel kültürle ilgili bilgilerinin geniş olması nedeniyle iletişim

kurmada daha etkili olmaktadır. Böylece öğretmen, öğrencilerle, meslektaşlarıyla ve velilerle iletişim kurmada daha etkilidir.

Tablo 111. Öğretmenlerin, Etkili İletişim Bilgi ve Tekniklerini Kullanma Boyutuna İlişkin Öğretmenlerin Ortalama Aylık Gelirlerine (Recode) Göre Analizi

Ortalama Aylık Gelir(Recode)	N	$\bar{X}$	S
700 Milyon ve altı	50	4,18	,51
701 Milyon-1 Milyar arası	113	4,14	,57
1001milyar ve üzeri	88	4,18	,59
Toplam	251	4,16	,57

Öğretmenlerin, “Etkili İletişim Bilgi ve Tekniklerini Kullanma” boyutuna ilişkin yeterli düzeylerinin, öğretmenlerin ortalama aylık gelirlerine (Recode) göre varyans analizi sonuçları tablo 112’de verilmiştir.

Tablo 112. Öğretmenlerin, Eğitim-Öğretim Sürecinde Aktiflik ve Etkili Kullanım Boyutuna İlişkin Yeterlik Düzeylerinin Öğretmenlerin Ortalama Aylık Gelirlerine (Recode)Göre Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplararası	9,543	2	4,772	,145	,865
Gruplariçi	81,431	248	,328		
Toplam	81,527	250			

Tablo 112’de verilen bulgulara göre öğretmenlerin, “Etkili İletişim Bilgi ve Tekniklerini Kullanma” boyutuna sahip olma düzeyleri ve öğretmenlerin ortalama aylık gelirleri(Recode) arasında anlamlı bir fark yoktur [$F(2-248)=.145, p>.05$].

4. Amaca Ulaştıracak Bilgi ve Beceriler Alanındaki Yeterliklere İlişkin Bulgular

Araştırmaya katılan İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin “Amaca Ulaştıracak Bilgi ve Beceriler” alanında öngörülen 23 yeterliğe sahip olma düzeylerine ait ortalama değerler tablo 113’te verilmiştir.

Tablo 113. Amaca Ulaştıracak Bilgi ve Beceriler Alanındaki Yeterliklere Sahip Olma Düzeyleri

Yeterlik	$\bar{X}$	Katılım Düzeyi
Bilbe 5.Dinin hükümlerinin evrenselliğini fark ettirme	4.306	Tam
Bilbe 1.İbadetlerin olumlu davranış geliştirme yöntinde kullanılması	4.290	“
Bilbe 16.Sınıf içinde demokratik bir öğrenme-öğretme ortamı oluşturma	4.255	“
Bilbe 19.Çocuklarda dinle ilgili araştırma ve soru sorma isteklerini uyandırma	4.231	“
Bilbe 6.Allah-insan ilişkilerini düzenlemede yardımcı olma becerisi	4.183	Oldukça
Bilbe 13.Mezheplerin, dini farklı anlaşılma biçimleri olduğunu fark ettirme	4.159	“
Bilbe 8.Öğrencilerin dini kavramları nasıl algıladıkların takip ederek muhtemel yanlış anlaşılmaları düzeltme	4.111	“
Bilbe 12.Dinin, insan yaşamına anlam kazandırmasını öne çıkarma becerisi	4.095	“
Bilbe 18.Sınıf içinde tüm öğrencilerin sürece katılımını sağlayacak etkili bir iletişim ortamı sağlama	4.095	“
Bilbe 17.Kendi öğretiminin etkinliğini değerlendirme	4.067	“
Bilbe 14.Sınıf içindeki iletişimi engelleyen etmenleri belirleyerek ortadan kaldırma	4.008	“
Bilbe 9.Kur'an Mealini yeterince kullanabilme	3.920	“
Bilbe 15.Öğrencilerin sınıf içi davranışlarını gözlemleyerek etkinliğe dayalı değerlendirmeler yapma	3.920	“
Bilbe 10.Dersleri, duyuşsal, bilişsel ve psikomotor davranışlar bütünlüğünü sağlayabilecek şekilde yürütme	3.916	“
Bilbe 4.Konuların sunuluşunda bireysel farklılıkları dikkate alma	3.896	“
Bilbe 7.Bireyleri, dini konularda kendi kendilerine yetebilecek seviyeye ulaştırma	3.860	“
Bilbe 22.Sınıf içi etkinliklerde öğrencilerin yaparak-yaşayarak öğrenmelerini ve aktif katılımını sağlayıcı yöntemler kullanma	3.856	“
Bilbe 21.Değerlendirme sonuçları doğrultusunda sınıf içi öğretim ve öğrenme süreçlerini tekrar gözden geçirme	3.816	“
Bilbe 11.Öğrencinin değerlendirme sürecine katılımını sağlama	3.816	“
Bilbe2.Kur'anın mealinden okunması alışkanlığını kazandırma	3.788	“

Bilbe 23.Okul çevresindeki yaşayan farklı inanç ve inanışları sınıf ortamında tartışma	3.613	''
Bilbe 3.İslam dini dışındaki dinlerin öğretimine yeterli zaman ayırma	3.557	''
Bilbe 20.Çocukların hareket ihtiyaçlarını giderebilecek oyun etkinliklerine yer verme	3.442	''

Tablo 113'te verilen bulgular incelendiğinde İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin yeterliklerden 4'üne "tam" 19'una "oldukça" derecede sahip oldukları görülmektedir. Bulgulara göre İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin en fazla sahip olduğu üç yeterlik sırasıyla, "Dinin hükümlerinin evrenselliğini fark ettirme", "İbadetlerin olumlu davranış geliştirme yönünde kullanılması", "Sınıf içinde demokratik bir öğrenme-öğretme ortamı oluşturma " şeklinde belirlenmiştir. En az düzeyde sahip olunan üç yeterlik maddesi ise "Okul çevresindeki yaşayan farklı inanç ve inanışları sınıf ortamında tartışma", "İslam dini dışındaki dinlerin öğretimine yeterli zaman ayırma", "Çocukların hareket ihtiyaçlarını giderebilecek oyun etkinliklerine yer verme " dir.

Bu alandaki yeterlikler öğretmenin özel alanıyla ilgili yeterliklerini içermektedir. İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin alan bilgisiyle birlikte, bu derse ait programların amacına uygun öğretimi planlama becerisini ölçmeye yönelik yeterlik maddelerini içermektedir. İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin "Dinin hükümlerinin evrenselliğini fark ettirme" yeterliğine "tam" düzeyde sahip olmaları, onların Din Kültürünü, evrenselliği öğrencileri kazandırdıklarını göstermektedir. İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin "Çocukların hareket ihtiyaçlarını giderebilecek oyun etkinliklerine yer verme" konusunda daha düşük düzeye sahiptir. Bu konuda ders saatlerinin iki saat olması, ders programının yoğun olması ve öğretmenlerin disiplini sağlama düşünceleriyle derste öğrencilerin hareket ihtiyacını giderecek olan oyunlara daha az yer vermektedirler

İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin 23 yeterlik maddesinde oluşan "Amaca Ulaştıracak Bilgi ve Beceriler" alanındaki yeterliklere "tam" ve "oldukça" düzeyinde sahip olması, onların bu yeterliklere ait davranışları kazandıklarını göstermektedir. Öğretmenlerin, yeterliklere sahip olma düzeylerine ilişkin ortalama puanlar ise 3.442- 4.306 arasında değişmektedir.

"Amaca Ulaştıracak Bilgi ve Beceriler" alanındaki yeterlik düzeylerinin cinsiyet, medeni durum, mezun olduğu lise türü, okulun bulunduğu yerleşim merkezi, daha önce hizmet içi eğitim kursuna katılma durumu, alanla ilgili dergi takibi, eşin çalışma durumuna göre t-testi sonuçları aşağıda verilmiştir.

Tablo 114. Amaca Ulaştıracak Bilgi ve Beceriler Alanındaki Yeterlik Ölçeği Ortalama Puanlarının Cinsiyete Göre t-Testi Sonuçları

Cinsiyet	N	$\bar{X}$	S	sd	t	p
Erkek	208	3,9333	0,5971	241	1,880	0,065
Kadın	43	4,1223	0,5996			

Araştırmamıza katılan İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin “Amaca Ulaştıracak Bilgi ve Beceriler” boyutu ortalama puanları, öğretmenlerin cinsiyetlerine göre t-testi sonuçları tablo 114’te verilmiştir. Bu bulgulara göre, araştırmaya katılan İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin, “Amaca Ulaştıracak Bilgi ve Beceriler” boyutundaki ortalama puanları ve cinsiyetleri arasında anlamlı bir fark yoktur [$t(241)=1.880$, $p>.05$]. Erkek öğretmenlerin “Amaca Ulaştıracak Bilgi ve Beceriler” boyutu ölçeği puan ortalamaları $\bar{X}=3,93$ iken bayan öğretmenlerin “Amaca Ulaştıracak Bilgi ve Beceriler” boyutu ölçeği puan ortalamaları $\bar{X}=4,12$ ’dir. Tablo değerleri varyansların eşitsizliği varsayımına göre alınmıştır.

Tablo 115. Amaca Ulaştıracak Bilgi ve Beceriler Alanındaki Yeterlik Ölçeği Ortalama Puanlarının Medeni Duruma Göre t-Testi Sonuçları

Medeni Durum	N	$\bar{X}$	S	sd	t	p
Evli	229	3,9692	0,5945	249	0,254	0,802
Bekar	22	3,9289	0,7225			

Araştırmamıza katılan İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin “Amaca Ulaştıracak Bilgi ve Beceriler” ölçeği ortalama puanları, öğretmenlerin medeni durumlarına göre t-testi sonuçları tablo 115’te verilmiştir. Bu bulgulara göre, araştırmaya katılan İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin, “Amaca Ulaştıracak Bilgi ve Beceriler” boyutundaki ortalama puanları ve medeni durumları arasında anlamlı bir fark yoktur [$t(249)=0.254$, $p>.05$]. Evli İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin, “Amaca Ulaştıracak Bilgi ve Beceriler” ölçeği puan ortalamaları $\bar{X}=3,96$ iken bekar İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin “Amaca

Ulaştıracak Bilgi ve Beceriler” ölçeği puan ortalamaları $\bar{X}=3,92$ ’dir. Tablo değerleri varyansların eşitsizliği varsayımına göre alınmıştır.

Tablo 116. Amaca Ulaştıracak Bilgi ve Beceriler Ölçeği Ortalama Puanlarının Öğrenim Durumuna Göre t-Testi Sonuçları

Öğrenim Durumu	N	$\bar{X}$	S	sd	t	p
Lisans	233	4,0069	,5719	249	3,088	0,006
Lisansüstü	18	3,4324	,7731			

Araştırmamıza katılan İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin “Amaca Ulaştıracak Bilgi ve Beceriler” boyutu ortalama puanları, öğretmenlerin öğrenim durumuna göre t-testi sonuçları tablo 116’da verilmiştir. Bu bulgulara göre, araştırmaya katılan İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin, “Amaca Ulaştıracak Bilgi ve Beceriler” boyutundaki ortalama puanları ve öğrenim durumları arasında anlamlı bir fark vardır [$t(249)=3.088$, $p<.05$]. Lisans düzeyinde öğrenim durumuna sahip öğretmenlerin “Etkili İletişim Bilgi ve Tekniklerini Kullanma” boyutu ölçeği puan ortalamaları $\bar{X}=4,00$ iken lisansüstü öğrenim durumuna sahip öğretmenlerin “Amaca Ulaştıracak Bilgi ve Beceriler” boyutu ölçeği puan ortalamaları $\bar{X}=3,43$ ’tür. Lisans düzeyinde öğrenim durumuna sahip olan öğretmenler, lisansüstü öğrenim durumuna sahip öğretmenlerden belirtilen yeterliklere daha yüksek düzeyde sahiptir. Lisansüstü mezunu öğretmenlerin, lisansüstü eğitimleri boyunca sürekli çalıştıkları alanla ilgilenmeleri, mesailerinin büyük bir kısmını araştırmalarıyla geçirmeleri, bu yönde kendilerini geliştirmeye çalışmaları sebebiyle, lisans mezunlarına göre yeterlik düzeyleri daha düşüktür. Tablo değerleri, varyansların eşitsizliği varsayımına göre alınmıştır.

Tablo 117. Amaca Ulaştıracak Bilgi ve Beceriler Ölçeği Ortalama Puanlarının Mezun Olunan Lise Türüne Göre t-Testi Sonuçları

Mezun Olunan Lise Türü	N	$\bar{X}$	S	sd	t	p
İmam Hatip Lisesi	184	3,9794	0,5911	249	0,571	0,569
Diğer Lise Türleri	67	3,9280	0,6455			

Araştırmamıza katılan İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin “Amaca Ulaştıracak Bilgi ve Beceriler” ölçeği ortalama puanları, öğretmenlerin mezun olduğu lise türüne göre t-testi sonuçları tablo 117’de verilmiştir. Bu bulgulara göre, araştırmaya katılan İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin, “Amaca Ulaştıracak Bilgi ve Beceriler” boyutundaki ortalama puanları ve mezun oldukları lise türü arasında anlamlı bir fark yoktur [$t(249)=0.571, p>.05$]. İmam Hatip Lisesi mezunu İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin, “Amaca Ulaştıracak Bilgi ve Beceriler” ölçeği puan ortalamaları $\bar{X}=3,97$ iken diğer lise türleri mezunu İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin “Amaca Ulaştıracak Bilgi ve Beceriler” ölçeği puan ortalamaları $\bar{X}=3,92$ ’dir. Tablo değerleri, varyansların eşitliği varsayımına göre alınmıştır.

Tablo 118. Amaca Ulaştıracak Bilgi ve Beceriler Ölçeği Ortalama Puanlarının Görev Yapılan Yerleşim Merkezine Göre t-Testi Sonuçları

Görev Yapılan Yerleşim Merkezi	N	$\bar{X}$	S	sd	t	p
Büyük Şehir	171	4,003	0,5850	249	1,279	0,203
İlçe Merkezi	80	3,8918	0,6438			

Araştırmamıza katılan İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin “Amaca Ulaştıracak Bilgi ve Beceriler” ölçeği ortalama puanları, öğretmenlerin görev yapılan yerleşim merkezine göre t-testi sonuçları tablo 118’de verilmiştir. Bu bulgulara göre, araştırmaya katılan İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin, “Amaca Ulaştıracak Bilgi ve Beceriler” boyutundaki ortalama puanları ve görev yaptıkları yerleşim merkezi arasında anlamlı bir fark yoktur [$t(249)=1.279, p>.05$]. Büyük şehir görev yapan İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin, “Amaca Ulaştıracak Bilgi ve Beceriler” ölçeği puan ortalamaları $\bar{X}=4,00$ iken ilçe merkezinde görev yapan İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin “Amaca Ulaştıracak Bilgi ve Beceriler” ölçeği puan ortalamaları $\bar{X}=3,89$ ’dur. Tablo değerleri, varyansların eşitsizliği varsayımına göre alınmıştır.

Tablo 119. Amaca Ulaştıracak Bilgi ve Beceriler Ölçeği Ortalama Puanlarının Hizmet İçi Eğitim Kursuna Katılma Durumuna Göre t-Testi Sonuçları

Hizmet İçi Eğitim Kursuna Katılma Durumu	N	$\bar{X}$	S	sd	t	p
Evet	138	3,9518	0,6240	249	0,404	0,686
Hayır	113	3,9827	0,5838			

Araştırmamıza katılan İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin “Amaca Ulaştıracak Bilgi ve Beceriler” ölçeği ortalama puanları, öğretmenlerin hizmet içi eğitim kursuna katılma durumuna göre t-testi sonuçları tablo 119’da verilmiştir. Bu bulgulara göre, araştırmaya katılan İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin, “Amaca Ulaştıracak Bilgi ve Beceriler” boyutundaki ortalama puanları ve hizmet içi eğitim kurslarına katılım durumları arasında anlamlı bir fark yoktur [$t(249)=0.404$, $p>.05$]. Hizmet içi eğitim kursuna katılan İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin, “Amaca Ulaştıracak Bilgi ve Beceriler” ölçeği puan ortalamaları $\bar{X}=3,95$ iken hizmet içi eğitim kursuna katılmamış İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin “Amaca Ulaştıracak Bilgi ve Beceriler” ölçeği puan ortalamaları $\bar{X}=3,98$ ’dir. Tablo değerleri, varyansların eşitsizliği varsayımına göre alınmıştır.

Tablo 120. Amaca Ulaştıracak Bilgi ve Beceriler Ölçeği Ortalama Puanlarının Alanla İlgili (İlahiyat, Eğitim) Akademik Dergi Takip durumuna Göre t-Testi Sonuçları

Alanla İlgili (İlahiyat, Eğitim) Akademik Dergi Takibi	N	$\bar{X}$	S	sd	t	p
Evet	115	4,0030	0,6219	249	0,894	0,372
Hayır	135	3,9304	0,5918			

Araştırmamıza katılan İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin “Amaca Ulaştıracak Bilgi ve Beceriler” ölçeği ortalama puanları, öğretmenlerin alanla ilgili (İlahiyat, Eğitim) akademik dergi takip durumlarına göre t-testi sonuçları tablo 120’de verilmiştir. Bu bulgulara göre, araştırmaya katılan İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin, “Amaca Ulaştıracak Bilgi ve Beceriler” boyutundaki ortalama puanları ve alanla ilgili akademik dergi takipleri arasında anlamlı bir fark yoktur

[$t(249)=0.894$, $p>.05$]. Alanla ilgili (İlahiyat, Eğitim) akademik dergi takip eden İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin, “Amaca Ulaştıracak Bilgi ve Beceriler” ölçeği puan ortalamaları $\bar{X}=4,00$ iken alanla ilgili (İlahiyat, Eğitim) akademik dergi takip etmeyen İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin, “Amaca Ulaştıracak Bilgi ve Beceriler” ölçeği puan ortalamaları $\bar{X}=3,93$ ’tür. Tablo değerleri, varyansların eşitsizliği varsayımına göre alınmıştır.

Tablo 121. Amaca Ulaştıracak Bilgi ve Beceriler Ölçeği Ortalama Puanlarının Eş Durumuna(Recode) Göre t-Testi Sonuçları

Eşlerin Durumu(Recode)	Çalışma	N	$\bar{X}$	S	sd	t	p
Çalışıyor		93	3,9649	0,640	226	0,148	0,883
Çalışmıyor		158	3,9768	0,562			

Araştırmamıza katılan İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin “Amaca Ulaştıracak Bilgi ve Beceriler” ölçeği ortalama puanlarının, öğretmenlerin eş durumuna(Recode) göre t-testi sonuçları tablo 121’de verilmiştir. Bu bulgulara göre, araştırmaya katılan İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin, “Amaca Ulaştıracak Bilgi ve Beceriler” boyutundaki ortalama puanları ve eş durumları(Recode) arasında anlamlı bir fark yoktur [$t(249)=0.148$, $p>.05$]. Eşleri çalışan İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin, “Amaca Ulaştıracak Bilgi ve Beceriler” ölçeği puan ortalamaları $\bar{X}=3,96$ iken eşleri çalışmayan İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin “Amaca Ulaştıracak Bilgi ve Beceriler” ölçeği puan ortalamaları $\bar{X}=3,97$ ’dir. Tablo değerleri, varyansların eşitliği varsayımına göre alınmıştır.

Tablo 122. Amaca Ulaştıracak Bilgi ve Beceriler Ölçeği Ortalama Puanlarının Branşlara(Recode) Göre t-Testi Sonuçları

Branş(Recode)	N	$\bar{X}$	S	sd	t	p
İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenliği	233	3,9737	,6054	249	0,828	0,46
Diğer Branş	18	3,8623	,6100			

Araştırmamıza katılan İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin “Amaca Ulaştıracak Bilgi ve Beceriler” ortalama puanları, öğretmenlerin branşlarına(Recode) göre t-testi sonuçları tablo122’de verilmiştir. Bu bulgulara göre, araştırmaya katılan İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin, “Amaca Ulaştıracak Bilgi ve Beceriler” boyutundaki ortalama puanları ve branşları(Recode) arasında anlamlı bir fark yoktur [$t(249)=0.828, p>.05$]. Branşı İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenliği olan öğretmenlerin, “Amaca Ulaştıracak Bilgi ve Beceriler” boyutu ölçeği puan ortalamaları $\bar{X}=3,97$ iken diğer branşlardan olan öğretmenlerin, “Amaca Ulaştıracak Bilgi ve Beceriler” boyutu ölçeği puan ortalamaları $\bar{X}=3,86$ ’dır. Tablo değerleri, varyansların eşitsizliği varsayımına göre alınmıştır.

Tablo 123. Öğretmenlerin, Amaca Ulaştıracak Bilgi ve Beceriler Ölçeği Boyutuna İlişkin Öğretmenlerin Meslekteki Kıdemlerine (Recode) Göre Analizi

Öğretmenlerin Meslekteki Kıdemleri (Recode)	N	$\bar{X}$	S
0-5 Yıl	28	3,97	,52
6-10 Yıl	79	3,93	,63
11-20 Yıl	106	3,96	,60
21 ve Üzeri	38	4,00	,60
Toplam	251	3,96	,60

Öğretmenlerin, “Amaca Ulaştıracak Bilgi ve Beceriler” boyutuna ilişkin yeterli düzeylerinin, öğretmenlerin meslekteki kıdemine (Recode) göre varyans analizi sonuçları tablo 124’te verilmiştir.

Tablo 124. Öğretmenlerin, Amaca Ulaştıracak Bilgi ve Beceriler Boyutuna İlişkin Yeterlik Düzeylerinin Öğretmenlerin Meslekteki Kıdemlerine (Recode) Göre Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplararası	,131	3	4,359	,118	,950
Gruplariçi	91,438	247	,370		
Toplam	91,569	250			

Tablo 124’te verilen bulgulara göre öğretmenlerin, “Amaca Ulaştıracak Bilgi ve Beceriler” boyutuna sahip olma düzeyleri ve öğretmenlerin meslekteki kıdemleri(Recode) arasında anlamlı bir fark yoktur [$F(3-247)=.118, p>.05$].

Tablo 125. Öğretmenlerin, Amaca Ulaştıracak Bilgi ve Beceriler Boyutuna İlişkin Öğretmenlerin Çocuk Sayısına(Recode) Göre Analizi

Çocuk Sayısı(Recode)	N	$\bar{X}$	S
Çocuksuz	30	3,97	,64
1 Çocuk	53	3,96	,63
2 Çocuk	115	3,93	,61
3 ve daha fazlası	53	4,03	,54
Toplam	251	3,96	,60

Öğretmenlerin, “Amaca Ulaştıracak Bilgi ve Beceriler” boyutuna ilişkin yeterlik düzeylerinin, öğretmenlerin çocuk sayısına(Recode) göre varyans analizi sonuçları tablo 126’da verilmiştir.

Tablo 126. Öğretmenlerin, Amaca Ulaştıracak Bilgi ve Beceriler Boyutuna İlişkin Yeterlik Düzeylerinin Çocuk Sayısına(Recode) Göre Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplararası	0,384	3	0,128	0,347	,792
Gruplarıçi	91,185	247	,369		
Toplam	91,569	250			

Tablo 126.'da verilen bulgulara göre öğretmenlerin, “Amaca Ulaştıracak Bilgi ve Beceriler” boyutuna sahip olma düzeyleriyle öğretmenlerin çocuk sayısı(Recode) arasında anlamlı bir fark yoktur [$F(3-247)=.347, p>.05$].

Tablo 127. Öğretmenlerin, Amaca Ulaştıracak Bilgi ve Beceriler Boyutuna İlişkin Öğretmenlerin Mezun Oldukları Fakülteye (Recode) Göre Analizi

Mezun Olunan Fakülte (Recode)	N	$\bar{X}$	S
Yüksek İslam Enstitüsü	28	4,06	,58
İlahiyat Fakültesi	205	3,96	,60
Eğitim Fakültesi	6	3,63	,86
Diğer	8	3,91	,52
Toplam	247	3,96	,60

Öğretmenlerin, “Amaca Ulaştıracak Bilgi ve Beceriler” boyutuna ilişkin yeterlik düzeylerinin, öğretmenlerin mezun oldukları fakülteye(Recode) göre varyans analizi sonuçları tablo 128’de verilmiştir.

Tablo 128. Öğretmenlerin, Amaca Ulaştıracak Bilgi ve Beceriler Boyutuna İlişkin Yeterlik Düzeylerinin Mezun Olunan Fakülteye (Recode) Göre Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplararası	0,964	3	,321	,862	,461
Gruplariçi	90,476	247	,372		
Toplam	91,440	250			

Tablo 128’de verilen bulgulara göre öğretmenlerin, “Amaca Ulaştıracak Bilgi ve Beceriler” boyutuna sahip olma düzeyleri ve öğretmenlerin mezun oldukları fakülte(RecodeE) arasında anlamlı bir fark yoktur [$F(3-247)=.862, p>.05$].

Tablo 129. Öğretmenlerin, Amaca Ulaştıracak Bilgi ve Beceriler Boyutuna İlişkin Öğretmenlerin Haftalık Ders Yüklerine (Recode) Göre Analizi

Haftalık Ders Yüğü (Recode)	N	$\bar{X}$	S
8 saat ve Altı	25	3,83	,64
9 ile 18 Saat Arası	67	3,86	,63
19 ile 28 Saat Arası	130	4,02	,59
29 Saat ve Üzeri	29	4,02	,52
Toplam	251	3,96	,60

Öğretmenlerin, “Amaca Ulaştıracak Bilgi ve Beceriler“ boyutuna ilişkin yeterlik düzeylerinin, öğretmenlerin haftalık ders yüklerine (Recode) göre varyans analizi sonuçları tablo 130’da verilmiştir.

Tablo 130. Öğretmenlerin, Amaca Ulaştıracak Bilgi ve Beceriler Boyutuna İlişkin Yeterlik Düzeylerinin Öğretmenlerin Haftalık Ders Yüklerine (Recode) Göre Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplararası	1,692	3	,564	1,550	,202
Gruplariçi	89,877	247	,364		
Toplam	91,569	250			

Tablo 130’da verilen bulgulara göre öğretmenlerin, “Amaca Ulaştıracak Bilgi ve Beceriler” boyutuna sahip olma düzeyleri ve öğretmenlerin haftalık ders yükleri(Recode) arasında anlamlı bir fark yoktur [$F(3-247)=1.550$, $p>.05$].

Tablo 131. Öğretmenlerin, Amaca Ulaştıracak Bilgi ve Beceriler Boyutuna İlişkin Öğretmenlerin Katıldığı Hizmet İçi Eğitim Sayısına (Recode) Göre Analizi

Katılman Hizmet İçi Eğitim Sayısı (Recode)	N	$\bar{X}$	S
Almayanlar	112	3,99	,57
1 Kez Katılanlar	66	3,96	,61
2 Kez Katılanlar	33	3,97	,62
3 Kez ve Üzerinde Katılanlar	40	3,89	,66
Toplam	251	3,96	,60

Öğretmenlerin, “Amaca Ulaştıracak Bilgi ve Beceriler“ boyutuna ilişkin yeterlik düzeylerinin, öğretmenlerin katıldıkları hizmet içi eğitim kursu sayısına(Recode) göre varyans analizi sonuçları tablo 132’de verilmiştir.

Tablo 132. Öğretmenlerin, Amaca Ulaştıracak Bilgi ve Beceriler Boyutuna İlişkin Yeterlik Düzeylerinin Öğretmenlerin Katıldığı Hizmet İçi Eğitim Sayısına (Recode) Göre Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplararası	,309	3	,103	,279	,841
Gruplariçi	91,259	247	,369		
Toplam	91,569	250			

Tablo 132’de verilen bulgulara göre öğretmenlerin, “Amaca Ulaştıracak Bilgi ve Beceriler” boyutuna sahip olma düzeyleri ve öğretmenlerin katıldıkları hizmet içi eğitim kursuna katılım sayısı(Recode) arasında anlamlı bir fark yoktur [$F(3-247)=.279, p>.05$].

Tablo 133. Öğretmenlerin, Amaca Ulaştıracak Bilgi ve Beceriler Boyutuna İlişkin Öğretmenlerin Öğretmenlik Dışında Üstlendiği İdari Görevlere Göre Analizi

Öğretmenlik Dışında Üstlenilen İdari Görevler	N	$\bar{X}$	S
İdari Görevi Olmayanlar	205	3,97	,59
Müdür Yardımcısı	41	3,93	,63
Müdür	5	3,70	1,00
Total	251	3,96	,60

Öğretmenlerin, “Amaca Ulaştıracak Bilgi ve Beceriler” boyutuna ilişkin yeterli düzeylerinin, öğretmenlerin öğretmenlik dışında üstlendikleri idari görevlere göre varyans analizi sonuçları tablo 134’te verilmiştir.

Tablo 135. Öğretmenlerin, Amaca Ulaştıracak Bilgi ve Beceriler Boyutuna İlişkin Yeterlik Düzeylerinin, Öğretmenlerin Öğretmenlik Dışında Üstlendiği İdari Görevlere Göre Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplararası	,419	2	,209	,570	,566
Gruplariçi	91,150	248	,368		
Toplam	91,569	250			

Tablo 135’te verilen bulgulara göre öğretmenlerin, “Amaca Ulaştıracak Bilgi ve Beceriler” boyutuna sahip olma düzeyleri ve öğretmenlerin öğretmenlik dışında üstlendikleri idari görevler arasında anlamlı bir fark yoktur [$F(2-248)=.570$, $p>.05$].

Tablo 136. Öğretmenlerin, Amaca Ulaştıracak Bilgi ve Beceriler Boyutuna İlişkin Öğretmenlerin Aylık Kitap Okuma Sıklığına (Recode) Göre Analizi

Kitap Okuma Sıklığı (Recode)	N	$\bar{X}$	S
Bir kitap ve daha az	175	3,95	,58
İki ve üç kitap	55	4,14	,55
4 ve üzeri kitap	21	3,55	,74
Toplam	251	3,96	,60

Öğretmenlerin, “Amaca Ulaştıracak Bilgi ve Beceriler” boyutuna ilişkin yeterli düzeylerinin, öğretmenlerin aylık kitap okuma sıklıklarına(Recode) göre varyans analizi sonuçları tablo 137’de verilmiştir.

Tablo 137. Öğretmenlerin, Amaca Ulaştıracak Bilgi ve Beceriler Boyutuna İlişkin Yeterlik Düzeylerinin Aylık Kitap Okuma Sıklığına (Recode) Göre Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F*	p	Anlamlı Fark
Gruplararası	5,353	2	2,677	7,699	,001	1-2
Gruplariçi	86,216	248	,348			1-3
Toplam	91,569	250				2-3

* $p<.05$

Tablo 137’de verilen bulgular incelendiğinde “Amaca Ulaştırılacak Bilgi ve Beceriler” alanındaki yeterliklere öğretmenlerin sahip olma düzeylerinin aylık kitap okuma sıklığına(Recode) göre farklılık gösterdiği ortaya çıkmaktadır [$F(2-248)=7.699$, $p<.05$].

Aylık kitap okuma sıklığına(Recode) göre öğretmenlerin, belirtilen yeterliğe sahip olma düzeylerinde görülen bu değişikliğin nedeni, Aylık iki ve üç kitap okuyan öğretmenlerin, ayda bir kitap ve daha az okuyan ve 4 kitap ve üzeri kitap okuyan

öğretmenlere göre, yeterliklere daha yüksek sahip olmalarıdır. Aylık sürekli ve belirli sayıda kitap okuyan öğretmen, özellikle alanıyla ilgili okuduğu kitaplar sayesinde kitap okumayan veya dörtün üzerinde kitap okuyanlara göre daha yüksek düzeyde yeterliğe sahiptir.

Tablo 138. Öğretmenlerin, Amaca Ulaştıracak Bilgi ve Beceriler Boyutuna İlişkin Öğretmenlerin Oturduğu Binanın Mülkiyetine Göre Analizi

Oturulan Binanın Mülkiyeti	N	$\bar{X}$	S
Kendine Ait	80	4,00	,63
Kiracı	126	3,92	,59
Ailesine Ait	37	4,09	,54
Lojman	8	3,66	,63
Toplam	251	3,96	,60

Öğretmenlerin, “Amaca Ulaştıracak Bilgi ve Beceriler“ boyutuna ilişkin yeterlik düzeylerinin, öğretmenlerin oturdukları bina mülkiyetine göre varyans analizi sonuçları tablo 139’da verilmiştir.

Tablo 139. Amaca Ulaştıracak Bilgi ve Beceriler Boyutuna İlişkin Yeterlik Düzeylerinin Öğretmenlerin Oturduğu Binanın Mülkiyetine Göre Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplararası	1,687	3	,562	1,545	,203
Gruplariçi	89,882	247	,364		
Toplam	91,569	250			

Tablo 139’da verilen bulgulara göre öğretmenlerin, “Amaca Ulaştıracak Bilgi ve Beceriler” boyutuna sahip olma düzeyleri ve öğretmenlerin oturdukları binanın mülkiyeti arasında anlamlı bir fark yoktur [$F(3-247)=1.545, p>.05$].

Tablo 140. Öğretmenlerin, Amaca Ulaştıracak Bilgi ve Beceriler Boyutuna İlişkin Öğretmenlerin Ortalama Aylık Gelirlerine (Recode) Göre Analizi

Ortalama Aylık Gelir(Recode)	N	$\bar{X}$	S
700 Milyon ve altı	50	3,96	,51
701 Milyon-1 Milyar arası	113	3,94	,63
1001milyar ve üzeri	88	3,99	,62
Toplam	251	3,96	,60

Öğretmenlerin, “Amaca Ulaştıracak Bilgi ve Beceriler“ boyutuna ilişkin yeterlik düzeylerinin, öğretmenlerin ortalama aylık gelirlerine (Recode) göre varyans analizi sonuçları tablo 141’de verilmiştir.

Tablo 141. Öğretmenlerin, Amaca Ulaştıracak Bilgi ve Beceriler Boyutuna İlişkin Yeterlik Düzeylerinin Öğretmenlerin Ortalama Aylık Gelirlerine (Recode) Göre Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplararası	,121	2	6,029	,164	,849
Gruplariçi	91,448	248	,369		
Toplam	91,569	250			

Tablo 141’de verilen bulgulara göre öğretmenlerin, “Amaca Ulaştıracak Bilgi ve Beceriler” boyutuna sahip olma düzeyleri ve öğretmenlerin ortalama aylık gelirleri(Recode) arasında anlamlı bir fark yoktur [$F(2-248)=.164, p>.05$].

5. Öğretim Teknolojileri Yeterlikleri Alanındaki Yeterliklere İlişkin Bulgular

Araştırmaya katılan İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin “Öğretim Teknolojileri “ alanında öngörülen 9 yeterliğe sahip olma düzeylerine ait ortalama değerler tablo 142’de verilmiştir.

Tablo. 142 Öğretim Teknolojileri Alanındaki Yeterliklere Sahip Olma Düzeyleri

Yeterlik	X̄	Katılım Düzeyi
Öğte 2.Öğrenci başarısını değerlendirme teknikleri ve yöntemleri bilgisi	3.844	Oldukça
Öğte 7.Dersin hedef davranışlarıyla tutarlı ölçme ve değerlendirme araçları geliştirme	3.784	"
Öğte 6.Ölçme ve değerlendirme konusunda temel kavramlar bilgisi	3.784	"
Öğte 8.Programın uygulanmasıyla ilgili olarak ortaya çıkan sorunları saptama ve çözüm önerileri geliştirme	3.764	
Öğte 5.Sınıf yönetiminin ilkeleri ve modelleri bilgisi	3.685	"
Öğte 1.Konunun özelliğine uygun ölçme araçları ve test materyalleri geliştirme	3.645	"
Öğte 3.Temel, uygulamalı ve aksiyon araştırmaları bilgisi	3.625	"
Öğte 4.İhtiyaç-sorun değerlendirme yöntem bilgisi	3.621	"
Öğte 9.Eğitimde bilgisayarlardan etkin bir şekilde yararlanma	3.227	Orta

Tablo 142’de verilen bulgular incelendiğinde İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin yeterliklerden 8’ine “Oldukça” 1’ine “Orta” derecede sahip oldukları görülmektedir. Bulgulara göre, İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin en fazla sahip olduğu yeterlik sırasıyla, “Öğrenci başarısını değerlendirme teknikleri ve yöntemleri bilgisi”, “Dersin hedef davranışlarıyla tutarlı ölçme ve değerlendirme araçları geliştirme”, “Ölçme ve değerlendirme konusunda temel kavramlar bilgisi” şeklinde belirlenmiştir. En az sahip olunan üç yeterlik maddesi ise “Temel, uygulamalı ve aksiyon araştırmaları bilgisi”, “İhtiyaç-sorun değerlendirme yöntem bilgisi”, “Eğitimde bilgisayarlardan etkin bir şekilde yararlanma” dır.

Bu alandaki yeterlikler öğretmenin, öğrenci başarısı değerlendirme, İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersi programının ve dersinin uygulanmasına yönelik değerlendirmeleri yapabilmesiyle ilgilidir. Öğretmenin İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi programının ve dersinin uygulanmasında öğrenciyi değerlendirebilmesi için ölçme ve değerlendirmeye ilgili yeterliklere sahip olması gerekir. Çünkü dersi amacı, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersindeki eğitim-öğretim etkinliklerinden sonra öğrencinin olumlu davranışlar geliştirebilmesidir. Bunun takibini de ölçme ve değerlendirme yeterliklerine sahip İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmeni yapacaktır. Ölçme ve

değerlendirmeye yönelik yeterlikler de geçerli, güvenilir ve objektif değerlendirmelerle yapılabilir.

İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin “Eğitimde bilgisayarlardan etkin bir şekilde yararlanma” konusunda “orta” düzeyde yeterliklere sahip olmaları öğretmenlerin Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersinde bilgisayardan yeterince faydalanamadıklarını göstermektedir. Öğretmenin eğitim-öğretim sürecinde bilgisayardan yararlanması, eğitim-öğretim sürecinin daha etkili olmasını ve öğretmenin kendini geliştirmesini sağlayacaktır. Kendini geliştiren öğretmen çağın teknolojilerini ve eğitimle ilgili gelişmeleri takip edebilecektir. Eğitimin ömür boyu sürdüğü göz önüne alındığında öğretmenin “yaşam boyu öğrenme” sloganıyla sürekli kendini geliştirmesi gerekir.

İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersi öğretmenlerinin, 9 yeterlik maddesinden oluşan “Öğretim teknolojileri Yeterlikleri” boyutundaki yeterliklere “oldukça” ve “orta” düzeyinde sahip olması, onların bu yeterliklere ait davranışları kazandıklarını göstermektedir. İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin yeterliklere sahip olma düzeylerine ilişkin ortalama puanlar ise 3.227- 3.844 arasında değişmektedir.

“Öğretim Teknolojileri” alanındaki yeterlik düzeylerinin cinsiyet, medeni durum, mezun olduğu lise türü, okulun bulunduğu yerleşim merkezi, daha önce hizmet içi eğitim kursuna katılma durumu, alanla ilgili dergi takibi, eşin çalışma durumuna göre *Mann Whitney U Testi* sonuçları aşağıda verilmiştir.

Tablo 143. Öğretim Teknolojileri Yeterlikleri Ölçeği Ortalama Puanlarının Cinsiyete Göre Whitney U Testi Sonuçları

Cinsiyet	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	P
Erkek	208	122,79	25540,00	3804,0	,123
Kadın	43	141,53	6086,00		
Toplam	251				

Araştırmaya katılan İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin “Öğretim Teknolojileri Yeterlikleri” boyutundaki yeterlik ölçeğinden aldığı ortalama puanların, cinsiyete göre Mann Whitney U testi sonuçları tablo 143’te verilmiştir. Bu bulgulara göre araştırmaya katılan İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin, “Öğretim Teknolojileri Yeterlikleri” boyutundaki ortalama puanları ve cinsiyetleri arasında anlamlı bir fark yoktur ($U=3804.0$, $p>.05$).

Tablo 144. Öğretim Teknolojileri Yeterlikleri Ölçeği Ortalama Puanlarının Medeni Duruma Göre Mann Whitney U Testi Sonuçları

Medeni Durum	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	P
Evli	229	126,60	28991,00	2382,00	,673
Bekar	22	119,77	2635,00		
Toplam	251				

Araştırmaya katılan İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin “Öğretim Teknolojileri Yeterlikleri” boyutundaki yeterlik ölçeğinden aldığı ortalama puanların, medeni duruma göre Mann Whitney U testi sonuçları tablo 144’te verilmiştir. Bu bulgulara göre araştırmaya katılan İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin, “Öğretim Teknolojileri Yeterlikleri” boyutundaki ortalama puanları ve medeni durumları arasında anlamlı bir fark yoktur ($U=2382.00$, $p>.05$).

Tablo 145. Öğretim Teknolojileri Yeterlikleri Ölçeği Ortalama Puanlarının Öğrenim Durumuna Göre Mann Whitney U Testi Sonuçları

Öğrenim Durumu	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	P
Lisans	233	128,91	30036,00	1419,0	,02
Lisansüstü	18	88,33	1590,00		
Toplam	251				

Araştırmaya katılan İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin “Öğretim Teknolojileri Yeterlikleri” boyutundaki yeterlik ölçeğinden aldığı ortalama puanların, öğrenim durumlarına göre Mann Whitney U testi sonuçları tablo 145’te verilmiştir. Bu bulgulara göre araştırmaya katılan İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin, “Öğretim Teknolojileri Yeterlikleri” boyutundaki ortalama puanları ve öğrenim durumları arasında anlamlı bir fark vardır ($U=1419.0$, $p<.05$). Farkın kaynağını belirlemek için sıra ortalamaları dikkate alındığında, lisans mezunu İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersi öğretmenlerinin, lisansüstü mezunlarına göre “Öğretim Teknolojileri Yeterlikleri” boyutundaki yeterliklerine daha yüksek düzeyde sahip oldukları anlaşılmaktadır. Lisansüstü mezunu öğretmenlerin, lisansüstü eğitimleri boyunca sürekli çalıştıkları alanla ilgilenmeleri, mesailerinin büyük bir kısmını araştırmalarıyla geçirmeleri, bu yönde kendilerini

geliştirmeye çalışmaları sebebiyle, lisans mezunlarına göre yeterlik düzeyleri daha düşüktür. Bu bulgu, öğrenim durumunun, “Öğretim Teknolojileri Yeterlikleri” boyutundaki yeterliklere sahip olma düzeyinde etkili olduğunu gösterir.

Tablo 146. Öğretim Teknolojileri Yeterlikleri Ölçeği Ortalama Puanlarının Mezun Olunan Lise Türüne Göre Mann Whitney U Testi Sonuçları

Mezun Olunan Lise Türü	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	P
İmam Hatip Lisesi	184	124,57	22921,50	5901,5	,605
Diğer Lise Türleri	67	129,92	8704,50		
Toplam	251				

Araştırmaya katılan İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin “Öğretim Teknolojileri Yeterlikleri” boyutundaki yeterlik ölçeğinden aldığı ortalama puanların, mezun oldukları lise türüne göre Mann Whitney U testi sonuçları tablo 146’da verilmiştir. Bu bulgulara göre araştırmaya katılan İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin, “Öğretim Teknolojileri Yeterlikleri” boyutundaki ortalama puanları ve mezun oldukları lise türleri arasında anlamlı bir fark yoktur ($U=5901.5$, $p>.05$).

Tablo 147. Öğretim Teknolojileri Yeterlikleri Ölçeği Ortalama Puanlarının Görev Yapılan Yerleşim Merkezi Türüne Göre Mann Whitney U Testi Sonuçları

Görev Yapılan Yerleşim Merkezi Türü	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	P
Büyük Şehir	171	133,63	22850,00	5536,0	,015
İlçe Merkezi	80	109,70	8776,00		
Toplam	251				

Araştırmaya katılan İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin “Öğretim Teknolojileri Yeterlikleri” boyutundaki yeterlik ölçeğinden aldığı ortalama puanların, öğretmenin görev yaptığı yerleşim merkezi türüne göre Mann Whitney U testi sonuçları tablo 147’de verilmiştir. Bu bulgulara göre araştırmaya katılan İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin, “Öğretim Teknolojileri Yeterlikleri”

boyutundaki ortalama puanları ve görev yaptıkları yerleşim merkezleri arasında anlamlı bir fark vardır ($U=5536.0$, $p<.05$). Farkın kaynağını belirlemek için sıra ortalamaları dikkate alındığında, Büyükşehir merkezinde görev yapan İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin, ilçe merkezinde görev yapan İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerine göre “Öğretim Teknolojileri Yeterlikleri” boyutundaki yeterliklerine daha yüksek düzeyde sahip oldukları anlaşılmaktadır. Şehir merkezindeki öğretmenlerin teknolojik olarak, ilçe merkezinde görev yapan öğretmenlere göre daha fazla imkanlara sahip olması, büyükşehir merkezinde okullarda bilgisayar sınıflarının daha büyük ve sayı olarak fazla olması, ilgili yayınların daha kolay takip edilebilmesi nedeniyle büyükşehirdeki öğretmenlerin yeterlik düzeyleri daha yüksektir. Bu bulgu, görev yapılan yerleşim yerinin, “Öğretim Teknolojileri Yeterlikleri” alanındaki yeterliklere sahip olma düzeyinde etkili olduğunu gösterir.

Tablo 148. Öğretim Teknolojileri Yeterlikleri Ölçeği Ortalama Puanlarının Hizmet İçi Eğitim Kursuna Katılım Durumuna Göre Mann Whitney U Testi Sonuçları

Hizmet İçi Eğitim Kursuna Katılım Durumu	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	P
Evet	138	124,61	17196,00	7605,0	,737
Hayır	113	127,70	14430,00		
Toplam	251				

Araştırmaya katılan İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin “Öğretim Teknolojileri Yeterlikleri” boyutundaki yeterlik ölçeğinden aldığı ortalama puanları, öğretmenin hizmet içi eğitim kursuna katılıp katılmamasına göre Mann Whitney U testi sonuçları tablo 148’de verilmiştir. Bu bulgulara göre araştırmaya katılan İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin, “Öğretim Teknolojileri Yeterlikleri” boyutundaki ortalama puanları ve hizmet içi eğitim kursuna katılım durumları arasında anlamlı bir fark yoktur ($U=7605.0$, $p>.05$).

Tablo 149. Öğretim Teknolojileri Yeterlikleri Ölçeği Ortalama Puanlarının Alanla İlgili Akademik Dergilerin Takibine Göre Mann Whitney U Testi Sonuçları

Alanla İlgili Akademik Dergilerin Takibi	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	P
Evet	115	131,24	15093,00	7217,0	,292
Hayır	136	121,57	16533,00		
Toplam	251				

Araştırmaya katılan İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin “Öğretim Teknolojileri Yeterlikleri” boyutundaki yeterlik ölçeğinden aldığı ortalama puanların, öğretmenlerin alanla ilgili akademik dergilerin takibine göre Mann Whitney U testi sonuçları tablo 149’da verilmiştir. Bu bulgulara göre araştırmaya katılan İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin, “Öğretim Teknolojileri Yeterlikleri” boyutundaki ortalama puanları ve alanla ilgili akademik dergi takip durumları arasında anlamlı bir fark yoktur ($U=7217.0$, $p>.05$).

Tablo 150. Öğretim Teknolojileri Yeterlikleri Ölçeği Ortalama Puanlarının Eş Durumuna(Recode) Göre Mann Whitney U Testi Sonuçları

Eşlerin Çalışma Durumu(Recode)	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	P
Çalışıyor	93	120,56	11212,50	6841,50	,362
Çalışmıyor	158	129,20	20413,50		
Toplam	251				

Araştırmaya katılan İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin “Öğretim Teknolojileri Yeterlikleri” boyutundaki yeterlik ölçeğinden aldığı ortalama puanların, öğretmen eşlerinin çalışma durumuna(Recode) göre Mann Whitney U testi sonuçları tablo 150’de verilmiştir. Bu bulgulara göre araştırmaya katılan İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin, “Öğretim Teknolojileri Yeterlikleri” boyutundaki ortalama puanları ve eşlerinin çalışma durumları(Recode) arasında anlamlı bir fark yoktur ($U=6841.50$, $p>.05$).

Tablo 151. Öğretim Teknolojileri Yeterlikleri Ölçeği Ortalama Puanlarının Branşa(Recode) Göre Mann Whitney U Testi Sonuçları

Brans (Recode)	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	P
İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenliği	233	124,61	29035,00	1774,000	,276
Diğer Brans	158	143,94	2591,00		
Toplam	251				

Araştırmaya katılan İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin “Öğretim Teknolojileri Yeterlikleri” boyutundaki yeterlik ölçeğinden aldığı ortalama puanların, öğretmenin branşına (Recode) göre Mann Whitney U testi sonuçları tablo 151’de verilmiştir. Bu bulgulara göre araştırmaya katılan İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerin, “Öğretim Teknolojileri Yeterlikleri” boyutundaki ortalama puanları ve branşları(Recode) arasında anlamlı bir fark yoktur ($U=1774,00$, $p>.05$)

Tablo 152. Öğretim Teknolojileri Yeterlikleri Ölçeği Ortalama Puanlarının Çocuk Sayısına (Recode) Göre Kruskal Wallis Testi Sonuçları

Çocuk Sayısı (Recode)	N	sd	χ^2	p
1 Çocuksuz	30	3	1.243	.743
2 1 Çocuk	53			
3 2 Çocuk	115			
4 3 ve daha fazlası	53			
Toplam	251			

İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin, “Öğretim Teknolojileri Yeterlikleri” boyutunda öğretmenlerin çocuk sayısına(Recode) göre ortalama puanları Kruskal Wallis testi sonuçları tablo 152’de verilmiştir. Analiz sonuçlarına göre araştırmamıza katılan, İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin “Öğretim Teknolojileri Yeterlikleri ” ölçeğinden aldıkları puanlar ve çocuk sayısı(Recode) arasında anlamlı bir fark yoktur [$\chi^2 (3) =1.243$, $p>.05$]. Bu bulgu, çocuk sayısının(Recode)

İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin, “Öğretim Teknolojileri Yeterlikleri” yeterliklerinde farklı etkilere sahip olmadığını göstermektedir.

Tablo 153. Öğretim Teknolojileri Yeterlikleri Ölçeği Ortalama Puanlarının Kıdeme (Recode) Göre Kruskal Wallis Testi Sonuçları

Kıdem (Recode)	N	sd	χ^2	p
1 0-5 Yıl	28	3	5.431	.143
2 6-10 Yıl	79			
3 11-20 Yıl	106			
4 21 ve Üzeri	38			
Toplam	251			

İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin, “Öğretim Teknolojileri Yeterlikleri” boyutunda öğretmenlerin kıdemlerine(Recode) göre ortalama puanları Kruskal Wallis testi sonuçları tablo 153’te verilmiştir. Analiz sonuçlarına göre araştırmamıza katılan, İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin, “Öğretim Teknolojileri Yeterlikleri” ölçeğinden aldıkları puanlar ve öğretmenlerin kıdemi(Recode) arasında anlamlı bir fark yoktur [$\chi^2(3)=5.431, p>.05$]. Bu bulgu kıdemin(Recode), İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersi öğretmenlerinin “Öğretim Teknolojileri Yeterlikleri” yeterliklerinde farklı etkilere sahip olmadığını göstermektedir.

Tablo 154. Öğretim Teknolojileri Yeterlikleri Ölçeği Ortalama Puanlarının Mezun Olunan Fakülteye (Recode)Göre Kruskal Wallis Testi Sonuçları

Mezun Olunan Fakülte (Recode)	N	sd	χ^2	p
1 Yüksek İslam Enstitüsü	28	3	1.430	.698
2 İlahiyat Fakültesi	205			
3 Eğitim Fakültesi	6			
4 Diğer	8			
Toplam	247			

İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin, “Öğretim Teknolojileri Yeterlikleri” boyutunda öğretmenlerin mezun olduğu fakülteye(Recode) göre ortalama puanları Kruskal Wallis testi sonuçları tablo 154’te verilmiştir. Analiz sonuçlarına göre araştırmamıza katılan İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin “Öğretim Teknolojileri Yeterlikleri” ölçeğinden aldıkları puanlar ve mezun olduğu fakülte(Recode) arasında anlamlı bir fark yoktur [$\chi^2(3)=1.430, p>.05$]. Bu bulgu, mezun olunan fakültenin(Recode) İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin “Öğretim Teknolojileri Yeterlikleri” yeterliklerinde farklı etkilere sahip olmadığını göstermektedir.

Tablo 155. Öğretim Teknolojileri Yeterlikleri Ölçeği Ortalama Puanlarının Haftalık Ders Yüküne (Recode) Göre Kruskal Wallis Testi Sonuçları

Haftalık Ders Yüğü(Recode)		N	sd	χ^2	p
1	8 Saat ve Altı	25	3	5.431	.143
2	9 ile 18 Saat Arası	67			
3	19 ile 28 Saat Arası	130			
4	29 Saat ve Üzeri	29			
Toplam		251			

İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin, “Öğretim Teknolojileri Yeterlikleri” boyutunda, öğretmenlerin haftalık ders yüküne(Recode) göre ortalama puanları Kruskal Wallis testi sonuçları tablo 155’te verilmiştir. Analiz sonuçlarına göre araştırmamıza katılan İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin, “Öğretim Teknolojileri Yeterlikleri” ölçeğinden aldıkları puanlar ve haftalık ders yükü(Recode) arasında anlamlı bir fark yoktur. [$\chi^2(3)= 5.431, p>.05$]. Bu bulgu, haftalık ders yükünün(Recode), İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersi öğretmenlerinin “Öğretim Teknolojileri Yeterlikleri” ‘nde farklı etkilere sahip olmadığını göstermektedir.

Tablo 156. Öğretim Teknolojileri Yeterlikleri Ölçeği Ortalama Puanlarının Hizmet İçi Eğitim Kurslarına Katılım Sayısına (Recode) Göre Kruskal Wallis Testi Sonuçları

Hizmet İçi Eğitim Kurslarına Katılım Sayısı (Recode)	N	sd	x ²	p
1 Katılmayanlar	112	3	.884	.824
2 1 Kez Katılanlar	66			
3 2 Kez Katılanlar	33			
4 3 ve Üzeri Katılanlar	40			
Toplam	251			

İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin, “Öğretim Teknolojileri Yeterlikleri” boyutunda öğretmenlerin, hizmet içi eğitim kurslarına katılım sayısına(Recode) göre ortalama puanları Kruskal Wallis testi sonuçları tablo 156’da verilmiştir. Analiz sonuçlarına göre, araştırmamıza katılan İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin “Öğretim Teknolojileri Yeterlikleri” ölçeğinden aldıkları puanlar ve hizmet içi eğitim kurslarına katılım sayısı(Recode) arasında anlamlı bir fark yoktur [$\chi^2(3) = .884, p > .05$]. Bu bulgu, hizmet içi eğitim kurslarına katılım sayısının(Recode) İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersi öğretmenlerinin “Öğretim Teknolojileri Yeterlikleri” yeterliklerinde farklı etkilere sahip olmadığını göstermektedir.

Tablo 157. Öğretim Teknolojileri Yeterlikleri Ölçeği Ortalama Puanlarının Öğretmenlik Dışı İdari Görevlere Göre Kruskal Wallis Testi Sonuçları

Öğretmenlik Dışı İdari Görevler	N	sd	x ²	p
1 İdari Görevi Olmayanlar	205	3	1.893	.388
2 Müdür Yardımcısı	41			
3 Müdür	5			
Toplam	251			

İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin, “Öğretim Teknolojileri Yeterlikleri” boyutunda öğretmenlik dışı idari görev alma durumuna göre ortalama puanları Kruskal Wallis testi sonuçları tablo 157’de verilmiştir.

Analiz sonuçları, araştırmaya katılan İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin, “Öğretim Teknolojileri Yeterlikleri” ölçeğinden aldıkları puanlar ve öğretmenlik dışı idari görevler arasında anlamlı bir fark yoktur [$\chi^2(2) = 1.893$, $p > .05$]. Bu bulgu, öğretmenlik dışı idari görev alanının İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin, “Öğretim Teknolojileri Yeterlikleri” yeterliklerinde farklı etkilere sahip olmadığını göstermektedir.

Tablo 158.Öğretim Teknolojileri Yeterlikleri Ölçeği Ortalama Puanlarının Kitap Okuma Sıklığına (Recode) Göre Kruskal Wallis Testi Sonuçları

Kitap Okuma Sıklığı (Recode)		N	sd	χ^2	p	Anlamlı Fark
1	Bir kitap ve daha az	205	2	10,107	,006	1-2
2	2-3 Kitap	41				1-3
3	4 ve üzeri kitap	5				2-3
Toplam		251				

İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin, “Öğretim Teknolojileri Yeterlikleri” boyutunda öğretmenlerin kitap okuma sıklığına(Recode) göre ortalama puanları Kruskal Wallis testi sonuçları tablo 158’de verilmiştir.

Analiz sonuçları, araştırmamıza katılan İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin “Öğretim Teknolojileri Yeterlikleri” ölçeğinden aldıkları puanlar ve kitap okuma sıklıkları arasında anlamlı bir fark vardır [$\chi^2(2) = 10.107$, $p < .05$]. Bu bulgu, kitap okuma sıklığının(Recode) İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersi öğretmenlerinin “Öğretim Teknolojileri Yeterlikleri”nde farklı etkilere sahip olduğunu göstermektedir. Ayda bir kitap ve daha az kitap okuyan İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenleriyle ayda 2-3 kitap okuyan öğretmenler arasında anlamlı bir fark vardır. Ayda bir kitap ve daha az kitap okuyan İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenleriyle ayda 4 ve üzeri kitap okuyan İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenleri arasında anlamlı bir fark vardır. Ayda 2-3 kitap okuyan İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenleriyle ayda 4 ve üzeri kitap okuyan İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenleri arasında anlamlı bir fark vardır. Teknolojik gelişmeleri ve bu gelişmelerin eğitim-öğretim yöntemleri ve tekniklerine etkisini öğrenmek, sürekli takip edebilmek için kitap okuma

önemli bir araçtır. Bu sebeple kitap okuma sıklığı öğretmenlerin belirtilen yeterliklere sahip olma düzeylerinde etkili bir faktördür.

Tablo 159. Öğretim Teknolojileri Yeterlikleri Ölçeği Ortalama Puanlarının Oturulan Binanın Mülkiyetine Göre Kruskal Wallis Testi Sonuçları

Oturulan Binanın Mülkiyeti		N	sd	χ^2	p
1	Kendine Ait	80	3	6.619	.085
2	Kiracı	126			
3	Ailesine Ait	37			
4	Lojman	8			
Toplam		251			

İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin, “Öğretim Teknolojileri Yeterlikleri” boyutunda öğretmenin oturduğu binanın mülkiyetine göre ortalama puanları Kruskal Wallis testi sonuçları tablo 159’da verilmiştir.

Analiz sonuçlarına göre araştırmamıza katılan İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin, “Öğretim Teknolojileri Yeterlikleri” ölçeğinden aldıkları puanlar ve öğretmenin oturduğu binanın mülkiyeti arasında anlamlı bir fark yoktur [$\chi^2(3)=6.619$, $p>.05$]. Bu bulgu, Öğretmenin oturduğu binanın mülkiyetinin İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin “Öğretim Teknolojileri Yeterlikleri” yeterliklerinde farklı etkilere sahip olmadığını göstermektedir.

Tablo 160. Öğretim Teknolojileri Yeterlikleri Ölçeği Ortalama Puanlarının Aylık Gelire (Recode) Göre Kruskal Wallis Testi Sonuçları

Aylık Gelir (Recode)		N	sd	χ^2	p
1	700 Milyon ve altı	50	2	.517	.772
2	701 Milyon-1 Milyar arası	113			
3	1001milyar ve üzeri	88			
Toplam		251			

İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin, “Öğretim Teknolojileri Yeterlikleri” boyutunda öğretmenin aylık gelirine(Recode) göre ortalama puanları Kruskal Wallis testi sonuçları Tablo 160.’da verilmiştir.

Analiz sonuçlarına göre araştırmamıza katılan İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin, “Öğretim Teknolojileri Yeterlikleri” ölçeğinden aldıkları puanlar ve öğretmenin aylık geliri(Recode) arasında anlamlı bir fark yoktur[$x^2(2) = .517$, $p > .05$]. Bu bulgu, öğretmenin o aylık gelirine(Recode) göre İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin “Öğretim Teknolojileri Yeterlikleri” yeterliklerinde farklı etkilere sahip olmadığını göstermektedir.

6. Çocuk Merkezli Yaklaşım Alanındaki Yeterliklere İlişkin Bulgular

Araştırmaya katılan İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin “Çocuk Merkezli Yaklaşım” alanında öngörülen 4 yeterliğe sahip olma düzeylerine ait ortalama değerler tablo 161’de verilmiştir

Tablo 161. Çocuk Merkezli Yaklaşım Alanındaki Yeterliklere Sahip Olma Düzeyleri

Yeterlik	X̄	Katılım Düzeyi
Çome 4.Öğretim süreci sırasında bireysel farklılıkları dikkate alma	3.9880	Oldukça
Çome 3.Çocuğun gelişim özelliklerinin ortaya çıkardığı ihtiyaçları tanıma	3.8725	“
Çome 2.Çocukların gelişim özelliklerinden kaynaklanan sorunların çözümünde rehberlik etme	3.8048	“
Çome 1.Çocuğun gelişim bilgisi özellikleri bilgisi	3.7211	“

Tablo 161’de verilen bulgular incelendiğinde İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin yeterliklerden 4’üne de “oldukça” derecede sahip oldukları görülmektedir. Bulgulara göre İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi öğretmenlerinin en fazla sahip olduğu yeterlik “Öğretim süreci sırasında bireysel farklılıkları dikkate alma” şeklinde belirlenmiştir. En az sahip olunan yeterlik maddesi ise “Çocuğun gelişim bilgisi özellikleri bilgisi” dir.

Bu alandaki yeterlikler öğretmenin çocuğun fiziksel, duygusal ve zihinsel gelişimi hakkında bilgi sahibi olmasını, çocuk gelişimi sonucu ortaya çıkan ihtiyaçları göz önüne alarak öğretim etkinliklerini planlanmasını, öğrencini gelişimini takip ederek ona rehberlik edebilme yeterliklerini içermektedir. İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin çocuğun gelişim özellikleri bilgisi ile ilgili yeterliğe daha düşük düzeyde sahip oldukları görülmektedir. Bunda öğretmenlerin, teorik olarak çocuk gelişimi hakkında

bilgi sahibi olmamaları etkili olabilir. Ancak öğretmenin, çocuğa öğretim etkinliklerinde ve ders dışında rehberlik edebilmesi için bu yeterliklere sahip olması gerekmektedir.

İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin, 4 yeterlik maddesinde oluşan “Çocuk Merkezli Yaklaşım” alanındaki yeterliklere “oldukça” düzeyinde sahip olması, onların bu yeterliklere ait davranışları kazandıklarını göstermektedir. İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin yeterliklere sahip olma düzeylerine ilişkin ortalama puanlar ise 3.836- 4.513 arasında değişmektedir.

Araştırmaya katılan İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersi öğretmenlerinin analiz değişkenlerine göre oluşturdukları “Çocuk Merkezli Yaklaşım” alanına ilişkin yeterlikleri gerçekleştirme düzeyleri Mann Whitney U testi sonuçları Tablo.. verilmiştir.

Tablo 162. Çocuk Merkezli Yaklaşım Ölçeği Ortalama Puanlarının Cinsiyete Göre Whitney U Testi Sonuçları

Cinsiyet	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	P
Erkek	208	120,80	25126,50	3390,5	,011
Kadın	43	151,15	6499,50		
Toplam	251				

Araştırmaya katılan İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin, “Çocuk Merkezli Yaklaşım” boyutundaki yeterlik ölçeğinden aldığı ortalama puanların cinsiyete göre Mann Whitney U testi sonuçları tablo 162’de verilmiştir. Bu bulgulara göre araştırmaya katılan İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin, “Çocuk Merkezli Yaklaşım” boyutundaki ortalama puanları ve cinsiyetleri arasında anlamlı bir fark vardır ($U=3390.50$, $p<.05$). Farkın kaynağını tespit için sıra ortalamaları dikkate alındığında, kadın İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerin erkek İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerine göre “Çocuk Merkezli Yaklaşım” boyutundaki yeterlik düzeylerinin daha yüksek olduğu anlaşılmaktadır. Bu bulgu cinsiyetin, İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerin “Çocuk Merkezli Yaklaşım” alanındaki yeterlik düzeylerini artırmada etkili olduğunu göstermektedir. Kadın öğretmenlerin fitratlarında olan annelik duyguları sebebiyle çocukla daha iyi iletişim kurmaları, çocuğu daha iyi anlaması ve onlara şefkat ve merhametle yaklaşmaları nedeniyle “Çocuk Merkezli Yaklaşım” boyutundaki yeterliklere daha yüksek düzeyde sahiptir.

Tablo 163. Çocuk Merkezli Yaklaşım Ölçeği Ortalama Puanlarının Medeni Duruma Göre Mann Whitney U Testi Sonuçları

Medeni Durum	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	P
Evli	229	126,60	28991,00	2382,00	,673
Bekar	22	119,77	2635,00		
Toplam	251				

Araştırmaya katılan İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin “Çocuk Merkezli Yaklaşım” boyutundaki yeterlik ölçeğinden aldığı ortalama puanların, medeni duruma göre Mann Whitney U testi sonuçları tablo 163’te verilmiştir. Bu bulgulara göre araştırmaya katılan İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin, “Çocuk Merkezli Yaklaşım” boyutundaki ortalama puanları ve medeni durumları arasında anlamlı bir fark yoktur ($U=2382.00$, $p>.05$).

Tablo 164. Çocuk Merkezli Yaklaşım Ölçeği Ortalama Puanlarının Öğrenim Durumuna Göre Mann Whitney U Testi Sonuçları

Öğrenim Durumu	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	P
Lisans	233	129,12	30085,50	1369,50	,013
Lisansüstü	18	85,58	1540,50		
Toplam	251				

Araştırmaya katılan İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin “Çocuk Merkezli Yaklaşım” boyutundaki yeterlik ölçeğinden aldığı ortalama puanların, öğrenim durumlarına göre Mann Whitney U testi sonuçları tablo 164’te verilmiştir. Bu bulgulara göre araştırmaya katılan İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin, “Çocuk Merkezli Yaklaşım” boyutundaki ortalama puanları ve öğrenim durumları arasında anlamlı bir fark vardır. ($U=1369.50$, $p<.05$). Farkın kaynağını tespit etmek için sıra ortalamaları dikkate alındığında, lisans mezunu İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersi öğretmenlerinin, lisansüstü mezunlarına göre “Çocuk Merkezli Yaklaşım” boyutundaki yeterliklere daha yüksek düzeyde sahip oldukları anlaşılmaktadır. Bu bulgu,

öğrenim durumunun, “Çocuk Merkezli Yaklaşım” boyutundaki yeterliklere sahip olma düzeyinde etkili olduğunu gösterir.

Tablo 165. Çocuk Merkezli Yaklaşım Ölçeği Ortalama Puanlarının Mezun Olunan Lise Türüne Göre Mann Whitney U Testi Sonuçları

Mezun Olunan Lise Türü	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	P
İmam Hatip Lisesi	184	123,93	22803,00	5783,0	,447
Diğer Lise Türleri	67	131,69	8823,00		
Toplam	251				

Araştırmaya katılan İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin “Çocuk Merkezli Yaklaşım” boyutundaki yeterlik ölçeğinden aldığı ortalama puanların, mezun oldukları lise türüne göre Mann Whitney U testi sonuçları tablo 165’te verilmiştir. Bu bulgulara göre araştırmaya katılan İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin, “Çocuk Merkezli Yaklaşım” boyutundaki ortalama puanları ve mezun oldukları lise türleri arasında anlamlı bir fark yoktur ($U=5783.0, p>.05$).

Tablo 166. Çocuk Merkezli Yaklaşım Ölçeği Ortalama Puanlarının Görev Yapılan Yerleşim Merkezi Türüne Göre Mann Whitney U Testi Sonuçları

Görev Yapılan Yerleşim Merkezi Türü	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	P
Büyük Şehir	171	128,86	22035,50	6350,5	,353
İlçe Merkezi	80	119,88	9590,50		
Toplam	251				

Araştırmaya katılan İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin “Çocuk Merkezli Yaklaşım” boyutundaki yeterlik ölçeğinden aldığı ortalama puanların, öğretmenin görev yaptığı yerleşim merkezi türüne göre Mann Whitney U testi sonuçları tablo 166’da verilmiştir. Bu bulgulara göre araştırmaya katılan İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin, “Çocuk Merkezli Yaklaşım” boyutundaki ortalama

puanları ve görev yaptıkları yerleşim merkezi arasında anlamlı bir fark yoktur ($U=6350.5, p>.05$).

Tablo 167. Çocuk Merkezli Yaklaşım Ölçeği Ortalama Puanlarının Hizmet İçi Eğitim Kursuna Katılım Durumuna Göre Mann Whitney U Testi Sonuçları

Hizmet İçi Eğitim Kursuna Katılım Durumu	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	P
Evet	138	124,56	17189,50	7598,5	,724
Hayır	113	127,76	14436,50		
Toplam	251				

Araştırmaya katılan İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin “Çocuk Merkezli Yaklaşım” boyutundaki yeterlik ölçeğinden aldığı ortalama puanların, öğretmenin hizmet içi eğitim kursuna katılıp katılmamasına göre Mann Whitney U testi sonuçları tablo 167’de verilmiştir. Bu bulgulara göre araştırmaya katılan İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin, “Çocuk Merkezli Yaklaşım” boyutundaki ortalama puanları ve hizmet içi eğitim kurslarına katılım durumları arasında anlamlı bir fark yoktur ($U=7598.5, p>.05$).

Tablo 168. Çocuk Merkezli Yaklaşım Ölçeği Ortalama Puanlarının Alanla İlgili Akademik Dergilerin Takibine Göre Mann Whitney U Testi Sonuçları

Alanla İlgili Akademik Dergilerin Takibi	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	P
Evet	115	130,45	15001,50	7308,5	,364
Hayır	136	122,24	16624,50		
Toplam	251				

Araştırmaya katılan İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin “Çocuk Merkezli Yaklaşım” boyutundaki yeterlik ölçeğinden aldığı ortalama puanların, öğretmenlerin alanla ilgili akademik dergilerin takibine göre Mann Whitney U testi sonuçları tablo 168’de verilmiştir. Bu bulgulara göre araştırmaya katılan İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerin, “Çocuk Merkezli Yaklaşım” boyutundaki ortalama

puanları ve alanla ilgili akademik dergi takipleri arasında anlamlı bir fark yoktur ($U=7308.5$, $p>.05$).

Tablo 169. Çocuk Merkezli Yaklaşım Ölçeği Ortalama Puanlarının Eş Durumuna(RECODE) Göre Mann Whitney U Testi Sonuçları

Eşlerin Çalışma Durumu(Recode)	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	P
Çalışıyor	93	129,65	12057,00	7008,00	,535
Çalışmıyor	158	123,85	19569,00		
Toplam	251				

Araştırmaya katılan İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin “Çocuk Merkezli Yaklaşım” boyutundaki yeterlik ölçeğinden aldığı ortalama puanların, öğretmenin eşlerinin çalışma durumuna(Recode) göre Mann Whitney U testi sonuçları tablo 169’da verilmiştir. Bu bulgulara göre araştırmaya katılan İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin, “Çocuk Merkezli Yaklaşım” boyutundaki ortalama puanları ve eşlerinin çalışma durumları(Recode) arasında anlamlı bir fark yoktur ($U=7008.0$, $p>.05$).

Tablo 170. Çocuk Merkezli Yaklaşım Ölçeği Ortalama Puanlarının Branşa(Recode) Göre Mann Whitney U Testi Sonuçları

Branş (Recode)	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	P
İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenliği	233	124,33	28969,50	1708,500	,183
Diğer Branş	158	147,58	2656,50		
Toplam	251				

Araştırmaya katılan İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin “Çocuk Merkezli Yaklaşım” boyutundaki yeterlik ölçeğinden aldığı ortalama puanların, öğretmenin branşna(Recode) göre Mann Whitney U testi sonuçları tablo 170’te verilmiştir. . Bu bulgulara göre araştırmaya katılan İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin, “Çocuk Merkezli Yaklaşım” boyutundaki ortalama puanları ve branşları(Recode) arasında anlamlı bir fark yoktur ($U=1708.500$, $p>.05$).

Tablo 171. Çocuk Merkezli Yaklaşım Ölçeği Ortalama Puanlarının Çocuk Sayısına (Recode) Göre Kruskal Wallis Testi Sonuçları

Çocuk Sayısı (Recode)		N	sd	χ^2	p
1	Çocuksuz	30	3	.895	.827
2	1 Çocuk	53			
3	2 Çocuk	115			
4	3 ve daha fazlası	53			
Toplam		251			

İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin, “Çocuk Merkezli Yaklaşım” boyutunda öğretmenlerin çocuk sayısına göre ortalama puanları Kruskal Wallis testi sonuçları tablo 171’de verilmiştir. Analiz sonuçlarına göre araştırmamıza katılan, İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin “Çocuk Merkezli Yaklaşım” ölçeğinden aldıkları puanlar ve çocuk sayısı (Recode) arasında anlamlı bir fark yoktur [$\chi^2(3) = .895, p > .05$]. Bu bulgu, çocuk sayısının (Recode) İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin, “Çocuk Merkezli Yaklaşım” yeterliklerinde farklı etkilere sahip olmadığını göstermektedir.

Tablo 172. Çocuk Merkezli Yaklaşım Ölçeği Ortalama Puanlarının Kıdeme (Recode) Göre Kruskal Wallis Testi Sonuçları

Kıdem (Recode)		N	sd	χ^2	p
1	0-5 Yıl	28	3	.845	.839
2	6-10 Yıl	79			
3	11-20 Yıl	106			
4	21 ve Üzeri	38			
Toplam		251			

İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin, “Çocuk Merkezli Yaklaşım” boyutunda öğretmenlerin kıdemlerine (Recode) göre ortalama puanları Kruskal

Wallis testi sonuçları tablo 172’de verilmiştir. Analiz sonuçlarına göre araştırmamıza katılan İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersi öğretmenlerinin, “Çocuk Merkezli Yaklaşım” ölçeğinden aldıkları puanlar ve öğretmenlerin kıdemi(Recode) arasında anlamlı bir fark yoktur [$\chi^2(3)=.845$, $p>.05$]. Bu bulgu, kıdemin(Recode) İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin “Çocuk Merkezli Yaklaşım” yeterliklerinde farklı etkilere sahip olmadığını göstermektedir.

Tablo 173. Çocuk Merkezli Yaklaşım Ölçeği Ortalama Puanlarının Mezun Olunan Fakülteye (Recode) Göre Kruskal Wallis Testi Sonuçları

Mezun Olunan Fakülte (Recode)		N	sd	χ^2	p
1	Yüksek İslam Enstitüsü	28	3	1,170	.760
2	İlahiyat Fakültesi	205			
3	Eğitim Fakültesi	6			
4	Diğer	8			
Toplam		247			

İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin, “Çocuk Merkezli Yaklaşım” boyutunda öğretmenlerin mezun olduğu fakülteye(Recode) göre ortalama puanları Kruskal Wallis testi sonuçları tablo 173’te verilmiştir. Analiz sonuçlarına göre, araştırmamıza katılan İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin “Çocuk Merkezli Yaklaşım” ölçeğinden aldıkları puanlar ve mezun olduğu fakülte(Recode) arasında anlamlı bir fark yoktur [$\chi^2(3)=1.170$, $p>.05$]. Bu bulgu, mezun olunan fakültenin(Recode), İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin “Çocuk Merkezli Yaklaşım” yeterliklerinde farklı etkilere sahip olmadığını göstermektedir.

Tablo 174. Çocuk Merkezli Yaklaşım Ölçeği Ortalama Puanlarının Haftalık Ders Yüğüne (Recode) Göre Kruskal Wallis Testi Sonuçları

Haftalık Ders Yüğü (Recode)		N	sd	χ^2	p
1	8 Saat ve Altı	25	3	1.035	.793
2	9 ile 18 Saat Arası	67			
3	19 ile 28 Saat Arası	130			
4	29 Saat ve Üzeri	29			

Toplam	251		
--------	-----	--	--

İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin, “Çocuk Merkezli Yaklaşım” boyutunda öğretmenlerin haftalık ders yüküne(Recode) göre ortalama puanları Kruskal Wallis testi sonuçları tablo 174’te verilmiştir. Analiz sonuçlarına göre araştırmamıza katılan İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersi öğretmenlerinin “Çocuk Merkezli Yaklaşım” ölçeğinden aldıkları puanlar ve haftalık ders yükü(Recode) arasında anlamlı bir fark yoktur.[$\chi^2(3)=1.035$, $p>.05$]. Bu bulgu, haftalık ders yükünün(Recode) İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin “Çocuk Merkezli Yaklaşım” yeterliklerinde farklı etkilere sahip olmadığını göstermektedir.

Tablo 175. Çocuk Merkezli Yaklaşım Ölçeği Ortalama Puanlarının Hizmet İçi Eğitim Kurslarına Katılım Sayısına (Recode) Göre Kruskal Wallis Testi Sonuçları

Hizmet İçi Eğitim Kurslarına Katılım Sayısı (Recode)	N	sd	χ^2	p
1 Katılmayanlar	112	3	2.481	.479
2 1 Kez Katılanlar	66			
3 2 Kez Katılanlar	33			
4 3 ve Üzeri Katılanlar	40			
Toplam	251			

İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin, “Çocuk Merkezli Yaklaşım” boyutunda öğretmenlerin hizmet içi eğitim kurslarına katılım sayısına(Recode) göre ortalama puanları Kruskal Wallis testi sonuçları tablo 175’te verilmiştir.

Analiz sonuçlarına göre araştırmamıza katılan İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin “Çocuk Merkezli Yaklaşım” ölçeğinden aldıkları puanlar ve hizmet içi eğitim kurslarına katılım sayısı(Recode) arasında anlamlı bir fark yoktur[$\chi^2(3)=2.481$, $p>.05$]. Bu bulgu, hizmet içi eğitim kurslarına katılım sayısının(Recode) İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin “Çocuk Merkezli Yaklaşım” yeterliklerinde farklı etkilere sahip olmadığını göstermektedir.

Tablo 176. Çocuk Merkezli Yaklaşım Ölçeği Ortalama Puanlarının Öğretmenlik Dışı İdari Görevlere Göre Kruskal Wallis Testi Sonuçları

Öğretmenlik Dışı İdari Görevler		N	sd	χ^2	p
1	İdari Görevi Olmayanlar	205	2	3,137	,208
2	Müdür Yardımcısı	41			
3	Müdür	5			
	Toplam	251			

İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin, “Çocuk Merkezli Yaklaşım” boyutunda öğretmenlik dışı idari görev alma durumuna göre ortalama puanları Kruskal Wallis testi sonuçları tablo 176’da verilmiştir.

Analiz sonuçları, araştırmaya katılan İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin “Çocuk Merkezli Yaklaşım” ölçeğinden aldıkları puanlar ve öğretmenlik dışı idari görevlere almaya göre anlamlı bir fark ifade etmemektedir [$\chi^2(2)=3.137$, $p>.05$]. Bu bulgu, öğretmenlik dışı idari görev alma durumunun İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin “Çocuk Merkezli Yaklaşım” yeterliklerinde farklı etkilere sahip olmadığını göstermektedir.

Tablo 177. Çocuk Merkezli Yaklaşım Ölçeği Ortalama Puanlarının Kitap Okuma Sıklığına (Recode) Göre Kruskal Wallis Testi Sonuçları

Kitap Okuma Sıklığı (Recode)		N	sd	χ^2	p
1	Bir kitap ve daha az	205	3	7.587	.55
2	2-3 Kitap	41			
3	4 ve üzeri kitap	5			
	Toplam	251			

İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin, “Çocuk Merkezli Yaklaşım” boyutunda öğretmenlerin kitap okuma sıklığına (Recode) göre ortalama puanları Kruskal Wallis testi sonuçları tablo 177’de verilmiştir. Analiz sonuçları, araştırmamıza katılan

İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin “Çocuk Merkezli Yaklaşım” ölçeğinden aldıkları puanlar ve kitap okuma sıklıkları (Recode) arasında anlamlı bir fark yoktur [$\chi^2(3)=7.587$, $p>.05$]. Bu bulgu, kitap okuma sıklığının (Recode) İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersi öğretmenlerinin “Çocuk Merkezli Yaklaşım” yeterliklerinde farklı etkilere sahip olmadığını göstermektedir.

Tablo 177. Çocuk Merkezli Yaklaşım Ölçeği Ortalama Puanlarının Oturulan Binanın Mülkiyetine Göre Kruskal Wallis Testi Sonuçları

Oturulan Binanın Mülkiyeti		N	sd	χ^2	p
1	Kendine Ait	80	3	4.50	.212
2	Kiracı	126			
3	Ailesine Ait	37			
4	Lojman	8			
Toplam		251			

İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin, “Çocuk Merkezli Yaklaşım” boyutunda öğretmenin oturduğu binanın mülkiyetine göre ortalama puanları Kruskal Wallis testi sonuçları tablo 177’de verilmiştir.

Analiz sonuçlarına göre araştırmamıza katılan İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin “Çocuk Merkezli Yaklaşım” ölçeğinden aldıkları puanlar ve öğretmenin oturduğu binanın mülkiyeti arasında anlamlı bir fark yoktur [$\chi^2(3)=4.50$, $p>.05$]. Bu bulgu, Öğretmenin oturduğu binanın mülkiyetinin İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin “Çocuk Merkezli Yaklaşım” yeterliklerinde farklı etkilere sahip olmadığını göstermektedir.

Tablo 178. Öğretim Teknolojileri Yeterlikleri Ölçeği Ortalama Puanlarının Aylık Gelire (Recode) Göre Kruskal Wallis Testi Sonuçları

Aylık Gelir (Recode)		N	sd	χ^2	p
1	700 Milyon ve altı	50	2	1.935	.380
2	701 Milyon-1 Milyar arası	113			
3	1001milyar ve üzeri	88			
Toplam		251			

İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin, “Öğretim Teknolojileri Yeterlikleri” boyutunda öğretmenin aylık gelirine(Recode) göre ortalama puanları Kruskal Wallis testi sonuçları tablo 178’de verilmiştir.

Analiz sonuçlarına göre araştırmamıza katılan İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin “Öğretim Teknolojileri Yeterlikleri” ölçeğinden aldıkları puanlar ve öğretmenin aylık geliri(Recode) arasında anlamlı bir fark yoktur [$\chi^2(2)= 1.935, p>.05$]. Bu bulgu, öğretmenin o aylık gelirine göre İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin “Öğretmenlik Rolünü Benimseme, Yansıtma ve Geliştirme” yeterliklerinde farklı etkilere sahip olmadığını göstermektedir.

Cinsiyet, “Çocuk Merkezli Yaklaşım” dışında yeterliklere sahip olma düzeylerinde etkili bir faktör değildir. Öğretmen yeterlikleri konusunda yapılan benzer araştırmalarda da cinsiyet etkili bir faktör değildir. İzci’nin “Orta Öğretim Kurumlarında Görev Yapan Öğretmenlerin Öğretmenlik Mesleği Bilgisi(Pedagojik Formasyon Yeterliklerinin Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi)”⁴¹ adlı yaptığı doktora çalışmasında, Saraç’ın “Türk Dili ve Edebiyatı/Türkçe Öğretmeni Adaylarının Yeterlikleri ve Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları”⁴² adlı doktora çalışmasında, Gökçe’nin “İlköğretim Öğretmenleri Yeterlikleri, Ankara’daki İlköğretim Okulu Öğretmenleri Üzerinde Yapılan Bir Araştırma”⁴³ adlı doktora tezinde, Güven’in “İlköğretim 7. ve 8. Sınıflarda Okutulmakta Olan Vatandaşlık ve İnsan Hakları Dersini Veren Öğretmenlerin Nitelikleri ve Derste Karşılaştıkları Problemler(Erzincan İli Örneği)”⁴⁴ adlı yüksek lisans araştırmasında, cinsiyet yeterliklere sahip olmada etkili bir faktör değildir. İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin cinsiyetleri, Doğan ve Altaş’ın “İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi Öğretmenlerinin Yeterlik Düzeylerini Etkileyen Faktörler (Ankara Örneği)”⁴⁵ adlı yaptıkları araştırmada “Etkili İletişim Becerileri” boyutuyla ilgili yeterliklerde etkili bir faktör olmasına rağmen araştırmamıza konu olan İzmir örneğindeki İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinde etkili bir faktör değildir.

⁴¹ Eyüp İzci, *Orta Öğretim Kurumlarında Görev Yapan Öğretmenlerin Öğretmenlik Mesleği Bilgisi(Pedagojik Formasyon Yeterliklerinin Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi)*, İnönü Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora tezi, Malatya 1999

⁴² Cemal Saraç, *Türk Dili ve Edebiyatı/Türkçe Öğretmeni Adaylarının Yeterlikleri ve Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları*, Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 2002

⁴³ Erten Gökçe, *İlköğretim Öğretmenleri Yeterlikleri, Ankara’daki İlköğretim Okulu Öğretmenleri Üzerinde Yapılan Bir Araştırma*, Doktora tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 1999

⁴⁴ Sevim Güven, *İlköğretim 7. ve 8. Sınıflarda Okutulmakta Olan Vatandaşlık ve İnsan Hakları Dersini Veren Öğretmenlerin Nitelikleri ve Derste Karşılaştıkları Problemler(Erzincan İli Örneği)*, Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum 2002

⁴⁵ a.g.e

İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin kıdemleri, yeterliklere sahip olma düzeylerinde etkili bir faktör değildir. İzci'nin "*Orta Öğretim Kurumlarında Görev Yapan Öğretmenlerin Öğretmenlik Mesleği Bilgisi(Pedagojik Formasyon Yeterliklerinin Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi)*"⁴⁶ adlı yaptığı araştırmada da etkili bir faktör değildir. Doğan ve Altaş'ın "*İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi Öğretmenlerinin Yeterlik Düzeylerini Etkileyen Faktörler (Ankara Örneği)*"⁴⁷ adlı yaptığı araştırmada, "Çocuk Merkezli Yaklaşım" dışında etkili bir faktör değildir. Aynı araştırmada kıdem, "Çocuk Merkezli Yaklaşım" boyutunda yeterliklerde etkili bir faktör olmasına rağmen araştırmamıza konu olan İzmir Örneğinde yaptığımız araştırmada etkili bir faktör değildir.

İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin mezun olduğu fakülte, mezun oluna lise türü, "Amaca Ulaştıracak Bilgi ve Beceriler" boyutundaki yeterlikler dışında etkili bir faktör değildir. Aynı şekilde, Doğan ve Altaş'ın "*İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi Öğretmenlerinin Yeterlik Düzeylerini Etkileyen Faktörler (Ankara Örneği)*"⁴⁸ adlı yaptığı araştırmada etkili bir faktör değildir.

İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin hizmet içi eğitim kursuna katılma durumlarının etkili olmamasının sebebi, öğretmenlerin katılmış oldukları kursun niteliğinden ve öğretmenlerin yarısına yakınının hizmet içi eğitim kurslarına katılmamasından kaynaklanmış olabilir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin katıldığı hizmet içi kurslar ve sayıları:

1. Hüsni-ü Hat =7
2. Hitabet =8
3. Arapça = 10
4. Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersinde Yeni Eğitim-Öğretim Metotları = 34
5. Bilgisayar = 48
6. Rehberlik = 33
7. İzcilik = 10
8. Eğitim Yönetimi = 2
9. Türkçe Öğretimi = 3
10. Kuran-ı Kerim =7
11. Mesleki Uygulama = 2
12. Eğitim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme =8

⁴⁶ a.g.e

⁴⁷ a.g.e

⁴⁸ .ag.e

13. Kelam =1
14. Fıkıh = 2
15. Liderlik = 7
16. Trafik ve Usta Öğreticiler = 1
17. Yaratıcı Drama =1
18. Dini Musiki = 3
19. Sınıf Yönetimi =1
20. Eğitimde Güçlü İletişim = 1
21. İnsan İlişkileri = 2
22. İngilizce = 2
23. İdarecilik = 2
24. Tefsir = 2

İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerin alanla ilgili (İlahiyat. Eğitim) dergi takibinin etkili olmamasında öğretmenlerin verdiği cevaplardaki dergilerin nitelikleri etkili olmuştur. Bu dergiler alanla ilgili birkaç derginin dışında genelde aktüel içeriklidir. Bu dergiler, Yeni Ümit, Sızıntı, Altınoluk, Gerçek Hayat, İslami Araştırmalar, MEB Din Öğretimi Dergisi, Diyanet Dergisi, İlahiyat Fakülteleri Dergileri, Zafer, Ekoloji, İslamiyat, Diyanet İlmi Dergi, Eğitim Bilim Dergisi, Atlas, Tarih ve Toplum, Türk Edebiyatı, Genç Beyan, Özgür ve Bilge, Çocukça, Zaman Gazetesi Ailem Dergi eki, Akademi, Eğitim ve Kültür, Yağmur, Kubbealtı, Ribat, Bütün Dünya'dır. Bu dergilerin genelde aktüel içerikli olması, öğretmenlerin yeterlik düzeylerine sahip olmamalarında etkili bir faktördür.

Öğretmenlik dışında idari görev alma, "Etkili İletişim Bilgi ve Becerileri" boyutundaki yeterlikler dışında etkili bir faktör değildir. Bu boyutta ise müdür yardımcılarının idarecilik yanında, öğretmenlik görevini sürdürmeleri, idarecilik görevi sebebiyle öğrencilerle ve velilerle sürekli iletişim içinde olmaları nedeniyle idari görev etkili bir faktör olmuştur.

Görev yapılan yerleşim merkezi, "Öğretim Teknolojileri Yeterlikleri" boyutu dışında etkili bir faktör olmamıştır. Şehir merkezindeki öğretmenlerin teknolojik olarak, ilçe merkezinde görev yapan öğretmenlere göre daha fazla imkanlara sahip olması, büyük şehir merkezinde okullarda bilgisayar sınıflarının daha büyük ve sayı olarak fazla olması, ilgili yayınların daha kolay takip edilebilmesi nedeniyle büyük şehirdeki öğretmenlerin yeterlik düzeyleri daha yüksektir. Doğan ve Altaş'ın "İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi

Öğretmenlerinin Yeterlik Düzeylerini Etkileyen Faktörler (Ankara Örneği)”⁴⁹ adlı yaptığı araştırmada da bu faktör etkili bir değişken değildir. İzci’nin “*Orta Öğretim Kurumlarında Görev Yapan Öğretmenlerin Öğretmenlik Mesleği Bilgisi(Pedagojik Formasyon Yeterliklerinin Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi)”⁵⁰* adlı yaptığı araştırmada da etkili bir faktör değildir.

Öğretmenlerin branşları da etkili bir faktör olamamıştır. Bunda araştırmaya katılan alan dışı öğretmenlerin sayılarının az olması etkili olmuştur. Bu konuda alan dışı branştan olan öğretmenlerin araştırmaya katılmada isteksiz olmaları etkili olmuştur. Daha fazla sayıda İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersine giren alan dışı branştan olan öğretmenlerle alan öğretmenlerinin karşılaştırıldığı araştırmaların yapılması gerekmektedir.

Haftalık ders yükü, “Etkili İletişim Becerileri” boyutundaki yeterlik dışında etkili bir faktör değildir.

Diğer değişkenlerin etkili olmaması ise, bu alandaki yeterliklerin özelliğinden kaynaklanmış olabilir.

⁴⁹ a.g.e

⁵⁰ a.g.e

III. BÖLÜM

TARTIŞMA

Bu bölümde araştırmanın kısa özeti, araştırmanın bulgularından hareketle ulaşılan sonuçlara ve geliştirilen önerilere yer verilmiştir.

1. Özet :

Bu çalışmada, İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin yeterlik düzeyleri tesbit edilmiş ve bu yeterlik düzeylerinin, cinsiyet, medeni durum, görev süresi, öğrenim durumu, mezun olunan fakülte, mezun olunan lise türü, görev yapılan okulun bulunduğu yerleşim merkezi, haftalık girdiği ders saati, daha önce hizmet içi eğitim kursuna katılma durumu, katıldığı hizmet içi eğitim kursu sayısı, öğretmenlik dışında üstlendiği idari görevler, alanla ilgili dergi takibi, kitap okuma sıklığı, ikamet ettiği binanın mülkiyeti, eşin çalışma durumu, aylık gelir faktörlerine göre farklılık gösterip göstermediği araştırılmıştır.

İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin sahip olmaları gereken yeterliklerin belirlenmesinde, Doğan ve Altaş tarafından geliştirilen “*İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenlerinin Yeterlilik Ölçeği*” adlı ölçek kullanılmıştır. İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin yeterlik boyutları olarak tespit edilen altı boyut:

1. Öğretmen rolünü benimseme, yansıtma ve geliştirme boyutu,
2. Eğitim-öğretim sürecinde aktiflik ve etkili kullanma boyutu,
3. Etkili iletişim bilgi ve tekniklerini kullanma boyutu,
4. Amaca ulaştıracak bilgi ve beceriler boyutu,
5. Öğretim teknolojileri boyutu,
6. Çocuk merkezli yaklaşım boyutlarıdır.

Araştırmanın çalışma evreni, İzmir ilinde ilköğretim okullarında görev yapan İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinden oluşmaktadır. Örneklem ise evrene dahil olan bütün ilköğretim okullarında görev yapan İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinden oluşmaktadır. Buna göre İzmir ilinde, ilköğretim okullarında görev yapan 420 İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerine ulaşılmıştır. Bu öğretmenlerden il merkezinde görev yapanlara araştırmacının kendisi ulaşmış, ilçe merkezindekilere posta yoluyla ulaşılmıştır. Buna göre 251 veri toplama aracı geri dönmüştür. İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin sahip olması gereken temel yeterlikler 6 yeterlik boyutunda 122 yeterlik maddesinden oluşmaktadır. Araştırma verilerinin

çözümlemesinde, SPSS tekniği ile *varyans analizi, aritmetik ortalama, t testi, Mann Whitney U Testi, Kruskal Wallis Testi ve LSD çoklu karşılaştırma testi* kullanılmıştır.

2. Sonuçlar :

Araştırmanın bulgularına dayalı olarak ulaşılan sonuçlar aşağıda verilmiştir:

İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenleri, öğretmenlik rolünü benimseme ve yansıtırma boyutundaki yeterliklere yeterince sahiptirler. Bu alanda en düşük düzeyde sahip olunan veya yeterince sahip olunmayan yeterlik, “Mesleği ile ilgili yayınları izleme” en yüksek düzeyde sahip olunan yeterlik ise, “Çocuk sevgisi” dir. Öğretmenlerin mesleğini benimsemeleri için öncelikle, mesleğini benimsemesi, öğretmenlik mesleğini isteyerek yapması gerekmektedir. Ayrıca öğretmenlerin öğretim sürecinde muhatabı olan öğrencileri sevmesi, onları dinleyerek, kendilerini ifade etmelerine imkan tanınması gerekmektedir.

İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenleri, mesleği ile ilgili yayınları izleme konusunda daha düşük düzeye sahiptir. Ancak öğretmenlerin kendi alanlarında yapılan yeni araştırmaları takip ederek kendilerini geliştirmeleri, yaşam boyu öğrenmeyi kendilerini ilke edinmeleri gerekmektedir. Öğretmenlerin mesleği ile ilgili yayınları izleme konusundaki yeterlik düzeylerinin düşük düzeyde olması, öğretmenlerin alanla ilgili akademik dergi takiplerin az olması, aylık kitap okuma sıklıklarının düşük olmasıyla orantılıdır. Öğretmenlerin mesleği ile ilgili yayınları takip etmemelerinin sebebi, alanlarıyla ilgili dergileri ve kitapları takip etmemeleri veya bu dergi ve kitapları almak için alım güçlerindeki olumsuzluklar olabilir.

Öğretmenlerin bu yeterliklere sahip olma düzeylerinde, öğretmenlerin öğrenim durumları ve aylık kitap okuma sıklıkları(Recode) boyutlarında anlamlı farklılık bulunmuştur. Belirtilen yeterliklere lisans mezunu öğretmenleri, lisansüstü mezunlarına göre daha yüksek düzeyde yeterliğe sahiptir. Lisansüstü mezunu öğretmenlerin, lisansüstü eğitimleri boyunca sürekli çalıştıkları alanla ilgilenmeleri, mesailerinin büyük bir kısmını araştırmalarıyla geçirmeleri, bu yönde kendilerini geliştirmeye çalışmaları sebebiyle, lisans mezunlarına göre yeterlik düzeyleri daha düşüktür.

Öğretmenlerin aylık kitap okuma sıklıklarına(Recode) göre, ayda bir kitap ve daha az sayıda kitap okuyan öğretmenlerle, ayda 2-3 kitap okuyan öğretmenler arasında anlamlı fark vardır. Ayda 2-3 kitap okuyan öğretmenlerle ayda 4 ve üzeri kitap okuyan öğretmenler arasında anlamlı bir fark vardır. Öğretmenlerin kitap okuma durumları, onların mesleği ile ilgili gelişmeleri takip edebilmelerine, genel kültürlerinin artırılmasında önemli bir etkidir.

Bu nedenle kitap okuma sıklığı öğretmenlerin belirtilen yeterliğe sahip olmalarında etkili bir faktördür.

Öğretmenlerin bu yeterliklere sahip olma düzeylerinde, cinsiyet, medeni durum, mezun olduğu lise türü, okulun bulunduğu yerleşim merkezi, daha önce hizmet içi eğitim kursuna katılma durumu, alanla ilgili dergi takibi, eşin çalışma durumuna(Recode), Branşı(Recode), çocuk sayısına(Recode), kıdemine(Recode), mezun olunan fakülteye(Recode), haftalık ders yüküne(Recode), katıldığı hizmet içi eğitim kursu sayısına(Recode), öğretmenlik dışında üstlendiği idari göreve, oturduğu binanın mülkiyetine göre incelendiğinde anlamlı bir fark yoktur.

İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenleri, eğitim öğretim sürecinde aktiflik ve etkili kullanım alanındaki yeterliklere yeterince sahiptirler. Bu alanda en düşük düzeyde sahip olunan veya yeterince sahip olunmayan yeterlik, “Okul çevresindeki dini yapıları ziyaret ettirerek dersleri zenginleştirme”, en yüksek düzeyde sahip olunan yeterlik ise, “Disiplin sorunlarıyla mücadelede okul yönetimine destek sağlama”dır. Okul çevresindeki dini yapıları ziyaret ettirerek dersleri zenginleştirme yeterliği konusunda okulun bulunduğu yerleşim yerinin özelliği, siyasi ve okul idaresinden kaynaklanan sorunlar ve ailelerin tutumu sebebiyle ilgili dini yapıların ziyaretinde zorluklar yaşanmaktadır.

Öğretmenlerin belirtilen yeterliklere sahip olma düzeylerinde, öğretmenlerin öğrenim durumlarına, aylık kitap okuma sıklıkları(Recode), oturduğu binanın mülkiyeti bakımından anlamlı farklılık vardır.

Belirtilen yeterliklere lisans mezunu öğretmenleri, lisansüstü mezunlarına göre daha yüksek düzeyde yeterliğe sahiptir. Lisansüstü mezunu öğretmenlerin, lisansüstü eğitimleri boyunca sürekli çalıştıkları alanla ilgilenmeleri, mesailerinin bir kısmını araştırmalarıyla geçirmeleri, bu yönde kendilerini geliştirmeye çalışmaları sebebiyle, lisans mezunlarına göre yeterlik düzeyleri daha düşüktür.

Aylık kitap okuma sıklığına(Recode) göre öğretmenlerin, belirtilen yeterliğe sahip olma düzeylerinde görülen bu değişikliğin nedeni, aylık iki ve üç kitap okuyan öğretmenlerin, ayda bir kitap ve daha az okuyan ve 4 ve üzeri kitap okuyan öğretmenlere göre, yeterliklere daha yüksek sahip olmalarıdır. Bina mülkiyeti, varyans analizi sonucunda anlamlı bir fark çıkmamasına rağmen, yapılan *LSD çoklu karşılaştırma testi* sonucu anlamlı bir fark çıkmıştır. Öğretmenlerin, belirtilen yeterliğe sahip olma düzeylerinde, ailesine ait bina mülkiyeti olan öğretmenler, lojmanda kalan öğretmenlere göre yeterliklere daha yüksek sahiptir.

Öğretmenlerin bu yeterliklere sahip olma düzeylerinde, cinsiyet, medeni durum, mezun olduğu lise türü, okulun bulunduğu yerleşim merkezi, daha önce hizmet içi eğitim kursuna katılma durumu, alanla ilgili dergi takibi, eşin çalışma durumuna (Recode), bransa (Recode), çocuk sayısına (Recode), kıdemine (Recode), mezun olunan fakülteye (Recode), haftalık ders yüküne (Recode), katıldığı hizmet içi eğitim kursu sayısına (Recode), öğretmenlik dışında üstlendiği idari göreve göre incelendiğinde anlamlı bir fark yoktur.

İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenleri etkili iletişim bilgi ve teknikleri kullanma alanında öngörülen yeterliklere yeterince sahiptirler. Bu alanda en düşük düzeyde sahip olunan veya yeterince sahip olunmayan yeterlik, “Öğretim hedefleri ile öğretim etkinlikleri arasında ilişki kurarak uygun yöntemleri seçme”, en yüksek düzeyde sahip olunan yeterlik ise, “Öğrencilere karşı davranışlarında doğal, samimi ve hoşgörülü olma” dır. Öğretmenler, uygun yöntemi seçme yeterliklerinde sorunlar yaşamaktadırlar. Öğretmenler, genellikle derslerde düz anlatım yöntemini seçmektedir. Bunu açıklarken öğretmenler, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi konularını düz anlatım yöntemiyle anlatmanın daha uygun olduğunu ifade etmektedirler. Ancak dersin daha verimli geçirilmesi için öğretmenin derste farklı öğretim yöntem ve tekniklerini kullanması gerekmektedir. İlahiyat Fakültelerinde verilen Özel Öğretim Yöntemleri derslerinde konulara uygun öğretim yöntemleri anlatılmaktadır.

Öğretmenlerin sözü edilen yeterliklere sahip olma düzeylerinde, öğretmenlerin öğrenim durumlarına, mezun olunan fakülteye(Recode), haftalık ders yüküne(Recode), öğretmenlik dışında üstlendiği idari görev, aylık kitap okuma sıklıklarına(Recode) göre anlamlı farklılık vardır.

Belirtilen yeterliklere lisans mezunu öğretmenleri, lisansüstü mezunlarına göre daha yüksek düzeyde yeterliğe sahiptir. Lisansüstü mezunu öğretmenlerin, lisansüstü eğitimleri boyunca sürekli çalıştıkları alanla ilgilenmeleri, mesailerinin bir kısmını araştırmalarıyla geçirmeleri, bu yönde kendilerini geliştirmeye çalışmaları sebebiyle, lisans mezunlarına göre yeterlik düzeyleri daha düşüktür.

Öğretmenlik dışında üstlendiği idari görevlere göre öğretmenlerin, belirtilen yeterliğe sahip olma düzeylerinde görülen bu değişikliğin nedeni, müdür yardımcısı olan öğretmenlerin, müdür ve idari görevi olmayanlara göre, yeterliklere daha yüksek sahip olmalarıdır. Müdür yardımcıları, İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmeni olarak Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Derslerine girmelerinin yanında, idari işlerde öğrenciyle ve velilerle sürekli iletişim içinde olmaları, “Etkili İletişim Bilgi ve Tekniklerini Kullanma” boyutundaki yeterliklere daha yüksek düzeyde sahiptirler.

Aylık kitap okuma sıklığına(Recode) göre öğretmenlerin, belirtilen yeterliğe sahip olma düzeylerinde görülen bu değişikliğin nedeni, aylık 4 ve üzeri kitap okuyan öğretmenlerin, ayda bir kitap ve daha az okuyan ve iki ve üç kitap okuyan öğretmenlere göre, yeterliklere daha yüksek sahip olmalarıdır. Aylık sürekli ve belirli sayıda kitap okuyan öğretmen, okuduğu kitaplar sayesinde, kelime ve bilgi dağarcığının geniş olması, mesleği ile ilgili özel alan bilgisinin yanında genel kültürle ilgili bilgilerinin geniş olması nedeniyle iletişim kurmada daha etkili olmaktadır. Böylece öğretmen, öğrencilerle, meslektaşlarıyla ve velilerle iletişim kurmada daha etkilidir.

Mezun olunan fakülteye (Recode)göre öğretmenlerin, belirtilen yeterliğe sahip olma düzeylerinde görülen bu değişikliğin nedeni, İlahiyat fakültesi mezunu olan öğretmenlerin, eğitim fakültesi mezunlarına göre, yeterliklere daha yüksek sahip olmalarıdır. Sınıf içinde etkili bir iletişim için öğretmenin özel alanını çok iyi bilmesi gerekmektedir. Anlattığı konuyu iyi bilen öğretmenin kendine güveni daha fazla olacağından karşısındaki öğrencilerle daha iyi iletişim kuracaktır. Bu yönüyle İlahiyat Fakülteleri, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmeni yetiştirdiği için, İlahiyat Fakültesi mezunu olan öğretmenlerin belirtilen yeterliğe daha yüksek düzeyde sahip oldukları görülmektedir.

Haftalık ders yüklerine (Recode) göre öğretmenlerin, belirtilen yeterliğe sahip olma düzeylerinde görülen bu değişikliğin nedeni, haftalık 27 ve üzeri ders yükü olan öğretmenlerin, haftalık 14 saat ders yükü ve 16-26 saat ders yükü olanlara göre, yeterliklere daha yüksek sahip olmalarıdır. Öğretmenlerin haftalık ders yükleri(Recode), öğrencilerle olan iletişimleri üzerinde etkili bir faktördür. Ders yükü daha fazla olan öğretmenler, öğrencilerle daha fazla zaman geçirdikleri, ders anlatımı için daha fazla mesai harcamaları ve daha fazla öğrenciyi tanıma imkanları olduğu için “Etkili İletişim Bilgi ve Tekniklerini Kullanma” boyutundaki yeterliklere daha yüksek düzeyde sahiptirler.

“Etkili İletişim Bilgi ve Tekniklerini Kullanma” boyutu ile haftalık ders yükleri arasında düşük düzeyde, pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir ($r=0.154, p<.05$). Buna göre haftalık ders yükü arttıkça öğretmenlerin etkili iletişim bilgi ve tekniklerini kullanma boyutuna ait yeterliklere sahip olma düzeylerinin arttığı söylenebilir. Determinasyon katsayısı ($r^2=0,02$) dikkate alındığında, etkili iletişim bilgi ve tekniklerini kullanma boyutuna ait yeterlikler toplam varyansın(değişkenliğin) %02’sinin haftalık ders yükünden kaynaklandığı söylenebilir.

Öğretmenlerin bu yeterliklere sahip olma düzeylerinde, cinsiyet, medeni durum, mezun olduğu lise türü, okulun bulunduğu yerleşim merkezi, daha önce hizmet içi eğitim kursuna katılma durumu, alanla ilgili dergi takibi, eşin çalışma durumuna(Recode), bransa(Recode),

çocuk sayısına(Recode), kıdemine(Recode), haftalık ders yüküne(Recode), katıldığı hizmet içi eğitim kursu sayısına(Recode), oturduğu binanın mülkiyetine göre incelendiğinde anlamlı bir fark yoktur.

İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenleri amaca ulaştıracak bilgi ve beceriler alanındaki yeterliklere yeterince sahiptirler. Bu alanda en düşük düzeyde sahip olunan veya yeterince sahip olunmayan yeterlik, “Çocukların hareket ihtiyaçlarını giderebilecek oyun etkinliklerine yer verme”, en yüksek düzeyde sahip olunan yeterlik ise, “Dinin hükümlerinin evrenselliğini fark ettirme”dir. İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin “Çocukların hareket ihtiyaçlarını giderebilecek oyun etkinliklerine yer verme” konusunda daha düşük düzeye sahiptir. Bu konuda ders saatlerinin iki saat olması, ders programının yoğun olması ve öğretmenlerin disiplini sağlama düşünceleriyle derste öğrencilerin hareket ihtiyacını giderecek olan oyunlara daha az yer vermektedirler.

Öğretmenlerin bu yeterliklere sahip olma düzeylerinde, öğretmenlerin öğrenim durumlarına, aylık kitap okuma sıklıklarına(Recode) göre anlamlı farklılık vardır. Belirtilen yeterliklere lisans mezunu öğretmenleri, lisansüstü mezunlarına göre daha yüksek düzeyde yeterliğe sahiptir. Lisansüstü mezunu öğretmenlerin, lisansüstü eğitimleri boyunca sürekli çalıştıkları alanla ilgilenmeleri, mesailerinin bir kısmını araştırmalarıyla geçirmeleri, bu yönde kendilerini geliştirmeye çalışmaları sebebiyle, lisans mezunlarına göre yeterlik düzeyleri daha düşüktür.

Aylık kitap okuma sıklığına(Recode) göre öğretmenlerin, belirtilen yeterliğe sahip olma düzeylerinde görülen bu değişikliğin nedeni, aylık iki ve üç kitap okuyan öğretmenlerin, ayda bir kitap ve daha az okuyan ve 4 ve üzeri kitap okuyan öğretmenlere göre, yeterliklere daha yüksek sahip olmalarıdır. Aylık sürekli ve belirli sayıda kitap okuyan öğretmen, özellikle alanıyla ilgili okuduğu kitaplar sayesinde kitap okumayan veya 4 kitap ve üzerinde kitap okuyanlara göre daha yüksek düzeyde yeterliğe sahiptir.

Öğretmenlerin bu yeterliklere sahip olma düzeylerinde, cinsiyet, medeni durum, mezun olduğu lise türü, okulun bulunduğu yerleşim merkezi, daha önce hizmet içi eğitim kursuna katılma durumu, alanla ilgili dergi takibi, eşin çalışma durumuna(Recode), bransa(Recode), çocuk sayısına(Recode), kıdemine(recode), mezun olunan fakülteye(Recode), haftalık ders yüküne(Recode), katıldığı hizmet içi eğitim kursu sayısına(Recode), öğretmenlik dışında üstlendiği idari göreve, oturduğu binanın mülkiyetine göre incelendiğinde anlamlı bir fark yoktur.

İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenleri öğretim teknolojileri alanındaki yeterliklere yeterince sahiptirler. Bu alanda en düşük düzeyde sahip olunan veya

yeterince sahip olunmayan yeterlik, “Eğitimde bilgisayarlardan etkin bir şekilde yararlanma”, en yüksek düzeyde sahip olunan yeterlik ise, “Öğrenci başarısını değerlendirme teknikleri ve yöntemleri bilgisi”dir. İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin “Eğitimde bilgisayarlardan etkin bir şekilde yararlanma” konusunda “orta” düzeyde yeterliklere sahip olmaları öğretmenlerin bilgisayardan yeterince faydalanamadıklarını göstermektedir. Öğretmenin eğitim-öğretim sürecinde bilgisayardan yararlanması, eğitim-öğretim sürecinin daha etkili olmasını ve öğretmenin kendini geliştirmesini sağlayacaktır. Kendini geliştiren öğretmen çağın teknolojilerini ve eğitimle ilgili gelişmeleri takip edebilecektir. Eğitimin ömür boyu sürdüğü göz önüne alındığında öğretmenin “yaşam boyu öğrenme” sloganıyla kendini sürekli geliştirmesi gerekir.

Öğretmenlerin bu yeterliklere sahip olma düzeylerinde, öğretmenlerin öğrenim durumlarına, aylık kitap okuma sıklıkları(Recode), görev yapılan yerleşim yerine göre anlamlı farklılık vardır.

Öğretmenlerin öğrenim durumlarına göre, sıra ortalamaları dikkate alındığında, lisans mezunu İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersi öğretmenlerinin, lisansüstü mezunlarına göre “Öğretim Teknolojileri Yeterlikleri” boyutundaki yeterliklerine daha yüksek düzeyde sahip oldukları anlaşılmaktadır. Lisansüstü mezunu öğretmenlerin, lisansüstü eğitimleri boyunca sürekli çalıştıkları alanla ilgilenmeleri, mesailerinin büyük bir kısmını araştırmalarıyla geçirmeleri, bu yönde kendilerini geliştirmeye çalışmaları sebebiyle, lisans mezunlarına göre yeterlik düzeyleri daha düşüktür. Bu bulgu, öğrenim durumunun, “Öğretim Teknolojileri Yeterlikleri” boyutundaki yeterliklere sahip olma düzeyinde etkili olduğunu gösterir.

Öğretmenlerin görev yaptığı yerleşim yerlerine göre, sıra ortalamaları dikkate alındığında, büyük şehir merkezinde görev yapan İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin, ilçe merkezinde görev yapan İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerine göre “Öğretim Teknolojileri Yeterlikleri” boyutundaki yeterliklerine daha yüksek düzeyde sahip oldukları anlaşılmaktadır. Şehir merkezindeki öğretmenlerin teknolojik olarak, ilçe merkezinde görev yapan öğretmenlere göre daha fazla imkanlara sahip olması, büyük şehir merkezinde okullarda bilgisayar sınıflarının daha büyük ve sayı olarak fazla olması, ilgili yayınların daha kolay takip edebilmesi nedeniyle büyük şehirdeki öğretmenlerin yeterlik düzeyleri daha yüksektir. Bu bulgu, görev yapılan yerleşim yerinin, “Öğretim Teknolojileri Yeterlikleri” alanındaki yeterliklere sahip olma düzeyinde etkili olduğunu gösterir.

Kitap okuma sıklığının(Recode) İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersi öğretmenlerinin “Öğretim Teknolojileri Yeterlikleri” yeterliklerinde farklı etkilere sahip olduğunu göstermektedir. Ayda bir kitap ve daha az kitap okuyan İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenleriyle ayda 2-3 kitap okuyan öğretmenler arasında anlamlı bir fark vardır. Ayda bir kitap ve daha az kitap okuyan İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenleriyle ayda 4 ve üzeri kitap okuyan İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenleri arasında anlamlı bir fark vardır. Ayda 2-3 kitap okuyan İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenleriyle ayda 4 ve üzeri kitap okuyan İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenleri arasında anlamlı bir fark vardır. Teknolojik gelişmeleri ve bu gelişmelerin eğitim-öğretim yöntemleri ve tekniklerine etkisini öğrenmek sürekli takip edebilmek için kitap okuma önemli bir araçtır.

Öğretmenlerin bu yeterliklere sahip olma düzeylerinde, cinsiyet, medeni durum, mezun olduğu lise türü, daha önce hizmet içi eğitim kursuna katılma durumu, alanla ilgili dergi takibi, branşa(Recode), eşin çalışma durumuna(Recode), çocuk sayısına(Recode), kıdemine(Recode), mezun olunan fakülteye(Recode), haftalık ders yüküne(Recode), katıldığı hizmet içi eğitim kursu sayısına(Recode), öğretmenlik dışında üstlendiği idari göreve, oturduğu binanın mülkiyetine göre incelendiğinde anlamlı bir fark yoktur.

İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenleri çocuk merkezli yaklaşım alanındaki yeterliklere yeterince sahiptirler. Bu alanda en düşük düzeyde sahip olunan veya yeterince sahip olunmayan yeterlik, “Çocuğun gelişim bilgisi özellikleri bilgisi”, en yüksek düzeyde sahip olunan yeterlik ise, “Öğretim süreci sırasında bireysel farklılıkları dikkate alma”dır. İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin çocuğun gelişim özellikleri bilgisi ile ilgili yeterliğe daha düşük düzeyde sahip oldukları görülmektedir. Bunda öğretmenlerin, teorik olarak çocuk gelişimi hakkında bilgi sahibi olmamaları etkili olabilir. Ancak öğretmenin, çocuğa öğretim etkinliklerinde ve ders dışında rehberlik edebilmesi için bu yeterliklere sahip olması gerekmektedir.

Öğretmenlerin bu yeterliklere sahip olma düzeylerinde, öğretmenlerin cinsiyetlerine, öğrenim durumlarına göre anlamlı farklılık vardır. Belirtilen yeterliklere en yüksek düzeyde lisans mezunlarının sahip olduğu, bunu Yüksek İslam Enstitüsü mezunları ve lisansüstü mezunlarının izlediği görülmektedir. Öğretmenlerin cinsiyetlerine göre belirtilen yeterliklere bayan öğretmenler erkek öğretmenlere göre daha yüksek düzeyde sahiptir.

Öğretmenlerin cinsiyetlerine göre, sıra ortalamaları dikkate alındığında, kadın İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerin, erkek İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerine göre “Çocuk Merkezli Yaklaşım” boyutundaki yeterlik

düzeylerinin daha yüksek olduğu anlaşılmaktadır. Bu bulgu cinsiyetin, İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerin “Çocuk Merkezli Yaklaşım” alanındaki yeterlik düzeylerini artırmada etkili olduğunu göstermektedir. Kadın öğretmenlerin fitratlarında olan annelik duyguları sebebiyle çocukla daha iyi iletişim kurmaları, çocuğu daha iyi anlaması ve onlara şefkat ve merhametle yaklaşmaları nedeniyle “Çocuk Merkezli Yaklaşım” boyutundaki yeterliklere daha yüksek düzeyde sahiptir.

Öğrenim durumuna göre, sıra ortalamaları dikkate alındığında, lisans mezunu İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersi öğretmenlerinin, lisansüstü mezunlarına göre “Çocuk Merkezli Yaklaşım” boyutundaki yeterliklerine daha yüksek düzeyde sahip oldukları anlaşılmaktadır. Lisansüstü mezunu öğretmenlerin, lisansüstü eğitimleri boyunca sürekli çalıştıkları alanla ilgilenmeleri, mesailerinin büyük bir kısmını araştırmalarıyla geçirmeleri, bu yönde kendilerini geliştirmeye çalışmaları sebebiyle, lisans mezunlarına göre yeterlik düzeyleri daha düşüktür. Bu bulgu, öğrenim durumunun, “Çocuk Merkezli Yaklaşım” boyutundaki yeterliklere sahip olma düzeyinde etkili olduğunu gösterir.

Öğretmenlerin bu yeterliklere sahip olma düzeylerinde medeni durum, mezun olduğu lise türü, okulun bulunduğu yerleşim merkezi, daha önce hizmet içi eğitim kursuna katılma durumu, alanla ilgili dergi takibi, eşin çalışma durumuna(Recode), branşına(Recode), çocuk sayısına(Recode), kıdemine(Recode), mezun olunan fakülteye(Recode), haftalık ders yüküne(Recode), katıldığı hizmet içi eğitim kursu sayısına(Recode), öğretmenlik dışında üstlendiği idari göreve aylık kitap okuma sıklığına(Recode), oturduğu binanın mülkiyetine göre incelendiğinde anlamlı bir fark yoktur.

Öneriler

Araştırmanın bulgularına dayanarak geliştirilen öneriler şöyle sıralanabilir;

2000-2001 eğitim-öğretim yılından itibaren uygulamaya konulan İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretim Programıyla İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersinde vizyon, misyon ve temel değerlerde önemli değişiklikler yapılmıştır. Bu sebeple öğretmenlere, 2000-2001 eğitim-öğretim yılından itibaren uygulamaya konulan İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretim Programıyla ilgili eğitim kursları verilmelidir.

İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerine, ölçme ve değerlendirme, sınıf ortamındaki etkinlikler hakkında seminerler verilmelidir. Böylece öğretmenlerin bu konulardaki eksikliklerinin giderilmesi sağlanabilir.

Geliştirilen yeni programlar, teknikler ve yöntemler hakkında öğretmenlerin haberdar edilmeleri, öğrenebilmeleri için öğretmenler, belirli aralıklarla seminerlere alınmalı ve öğretmen yeterlikleri konusunda eğitimden geçirilmelidir.

Din Öğretimi Genel Müdürlüğü rehberliğinde, İlahiyat Fakültelerindeki öğretim elamanlarıyla, İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenleri bir araya getirilerek, ortaya çıkan sorunlara cevap aranmalıdır. Böylece İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin, görevleri sırasında ortaya çıkan sorunlara çözüm bulabilmeleri, alanla ilgili yeni gelişmelerden haberdar olabilmeleri ve meslekteki yeterliklerini artırabilmeleri için gereken bilgiyi elde edebilirler

Öğretmenler derse, Kuran-ı Kerim Meali getirme ve çevredeki dini yapıları ziyaret etmede okul idaresi, aile ve çevrenin tepkileri ile karşılaşmaktadır. Bu yönde yasal düzenlemeler yapılmalıdır. Ayrıca okul idaresi ve aileler bu konuda bilgilendirilmelidir. İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenleri norm kadro, ders saati sebebiyle bir çok sınıfta derse girmektedir. Bu durum geziye çıkacak sınıf ve öğrenci sayısını artırmakta ve bir takım yasal, idari ve maddi sorunlara sebep olmaktadır. Bu yönde okul idaresinin öğretmenlere yardımcı olması gerekmektedir. giyasal olarak sorunlar yaşamaktadırlar.

Üniversitelerin, İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersine öğretmen yetiştiren Fakültelerin programlarına, eğitimde günümüz teknolojilerin kullanımı yeterliğini kazandıracak derslere yer/önem verilmelidir. Bilgisayar, projektör ve tepegöz gibi araçlarda etkin bir biçimde kullanma yeterliğini kazandıracak konu ve uygulama etkinliklerinin artırılması gerekir.

İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenleri derslerde materyal sıkıntısı çekmektedir. Öğretmenlerin, görev süresince, meslekleri ile ilgili kitaplar ve materyaller hazırlanarak öğretmenlerin yararlanması sağlanmalıdır.

Çocuğun anlam arayışında önemli bir yere sahip Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersinin daha etkili olabilmesi için İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersine giren öğretmenlerinin, okullardaki rehberlik hizmetleriyle daha etkin bir şekilde çalışmaları sağlanmalıdır.

Farklı fakültelerden mezun olan İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin yeterliklerinin Türkiye genelinde araştırılması gerekmektedir. Böylece araştırmalar karşılaştırılarak daha etkin sonuca gidilebilir.

İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinin yeterliklerini araştıran alan araştırmaların sayısı oldukça azdır. Öğretmenlerin, İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Derslerinde daha etkili ve yetkin olabilmelerini sağlamak, gerekli bilgileri elde edebilmek, noksanlıkları belirleyebilmek, çözüm yollarını ortaya koyabilmek için alan araştırmalarının sayısının artması gerekmektedir.

KAYNAKLAR

- AKLAN Cevat, HACIOĞLU Fatma, **Öğretmenlik Uygulamaları(Öğretim Teknolojisi)**, Önder Matbaacılık, Ankara 1995
- ARI Cemal, **Alandan ve Alan Dışından Atanan Sınıf Öğretmenlerinin Öğretmende Bulunması Gereken Özellikler Açısından Karşılaştırılması (Balıkesir Örneği)**, Yüksek Lisans Tezi, Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Balıkesir 2001
- AYDIN M.Şevki, **Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi ÖğretmenlerininPedagojik Formasyon Yeterlilikleri**, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, Kayseri 1992
- BİLGİN Beyza, **Türkiye’de Din Eğitimi ve Liselerde Din Dersleri**, Ankara 1980
- BURSALIOĞLU Ziya, **Eğitim Yöneticisinin Yeterlikleri (İlköğretmen Okulu Müdürlerinin Yeterliklerine İlişkin Bir Araştırma)**, Sevinç Matbaası II. Baskı, Ankara 1981
- BURSALIOĞLU Ziya, **Eğitim Yöneticisinin Yeterlikleri**, II.Baskı A.Ü. Eğitim Fakültesi Yayınları, No:93, Ankara 1981
- BÜYÜKÖZTÜRK Şener, **Türk Yükseköğretiminde Araştırma Eğitimi**, Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 1999
- CEBECİ Suat, **İmam-Hatip Lisesi Meslek Dersleri Öğretmenlerinin Yeterlilikleri**, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, Ankara 1994
- ÇELİKKAYA Hasan, **Eğitime Giriş(Pedagojik Formasyon Amaçlı)**, Alfa Basım Yayın Dağıtım, İstanbul 1997
- DEMİREL Özcan, **Yabancı Dil Öğretmenlerinin Yeterlikleri**, Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Ankara 1989
- DOĞAN Recai, ATLAŞ Nurullah, **İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenlerinin Yeterlilik Ölçeği**, Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, Ankara 2002, C XLIII

DOĞAN Recai, ATLAŞ Nurullah, *İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenlerinin Yeterlik Düzeylerini Etkileyen Faktörler*(Ankara Örneği), **Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi**, C XLIV, S2, Ankara 2003

DUMAN Tayip, *Türkiye’de Orta Öğretime Öğretmen Yetiştirme*(Tarihi Gelişimi), MEB Basımevi, İstanbul 1991

İZCİ Eyup, *Ortaöğretim Kurmlarında Görev Yapan Öğretmenlerin Öğretmenlik Meslek Bilgisi (Pedagojik Formasyon) Yeterliliklerinin Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi*, Doktora Tezi, İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Malatya 1999

GÖKÇE Erten, *İlköğretim Öğretmenleri Yeterlikleri, Ankara’daki İlköğretim Okulu Öğretmenleri Üzerinde Yapılan Bir Araştırma*, Doktora tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 1999

GÖKMEN Süleyman, *İlköğretim Okulları I.Kademe Öğretmenlerinin Eğitim Ortamlarını Düzenleme Yeterlilikleri*, Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale 2001

GÜVEN Sevim, *İlköğretim 7. ve 8. Sınıflarda Okutulmakta Olan Vatandaşlık ve İnsan Hakları Dersi Veren Öğretmenlerin Nitelikleri ve Derste Karşılaştıkları Problemler*(Erzincan İli Örneği), Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum 2002

KILIÇ F., *İlköğretim Okullarına Sınıf Öğretmeni Olarak Atanmakta Olan Adayların Öğretmenlik Meslek Bilgisi Düzeyleri İle Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tututmları*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir 1997

MEB Öğretmen Yetiştirme Genel Müdürlüğü, *Öğretmen Yeterlilikleri*, MEB Basımevi, Ankara 2002

Milli Eğitim Temel Kanunu, Md 43

- OĞUZKAN A.Ferhan, **Öğretmenliğin Üç Yönü**, Kadioğlu Matbaası, Ankara 1988
- OĞUZKAN Ferhan, **Eğitim Terimleri Sözlüğü**, Türk Dil Kurumu Yay, Ankara 1974
- Hüseyin Hüsnü Tekişik-Erol Ünal Karabıyık, **Milli Eğitimle İlgili Kanunlar**, Üner Yay. 9. Baskı, Ankara
- OKUTAN M, **İlköğretim Müfettişlerinin İnsan İlişkileri Yeterlikleri**, **Öğretmen Dünyası Dergisi**, Ankara Mart 1991
- ÖNDER Mustafa, **Eğitim Fakültelerindeki İlköğretime Yönelik Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretiminin Yeterlik Durumu**, Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum 2002
- ÖZDEMİR Servet, YALIN İbrahim, **Her Yönüyle Öğretmenlik Mesleği**, Nobel Yayın-Dağıtım, Ankara 1998
- SARAÇ Cemal, **Türk Dili Edebiyatı/Türkçe Öğretmeni Adaylarının Yeterlikleri ve Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları**, Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 2002
- TEMEL Ali ve Diğerleri, **Öğretmenlik Formasyon Programının Uygulanmasında Karşılaşılan Sorunlar**, **Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**, Adana 1988, 1(5)
- TOSUN Cemal, **Din Eğitimi Bilimine Giriş**, PegemA Yayıncılık, Ankara 2001
- VARIŞ,F.Gürkan, T.Gözütok, D. Pektaş, S. Babadoğan, C. Gürbüz Türk O., **Eğitim Bilimine Giriş**, Atlas Kitabevi, Ankara 1998

EKLER LİSTESİ

1. İzin Yazıları
2. Anket Formu

Sayın Öğretmen ;

Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmelerinin sahip olması gereken temel yeterlilikleri ve bu yeterliklere sahip olma düzeylerini belirlemeyi amaçlayan bu çalışma iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölüm, kişisel bilgileri içermekte, ikinci bölümde ise öğretim elemanları, öğretmenler ve literatürden sağlanan bilgiler doğrultusunda belirlenen din kültürü ve ahlak bilgisi öğretmenlerinin yeterliliklerine yer verilmektedir. Birinci bölümdeki noktalı yerlerde, soruda istenen bilgiyle ilgili sizden ayrıntı istenmektedir. Burada sizinle ilgili ayrıntıyı lütfen yazın. İkinci bölümde ise sizden her bir yeterlik ifadesini dikkatle okuyarak, bu yeterliğe ne derece sahip olduğunuzu ifadenin sağ tarafında bulunan seçeneklerden en uygun olan yalnızca bir, kutucuğun içine (X) işareti koyarak belirtmeniz istenmektedir.

Toplanacak bilgiler sadece araştırmanın amaçları doğrultusunda kullanılacak başka kişi ya da kurumlara kesinlikle verilmeyecektir.

Samimi katkılarınız için teşekkür ediyor, saygılarımı sunuyorum.

Mücahit ARPACI

Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

DKAB Öğretmenliği Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Öğrencisi

Tel: 0535948912 e-mail : mrpaci@yahoo.com

1.BÖLÜM

KİŞİSEL BİLGİLER

- 1.Cinsiyetiniz : (Lütfen Yazınız).....
2. Medeni Durumunuz: a. () Evli
b. () Bekar
c. () Diğer.....
3. Evli İseniz Çocuk Sayısı: (Lütfen Yazınız).....
4. Görev Süreniz : (Lütfen Yazınız).....Yıl
5. Öğrenim Durumunuz : (Lütfen Mezun Olduğunuz En Son Programın Adını Yazınız)
.....
6. Mezun Olduğunuz Fakülte : (Lütfen Üniversite ve Fakülte İsmiyle Birlikte Yazınız)
.....
7. Mezun Olduğunuz Lise Türü: (Lütfen Yazınız)
.....
8. Görev Yaptığınız Okulun Bulunduğu Yerleşim Merkezi: (Lütfen Yazınız)
.....
9. Haftalık Girdiğiniz Ders Saati : (Lütfen Yazınız).....Saat

10. Hizmet İçi Eğitim Kursuna Katılma Durumunuz ve Katıldığınız Kursun Adı :

a. () Katıldım

b. () Katılmadım

11. Hizmet İçi Eğitim Kursuna Kaç Kez Katıldınız? Adını ve Kursun Düzenlendiği İli

Yazınız :

.....

12. Eğer Hizmet İçi Eğitim Kursuna Katılma Müracaatınız olup da Kabul Edilmediyse

Sayısını Yazınız :

13. Öğretmenliğin Dışında Üstlendiğiniz İdari Görevler: (Lütfen Yazınız)

.....

14. Alanınızla İlgili(İlahiyat ve Eğitim) Akademik Dergileri Takip Eder misiniz?

a. () Evet

b. () Hayır

15. 14.Soruya Cevabınız Evetse, Hangi Dergiler? : (Lütfen Yazınız)

.....

16. Ne Kadar Sıklıkla Kitap Okuyorsunuz?: (Örneğin, Haftada En Az Bir Kitap Okurum)

.....

17.İkamet Ettiğiniz Binanın Mülkiyeti :

a. () Kendine ait

b. () Kiracı

c. () Ailesine ait

d. () Lojman

18. Oturulan Konut Türü :

a. () Apt. dairesi

b. () İmarlı Müs.ev

c. () Gecekondu

d. () Lojman

e. () Başka.....

19. Eşiniz Çalışıyor mu? : (Lütfen Yazınız).....

20. Eşinizin Çalıştığı Meslek : (Lütfen Yazınız).....

21. Evinizi Aylık Geliri Ne Kadar :(Eşinizin Geliri ve Diğer Yan Gelirlerinizin Toplamı)

.....

II. BÖLÜM
DİN KÜLTÜR VE AHLAK BİLSİSİ ÖĞRETMENLERİNİN YETERLİLİĞİ

No	Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenlerinin Yeterliliği	Hiç	Az	Orta	Oldukça	Tam
1	Tutum ve davranışlarıyla öğrencilere ve çevresindekilere örnek olma					
2	Demokratik ve çağdaş bir görünüm ve tutum					
3	Mesleğini benimseme					
4	Bilimsel tutum ve davranışlara sahip olma					
5	Sabırlı, hoşgörülü, iyi niyetli, dürüst ve sağlam bir kişilik					
6	Öneri ve eleştirilere açık olma					
7	Çocuk sevgisi					
8	Türkçe'yi düzgün konuşma					
9	Öğrencilerin dinle ilgili yaşadığı çatışmalarda destek sağlama					
10	Sınıfta öğrencilere karşı hoşgörülü, ilgili, sabırlı ve demokratik davranma					
11	Velilere karşı samimi ve hoşgörülü davranma					
12	Öğrencileri dinleme, kendilerini ifade etmelerine yardımcı olma					
13	Mesleği ile ilgili yasa ve yönetmelikleri yakından izleme ve uygulamaya aktarma					
14	İnsan içinde ortaya çıkan sorunlara yapıcı ve yaratıcı çözümler getirme					
15	Sınıf içinde ortaya çıkan sorunlara yapıcı ve yaratıcı çözümler getirme					
16	Öğrencilere, öğrenme ve çalışma alışkanlıkları konusunda rehberlik yapma					
17	Öğrenci başarısını değerlendirmede objektif davranabilme					
18	Çağın gerektirdiği bilimsel ve teknolojik gelişmeleri yakından izleme ve uygulamaya aktarma					
19	Sınıf yönetiminde bireysel farklılıklar ilkesini göz önünde bulundurma					
20	Sınıf içi etkileşimde disiplin ve kontrolü sağlama					
21	Öğrencilere rol modeli yapma					
22	Öğrenci başarısı arasındaki farklılıkları olumlu ve yapıcı bir biçimde değerlendirme					
23	Mesleği ile ilgili yayınları izleme					
24	Ölçme-değerlendirme araçlarını geliştirirken öğrencinin öğrenme ve gelişim düzeyini dikkate alma					
25	Başarının değerlendirilmesinden sonra sonuçları analiz ederek öğrencilere bilgi verme					
26	Sosyal yaşama uyumda DKAB derslerinden yararlanma					
27	Velilerle etkili ve sürekli iletişim kurma					
28	Velilerle toplantılar düzenleyerek iş birliği yapma					
29	Okulda düzenlenen kültürel etkinliklere velilerin katılımını sağlamak için çaba gösterme					
30	Çocuğun fiziksel, zihinsel, duygusal ve sosyal gelişim özellikleri hakkında veliyi bilgilendirme					
31	Velilerin ekonomik düzeylerine göre okula katkıda bulunmalarını sağlama					
32	Velileri, rehberlik hizmetleri ile servisleri konusunda bilgilendirme					
33	Öğrenci velilerine geri bildirim sağlama					
34	Öğrencilerin okul içi etkinlikleri hakkında velilere bilgi verme					
35	Değerlendirme sonuçlarını okul yönetimine bildirme					

No	Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenlerinin Yeterliliği	Hiç	Az	Orta	Oldukça	Tam
78	Öğretim hedefleri ile öğretim etkinlikleri arasında ilişki kurarak uygun yöntemleri seçme					
79	Sınıf içi öğretim etkinliklerini güncel yaşamdan örneklerle destekleme					
80	Öğretme-öğrenme sürecini ders planına uygun bir biçimde gerçekleştirme					
81	Kullanacağı öğretim yöntemlerini belirlerken okulun ve sınıfın fiziki olanaklarını göz önünde bulundurma					
82	DKAB Derslerini evrensel barış kültürü oluşturmada kullanabilme					
83	Farklı gelişim özelliklerine sahip çocukları sınıf ortamında kaynaştırma					
84	Sınıf içi iletişimde zaman zaman empati kurma					
85	Çevredeki örf, adet ve kültürel değerlerle dersleri besleyebilme					
86	Çevre, doğal denge ve temizlik bilinci oluşturma					
87	İbadetlerin olumlu davranış geliştirme yönünde kullanılması					
88	Kur'anın mealinden okunması alışkanlığını kazandırma					
89	İslam dini dışındaki dinlerin öğretimine yeterli zaman ayırma					
90	Konuların sunuluşunda bireysel farklılıkları dikkate alma					
91	Dinin hükümlerinin evrenselliğini fark ettirme					
92	Allah-insan ilişkilerini düzenlemede yardımcı olma becerisi					
93	Bireyleri, dini konularda kendi kendilerine yetebilecek seviyeye ulaştırma					
94	Öğrencilerin dini kavramları nasıl algıladıkların takip ederek muhtemel yanlış anlaşılmalrı düzeltme					
95	Kur'an Mealini yeterince kullanabilme					
96	Dersleri, duyuşsal, bilişsel ve psikomotor davranışlar bütünlüğünü sağlayabilecek şekilde yürütme					
97	Öğrencinin değerlendirme sürecine katılımını sağlama					
98	Dinin, insan yaşamına anlam kazandırmasını öne çıkarma becerisi					
99	Mezheplerin, dini farklı anlaşılma biçimleri olduğunu fark ettirme					
100	Sınıf içindeki iletişimi engelleyen etmenleri belirleyerek ortadan kaldırma					
101	Öğrencilerin sınıf içi davranışlarını gözlemleyerek etkinliğe dayalı değerlendirmeler yapma					
102	Sınıf içinde demokratik bir öğrenme-öğretme ortamı oluşturma					
103	Kendi öğretiminin etkinliğini değerlendirme					
104	Sınıf içinde tüm öğrencilerin sürece katılımını sağlayacak etkili bir iletişim ortamı sağlama					
105	Çocuklarda dinle ilgili araştırma ve soru sorma isteklerini uyandırma					
106	Çocukların hareket ihtiyaçlarını giderebilecek oyun etkinliklerine yer verme					
107	Değerlendirme sonuçları doğrultusunda sınıf içi öğretme ve öğrenme süreçlerini tekrar gözden geçirme					
108	Sınıf içi etkinliklerde öğrencilerin yaparak-yaşayarak öğrenmelerini ve aktif katılımını sağlayıcı yöntemler kullanma					
109	Okul çevresindeki yaşayan farklı inanç ve inanışları sınıf ortamında tartışma					
110	Konunun özelliğine uygun ölçme araçları ve test materyalleri geliştirme					
111	Öğrenci başarısını değerlendirme teknikleri ve yöntemleri bilgisi					
112	Temel, uygulamalı ve aksiyon araştırmaları bilgisi					
113	İhtiyaç-sorun değerlendirme yöntem bilgisi					
114	Sınıf yönetiminin ilkeleri ve modelleri bilgisi					
115	Ölçme ve değerlendirme konusunda temel kavramla bilgisi					
116	Dersin hedef davranışlarıyla tutarlı ölçme ve değerlendirme araçları geliştirme					
117	Programın uygulanmasıyla ilgili olarak ortaya çıkan sorunları saptama ve çözüm önerileri geliştirme					
118	Eğitimde bilgisayarlardan etkin bir şekilde yararlanma					
119	Çocuğun gelişim bilgisi özellikleri bilgisi					
120	Çocukların gelişim özelliklerinden kaynaklanan sorunların çözümünde rehberlik etme					
121	Çocuğun gelişim özelliklerinin ortaya çıkardığı ihtiyaçları tanıma					
122	Öğretim süreci sırasında bireysel farklılıkları dikkate alma					

T.C.
İZMİR VALİLİĞİ
MİLLÎ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜ

29 EYLÜL 2003

SAYI : B.08.4.MEM.4.35.00.11-600.1/
KONU : Anket Çalışması.

VALİLİK MAKAMINA
İZMİR

İLGİ: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğünün 25.09.2003 tarih ve 5808 sayılı yazısı.

Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenliği (Din Eğitimi) Ana Bilim Dalı öğrencisi Mücahit ARPACI, Doç.Dr.Recai DOĞAN danışmanlığında "İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenleri Yeterlikleri(İzmir Örneğinde Bir Alan Araştırması)" konulu teziyle ilgili araştırma yapmak istedikleri Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğünün ilgi yazısı ile bildirilmektedir.

Söz konusu çalışmanın yapılması, eğitim ve öğretimi aksatmamak kaydıyla yapılması Müdürlüğümüzce uygun görülmektedir.

Makamınızca da uygun görülmesi halinde olurlarınıza arz ederim.

Eraslan ÇAYIROĞLU
Millî Eğitim Müdürü a.
Şube Müdürü

OLUR
.../09/2003

M.Fahri AYKIRI
Vali a.
Vali Yardımcısı

T.C.
İZMİR VALİLİĞİ
MİLLÎ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜ

29 EYLÜL 2003

SAYI : B.08.4.MEM.4.35.00.11-600.1/ 27047
KONU : Tez Çalışması

ANKARA ÜNİVERSİTESİNE
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü
ANKARA

İLGİ: a)25.09.2003 tarih ve 5808 sayılı yazınız.
b)Valilik Makamı'nın 29.09. 2003 tarih ve 27041 sayılı oluru.

Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenliği (Din Eğitimi) Ana Bilim Dalı öğrencisi Mücahit ARPACI, Doç.Dr.Recai DOĞAN danışmanlığında “İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenleri Yeterlikleri(İzmir Örneğinde Bir Alan Araştırması)” konulu teziyle ilgili araştırma yapmak istekleri ilgi (a) yazınız ile bildirilmişti.

Söz konusu çalışmanın, İlimize bağlı okullarda, okul müdürlüğünün sorumluluğunda, eğitim ve öğretimi aksatmamak kaydıyla yapılması, Valilik Makamı'nın ilişik ilgi (b) oluru ile uygun görülmüştür.

Bilgilerinizi arz ederim.

Erşan ÇAYIROĞLU
Millî Eğitim Müdürü a.
Şube Müdürü

EKİ:

Valilik Onayı (1 adet)

Sayın Müdürüm,

Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi ğretmenliği Ana Bilim Dalında yüksek lisans öğrencisiyim..Araştırma konusu olarak Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi ğretmenlerinin Yeterlikleri (İzmİr rneğinde Bir Alan Araştırması) adlı tez konusunu çalışmaktayım. Bu tezin, din eğitimi- öğretimini yürüten öğretmenlere durumlarını görme ve değerlendirme imkanı sağlayacağı; ilköğretim din kültürü ve ahlak bilgisi ğretmenlerinin derslerdeki veriminin ve başarısının artmasına katkı sağlayacağı; ğretmeni yetiştiren üniversitelerin, ilköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi ğretmenliği Bölümlerindeki ğretim üyelerine, öğretmenlerin yeterliğiyle ilgili bilimsel bir taban oluşturacağı; ilköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi ğretmenlerinin hizmet içi eğitim seminerleriyle geliştirilmesinde ve yetiştirilmesinde, mevcut durumun değerlendirilmesinde önemli kolaylıklar sağlayacağı umulmaktadır.

İzmİr Valiliğinin oluruyla okulunuz ilköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi ğretmenine bir anket formu gönderilmiştir. Elinize ulaşan anket, veri toplama aracını oluşturmaktadır. Bu anketlerin doldurulup geri gönderilmesi tezin yapılabilmesi için oldukça önemlidir. Anketlerin okulunuzda görev yapan Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi alan ğretmeni tarafından, eğer DKAB alan ğretmeni yok ise bu derslere giren alan dışı ğretmen tarafından cevaplandırılarak belirtilen adrese geri gönderilmesinde katkılarınız beklenmektedir. Anket formlarının geri gönderilmesiyle ilgili posta masrafları tarafımızca karşılanmıştır

Yardımlarınız için şimdiden teşekkür eder, iyi günler dilerim

Mücahit ARPACI

Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

DKAB ğretmenliği Ana Bilim Dalı

Yüksek Lisans ğrencisi

ABSTRACT :

In this research, the Elementary education Religion Knowledge and Moral Teaching Lesson teachers' sex, marital status, working process, education status, the faculty graduation of type of high school, the place of school being worked, the hour of lesson weekly given, the state of attending the in-service training courses, the number of in-service training courses been attended, the managerial tasks been under taken expect teaching, reading magazine about the field, the frequency of reading books, the ownership of the building been stayed, the working state of husband/wife, whether the difference occurs depending on monthly income factors or not are being searched.

While determining the qualifications that Elementary education Religion Knowledge and Moral Teaching Lesson teachers should have, the criterion "The Elementary education Religion Knowledge and Moral Teaching Lesson Teachers Qualification Criterion" which is developed by Doğan and Atlas is used. There are six dimensions determined as the qualification dimension of the Elementary education Religion Knowledge and Moral Teaching Lesson teachers ;

1. The dimension of appropriation, reflecting and developing the role of being teacher,
2. Being active and effective using, the educating-teaching process,
3. The dimension of using effective communication, knowledge and techniques,
4. The dimension of knowledge and skill for reaching the target
5. The dimension of teaching Technologies,
6. The dimension of children centered approach.

The study field of the search consist of the Elementary education Religion Knowledge and Moral Teaching Lesson teachers, working in the elementary schools in İzmir. Illustrating consist of the Elementary education Religion Knowledge and Moral Teaching Lesson teachers who are working in all elementary schools including the field. According this, in İzmir, 420 Elementary education Religion Knowledge and Moral Teaching Lesson teachers working in the elementary schools are been reached. Among these teachers, the researcher reached himself, ones working in the city center. The ones working in the district were been reached by mail. According to this, 251 data transmission turned back. The qualifications that Elementary education Religion Knowledge and Moral Teaching Lesson teachers should have, consist of 6 qualification dimensions 122 qualification. While analys in the search datas, varyans analyze whit SPSS techniques, arithmetic average, test-t, Mann Whitney U test, Kruskal Wallis test and LSD multi comparison test were used.